

ÍNDICE

PARTE I	4
I. INTRODUCCIÓN/ANTECEDENTES	4
1. <i>Antecedentes - Obxectivos Temáticos</i>	4
2. <i>Lexislación Marco Normativo de traballo</i>	5
II. GRUPO DE DESENVOLVEMENTO RURAL GDR 13	6
i. CAPITULO I.- DATOS IDENTIFICATIVOS DO GAL	6
ii. CAPITULO II.- PERSONALIDADE XURÍDICA	7
iii. CAPITULO III.- ORGANIGRAMA DO GDR	8
iv. CAPITULO IV.- SISTEMAS DE PARTICIPACIÓN E DECISIÓN EN ASEMBLEA E XUNTA DIRECTIVA.....	36
v. CAPITULO V.- ORGANOS DE XESTIÓN	43
vi. CAPITULO VI.- EXPERIENCIA DA ORGANIZACIÓN CANDIDATA.....	51
vii. CAPITULO VII.- DESCRIPCION DO PROCESO DE PARTICIPACIÓN DOS SOCIOS E DA COMUNIDADE LOCAL NO DESEÑO E APLICACIÓN DA ESTRATEXIA DE DESENVOLVEMENTO. PROCESO PARTICIPATIVO ASCENDENTE	53
viii. CAPITULO VIII.- SOLVENCIA ECONOMICA	79
PARTE II	81
III. TERRITORIO E POBOACIÓN QUE ABARCA A ESTRATEXIA	81
3. <i>Breve descrición dos municipios</i>	81
4. <i>Localización e mapa</i>	84
5. <i>Estrutura física e medio natural</i>	86
i. <i>Hidrografía</i>	87
ii. <i>O clima</i>	93
iii. <i>Medio biótico. Biodiversidade local: Vexetación, fauna e paisaxe</i>	94
iv. <i>Espazos de interese ambiental</i>	99
v. <i>Patrimonio arquitectónico, arquitectura popular, gastronomía e etnografía</i>	101
1. <i>Bens de interese cultural (BIC)</i>	101
2. <i>Recursos patrimoniais do noso territorio</i>	104
3. <i>Arquitectura Popular. Os Pazos galegos</i>	133
4. <i>Gastronomía</i>	134
5. <i>Folclore</i>	140
6. <i>Festas de Interese Turístico Internacional</i>	141
7. <i>Festas de Interese Turístico Galego</i>	142
8. <i>Festas gastronómicas</i>	144
9. <i>Rutas de sendeirismo</i>	145
6. <i>Datos estatísticos/Poboación</i>	151
i. <i>Ámbito xeográfico/Medio físico</i>	151
ii. <i>Realidade demográfica</i>	154
iii. <i>Evolución poboación 2004-2014</i>	161
iv. <i>Migracións 2014</i>	165
IV. REALIDADE ECONÓMICA	168
7. <i>Sector primario</i>	176
8. <i>Sector secundario</i>	186
9. <i>Sector terciario</i>	187
V. SERVICIOS INFRAESTRUTURAS E EQUIPAMENTOS.....	199
PARTE III	210
I. ESTRATEXIA.....	210
1. <i>Análise das necesidades de desenvolvemento e potencial da zona de actuación de o GDR 13, incluíndo unha análise das fortalezas, debilidades, oportunidades e ameazas (DAFO).</i>	210
2. <i>Descrición das características integradas e innovadoras da estratexia.</i>	230
3. <i>Obxectivos da estratexia do GDR13</i>	237
4. <i>Tema principal diferenciador e característico</i>	237
5. <i>Definición dos obxectivos da nosa estratexia</i>	237
6. <i>Indicadores</i>	240
II. DESCRIPCIÓN DO PLAN DE ACCIÓN: DESENVOLVEMENTO DAS DIFERENTES ACCIÓNS EN BASE AOS OBXECTIVOS EXPOSTOS.	242
III. PROPOSTA DE POSIBLES PROXECTOS EN BASE AOS OBXECTIVOS ESTRATÉXICOS EXPOSTOS E AO RESULTADO DE CONSULTA Á POBOACIÓN LOCAL E AS MESAS DE TRABALLO	251

IV.	PREVISIÓN DA DISTRIBUCIÓN DO GASTO PÚBLICO DA ESTRATEXIA EN INVESTIMENTOS MATERIAIS, INMATERIAIS E GASTO CORRENTE	257
V.	COMPLEMENTARIEDADE E COHERENCIA CON OUTROS PROGRAMAS DE DESENVOLVEMENTO QUE SE APLIQUEN NO TERRITORIO.	258
VI.	PLAN DE FORMACIÓN.....	263
PARTE IV	269
I.	PLAN DE COOPERACIÓN CON OUTROS TERRITORIOS	269
PARTE V	281
I.	NORMAS PARA A XESTIÓN DA ESTRATEXIA DE DESENVOLVEMENTO LOCAL.....	281
PARTE VI	282
I.	PLAN FINANCEIRO	282

CONTIDO DESGLOSADO DO PROGRAMA DE DESENVOLVEMENTO LOCAL EN BASE AO ANEXO III (CONTIDO E ESTRUCTURA DA ESTRATEXIA DE DESENVOLVEMENTO LOCAL) DA RESOLUCIÓN DE 11 DE FEBREIRO DE 2016 POLA QUE SE PUBLICA O ACORDO DE 10 DE FEBREIRO DE 2016 POLO QUE SE APROBAN AS BASES REGULADORAS PARA A SELECCIÓN DE ESTRATEXIAS DE DESENVOLVEMENTO LOCAL, PARA A SELECCIÓN E RECOÑECEMENTO DOS GRUPOS DE DESENVOLVEMENTO RURAL COMO ENTIDADES COLABORADORAS NA XESTIÓN DA MEDIDA LEADER DE GALICIA E PARA A CONCESIÓN DA AXUDA PREPARATORIA, COFINANCIADA CO FONDO EUROPEO AGRÍCOLA DE DESENVOLVEMENTO RURAL (FEADER) NO MARCO DO PDR DE GALICIA 2014-2020, E CONVÓCASE O CORRESPONDENTE PROCESO DE SELECCIÓN.

Parte I

I. Introducción/Antecedentes

1. Antecedentes-Obxectivos Temáticos

As estratexias de desenvolvemento local poden contribuír a varios dos obxectivos dos fondos estruturais de investimento europeos (fondos EIE); non obstante o desenvolvemento local participativo debe efectuarse no contexto dun único obxectivo temático. No ámbito do Fondo Europeo Agrícola de Desenvolvemento Rural (Feader) prográmase integramente na área focal: 6B «promover o desenvolvemento local nas zonas rurais».

Con todo, tendo en conta a súa natureza e as operacións que, coas limitacións e condicionantes establecidos nestas bases incluíranse nas estratexias dos GDR, servirá para contribuír á consecución doutras prioridades e áreas focais, en particular, as seguintes:

1A: fomentar a innovación, a cooperación e o desenvolvemento da base de coñecementos nas zonas rurais.

2B: facilitar a entrada no sector agrario de agricultores adecuadamente formados, así como a substitución xeracional.

3A: mellorar a competitividade dos produtores primarios, achegando valor engadido aos produtos agrarios e promocionandos nos mercados locais.

4A: restaurar, preservar e mellorar a biodiversidade, os sistemas agrarios de alto valor natural, así como o estado das paisaxes europeas.

5: promover a eficiencia dos recursos e fomentar o paso a unha economía baixa en carbono e capaz de adaptarse ao cambio climático nos sectores agrario, alimentario e forestal.

6A: facilitar a diversificación, creación e desenvolvemento de pequenas empresas e a creación de emprego.

6C: mellorar a accesibilidade ás tecnoloxías da información e a comunicación (TIC) así como ao uso e a calidade das mesmas nas zonas rurais.

Tendo en conta as características específicas do territorio rural galego e o xa citado obxectivo de contribuír á estratexia europea 2020 logrando un desenvolvemento territorial equilibrado, incluíndo a creación e a conservación do emprego, o enfoque Leader para o período 2014-2020 en Galicia, orientarase á consecución prioritaria dos seguintes obxectivos:

a) Mellorar as condicións para crear e manter emprego no medio rural.

- b) Mellorar e implementar servizos para a poboación nas zonas rurais, favorecendo a mellora do nivel de vida da poboación rural, a inclusión social e a redución da pobreza.
- c) Favorecer a ocupación sustentable do territorio, prestando atención especial aos colectivos máis desfavorecidos, como as mulleres, os mozos, as persoas con discapacidade, as persoas maiores, etc.
- d) Garantir a sustentabilidade da actividade no medio rural mediante un coidado e utilización adecuados dos recursos naturais.
- e) Potenciar a gobernanza local e a animación social do territorio.
- f) Contribuír á concienciación e ao fomento da necesidade de pasar a unha economía baixa en carbono e capaz de adaptarse ao cambio climático, fomentando a utilización de enerxías renovables e a mellora da eficiencia enerxética.

2. Lexislación Marco Normativo de traballo

Para a correcta execución dos Programas de Desenvolvemento Local tomaranse en consideración os seguintes documentos, directrices e orientacións:

1. Normativa Comunitaria, Estatal e Autonómica de aplicación. Directrices da CE, Ministerio, etc... Concretamente Marco Nacional, Acordo de Asociación, PDR de Galicia.
2. Regulamento (UE) nº 1305/2013 do Parlamento Europeo e do Consello de 17 de decembro de 2013 relativo á axuda ao desenvolvemento rural a través do Fondo Europeo Agrícola de Desenvolvemento Rural (FEADER) e polo que se derroga o Regulamento (CE) nº 1698/2005 do Consello.
3. Regulamento (UE) nº 1303/2013 do Parlamento Europeo e do Consello de 17 de decembro de 2013 polo que se establecen disposicións comúns relativas ao Fondo Europeo de Desenvolvemento Rexional, ao Fondo Social Europeo, ao Fondo de Cohesión, ao Fondo Europeo Agrícola de Desenvolvemento Rural e ao Fondo Europeo Marítimo e da Pesca, e polo que se establecen disposicións xerais relativas ao Fondo Europeo de Desenvolvemento Rexional, ao Fondo Social Europeo, ao Fondo de Cohesión e ao Fondo Europeo Marítimo e da Pesca, e derrógase o Regulamento (CE) nº 1083/2006 do Consello.
4. RESOLUCIÓN de 11 de febreiro de 2016 pola que se publica o Acordo de 10 de febreiro de 2016 polo que se aproban as bases reguladoras para a selección de estratexias de desenvolvemento local, para a selección e recoñecemento dos grupos de desenvolvemento rural como entidades colaboradoras na xestión da medida Leader de Galicia e para a concesión da axuda preparatoria, cofinanciada co Fondo Europeo Agrícola de Desenvolvemento Rural (Feader) no marco do PDR de Galicia 2014-2020, e convócase o correspondente proceso de selección.

II. Grupo de Desenvolvemento Rural GDR 13

i. CAPITULO I.- DATOS IDENTIFICATIVOS DO GAL

ANTECEDENTES

DENOMINACIÓN

Asociación de Desenvolvemento Rural Condado-Paradanta.

Domicilio Social (Teléfono, fax, correo electrónico)

A asociación fixa o seu domicilio social no Centro Comarcal A Paradanta, rúa Silleda, s/n no Concello de A Cañiza (PONTEVEDRA)

Teléfono: 986.66.33.29

Fax: 986.66.33.28

Correo Electrónico: condadoparadanta@hotmail.com

Data de constitución e CIF. Acta fundacional, inscrición no Rexistro

A Asociación de Desenvolvemento Rural Condado-Paradanta constitúese o día 30 de Xullo de 2008 na Cañiza, polas seguintes Entidades.-

- * Concello de Pontearreas
- * CMVMV de Santa María de Vide (As Neves)
- * Asociación Forestal de Galicia (Pontearreas)
- * CMVMC de Prado (Pontearreas)
- * CMVMC de San Estevo de Budiño (Salceda de Caselas)
- * Asociación O Trasno ADENCO (Pontearreas)
- * Asociación Cultural “A Casa da Triga” (Pontearreas)

- * Concello de A Cañiza
- * Concello de Salceda de Caselas
- * Concello De As Neves
- * Concello de Salvaterra de Miño

Como queda recollido na súa Acta Fundacional. Foi inscrita na Conselleira de Presidencia, Administracións públicas e Xustiza, da Xunta de Galicia, na Delegación Provincial de Pontevedra co N° de Rexistro:12483 o día 26 de Novembro de 2008

O CIF da Asociación de Desenvolvemento Rural Condado-Paradanta é.- **G-36591089**

Achegar como documentación complementaria

ANEXO I.-

- ✓ ***Copia compulsada do CIF de a Entidade***
- ✓ ***Copia compulsada do DNI do representante así como a súa representatividade (Certificado do Secretario ou relación de Xunta Directiva inscrita no rexistro)***
- ✓ ***Acta Fundacional***
- ✓ ***Inscripción no rexistro***

ii. CAPITULO II.- PERSONALIDADE XURÍDICA

Estatutos

“A Asociación constitúese coa finalidade de ser o núcleo de integración e representación dos diferentes axentes territoriais, institucionais, sociais e económicos, tanto públicos como privados, interesados en promover o desenvolvemento do territorio de actuación...”

(Artigo 5 dos Estatutos)

A Asociación réxese por uns Estatutos que constan de Sete Títulos cun total de 25 Artigos onde se regulan as directrices básicas de funcionamento da Asociación. Estes Estatutos foron modificados acorde aos cambios nas diferentes normativas, sendo os últimos, estes que se presentan, que foron aprobados en Asemblea Xeral de Socios o día 25 de abril de 2016 e rexistrados no rexistro correspondente con data 28 de Xuño de 2016.

Regulamento de Réxime Interno

A Asociación non ten nestes momentos Regulamento de Réxime Interno, pero como aparece recollido no Artigo 2 dos seus Estatutos, este podería ser elaborado e posto en marcha sempre que fose necesario para o bo funcionamento da Asociación.

Achéganse como documentación complementaria:

ANEXO II.-

✓ Copia compulsada dos estatutos

iii. CAPITULO III.- ORGANIGRAMA DO GDR

Órganos de goberno e representación. Análises da súa representatividade no territorio: Asemblea e Xunta Directiva

Os órganos colexiados da asociación son, como mínimo, a asemblea xeral, a xunta directiva e as mesas sectoriais.

(Artigo 11 dos Estatutos)

A Asemblea Xeral está composta por todos os socios que conforman a Asociación. (Artigo 12 dos Estatutos) Estes, segundo exprésase no Artigo 6 serán un “conxunto equilibrado e representativo dos interlocutores dos diferentes sectores socioeconómicos, tanto públicos como privados, con arraigamento no ámbito de actuación da Asociación, debendo ter tamén un carácter equilibrado e representativo no plano territorial. Non poderán formar parte da asociación as persoas físicas e as sociedades mercantís, excepto as seguintes entidades de economía social: cooperativas, sociedades agrarias de transformación e sociedades laborais. Rexerá o principio de portas abertas, de maneira que se garanta permanentemente a incorporación de asociados”.

Na actualidade, a Asociación está formada por un total de 326 socios dos que 13 teñen carácter público e 313 teñen carácter privado. A continuación detállanse na seguinte táboa.-

ENTIDADE	REPRESENTANTE	CARÁCTER	PARROQUIA/ AYUNTAM
CONCELLO DE A CAÑIZA	MIGUEL ADOLFO DOMÍNGUEZ ALFONSO	PÚBLICO	A CAÑIZA
CONCELLO DE COVELO	JUAN PABLO CASTILLO AMIGO	PÚBLICO	COVELO
CONCELLO DE AS NEVES	XOSÉ MANUEL RODRÍGUEZ MÉNDEZ	PÚBLICO	AS NEVES

CONCELLO DE CRECENTE	JULIO CÉSAR GARCÍA LUENGO PÉREZ	PÚBLICO	CRECENTE
CONCELLO DE ARBO	HORACIO GIL EXPÓSITO	PÚBLICO	ARBO
CONCELLO DE PONTEAREAS	XOSÉ REPRESAS GIRÁLDEZ	PÚBLICO	PONTEAREAS
CONCELLO DE MONDARIZ	XOÁN CARLOS BUGARÍN MONTES	PÚBLICO	MONDARIZ
CONCELLO DE MONDARIZ BALNEARIO	JOSÉ ANTONIO LORENZO RODRÍGUEZ	PÚBLICO	MONDARIZ BALNEARIO
CONCELLO DE SALVATERRA DE MIÑO	ARTURO GRANDAL VAQUEIRO	PÚBLICO	SALVATERRA DE MIÑO
DEPUTACIÓN PROVINCIAL DE PONTEVEDRA	DIGNA ROSA RIVAS GÓMEZ	PÚBLICO	PONTEVEDRA
ENTIDADE LOCAL MENOR DE VILASOBROSO	JOSÉ MARTÍNEZ CARBALLO	PÚBLICO	MONDARIZ
CONCELLO DE SALCEDA DE CASELAS	MARCOS DAVID BESADA PÉREZ	PÚBLICO	SALCEDA DE CASELAS
ENTIDADE LOCAL MENOR DE QUEIMADELOS	MANUEL PORTAS GARCÍA	PÚBLICO	MONDARIZ
ASOCIACIÓN XUVENIL GALIZA NOVA	IRIA ABOI FERRADÁS	PRIVADO	GALICIA
ASOCIACIÓN XUVENIL MZS	DAVID BAUTISTA PAZO	PRIVADO	PONTEAREAS
ASOCIACIÓN XUVENIL ENTROIDO	DAVID OTERO PEREIRA	PRIVADO	SALCEDA DE CASELAS
ASOCIACIÓN XUVENIL XE DE XINZO	ROBERTO LEANDREZ REPRESAS	PRIVADO	PONTEAREAS
ASOCIACIÓN PARA A DEFENSA DA NATUREZA DO CONDADO (ADENCO)	ANXO MANUEL FDEZ. SABORIDO	PRIVADO	PONTEAREAS
ASOCIACIÓN CULTURAL, DEPORTIVA E ECOLOXÍSTA TREZE CATORZE	FRANCISCO JAVIER REY GLEZ.	PRIVADO	SALCEDA DE CASELAS
ASOCIACIÓN XUVENIL “O ARRASTRA”	MANUEL GREGORES MARTÍNEZ	PRIVADO	PONTEAREAS

	ASOCIACIÓN DE XÓVENES A TURONIA	ÁNGELA VALCÁRCEL BERNÁRDEZ	PRIVADO	SALCEDA DE CASELAS
	ASOCIACIÓN XUVENIL “NOR-PARADANTA”	PABLO ALVAREZ SOUTELO	PRIVADO	A CAÑIZA
	ASOCIACIÓN XÚVENIL ALCÓNS	JORGE ÁLVAREZ ÁLVAREZ	PRIVADO	CRECENTE
	BANDA DE MÚSICA XUVENIL DE XINZO	DALMACIO VÁZQUEZ TRONCOSO	PRIVADO	PONTEAREAS
	ASOCIACIÓN FOLCLÓRICA XUVENIL ANDRÓMEDA	FÉLIX ÁLVAREZ FDEZ.	PRIVADO	COVELO
	NOVAS XERACIÓNS DO PARTIDO POPULAR DE PONTEAREAS	CELSO MARIÑO RODRÍGUEZ	PRIVADO	PONTEAREAS
	NOVAS XERACIÓNS DO PARTIDO POPULAR DE GALICIA	DIEGO GAGO BUGARIN	PRIVADO	GALICIA
	ASOCIACIÓN XUVENIAL CASTRO DE TROÑA	GABINO UBEIRA DOMÍNGUEZ	PRIVADO	PONTEAREAS
	ASOCIACIÓN DE MULLERES RURAIS “CHORIMA” DE A CAÑIZA	ELISA RODRÍGUEZ ÁLVAREZ	PRIVADO	A CAÑIZA
	ASOCIACIÓN DE MULLERES RURAIS “Chan dos Casteliños” DE AS NEVES	Mª CARMEN NÚÑEZ RODRÍGUEZ	PRIVADO	AS NEVES
	ASOCIACIÓN DE MULLERES DO RURAL “MULLERES DO TEA” DE PONTEAREAS	Mª JOSEFA PEDREIRA MERA	PRIVADO	PONTEAREAS
	ASOCIACIÓN DE MULLERES RURAIS DE SAN PEDRO DE CRECENTE	Mª PAZ CARBALLO LÓPEZ	PRIVADO	CRECEMTE
	ASOCIACIÓN MULLERES RURAIS “CASELAS”	INÉS GLEZ. QUINTAS	PRIVADO	SALCEDA DE CASELAS
	ASOCIACIÓN MULLERES EN IGUALDADE DE A CAÑIZA	VANESA REZA SAMPAYO	PRIVADO	A CAÑIZA
	ASOCIACIÓN POLA IGUALDADE MULLERES DAS NEVES	ANA Mª GLEZ. A.	PRIVADO	AS NEVES
	ASOCIACIÓN DE MULLERES E FAMILIAS DE ÁMBITO RURAL (AMFAR-GALICIA)	DULCE IGLESIAS BANIELA	PRIVADO	GALICIA
	MULLERES EN IGUALDADE DE	MARÍA TERESA LÓPEZ	PRIVADO	CRECENTE

	CRECENTE	RGUEZ.		
	MULLERES RURAIS TEMPO GAÑADO	GUADALUPE PIEDRAHITA FERNÁNDEZ	PRIVADO	SALVATERRA DE MIÑO
	ASOCIACIÓN DE MULLERES RURAIS DE MONDARIZ	PILAR SALGUEIRO GARRA, MATILDE BARROS GLEZ.	PRIVADO	MONDARIZ
	ASOCIACIÓN DE MULLERES RURAIS ARBENSES	ISABEL GRIMA NETO	PRIVADO	ARBO
	COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DE GARAVITE. VILAR	MARÍA CARMEN BLANCO	PRIVADO	MONDARIZ
	ASOCIACIÓN FORESTAL DE GALICIA	JOSÉ LUÍS CAMPOS REPRESAS	PRIVADO	PONTEAREAS
	COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DE PRADO DE CANDA	Mª DOLORES ROCHA DOMÍNGUEZ	PRIVADO	COVELO
	COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DE TORTOREOS AS NEVES	MANUEL GONZÁLEZ IGLESIAS	PRIVADO	AS NEVES
	COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DE ARCOS	ELADIO IGLESIASPUENTES	PRIVADO	PONTEAREAS
	COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DE A PICOÑA	ROBERTO MAQUIEIRA BALEA	PRIVADO	SALCEDA DE CASELAS
	COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DE PARADA DE ACHAS	Mª DEL PILAR FERREIRA COUSIÑO	PRIVADO	A CAÑIZA
	COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DE SELA	JOSÉ TOMÉ DURÁN	PRIVADO	ARBO
	COMUNIDADE DE MONTES EN MAN COMÚN SAN ANDRÉS DE UMA	FÉLIX M. RGUEZ. TÁBOAS	PRIVADO	SALVATERRA DE MIÑO
	COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DE FILGUEIRA	FÉLIX ÁLVAREZ ÁLVAREZ	PRIVADO	CRECENTE
	COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DE MOURENTÁN	CARMELO FDEZ. JIMÉNEZ	PRIVADO	ARBO

	COMUNIDADE DE MONTES DE ANGUDES-CRECENTE	MANUEL RAMOS RAMOS	PRIVADO	CRECENTE
	COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DE REBORDECHÁN	RAMÓN LOURIDO PÉREZ	PRIVADO	CRECENTE
	COMUNIDADE DE MONTES EN MAN COMÚN DE CELEIROS	LUCIANO DURÁN DIÉGUEZ	PRIVADO	PONTEAREAS
	COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN SAN ESTEVO	CARLOS VAQUEIRO MATEO	PRIVADO	SALCEDA DE CASELAS
	COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DE VIDE	LUÍS BURGOS DÍAZ	PRIVADO	AS NEVES
	COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN STA. MARÍA DE CAMPO	JOSÉ MANUEL DGUEZ. CENDÓN	PRIVADO	COVELO
	COMUNIDADE VECIÑAL DE MONTES DE SANTA MARÍA	JAIME PÉREZ VELOSO	PRIVADO	SALCEDA DE CASELAS
	COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN A PARADANTA	CÉSAR ESTÉVEZ PÉREZ	PRIVADO	A CAÑIZA
	COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DE ALXÉN	LÁZARO GÁNDARA SOBRINO	PRIVADO	SALVATERRA DE MIÑO
	COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DE PONTEAREAS	Mª XESÚS RGUEZ. ÁLVAREZ	PRIVADO	PONTEAREAS
	COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DE SOUTELO	PEDRO GLEZ. GLEZ.	PRIVADO	SALCEDA DE CASELAS
	COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DE MOREIRA	JOSÉ ÁNGEL GONZÁLEZ CASTRO	PRIVADO	PONTEAREAS
	COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DE COUSO	NEMESIO CARBALLIDO CARBALLIDO	PRIVADO	PONTEAREAS
	XUNTA DE MONTES DE STA. MARÍA DE ARBO	GUMERSINDO FERRO FDEZ.	PRIVADO	ARBO
	COMUNIDADE DE MONTES	JUAN JOSÉ CARBALLO	PRIVADO	CRECENTE

VECIÑAIS EN MAN COMÚN DE QUINTELA	LÓPEZ		
COMUNIDADE DE MONTES EN MAN COMÚN DE VILLAR-CRECENTE	MANUEL ÁLVAREZ MARTÍNEZ	PRIVADO	CRECENTE
COMUNIDADE DE MONTES SAN PEDRO DE ANGOARES	ABEL AMIL RODRÍGUEZ	PRIVADO	PONTEAREAS
COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN CERDEIRA	SECUNDINO COUTO RODRÍGUEZ	PRIVADO	AS NEVES
COMUNIDADE DE MONTES DE PADRÓNS	OLGA PEREIRA RODRIGUEZ	PRIVADO	PONTEAREAS
COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DE CRISTIÑADE	JOSÉ VIQUEIRA GONZÁLEZ	PRIVADO	PONTEAREAS
COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN AMEIXEIRA	MARCELINO RODRIGUEZ ÁLVAREZ	PRIVADO	CRECENTE
COMUNIDADE DE MONTES DE MONDARIZ	JOSÉ RAMÓN SALGUEIRO MARTÍNEZ	PRIVADO	MONDARIZ
COMUNIDADE DE MONTES DE VILACOBA	EMILIO RODRÍGUEZ	PRIVADO	SALVATERRA DE MIÑO
COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DE XINZO	CARMEN BOENTE CIMA	PRIVADO	PONTEAREAS
COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DE CABEIRAS	JESÚS ESTEVÉZ ESTÉVEZ	PRIVADO	ARBO
COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS SAN XURXO DE SALCEDA	SERAFÍN SANJUAN SANJUAN	PRIVADO	SALCEDA DE CASELAS
ASOCIACIÓN DE PROPIETARIOS RURAIS E PRODUTORES DE CAZA DE GALICIA (APROCA-GALICIA)	MANUEL IGLESIAS NOYA	PRIVADO	GALICIA
SOCIEDADE DE CAZA DE SAN PEDRO DE CRECENTE	JUAN JOSÉ CARBALLO LÓPEZ	PRIVADO	CRECENTE
COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS DE VALEIXE	ENRIQUE GÓMEZ ÁLVAREZ	PRIVADO	A CAÑIZA
ASOCIACIÓN PARA A DEFENSA	ANTONIO ALONSO	PRIVADO	ARBO

ECOLÓXICA DE GALICIA PARADANTA	ESCUDEIRO		
SOCIEDADE DE CAZA “A CAÑIZA”	MANUEL AUGUSTO MEIRIÑO GÓMEZ	PRIVADO	A CAÑIZA
COMUNIDADE DE MONTES DE FOZARA	SERXIO COVAS GÁNDARA	PRIVADO	PONTEAREAS
COMUNIDADE DE MONTES DE MOURISCADOS	SANTIAGO GONZÁLEZ FERNANDEZ	PRIVADO	MONDARIZ
COMUNIDADE DE MONTES DE PARAÑOS	XOSÉ MANUEL SENDÍN RGUEZ.	PRIVADO	COVELO
COMUNIDADE DE MONTES NOGUEIRÓ	PASTORA FERNÁNDEZ GÓMEZ	PRIVADO	A CAÑIZA
COMUNIDADE DE MONTES DE XUNQUEIRAS	MARIO VÁZQUEZ MARTÍNEZ	PRIVADO	A CAÑIZA
COMUNIDADE DE MONTES DE PAREDES	DÁMASO MANUEL TRONCOSO GLEZ.	PRIVADO	A CAÑIZA
ASOCIACIÓN DE EMPRESAS DE SERVIZOS FORESTAIS DE GALICIA	EDUARDO GONZÁLEZ FAGUNDEZ	PRIVADO	GALICIA
COMUNIDADE DE MONTES DA RIBEIRA-CRECENTE	IGNACIO ÁLVAREZ MOURE	PRIVADO	CRECENTE
COMUNIDADE DE MONTES OS GÓMEZ	ÁNGEL SALVADOR TEIJEIRA TRONCOSO	PRIVADO	A CAÑIZA
COMUNIDADE DE MONTES STA. BAIA	ANTONIO RODRÍGUEZ CARDOSO	PRIVADO	A CAÑIZA
COMUNIDADE DE MONTES DE ARANS	NELSON BARBA GREGORIO	PRIVADO	A CAÑIZA
COMUNIDADE DE MONTES DE PARDERRUBIAS	DARÍO VILA COSTAS	PRIVADO	SALCEDA DE CASELAS
COMUNIDADE DE MONTES DE PRADO	SALVADOR RODRÍGUEZ GROBA	PRIVADO	PONTEAREAS
ASEMBLEA DO SUÍDO	ALEXANDRE CENDÓN GLEZ.	PRIVADO	COVELO
COMUNIDADE DE MONTES DE SANTIAGO DE COVELO	ALEXANDRE CENDÓN GLEZ.	PRIVADO	COVELO
COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS DE SETADOS	ENRIQUE FERNÁNDEZ BARBEITO	PRIVADO	AS NEVES

COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DE RIBADETEA	JOSÉ AMOEDO SOTELINO	PRIVADO	PONTEAREAS
XUNTA DE MONTES VECIÑAIS DE RUBIÓS	ANTONIO CRUCES GRANDAL	PRIVADO	AS NEVES
COMUNIDADE DE MONTES DE ARNOSO	ANTONIO FDEZ. CASTRO	PRIVADO	PONTEAREAS
COMUNIDADE DE MONTES EN MAN COMÚN SAN CIBRÁN DE GULÁNS	FRANCISCO GONZALEZ CARRACEDO	PRIVADO	PONTEAREAS
COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS DE TABOEXA	ANTONIO DOMÍNGUEZ GIL	PRIVADO	AS NEVES
COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DE SABAXÁNS	CEFERINO BELLO CASAL	PRIVADO	MONDARIZ
COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DAS NEVES	CARLOS MANUEL GLEZ. RGUEZ.	PRIVADO	AS NEVES
COMUNIDADE DE MONTES SAN JOSÉ DE RIBARTEME	EUGENIO RGUEZ. PEREZ	PRIVADO	AS NEVES
COMUNIDADE DE MONTES SANTIAGO DE RIBARTEME	BENITO DURÁN RGUEZ.	PRIVADO	AS NEVES
COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DE S. MIGUEL DE GUILLADE	MANUEL MONTERO DAVID	PRIVADO	PONTEAREAS
COMUNIDADE DE MONTES DA PARROQUÍA DE ALBEOS	INOCENCIO RGUEZ. RGUEZ.	PRIVADO	CRECENTE
XUNTA DE MONTES EN MAN COMÚN DÁ PARROQUÍA DE FREIXO	JOSÉ LUÍS SAZ SAZ	PRIVADO	CRECENTE
COMUNIDADE DE MONTES DA PARROQUÍA DE CRECENTE	JOSÉ RAMÓN PEREIRA SÁNCHEZ	PRIVADO	CRECENTE
COMUNIDADE DE MONTES DA PARROQUÍA DE SENDELLE	RAMÓN MAQUIEIRA PUCEIRO	PRIVADO	CRECENTE
COMUNIDADE DE MONTES DO CARBALLAL	IAGO GARCÍAESTÉVEZ	PRIVADO	A CAÑIZA
COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN TALLOS-	JESÚS PUGA SENDÍN	PRIVADO	A CAÑIZA

	VALEIXE			
	COMUNIDADE DE MONTES DE PETÁN	JOSÉ ANTONIO CASTIÑEIRAS PAZ	PRIVADO	A CAÑIZA
	COMUNIDADE DE MONTES DE RIBADIL	MANUEL ENRIQUE RGUEZ. LÓPEZ	PRIVADO	A CAÑIZA
	COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DE CUMIAR	JOSÉ BENITO FDEZ. GLEZ.	PRIVADO	PONTEAREAS
	COMUNIDADE DE MONTES DE ACAÑIZA E BRIARÍ	MARCOS GALEGO PÉREZ	PRIVADO	A CAÑIZA
	COMUNIDADE DE MONTES EN MAN COMÚN DE MEIROL	EMILIANO FEIJOO DGUEZ.	PRIVADO	MONDARIZ
	COMUNIDADE DE MONTES DE VECIÑOS DE FIOLEDO	AVELINO VIDAL FDEZ.	PRIVADO	SALVATERRA DE MIÑO
	COMUNIDADE DE MONTES EN MAN COMÚN DE FORNELOS DA RIBEIRA	ERNESTO GROBA GLEZ.	PRIVADO	SALVATERRA DE MIÑO
	COMUNIDADE DE MONTES DE A FRANQUEIRA	ALBINO ESTÉVEZ SEOANE	PRIVADO	A CAÑIZA
	COMUNIDADE DE MONTES EN MAN COMÚN DE PIAS	DANIEL LORENZO ANTUNEZ	PRIVADO	PONTEAREAS
	COMUNIDADE DE MONTES DE AREAS	JOSÉ SOBRAL LÓPEZ	PRIVADO	PONTEAREAS
	COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DE SAN CIBRAO DE RIBAR.	JOSÉ MANUEL PRIETO SANTOS	PRIVADO	AS NEVES
	COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DE MACEIRA	JOSÉ MARÍA VÁZQUEZ LÓPEZ	PRIVADO	COVELO
	COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DE ACHAS	CARLOS RINCÓN MORAÑA	PRIVADO	A CAÑIZA
	COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DE TOUTÓN	FCO. JAVIER RGUEZ. MARIÑO	PRIVADO	MONDARIZ
	COMUNIDADE DE MONTES SAN PEDRO DE BATALLÁNS	JOSÉ MARÍA ÁLVAREZ GUILLE	PRIVADO	AS NEVES
	COMUNIDADE DE MONTES	MARÍA SEOANE	PRIVADO	AS NEVES

VECIÑAIS EN MAN COMUN STA, EULALIA DE BATALLÁNS	ÁLVAREZ		
COMUNIDADE DE MONTES DE LUNEDA	JESÚS GONZÁLEZ VÁZQUEZ	PRIVADO	A CAÑIZA
COMUNIDADE DE MONTES IGREXA E OUTROS	MANUEL TEJEIRA PÉREZ	PRIVADO	A CAÑIZA
SOCIEDADE DE CAZA A MONDARIZANA	JOSÉ REBORDA BUGARÍN	PRIVADO	MONDARIZ
SOCIEDADE DEPORTIVA DE CAZADORES SAN BERNABE DA GRAÑA	JOSÉ MANUEL FDEZ. GLEZ.	PRIVADO	COVELO
ASOCIACIÓN PARA A PROMOCIÓN DO ALTO TEA COVELO NATURAL	JOSÉ MANUEL CASTILLO AMIGO	PRIVADO	COVELO
COMUNIDADE DE MONTES DA LAMOSA	NELSON PARAMES PARAMES	PRIVADO	COVELO
ASOCIACIÓN PROFESIONAL DE SILVICULTORES DE GALICIA (SILVANUS)	ANTONIO DE MARÍA ANGULO	PRIVADO	GALICIA
COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DE ENTENZA	JESUS VALCARCEL FERNANDEZ	PRIVADO	SALCEDA DE CASELA
COMUNIDADE DE MONTES VECIÑAIS EN MAN COMÚN DA GRAÑA	MANUEL DOMÍNGUEZ VILAR	PRIVADO	COVELO
COMUNIDADE DE MONTES EN MAN COMÚN DE CEQUELIÑOS	LUÍS NOVOA ALONSO	PRIVADO	ARBO
MADEIREIRA SAN MARTIN DE MOREIRA, SOCIEDADE COOPER.	JOSÉ ÁNGEL GONZÁLEZ CASTRO	PRIVADO	PONTEAREAS
ASOCIACIÓN GALEGA DE APICULTURA AGRARÍA	MANUEL GUTIERREZ SAAVEDRA	PRIVADO	GALICIA
ASOCIACIÓN DE VITICULTORES. VIÑEDOS DO CONDADO	LUÍS GIRÁLDEZ GIRÁLDEZ	PRIVADO	AS NEVES
ERICA MEL, SOCIEDADE COOPER. GALEGA	MANUEL GUTIERREZ SAAVEDRA	PRIVADO	GALICIA
GRUPO PROVINCIAL DE REMATANTES E SERRADOIROS DE MADEIRAS DE PONTEVEDRA	MIGUEL ÁNGEL HOMBREIRO PÉREZ	PRIVADO	SALVATERRA DE MIÑO

ASOCIACIÓN DE VITICULTORES VAL DE MONDARIZ	SILVINO FERNÁNDEZ ALONSO	PRIVADO	MONDARIZ
SINDICATO LABREGO GALEGO	ROSARIO DOMÍNGUEZ IGLESIAS	PRIVADO	PONTEAREAS
ASOCIACIÓN APÍCOLA MONTES VECIÑAIS DE MOURISCADOS	FERNANDO ALONSO LAMOSA	PRIVADO	MONDARIZ
FORAGRO, S. COOP. GALEGA	OVIDIO VELOSO MONTERO	PRIVADO	CRECENTE
VICERSAT	SECUNDINO COUTO RODRÍGUEZ	PRIVADO	AS NEVES
CONSELLO REGULADOR RIAS BAIXAS	JOSÉ RAMÓN MEIRIÑO GLEZ.	PRIVADO	PONTEVEDRA
ASOCIACIÓN DE VITICULTORES DO CONDADO	JOSÉ IGLESIAS UBEIRA	PRIVADO	SALVATERRA DE MIÑO
ASOCIACIÓN LABREGOS DO CONDADO	ANTONIO ÁLVAREZ SUÁREZ	PRIVADO	CRECENTE
VITICULTORES DE RUBIÓS SOCIEDADE COOPER. GALEGA	ANTONIO MÉNDEZ RGUEZ.	PRIVADO	AS NEVES
ADEGAS EIDOSELA SOCIEDADE COOPER.	LÁZARO GÁNDARA SOBRINO	PRIVADO	ARBO
CONDADO-PARADANTA S. COOP. GALEGA	ALEJANDRO MARTÍNEZ RODRÍGUEZ	PRIVADO	AS NEVES
ASOCIACIÓN AGRARIA XÓVENES AGRICULTORES	FRANCISCO JOSÉ GONZÁLEZ TÁBOAS	PRIVADO	GALICIA
ASOCIACIÓN DE COMERCIANTES DE PONTEAREAS	MAITE ISLA AVIÓN	PRIVADO	PONTEAREAS
ASOCIACIÓN E MINUSVÁLIDOS AMICO	LEONARDO FERNÁNDEZ SESTELO	PRIVADO	SALCEDA DE CASELAS
ASOCIACIÓN POLA DEFENSA DO PATRIMONIO INMATERIAL “A BAGAÑA DA REMELISCA”	MANRIQUE FDEZ. VÁZQUEZ	PRIVADO	PONTEAREAS
ASOCIACIÓN DE XUBILADOS E PENSIONISTAS DE SALCEDA	ANTONIO RIVERO OUBIÑA	PRIVADO	SALCEDA DE CASELAS
DELEGACIÓN GALEGA DO COLEXIO DE XEÓGRAFOS	IGNACIO FERNÁNDEZ LÓPEZ	PRIVADO	GALICIA

ASOCIACIÓN MEMORIA HISTÓRICA DO 36 PONTEAREAS	ÁNGEL RODRÍGUEZ GALLARDO	PRIVADO	PONTEAREAS
COGAMI-PONTEVEDRA	ÁNGEL HOLGUERA DGUEZ	PRIVADO	PONTEVEDRA
FUNDACIÓN G-PRODIS	FRANCISCO COSTA VARELA	PRIVADO	GALICIA
ASOCIACIÓN DE EMPRESARIOS DO CONDADO	JOSÉ SENÉN RGUEZ. CARRERA BOUZA	PRIVADO	PONTEAREAS
FUNDACIÓN ROGELIO GROBA	ROGELIO GROBA GROBA	PRIVADO	PONTEAREAS
ASOCIACIÓN CIVICA POLA RECUPERACIÓN DO RURAL	HERMINIA CORBACHO FDEZ.	PRIVADO	CRECENTE
ASOCIACIÓN DE TURISMO RURAL AGARIMO	VENTURA RODRIGO GARCÍA FAFIÁN	PRIVADO	PONTEAREAS
ASOCIACIÓN DE XUBILADOS E PENSIONISTAS SANTA TERESA DE A CAÑIZA	MANUEL GÓMEZ GLEZ.	PRIVADO	A CAÑIZA
ASOCIACIÓN DE COMERCIANTES E EMPRESARIOS DE A CAÑIZA	MANUEL FDEZ. ANTÓN	PRIVADO	A CAÑIZA
ASOCIACIÓN DE EMPRESARIOS E COMERCIANTES DE AS NEVES	GONZALO CASAS SÁNCHEZ	PRIVADO	AS NEVES
ASOCIACIÓN DE NAIS E PAIS C.E.I.P.	JOSÉ MANUEL GUERRERO ALONSO	PRIVADO	CRECENTE
ASOCIACIÓN DE VIÚVAS “MARÍA AGUSTINA SARMIENTO”	Mª LUZ MERA RGUEZ.	PRIVADO	PONTEAREAS
ASOCIACIÓN GALEGA AMIGOS DOS MUÍÑOS	XABIER LORES ROSAL	PRIVADO	ARBO
ASOCIACIÓN PROFESIONAL DE PROMOCIÓN TURÍSTICA VAL DO TIELAS	MARÍA ÁNGELA TRIGO CRESPO	PRIVADO	COVELO
ASOCIACIÓN DE XUBILADOS E PENSIONISTA DE ARBO	IGNACIO ALONSO DOMÍNGUEZ	PRIVADO	ARBO
ASOCIACIÓN REDE DE PANADARÍA E REPOSTARÍA CONDADO-PARADANTA E BAIXO MIÑO	CARMEN DELIA ALONSO FERNÁNDEZ	PRIVADO	AS NEVES
ASOCIACIÓN ESCOLA FAMILIAR AGRARIA A CANCELA	Mª CARMEN GIL ÁLVAREZ	PRIVADO	AS NEVES

CONFECCIÓNS SAN NOMEDIO S.C.	MARCELINA IGLESIAS RGUEZ.	PRIVADO	AS NEVES
FUNDACIÓN IRMÁNS BARCÍA	JOSÉ OTERO AMOEDO	PRIVADO	PONTEAREAS
ASOCIACIÓN DE MAIORES DE PONTEAREAS	MARÍA JOSÉ FRAGUEIRO BARRAL	PRIVADO	PONTEAREAS
ASOCIACIÓN DE DISCAPACITADOS DO CONDADO PARADANTA – ADAPTA	MONTSERRAT CUEVAS GÁNDARA	PRIVADO	PONTEAREAS
ASOCIACIÓN VECIÑAL SAN XOÁN DE FORNELOS E LOURIDO	EDUARDO DOMÍNGUEZ ÁLVAREZ	PRIVADO	SALVATERRA DE MIÑO
AA VV UNIDADE PARROQUIAL DE XINZO	MIGUEL ÁNGEL GONZÁLEZ BASTOS	PRIVADO	PONTEAREAS
FEDERACIÓN DE ASOCIACIÓNS VECIÑAIS DE PONTEAREAS	SATURNINO RIVERO RODRÍGUEZ	PRIVADO	PONTEAREAS
ASOCIACIÓN CULTURAL BANDA DE GAITAS ENTIENZA	DAMIÁN AMEJEIRA GONZÁLEZ	PRIVADO	SALCEDA DE CASELAS
ASOCIACIÓN DE VECIÑOS DE CRISTIÑADE	EDILBERTO GARCÍA GONZÁLEZ	PRIVADO	PONTEAREAS
ASOCIACIÓN CULTURAL VIDENSE	Mª ENCARNACIÓN REINOSA FERNÁNDEZ	PRIVADO	AS NEVES
AA VV PARROQUÍA DE UMA	FÉLIX M. RODRÍGUEZ TÁBOAS	PRIVADO	SALVATERRA DE MIÑO
CENTRO CULTURAL SOCIAL E DEPORTIVO DA C. DE MONTES DE PICOÑA	JESÚS DOMÍNGUEZ MARTÍNEZ	PRIVADO	SALCEDA DE CASELAS
ASOCIACIÓN CULTURAL AMISTADE	BREOGÁN LOURIDO CORRAL	PRIVADO	CRECENTE
ASOCIACIÓN DE VECIÑOS A CIDÁ DE QUINTELA	SILVIA GÓMEZ CORTÉS	PRIVADO	CRECENTE
ASOCIACIÓN CULTURAL SAN MARTIÑO DE COUSO	JOSÉ LUÍS GÓMEZ REBOIRO	PRIVADO	PONTEAREAS
ASOCIACIÓN DE VECIÑOS SAN MAURO DE SAN MATEO DE OLIVEIRA	Mª CARMEN GONZÁLEZ CARBALLIDO	PRIVADO	PONTEAREAS
AA VV CARBALLO DA ARMADA	JOSÉ ANTONIO SOTO BELLO	PRIVADO	MONDARIZ

	SOCIEDADE CULTURAL E DEPORTIVA VILLAVICIOSA	MIGUEL Á. GONZÁLEZ	PRIVADO	AS NEVES
	AA VV ESCOLA DA FEIRA	JOAQUÍN CARRACEDO GARCÍA	PRIVADO	SALCEDA E CASELAS
	ASOCIACIÓN DE VECIÑOS DE ANGOARES	SANDRA ARAUXO CARBALLIDO	PRIVADO	PONTEAREAS
	AA VV XABRIÑA	XULIO LÓPEZ FORTES	PRIVADO	MONDARIZ
	ASOCIACIÓN VECIÑAL DE REBORDECHÁN	RAÚL COSTAS DO RÍO	PRIVADO	CRECENTE
	ASOCIACIÓN CULTURAL A FEIRA	JOAQUÍN CARRACEDO GARCÍA	PRIVADO	SALCEDA DE CASELAS
	AA VV PARAÑOS	Mª CARMEN FIGUEROA	PRIVADO	COVELO
	AA VV OS ATREVIDOS DE ANGUDES	MONSERRAT PÉREZ VÁZQUEZ	PRIVADO	CRECENTE
	ASOCIACIÓN CULTURAL AMARTINGA MONDARIZ	LEOPOLDO TATO BELLO	PRIVADO	MONDARIZ BALNEARIO
	ASOCIACIÓN DE VECIÑOS DE ABOAL	EMILIA FERNÁNDEZ REY	PRIVADO	MONDARIZ
	ASOCIACIÓN CULTURAL “O GARABANO”	BENIGNO LÓPEZ ÁLVAREZ	PRIVADO	CRECENTE
	ASOCIACIÓN DE VECIÑOS SAN SALVADOR DE PADRÓNS	AMADO FERNÁNDEZ LÓPEZ	PRIVADO	PONTEAREAS
	ASOCIACIÓN DE VECIÑOS AGRÍCOLA E CULTURAL SAN TOMÉ DE PARDERRUBIAS	TOMÁS RODRÍGUEZ ESTÉVEZ	PRIVADO	SALCEDA DE CASELAS
	ASOCIACIÓN DE VECIÑOS “A PENA DO EQUILIBRIO”	ANTONIA CUEVAS EXPÓSITO	PRIVADO	PONTEAREAS
	ASOCIACIÓN DE VECIÑOS CARBALLEIRA	JOSÉ MANUEL PIÑEIRO DOMÍNGUEZ	PRIVADO	SALCEDA DE CASELAS
	ASOCIACIÓN VECIÑAL E CULTURAL DE SAN SEBASTIÁN DE CABEIRAS	JESÚS ESTÉVEZ ESTÉVEZ	PRIVADO	ARBO
	COMUNIDADE DE USUARIOS DE AUGA DE COUSO	CELSA BARGIELA BARGIELA	PRIVADO	PONTEAREAS
	COMUNIDADE DE USUARIOS DE AUGA DE REBORDECHÁN (ZONA	MARÍA FDEZ. GLEZ.	PRIVADO	CRECENTE

	CENTRO)			
	COMUNIDADE DE USUARIOS DE AUGAS DE AS PAREDES	RAMIRO MÚÑOZ NÚÑEZ	PRIVADO	MONDARIZ
	COMUNIDADE DE USUARIOS DE AUGA M. DE FONTE DE CUCOS	MARISOL RAMOS FRANCISCO	PRIVADO	CRECENTE
	COMUNIDADE DE USUARIOS DE AUGA-CRISTIÑADE	EDELMIRO BERNÁRDEZ OUTERELO	PRIVADO	PONTEAREAS
	CLUB TEA PIRAGÜISMO	HÉCTOR BERNÁRDEZ LÓPEZ	PRIVADO	MONDARIZ
	ASOCIACIÓN DE VECIÑOS SAN SALVADOR DE QUEIMADELOS MONDARIZ	RAMIRO ALFAYA FARO	PRIVADO	MONDARIZ
	COMUNIDADE DE USUARIOS TRADA DE AUGA ESCOBEIRO SAN PEDRO	MANUEL REBOREDA BARROS	PRIVADO	MONDARIZ
	CLUB DE TIRO ESCUADRA DO XAMÓN	MANUEL AUGUSTO MEIRIÑO GÓMEZ	PRIVADO	A CAÑIZA
	ASOCIACIÓN DE VECIÑOS SANTIAGO DE PARADA	MANUEL AUGUSTO MEIRIÑO GÓMEZ	PRIVADO	A CAÑIZA
	CENTRO CULTURAL SAN FINS DE CELEIROS	RICARDO CASTRO RGUEZ.	PRIVADO	PONTEAREAS
	ASOCIACIÓN VECIÑAL SAN SALVADOR DE NOGUEIRA	SEVERO FERREIRA IGLESIAS	PRIVADO	PONTEAREAS
	ASOCIACIÓN VECIÑAL, CULTURAL E DEPORTIVA SAN JUAN DE PIÑEIRO	Mª ARGENTINA COSTAL FDEZ.	PRIVADO	COVELO
	CENTRO DE DINAMIZACIÓN RURAL E SOCIOCULTURAL DE MOURISCADOS	JESÚS VÁZQUEZ ESTÉVEZ	PRIVADO	MONDARIZ
	ASOCIACIÓN DE VECIÑOS SANTIAGO DE PRADO DE CANDA	FCO. ROCHA DOVAL	PRIVADO	COVELO
	ASOCIACIÓN CULTURAL A CASA DA TRIGA	CARLOS DURÁN DIÉGUEZ	PRIVADO	PONTEAREAS
	ASOCIACIÓN CULTURAL, RECREATIVA CASTELO DE SALVATERRA	JESÚS GARCÍA LORENZO	PRIVADO	SALVATERRA DE MIÑO

COMUNIDADE DE USUARIOS DE COUTO-XUNQUEIRAS	MARIO VÁZQUEZ MARTÍNEZ	PRIVADO	A CAÑIZA
COMUNIDADE DE USUARIOS TRADA DE AUGAS S. LORENZO DE PARADA	MARÍA AMALIA GIL ROMERO	PRIVADO	A CAÑIZA
COMUNIDADE DE AUGAS BALLEA DE PRADO	JOSÉ MANUEL GÓMEZ LAGO	PRIVADO	PONTEAREAS
ASOCIACIÓN DE VECIÑOS SAN XURXO	ELISA LLOVES BOO	PRIVADO	SALCEDA DE CASELAS
ASOCIACIÓN ATURUXO	ROGELIO MANUEL PEREIRA MOREIRA	PRIVADO	A CAÑIZA
DAR MAIS	EDUARDO YAGO HERNÁNDEZ RÚAS	PRIVADO	MONDARIZ
ASOCIACIÓN BANDA DE MÚSICA CULTURAL DE MONDARIZ	MANUEL FDEZ. OUTERELO	PRIVADO	MONDARIZ
CENTRO CULTURAL SAN XORXE	Mª JOSÉ RODRÍGUEZ MARTÍNEZ	PRIVADO	SALCEDA DE CASELAS
ASOCIACIÓN DE VECIÑOS XALUNDES	MANUEL FDEZ. OUTERELO	PRIVADO	MONDARIZ
CENTRO CULTURAL E SOCIAL DE SOUTELO	CELIA CABALEIRO AMOEDO	PRIVADO	SALCEDA DE CASELAS
ASOCIACIÓN CULTURAL XUNGUIDEIRA DE SAN XURXO	FELICIANO FERNÁNDEZ LÓPEZ	PRIVADO	PONTEAREAS
ASOCIACIÓN DE VECIÑOS SAN JORGE DE RIBADETEA	FERNANDO CARRERA DGUEZ	PRIVADO	PONTEAREAS
TRADA DE AUGAS DE ESPEDREGADA	Mª DOLORES NÚÑEZ NÚÑEZ	PRIVADO	ARBO
AGRUPACIÓN CULTURAL XUNCO	JOSÉ ESTÉVEZ PÉREZ	PRIVADO	SALCEDA DE CASELAS
TRADA DE AUGA CELEIROS IGREXA	MANUEL ÁLVAREZ RGUEZ.	PRIVADO	PONTEAREAS
CLUB CICLOTURISTA A LAMPREA-FORXADOS DURÁN	ANTONIO CALVIÑO GROBA	PRIVADO	AS NEVES
COMUNIDADE DE USUARIOS DE VILAR-CABEIRAS	EMILIO GIL ÁLVAREZ	PRIVADO	ARBO
CAÑIZA, C.F.	MARTÍN GONZÁLEZ	PRIVADO	A CAÑIZA

		TENREIRO		
	ASOCIACIÓN DE VECIÑOS SAN LORENZO DE ARNOSO	FELICIANO CEBREIRO ALMÓN	PRIVADO	PONTEAREAS
	AA VV SAN PEDRO DE BATALLANS	JOSÉ DOMÍNGUEZ GONZÁLEZ	PRIVADO	AS NEVES
	CENTRO CULTURAL SAN PAIO	JAVIER PAZ MARTINEZ	PRIVADO	CRECENTE
	ASOC. DE VECIÑOS PIÑEIRO MANSO DE CELEIROS	JUAN FREITAS CARBALLO	PRIVADO	PONTEAREAS
	CLUB SOCORRISTAS ACUÁTICOS NEPTUNO	ANDRÉS PÉREZ ALONSO	PRIVADO	A CAÑIZA
	CLUB CICLISTA A CAÑIZA	CARLOS PÉREZ RGUEZ.	PRIVADO	A CAÑIZA
	CLUB DEPORTIVO A CAÑIZA	MARCOS ESTÉVEZ GARCÍA	PRIVADO	A CAÑIZA
	ASOCIACIÓN DE BALONCESTO CAÑIZA	ALFREDO PARAMES ORTEGA	PRIVADO	A CAÑIZA
	NEVES F.C.	JOSE MANUEL SOTO CAMPOS	PRIVADO	AS NEVES
	CLUB BADMINTÓN AS NEVES	ANA DURÁN MONTERO	PRIVADO	AS NEVES
	ASOCIACIÓN DE VECIÑOS DE SANTA MARIÑA DE A RIBEIRA	OVIDIO ROMAY GÓMEZ	PRIVADO	CRECENTE
	ASOCIACIÓN VECIÑAL DA PARROQUIA DO FREIXO	MARISOL GÓMEZ DGUEZ.	PRIVADO	CRECENTE
	ASOCIACIÓN DE VECIÑOS DA PARROQUIA DE ANGUDES	ISIDRO DEAÑO SARABIA	PRIVADO	CRECENTE
	ASOCIACIÓN CULTURAL CHAN DE LOBARIÑAS	JOSÉ LUÍS FERNÁNDEZ FARO	PRIVADO	CRECENTE
	ASOCIACIÓN CULTURAL SAN PEDRO	Mª CARMEN ROCHA CARPINTEIRO	PRIVADO	CRECENTE
	ASOCIACIÓN DEPORTIVA CAÑIZA	RICARDO COELLO PIÑEIRO	PRIVADO	A CAÑIZA
	ASOCIACIÓN CULTURAL E DEPORTIVA STA. CRISTINA DE VALEIXE	JAIME GIRÁLDEZ ÁLVAREZ	PRIVADO	A CAÑIZA
	ASOCIACIÓN CULTURAL DE PETÁN	Mª ANGELES RGUEZ.	PRIVADO	A CAÑIZA

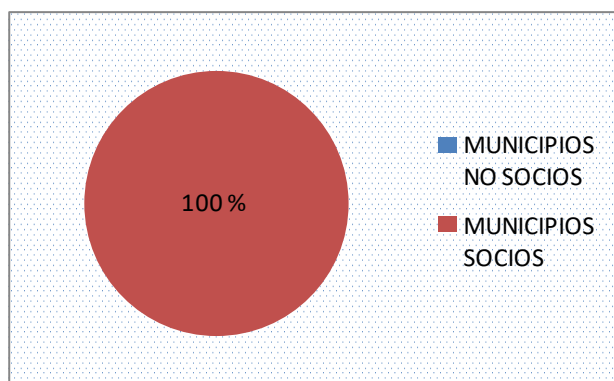
		VARELA		
	ASOCIACIÓN DE VECIÑOS STA. MARTA DE RIBARTEME	JOSÉ GLEZ. PEREIRA	PRIVADO	AS NEVES
	CENTRO CULTURAL SAN MAMED	VICENTE GIL ÁLVAREZ	PRIVADO	AS NEVES
	ASOCIACIÓN CULTURAL CORAL SANTA MARÍA DAS NEVES	JUAN MANUEL ALONSO GLEZ.	PRIVADO	AS NEVES
	ASOCIACIÓN E VECIÑOS SAN XOÁN DE RUBIÓS	JOSÉ FRANCISCO UBEIRA MARIÑO	PRIVADO	AS NEVES
	ASOCIACIÓN CENTRO CULTURAL DE SANTIAGO DE OLIVEIRA	Mª CRUZ LÓPEZ GALÁN	PRIVADO	PONTEAREAS
	ASOCIACIÓN DE VECIÑOS S.G. DE GUILLADE	SARA RODRÍGUEZ BOUZO	PRIVADO	PONTEAREAS
	ASOCIACIÓN DE TRADA DE AUGA DE ACHAS-FREIXO	PILAR ANTÓN GIL	PRIVADO	A CAÑIZA
	COMUNIDADE DE USUARIOS DE AUGA DE SAN XOSÉ DE RIBARTEME	MANUEL LÓPEZ BERNARDEZ	PRIVADO	AS NEVES
	COMUNIDADE DE USUARIOS DE AUGA DE SANTIAGO DE RIBARTEME	MANUEL GIL PUGA	PRIVADO	AS NEVES
	COMUNIDADE E USUARIOS DE MANDELOS	JORGE VÁZQUEZ REY	PRIVADO	CRECENTE
	COMUNIDADE DE USUARIOS DE GUILLADE DE ARRIBA	ABEL OCAMPO ROMERO	PRIVADO	PONTEAREAS
	TRADA DE AUGAS DE GUILLAE DE ABAIXO	JESÚS BARGIELA RGUEZ.	PRIVADO	PONTEAREAS
	COMUNIDADE DE USUARIOS DE AUGA DE SANTIAGO DE OLIVEIRA	Mª CONSOLO GONZÁLEZ RODRÍGUEZ	PRIVADO	PONTEAREAS
	CRECENTE CLUBE DE FÚTBOL	OVIDIO ROMAY GÓMEZ	PRIVADO	CRECENTE
	AA VV SAN ANDRÉS DE MEIROL	JOSÉ LUÍS BÓVEDA PÉREZ	PRIVADO	MONDARIZ
	ASOCIACIÓN CENTRO CULTURAL DE SABAXANS	FERMINA SÁNCHEZ SÁNCHEZ	PRIVADO	MONDARIZ
	ASOCIACIÓN CULTURAL	GUADALUPE	PRIVADO	SALVATERRA

CANTEMOS	PIEDRAHITA FERNÁNDEZ		DE MIÑO
CENTRO CULTURAL “A CARBALLEIRA”	ERNESTO GROBA GONZÁLEZ	PRIVADO	SALVATERRA DE MIÑO
ASOCIACIÓN DE VECIÑOS “A LUCERNA” DE S. PAIO FIOLEDO	MANUEL LAMAS ESTÉVEZ	PRIVADO	SALVATERRA DE MIÑO
ASOCIACIÓN CULTURAL LACEDURIUM	MARÍA DOLORES GRANDAL	PRIVADO	SALVATERRA DE MIÑO
ASOCIACIÓN CULTURAL E DEPORTIVA SAN XOAN	JOSÉ ESTÉVEZ PIÑEIRO	PRIVADO	SALVATERRA DE MIÑO
ESCOLAS DEPORTIVAS DE SALVATERRA DE MIÑO	ANTONIO BERNÁRDEZ GÁNDARA	PRIVADO	SALVATERRA DE MIÑO
CLUBE FÚTBOL DE CORZÁNS	JOSÉ FERNÁNDEZ RODRÍGUEZ	PRIVADO	SALVATERRA DE MIÑO
S.D. SALVATERRA DE MIÑO	JULIO M. CELADA RODRÍGUEZ	PRIVADO	SALVATERRA DE MIÑO
ASOCIACIÓN DE VECIÑOS DA PARROQUIA DE A FRANQUEIRA	Mª CARMEN MUÑOZ GIL	PRIVADO	A CAÑIZA
COMUNIDADE DE AUGAS DE PARADA DE A FRANQUEIRA	Mª CARMEN MUÑOZ GIL	PRIVADO	A CAÑIZA
ASOCIACIÓN DEPORTIVA O CONDADO, F.C.	MANUEL RAMILO ALFAYA	PRIVADO	PONTEAREAS
ASOCIACIÓN DE VECIÑOS DE BUGARÍN	DIEGO ALONSO VÁZQUEZ	PRIVADO	PONTEAREAS
PONTEAREAS CLUB DE FÚTBOL	JOSE ANTONIO MONTES FDEZ.	PRIVADO	PONTEAREAS
COMUNIDADE DE AUGAS DE PIAS	J. ANDRÉS SANDOVAL RODRÍGUEZ	PRIVADO	PONTEAREAS
ASOCIACIÓN CULTURAL OS MUÍÑOS	RAMILO GIL DOVAL	PRIVADO	ARBO
BANDA DE MÚSICA MUNICIPAL DE ARBO	JOSÉ CARLOS ÁLVAVEZ MARTÍNEZ	PRIVADO	ARBO
COMUNIDADE DE AUGAS DO CEBREIRO	ANTONIO IGLESIAS SEOANE	PRIVADO	A CAÑIZA
CENTRO CULTURAL DE A FRANQUEIRA	CÁNDIDO LORENZO SALGADO	PRIVADO	A CAÑIZA

	ASOCIACIÓN DE VECIÑOS SAN BARTOLOMÉ DO COUTO	MANUEL VIDAL PÉREZ	PRIVADO	A CAÑIZA
	ASOCIACIÓN DE VECIÑOS DE SANTIAGO DE OLIVEIRA	MANUEL RGUEZ. GONZÁLEZ	PRIVADO	PONTEAREAS
	CLUBE DEPORTIVO CULTURAL AREAS	DOMINGO FREITAS DALMEIDA	PRIVADO	PONTEAREAS
	SEGUNDA TRADA DE AUGAS STA. CRISTINA	ALEJANDRO CUEVAS GUISANDE	PRIVADO	PONTEAREAS
	CASA CULTURAL, ARTÍSTICA E DEPORTIVA DE AREAS	ELADIO SOUSA GIRÁLDEZ	PRIVADO	PONTEAREAS
	ASOCIACIÓN CULTURAL IRMÁNS BARCÍA	JOSÉ OTERO AMOEDO	PRIVADO	PONTEAREAS
	ASOCIACIÓN CULTURAL SAN NICOLÁS DE PRADO	JOSÉ MANUEL BERNÁRDEZ FDEZ.	PRIVADO	PONTEAREAS
	CLUB DEPORTIVO COVELO FS	RUBEN BRANCO DORRIO	PRIVADO	COVELO
	ASOCIACIÓN CULTURAL OS MUÍÑOS DE OLIVEIRA	MARY CRUZ LÓPEZ GALÁN	PRIVADO	PONTEAREAS
	CLUB DE FÚTBOL ARBO	JOSÉ MÉNDEZ CASTRO	PRIVADO	ARBO
	COMUNIDADE DE USUARIOS DE PRESA DAS FONTES	GONZALO IGLESIAS BOENTE	PRIVADO	MONDARIZ
	ASOCIACIÓN CULTURAL ORQUESTRA DE JAZZ MONDARIZ BALNEARIO	MANUEL DOMÍNGUEZ RIVAS	PRIVADO	BALNEARIO DE MONDARIZ
	COMUNIDADE DE AUGAS DE A FRANQUEIRA	JAVIER ALONSO DOCAMPO	PRIVADO	FRANQUEIRA-A CAÑIZA
	ASOCIACIÓN PANDERETEIRAS “AS CHARAVISCAS”	JOSEFA DOMÍNGUEZ BESTEIRO	PRIVADO	A CAÑIZA
	AGRUPACIÓN CORAL POLIFÓNICA DE A CAÑIZA	MANUEL FDEZ. ANTÓN	PRIVADO	A CAÑIZA
	BANDA DE MÚSICA DE RUBIÓS-AS NEVES	CÁNDIDO RGUEZ. MÉNDEZ	PRIVADO	AS NEVES
	ASOCIACIÓN “O PUNTO DAPALILLEIRA”	DOLORESFERNÁNDEZ SOLLA	PRIVADO	PONTEAREAS
	CENTRO DE ANIMACIÓN RURAL	BAUTISTA FONTÁN	PRIVADO	MONDARIZ

CASTROMAO	RIVAS		
ASOCIACIÓN UNIÓN MUSICAL DE SALVATERRA	RICARDO FERNÁNDEZ LAGO	PRIVADO	SALVATERRA DE MIÑO
AGRUPACIÓN CORAL XUNTANZA DE COVELO	MÓNICA OLIVEIRA MARTÍNEZ	PRIVADO	COVELO
ASOCIACIÓN DE VECIÑOS PINTELOS-FOXO	JOSÉ FRANCISCO PRIETO GLEZ.	PRIVADO	A CAÑIZA
ASOCIACIÓN CULTURAL “TREMIADE”	ANTONIO GUTIÉRREZ PEREIRA	PRIVADO	PONTEAREAS
ASOCIACIÓN CULTURAL E DEPORTIA VIRXE DO LIBRAMENTO	HORACIO GIL EXPÓSITO	PRIVADO	ARBO
ASOCIACIÓN CASA CULTURAL ANTORCHA	ADOLFO BESTEIRO PRESA	PRIVADO	PONTEAREAS
AGRUPACIÓN DEPORTIVA VILASOBROSO	ELADIO PÉREZ RGUEZ.	PRIVADO	MONDARIZ
ASOCIACIÓN CULTURAL CORAL POLIFÓNICA DE ARBO	Mª ANGELES FERNÁNDEZ PEREIRA	PRIVADO	ARBO
COMUNIDADE DA TRAÍDA DE AUGAS PARA USO DOMÉSTICO DE CEQUELIÑOS	VICENTA RODRÍGUEZ CERDEIRA	PRIVADO	ARBO

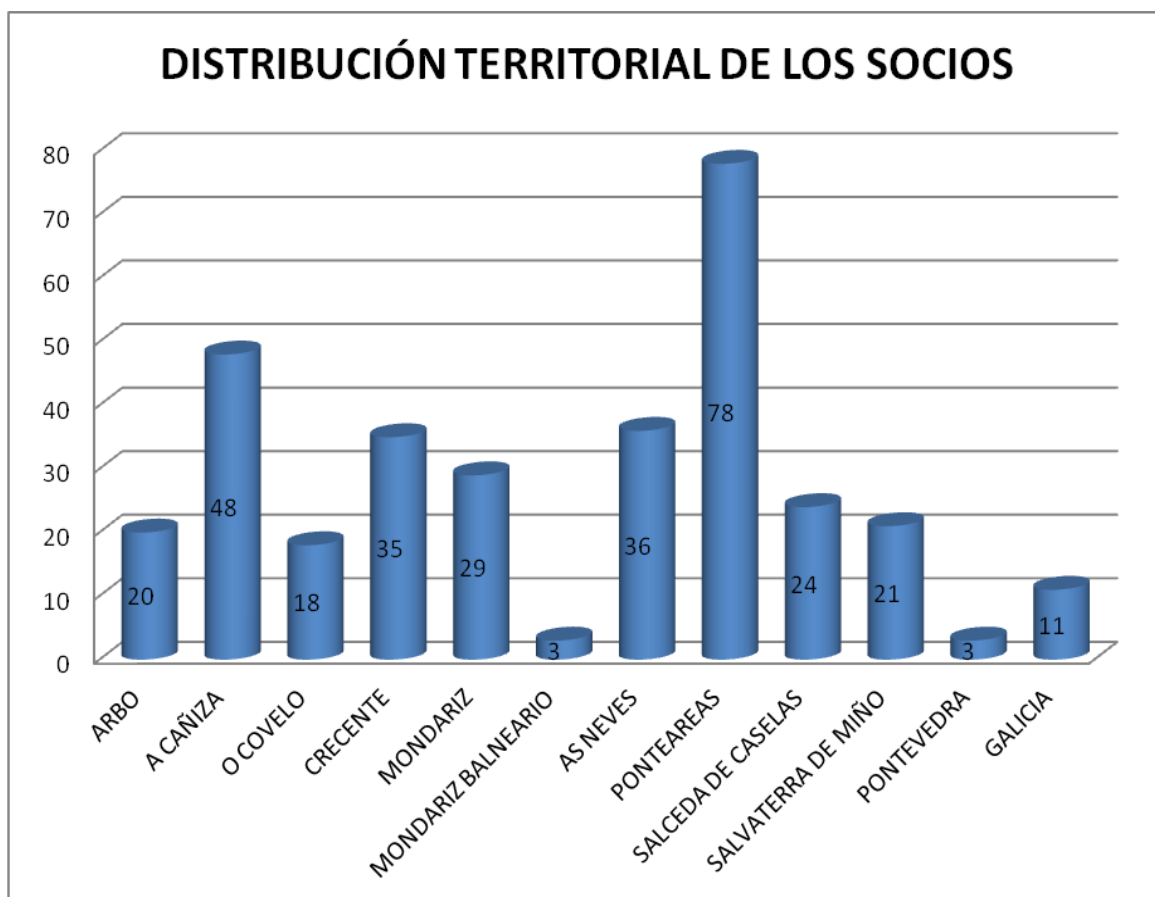
Os socios de carácter público representan aos Concellos do territorio, dun total de 10 municipios todos forman parte da Asociación polo que a representatividade no territorio a nivel administracións públicas supón o 100%. Ademais a Deputación forma parte da Asociación.

Os socios de carácter privado están distribuídos por todo o territorio, representando a súa vez a un tanto por cento moi elevado xa que o 100% ten carácter colectivo (Asociacións, SAT, CMVMC, Federacións...)

MUNICIPIO	Nº DE SOCIOS
ARBO	20
A CAÑIZA	48
COVELO	18
CRECENTE	35
MONDARIZ	29
MONDARIZ BALNEARIO	3
AS NEVES	36
PONTEAREAS	78
SALCEDA DE CASELAS	24
SALVATERRA DE MIÑO	21
PONTEVEDRA (*)	3
GALICIA (*)	11
TOTAL	326

(*) Son socios cuxo ámbito de actuación é provincial e/ou autonómico.

Respecto da tipoloxía de entidades que conforman a Asociación,.

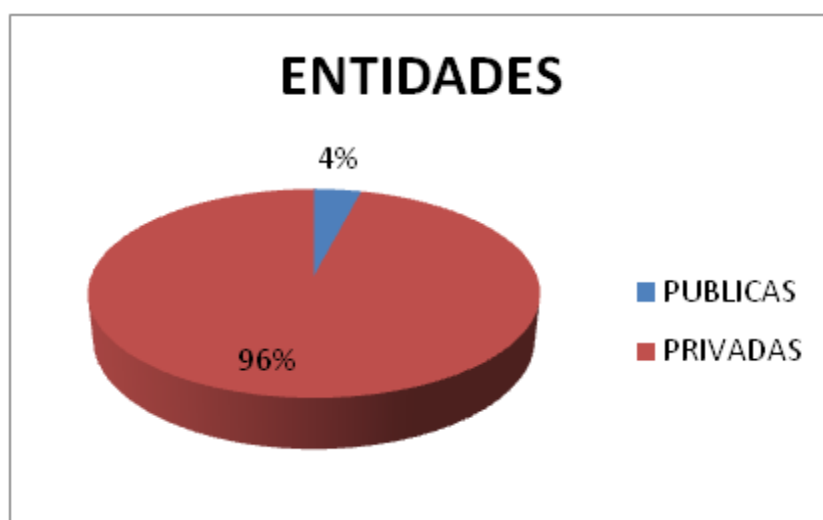
TÁBOA: TIPO DE ENTIDADE OU COLECTIVO

TIPO DE ENTIDADE OU COLECTIVO	NÚMERO	OBSERVACIÓNS
1. ENTIDADES PÚBLICAS	3	
1.1 CONCELLOS	0	
1.2 OUTRAS ENTIDADES PÚBLICAS LOCAIS		(ENTIDADES LOCAIS MENORES)
1.3 OUTRAS ENTIDADES PÚBLICAS		(DEPUTACIÓN)
2. ENTIDADES PRIVADAS	13	
2.1 COOPERATIVAS (AGÁS COOPERATIVAS DE TRABAÑO ASOCIADO)		
2.2 SOCIEDADES AGRARIAS DE TRANSFORMACIÓN		

2.3. SOCIEDADES LABORAIS E COOPERATIVAS DE TRABAÑO ASOCIADO		
2.4 ORGANIZACIÓNS PROFESIONAIS AGRARIAS		
2.5 ASOCIACIÓNS DE MULLERES	2	
2.6 ASOCIACIÓNS DE MOZOS/AS	2	
2.7 ASOCIACIÓNS DE VECIÑOS/AS	3	
2.8 ASOCIACIÓNS DE EMPRESARIOS/AS E PROFESIONAIS	5	
2.9 ASOCIACIÓNS CULTURAI/RECREATIVAS...	9	
2.10 ASOCIACIÓNS DE ACCIÓ SOCIAL		
2.11 ASOCIACIÓNS PARA A CONSERVACIÓ E PROTECCIÓ DO MEDIO	1	
2.12 C.M.V.M.C.	0	
2.13 OUTRAS	3	FUNDACIÓNS, ANPA, CONSELLO REGULADOR, COMUNIDADES AUGAS

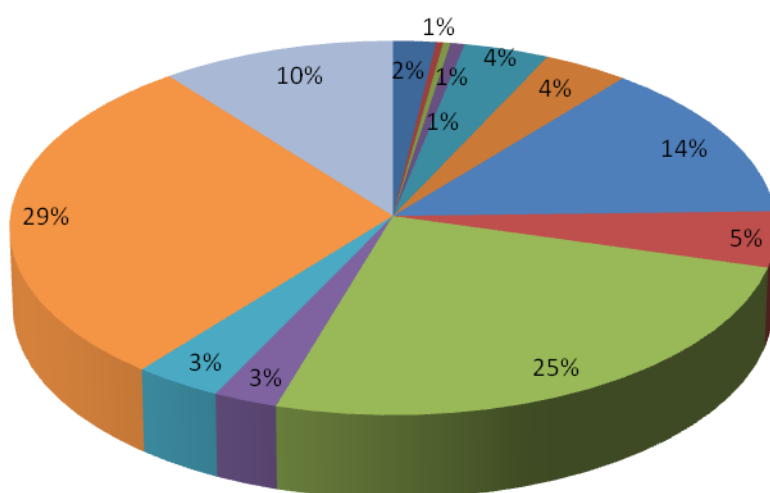
SEGUNDO O SEU CARÁCTER.-

ENTIDADES PUBLICAS	
	3
ENTIDADES PRIVADAS	13

SEGUNDO A SÚA TIPOLOXIA

Nº ASOCIACIONES

- 2.1 COOPERATIVAS (AGÁS COOPERATIVAS DE TRABALLO ASOCIADO)
- 2.2 SOCIEDADES AGRARIAS DE TRANSFORMACIÓN
- 2.3 SOCIEDADES LABORAIS E COOPERATIVAS DE TRABALLO ASOCIADO
- 2.4 ORGANIZACIÓNS PROFESIONAIS AGRARIAS
- 2.5 ASOCIACIÓNS DE MULLERES
- 2.6 ASOCIACIÓNS DE MOZOS/AS
- 2.7 ASOCIACIÓNS DE VECIÑOS/AS
- 2.8 ASOCIACIÓNS DE EMPRESARIOS/AS E PROFESIONAIS
- 2.9 ASOCIACIÓNS CULTURAI/RECREATIVAS...
- 2.10 ASOCIACIÓNS DE ACCIÓN SOCIAL
- 2.11 ASOCIACIÓNS PARA A CONSERVACIÓN E PROTECCIÓN DO MEDIOAMBIENTE
- 2.12 C.M.V.M.C.
- 2.13. OUTRAS

A Xunta Directiva é o órgano con facultades xestoras, executivas e de representación da Asociación. Estará formada polos representantes dos asociados elixidos pola asemblea xeral en función da pertenza destes a cada mesa sectorial, de acordo coa representatividade que a Xunta Directiva outórguelle a cada unha delas. Constará dun máximo de 15 membros. Na Xunta Directiva, deben estar representadas cando menos, os seguintes colectivos, a condición de que sexan socios da Asociación de Desenvolvemento Rural Condado Paradanta e desexen formar parte da citada Xunta Directiva: as asociacións de mulleres, as asociacións de mozas, as asociacións de acción social, as asociacións cuxo obxecto social este relacionado de maneira prioritaria coa protección, conservación e/ou mellora do ambiente, as asociacións do sector agrario, incluíndo as asociacións profesionais agrarias, a asociación de empresarios e profesionais, as asociacións do sector cultural e o sector público.

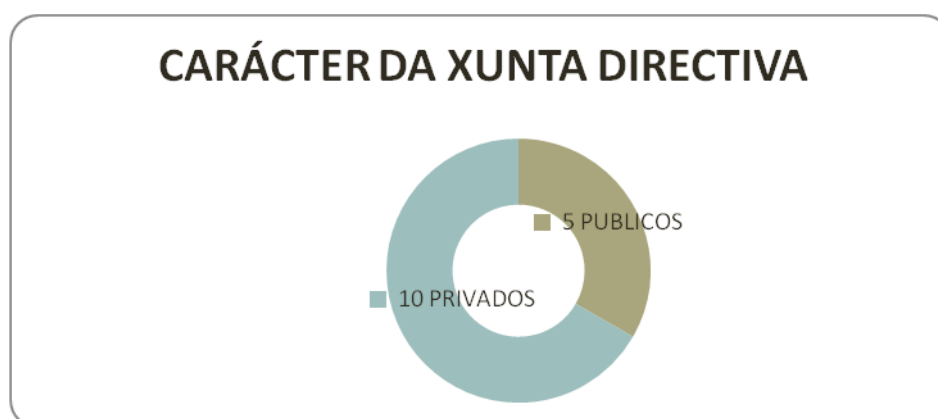
(Artigo 15 dos Estatutos)

A Xunta Directiva foi elixida o 30 de Xullo de 2008 e completada cos representantes das Mesas Sectoriais o 09 de decembro dese mesmo ano. Actualmente foi ratificada en Asemblea Xeral o 30/06/2016. E está formada por.-

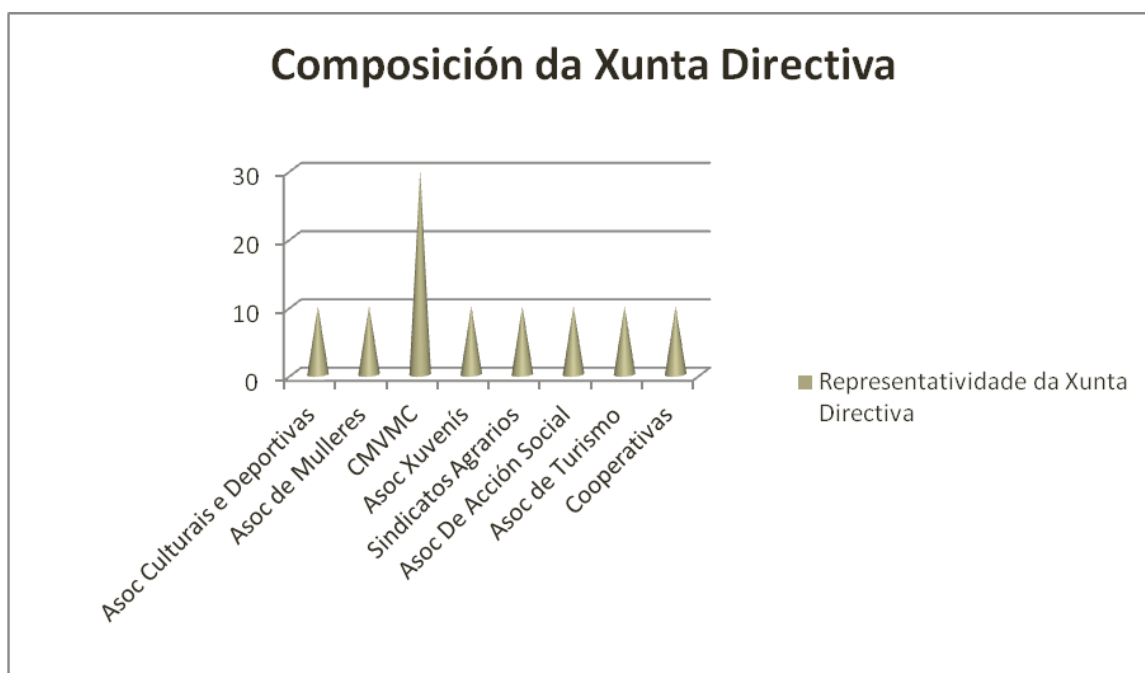
Cargo	Socio	Representante	Carácter	Concello/ Parroquia
PRESIDENTE	Concello de A Cañiza	Miguel Adolfo Domínguez Alfonso	Público	A Cañiza
VICEPRESIDENTE	Concello de Covelo	Juan Pablo Castillo Amigo	Público	Covelo
SECRETARIO	Asoc. de Turismo Rural AGARIMO	Ventura Rodrigo García Fabián	Privado	Ponteareas
TESOUREIRA	Asoc. de Mulleres Rurais Arbenses	Isabel Grima Neto	Privado	Arbo
VOGAL	Socied. Cooperativa Agraria Condado Paradanta	Alejandro Martínez Rodríguez	Privado	As Neves
VOGAL	Concello de Ponteareas	Xosé Represas Giráldez	Público	Ponteareas
VOGAL	Concello das Neves	Xosé Manuel Rodríguez Méndez	Público	As Neves

	VOGAL	Concello de Salvatierra de Miño	Arturo Grandal Vaqueiro	Público	Salvatierra de Miño
	VOGAL	Club Ciclista A Cañiza	Mario Domínguez Durán	Privado	A Cañiza
	VOGAL	Asoc Prof Agraria JJAA	Francisco José González Táboas	Privado	Pontevedra
	VOGAL	CMVMC de Parada de Achas	Mª Pilar Ferrerira Cousiño	Privado	A Cañiza
	VOGAL	CMVMC de Maceira	José María Vázquez López	Privado	Ou Covelo
	VOGAL	CMVMC de Pontearreas	Mª Xesús Rodríguez Alvarez	Privado	Crecente
	VOGAL	Asoc Xuvenil vos Alcóns	Jorge Alvarez Alvarez	Privado	Crecente
	VOGAL	Asoc. de minusválidos AMICO	Leonardo Fernández Sestelo	Privado	Salceda de Caselas

Do total de membros da Xunta Directiva, 15 en total, o 33,3 % son representantes da Administración e o 66,6 % representan ao sector privado.

Na Xunta Directiva están representados os sectores máis significativos do territorio. A continuación, detállase no seguinte gráfico, soamente se tivo en conta os membros da Xunta Directiva de carácter privado.-

A distribución territorial dos membros da Xunta Directiva.-

Nela están representados polo menos oito do dez municipios que conforman o territorio da asociación polo que o grao de representación territorial é moi alto sendo este de o 80%. Soamente as localidades de Mondariz e Mondariz Balneario non se atopan representadas na Xunta Directiva, pero si na Asemblea xa que todos os Concellos do Territorio pertencen a Asociación.

Achegar como documentación complementaria:

ANEXO III.-

✓ TÁBOA 2: COMPOSICIÓN DO ÓRGANO DECISORIO: XUNTA DIRECTIVA

iv. **CAPÍTULO IV.- SISTEMAS DE PARTICIPACIÓN E DECISIÓN EN ASEMBLEA E XUNTA DIRECTIVA**

Requisitos e procedemento para a adquisición e perda da condición de socio

ADQUISICIÓN DE SOCIO

1.- Para que unha entidade teña a condición de asociado deberá figurar na lista de fundadores ou ben, unha vez constituída a asociación, solicitar o ingreso mediante un escrito dirixido ao presidente no que manifieste a vontade expresa de adherirse á asociación e de comprometerse coa consecución dos fins estatutarios. Debe xuntar, ademais, un acordo do órgano competente da entidade que exprese a vontade de ser asociado e a persoa, titular e suplente, que a representará na asociación.

2.- Cando un candidato a ser asociado non teña o seu domicilio social no ámbito de actuación desta asociación deberá demostrar que desenvolve unha actividade relevante e consolidada no tempo en devandito ámbito territorial.

3.- Cando unha entidade solicite a entrada na asociación, unha vez constituída esta, deberá acreditar un ano de actividade no ámbito territorial da asociación.

4.- O presidente trasladará a solicitude á xunta directiva, que deberá resolver nun prazo non superior a dous meses dende a data de presentación, adscribindo a solicitante a unha das mesas sectoriais, segundo o seu interese preferente. Contra o acordo denegatorio da admisión o solicitante poderá recorrer ante a primeira asemblea xeral que teña lugar, debendo figurar este asunto expresamente na orde do día correspondente.

5.- Non adquiren a condición de asociado, tanto os fundadores como os membros que se incorporen con posterioridade, mentres non satisfagan a cota de entrada establecida e as débedas pendentes coa asociación.

(Artigo 7 dos Estatutos)

PERDA DA CONDICIÓN DE SOCIO

A baixa da asociación por calquera motivo non exime ao asociado de satisfacer os deberes e compromisos de calquera natureza que tivera pendentes.

Perderase a condición de asociado:

- ✓ Por decisión voluntaria do asociado, comunicada por escrito ao presidente/a.
- ✓ Por sanción imposta pola xunta directiva, de maneira motivada e con audiencia do interesado, por incumprimento grave ou reiterado dos deberes inherentes á condición de asociado. O acordo de expulsión notificarase por escrito e contra el caberá recurso ante a primeira asemblea xeral que se realice.
- ✓ Por extinción da persoa xurídica representada na asociación.
- ✓ Por falta de pago das cotas, no caso de que as houbo.
- ✓ Por falta de documentación, que deberá ser achegada nun prazo máximo de 15 días desde o requirimento:
 - ✓ Copia das Escrituras, ou no seu caso, Estatutos e acta fundacional da Entidade.
 - ✓ Copia da Acreditación da inscrición da Entidade no rexistro correspondente.
 - ✓ Copia do CIF da Entidade.

- ✓ Copia do DNI do representante.
- ✓ Certificado da composición da Xunta Directiva da Entidade.
- ✓ Listaxe de socios que forma a Entidade.
- ✓ Modelo ANEXO I (Adhesión a participar no Programa Leader)
- ✓ Modelo ANEXO II (Certificado do Secretario/a para a designación de representante da Entidade)

Modelo ANEXO III (Ficha asociado/a)

(Artigo 8 dos Estatutos)

Porcentaxe de participación por Entidades públicas e privadas e por sectores en Asemblea e Xunta Directiva

A Asociación de Desenvolvemento Rural Condado-Paradanta estará integrada por un conxunto equilibrado e representativo dos interlocutores dos diferentes sectores socioeconómicos, tanto públicos como privados, con arraigamento no ámbito de actuación da Asociación, debendo ter tamén un carácter equilibrado e representativo no plano territorial. Non poderán formar parte da asociación as persoas físicas e as sociedades mercantís, excepto as seguintes entidades de economía social: cooperativas, sociedades agrarias de transformación e sociedades laborais. Rexerá o principio de portas abertas, de maneira que se garanta permanentemente a incorporación de asociados.

(Artigo 6 dos Estatutos)

... Nas Asembleas Xerais, tanto as ordinarias como as extraordinarias, deberá representar máis do 51% dos votos en todos os órganos de decisión, e nin as autoridades públicas nin ningún grupo de interese concreto representarán máis do 49% dos dereitos de voto na toma de decisións. Art. 13

... A Xunta Directiva... deberá representar máis do 51% dos votos en todos os órganos de decisión, e nin as autoridades públicas nin ningún grupo de interese concreto representarán máis do 49% dos dereitos de voto na toma de decisións. Art. 17

Mecanismos de participación dos socios na Asociación

Os socios poderán participar na Asociación, ben a través da Asemblea Xeral (A Asemblea Xeral é o órgano supremo da Asociación e estará integrada por todos os asociados.- Art. 12 dos estatutos), ben formando parte da Xunta Directiva ou ben a través das Mesas Sectoriais.-

As Mesas Sectoriais teñen como finalidade servir tanto de canle participativa na Asociación dos actores implicados no desenvolvemento do territorio como de canle informativa das actividades da Asociación. Nelas porase en común a problemática do sector ao que

representen e as actuacións de mellora, proxectos, iniciativas... que o sector poida concibir, para elevar propostas á Asemblea Xeral.

A Asemblea Xeral poderá variar as mesas sectoriais segundo as novas demandas ou sectores que xurdan no territorio e o número de representantes que lle corresponderá a cada mesa sectorial na Xunta Directiva. Os representantes das mesas na Xunta Directiva serán elixidos pola Asemblea Xeral a proposta de cada mesa.

Os asociados integrados na Asemblea Xeral, organizaranse en nove mesas sectoriais, organizadas polos seguintes ámbitos, cos representantes que se indican para cada mesa sectorial, que conformarán a Xunta Directiva:

1. Asociacións de Mulleres: asociacións cuxo obxecto social estea referido, fundamentalmente, á protección e apoio deste colectivo, así como á defensa dos dereitos e intereses que lle son propios e que estean compostas, principalmente, por mulleres: 1

2. Asociacións de Mozos: asociacións cuxo obxecto social estea referido, fundamentalmente, á protección e apoio deste colectivo, así como á defensa dos dereitos e intereses que lle son propios e que estean compostas, principalmente, por mozos (novos: persoas menores de 41 anos): 1

3. Asociacións Culturais: asociacións cuxo obxecto social estea referido, fundamentalmente, á protección e apoio da cultura propia do territorio da Asociación de Desenvolvemento Rural Condado Paradanta en calquera das súas manifestacións: 1

4. Asociacións de Acción Social: asociacións cuxo obxecto social estea referido, fundamentalmente, á protección e/ou apoio de colectivos vulnerables ou desfavorecidos como persoas de discapacidade, persoas inmigrantes, persoas de risco de exclusión social, minorías étnicas con dificultades de integración social, coidado de persoas maiores, etc...: 1

5. Asociacións do Sector Agrario, incluíndo as Asociacións profesionais agrarias: 1

6. Asociacións cuxo obxecto social este relacionado de maneira prioritaria coa protección, conservación e/ou mellora do ambiente: 1

7. Asociacións de empresarios e as asociacións profesionais: 1

8. Sector forestal: Comunidades de Montes e Mancomunidades: 1

9. Sector público: 7

(Artigo 23 dos Estatutos)

Ademais como neste Artigo reflíctese: A Asemblea Xeral poderá decidir a constitución dunha Comisión Executiva, formada polo/a Presidente/a, Vicepresidente/a, Secretario/a e Tesoureiro/a, para o seguimento diario da actividade, a asemblea fixará as funcións desta Comisión Executiva.

Funcións. Convocatorias. ADOPCIÓN DE ACORDOS. delegacións de voto.

FUNCIÓNNS

A Asemblea Xeral é o órgano competente sobre os seguintes asuntos:

- ✓ Aprobación das contas do exercicio anterior e do orzamento do exercicio seguinte.
- ✓ Aprobación da memoria de actividades e das actividades a realizar.
- ✓ Solicitud de declaración de utilidade pública.
- ✓ Establecemento do número, composición e representatividade dos órganos da asociación que se creen.
- ✓ Nomeamento dos membros da xunta directiva e cesamento anticipado de calquera deles.
- ✓ Decidir sobre cantas cuestións afecten á boa marcha da entidade que sexan sometidas á súa consideración pola xunta directiva ou polos asociados como rogo ou pregunta.
- ✓ Constitución de federacións ou integración nelas.
- ✓ Acordar a contía das cotas de ingreso e periódicas e a súa forma de pago. A asemblea poderá acordar establecer importes diferentes para asociados públicos e privados. A contía da cota de ingreso será igual á achega fundacional, podendo a asemblea establecer unha actualización anual non superior ao IPC.
- ✓ Aprobación do regulamento de réxime interior.
- ✓ Aprobación e modificación dos estatutos sociais.
- ✓ Disolución da asociación.
- ✓ Disposición ou alleamento de bens.

(Artigo 12 dos Estatutos)

A Xunta Directiva é o órgano competente para:

- ✓ Executar os acordos da asemblea xeral.
- ✓ Acordar e executar as accións de goberno e administración da Asociación.
- ✓ Propor ou conceder axudas no marco de programas ou proxectos que xestione a Asociación.
- ✓ Adoptar as medidas precisas para o cumprimento dos fins estatutarios e, en xeral, para a boa marcha da asociación.
- ✓ Elaborar o informe económico anual, o orzamento, a memoria e o plano de actividades para a súa presentación na asemblea xeral.
- ✓ Interpretar os preceptos contidos nos estatutos e no regulamento de réxime interno, de habelo.
- ✓ Organizar e coordinar as actividades e distribuír os traballos e responsabilidades entre os asociados.
- ✓ Elaborar o regulamento de réxime interior.
- ✓ A admisión e separación de asociados.
- ✓ Cantas deriven da lexislación ou estatutos e, en xeral, cantas facultades non estean reservadas por aquela ou por estes a outros órganos sociais, así como as delegadas pola asemblea xeral.
- ✓ Acordar as convocatorias das asembleas xerais extraordinarias.

(Artigo 16 dos Estatutos)

CONVOCATORIAS

A Asemblea Xeral reunirse con carácter común cando menos unha vez ao ano para aprobar, como mínimo, as contas e os orzamentos. A convocatoria realizaraa o/a presidente/a con quince días de antelación, polo menos, á data da reunión, achegando a orde do día e a acta anterior coa convocatoria. Reunirse con carácter extraordinario mediante convocatoria do/a presidente/a, por propia iniciativa, por acordo da xunta directiva ou cando o solicite un número de asociados non inferior ao 10%. A petición dos asociados realizarase mediante escrito dirixido a/o presidente/a, autorizado coa firma dos peticionarios, no que se expoña o motivo da convocatoria e a orde do día. Cando non se convoque transcorridos dez días desde o da petición, os peticionarios poderán facer a convocatoria. A asemblea xeral así convocada poderá desenvolverse elixindo ao comezo dela un/unha presidente/a e un/unha secretario/a.

As Asembleas Xerais, tanto comúns como extraordinarias, quedarán validamente constituídas en primeira convocatoria cando a elas concorran, presentes ou representados, a maioría dos asociados e, en segunda convocatoria, pasada media hora desde a fixada para a reunión en primeira convocatoria, calquera que sexa o número de asociados concorrentes. En todos os casos, deberá representar máis do 51% dos votos en todos os órganos de decisión, e nin as autoridades públicas nin ningún grupo de interese concreto representarán mais do 49% dos dereitos de voto na toma de decisións.

De cada unha das reunións realizadas levantarase a correspondente acta, que certificará o/a secretario/a co o visto e prace do/a presidente/a. As convocatorias poderanse remitir por vía electrónica.

(Artigo 13 dos Estatutos)

A Xunta Directiva reunirse en calquera momento mediante convocatoria do/a presidente/a, por propia iniciativa ou a instancia motivada de catro dos seus membros, que indicarán os asuntos a tratar na orde do día.

Entenderase validamente constituída en primeira convocatoria cando a ela concorran a maioría dos membros ou, en segunda convocatoria, pasada media hora desde a fixada para a reunión en primeira convocatoria, calquera que sexa o número de membros concorrentes. Deberá representar máis do 51% dos votos en todos os órganos de decisión, e nin as autoridades públicas nin ningún grupo de interese concreto representarán máis do 49% dos dereitos de voto na toma de decisións. Poderán asistir ás sesións da xunta directiva, con voz pero sen voto, persoas ou entidades alleas á Xunta Directiva cuxo asesoramento sexa de interese para a adopción de acordos.

(Artigo 17 dos Estatutos)

A efectos de adopción de acordos/ decisións,

1.- O sector privado, constituído polos axentes económicos e sociais así como por outros representantes da sociedade civil, deberá representar máis do 51% dos votos en todos os órganos de decisión, e nin as autoridades públicas nin ningún grupo de interese concreto representarán máis do 49% dos dereitos de voto na toma de decisións.

Poderán adoptarse acordos por procedemento escrito e de maneira telemática, cando así o esixan causas de forza maior ou urxencia motivada no devandito procedemento, facendo referencia ao prazo de resposta ao mesmo. De devanditos acordos darase conta na seguinte reunión común.

(Artigo 6 dos Estatutos)

2.- Na Asemblea.-

a) Cada asociado terá dereito a un voto. En casos de delegación de voto, soamente delegarase por escrito noutro representante da mesma Entidade.

b) Os acordos sobre os asuntos sinalados nas letras da a) á h) do apartado 2 do artigo 12 aprobaranse por maioría simple dos asociados presentes ou representados.

Non entanto, requirirase maioría dos dous terzos dos asociados presentes ou representados para decidir sobre os asuntos sinalados nas letras da i) á l) do apartado 2 do artigo 12.

c) Os acordos adoptados obrigarán a todos os asociados, mesmo aos non asistentes. Os acordos acreditaranse mediante certificacións expedidas polo/a secretario/a co visto e prace do/a presidente/a.

3.- Na Xunta Directiva.-

a) No proceso da toma de decisións, cada membro da Xunta Directiva ostenta un voto. Os acordos adoptaranse por maioría simple.

DELEGACIÓNS DE VOTO

Na Asemblea: En casos de delegación de voto, soamente delegarase por escrito noutro representante da mesma Entidade.

Na Xunta Directiva: Os membros da xunta directiva, en caso de ausencia, poderán delegar, por escrito, noutros membros do sector público ou privado, segundo o sector ao que pertenza o ausente.

Normas de Disciplina Social

Procedemento para evitar conflitos de intereses nos membros dos órganos de avaliación e decisión da asociación (ditas normas, refírense exclusivamente á xestión das axudas nas que a asociación actúe como entidade colaboradora da Administración para a xestión da medida 19 (Leader) do PDR de Galicia 2014-2020):

1. Deberá achegarse a cada expediente unha declaración expresa asinada por todas as persoas que participen na selección dun proxecto e que sinala que non teñen ningún interese persoal ou profesional directo na selección do citado proxecto.
2. Si un membro do comité de avaliación ou decisión da Asociación ten algún tipo de relación profesional ou persoal co promotor do proxecto, ou calquera interese profesional ou persoal nel, debe presentar unha declaración escrita explicando a natureza da relación ou interese, a cal deberá formar parte do expediente. Calquera interese común deberá declararse incluídos os familiares afectivos, políticos ou económicos.
3. Si un membro do comité de avaliación ou decisión atópase na situación descrita no parágrafo anterior, non poderá participar no proceso de avaliación ou selección, nin atoparse presente durante o debate da proposta do proxecto. Esta circunstancia documentarase nas actas.
4. Cando exista dúbida sobre o interese común entre algún membro do comité de avaliación ou selección, a Asociación deberá remitir o asunto a AGADER para que adopte unha decisión sobre a efectiva existencia dun conflito de intereses.

(Artigo 6 dos Estatutos)

v. CAPITULO V.- ORGANOS DE XESTIÓN

Equipo técnico previsto. Funcións.

O equipo humano estará composto por un/unha Xerente e un/unha Administrativo/a que velarán pola correcta execución do Programa. As persoas que ocuparán estes cargos serán seleccionadas a través dun Proceso de Selección baseado nos principios de publicidade, transparencia, libre concorrència, capacidade, experiencia e non discriminación que a continuación, no punto seguinte detállanse.

As funcións e obrigacións específicas do GDR, e por tanto, en gran medida do Equipo Técnico, en canto entidade colaboradora de AGADER, son as seguintes.-

- a) Promover a dinamización territorial e a mobilización social.
- b) Promover a valorización do medio rural, en xeral, e do seu territorio, en particular.
- c) Facilitar a participación da poboación nas accións de desenvolvemento do territorio.

- d) Atender ao público nunha ou varias oficinas abertas no ámbito territorial do GDR, en que conste o calendario e horario de atención ao público, en particular o de atención da xerencia aos promotores. A oficina ou oficinas estarán identificadas en lugar visible mediante un cartel ou placa colocada, de modo que non sexa confundible con ningunha dependencia administrativa ou empresarial, e deberá situarse no territorio elixible para efectos do Leader.
- e) Asesorar aos posibles beneficiarios das axudas da estratexia de desenvolvemento local sobre a adecuación do seu proxecto ás esixencias desta, así como sobre a posibilidade de acceder a outro tipo de axudas á marxe das previstas nela.
- f) Informar os posibles beneficiarios sobre as obrigacións que asumirán no caso de percibir algunha axuda con cargo á estratexia, entre as que se atopa a obrigatoriedade de levar unha contabilidade separada para o financiamento que se perciba con cargo ao fondo FEADER, das infraccións e das correspondentes sancións previstas na Lei 9/2007, de 13 de xuño, de subvencións de Galicia que puidesen derivar responsabilidade para os solicitantes das axudas, así como sobre a forma de xustificación do cumprimento das condicións para a concesión das subvencións e dos requisitos para a verificación desta.
- g) Tramitar diligentemente os expedientes, desde que o promotor presente a solicitude diante do GDR ata que este trasládelle a Agader a decisión sobre a selección, a proposta ou a documentación de que se trate.
- h) Realizar o tratamento dos datos de carácter persoal que teña rexistrados en calquera tipo de soporte físico, por motivo da súa actividade de entidade colaboradora na xestión da estratexia Leader de Galicia 2014-2020, conforme á cláusula 14ª deste convenio.
- i) Comprobar o cumprimento e a efectividade das condicións ou dos requisitos determinantes para a concesión de subvencións aos promotores de proxectos.
- j) Seleccionar proxectos con cargo ao orzamento máximo dispoñible, segundo o sinalado na cláusula cuarta, para darlle cumprimento á estratexia de desenvolvemento local.
- k) Levantar a acta de non inicio dos proxectos, realizar actuacións de seguimento e control dos proxectos subvencionados e comunicarlle a Agader calquera incidencia ou irregularidade.
- l) Executar as actividades da submedida 19.4 do PDR (gastos correspondentes aos custos correntes do GDR e animación e promoción do territorio) e xustificar os gastos correspondentes.
- m) Promover ou participar, no seu caso, en proxectos de cooperación transnacional e interterritorial fose e dentro da Comunidade Autónoma de Galicia, segundo as bases reguladoras e as convocatorias da Comunidade Autónoma de Galicia e, no seu caso, do Ministerio de Agricultura, Alimentación e Medio Ambiente.
- n) Integrarse nas redes de grupos de desenvolvemento rural, tanto a nivel da Comunidade Autónoma como a nivel de todo o Estado.
- o) Someterse ao Plan Galego de Controis Feader que sexa de aplicación á estratexia Leader de Galicia 2014-2020, ás actuacións de comprobación de Agader e de control financeiro, así como a calquera actuación de control e/ou inspección que proceda desenvolver por calquera organismo nacional ou comunitario.
- p) Levar un libro de rexistro de entrada e saída da documentación que afecte os asuntos vinculados á execución da estratexia, dándolle traslado a Agader dos asentos diariamente para o seu control.

- q) Utilizar un sistema de contabilidade independente para os fondos destinados á submedida 19.4 do PDR.
- r) Velar pola correcta asignación dos fondos previstos para cada anualidade e a súa distribución entre proxectos produtivos e non produtivos.
- s) Ter en conta o disposto no Manual de Procedemento da medida Leader de Galicia 2014-2020 que aprobe AGADER, así como utilizar a aplicación informática correspondente que deseñe e facilite Agader, cubrindo nela todos os campos previstos para cada tipo de actuación.
- t) Elaborar, en base ao Manual de Procedemento aprobado por Agader que se cita no punto anterior, o seu propio Manual de Procedemento o cal recolla integramente o procedemento exacto de tramitación das axudas Leader ao amparo da estratexia de desenvolvemento local.
- u) Aplicar as regras de información e publicidade sobre a axuda do Feader á que se refire o anexo III do Regulamento de execución (UE) nº 808/2014 da Comisión de 17 de xullo de 2014, polo que se establecen disposicións de aplicación do Regulamento (UE) nº 1305/2013 do Parlamento Europeo e do Consello, relativo á axuda ao desenvolvemento rural a través do Fondo Europeo Agrícola de Desenvolvemento Rural (Feader) así como o Plan de comunicación do PDR.
- v) Comunicarlle a Agader, para que as autorice, as reprogramacións da estratexia de desenvolvemento local, así como as modificacións de calquera norma interna do GDR relacionada coa xestión da estratexia.
- w) Comunicarlle a Agader, no prazo do mes seguinte a haberse producido, as variacións na escritura de constitución, estatutos, regulamento de réxime interior, composición dos órganos de decisión do GDR, dirección, correo electrónico, xerente e outros datos similares referidos ao GDR.
- x) Elaborar un informe anual de avaliación e seguimento da posta en práctica da estratexia de desenvolvemento local, e remitilo a Agader antes do 15 de xullo do ano seguinte. Este informe deberá recoller o seguinte contido mínimo:
 - ❖ Actas das reunións da Asemblea Xeral e da Xunta Directiva ou órgano decisorio similar, debidamente dilixenciadas polo secretario do GDR.
 - ❖ Relación actualizada de membros do GDR.
 - ❖ Memoria que inclúa o seguimento dos indicadores establecidos e a avaliación da efectividade, eficiencia, relevancia, utilidade e sustentabilidade das medidas realizadas.
 - ❖ Calquera circunstancia relevante para a correcta execución da estratexia como o grao de execución dos proxectos subvencionados, o rexeitamento de candidatos a ser socios, as contas anuais da asociación, incidentes observados, etc.
- y) Cumprir as obrigacións previstas na normativa de transparencia da actividade pública en canto á publicidade activa e á subministración de información.

Ademais das seguintes tarefas e funcións:

- Organización da participación do grupo en proxectos de cooperación tanto interterritorial como transnacional.
- Organizar a participación do grupo en redes tanto rexionais como nacionais.
- Dinamizar o territorio para que se invista de forma innovadora sustentable.
- Conseguir que o grupo sexa o nexo de unión entre todas as actuacións que se realizan de forma independente na Comarca por diferentes organismos e consolídese a súa estrutura como órgano aglutinante dos seus recursos e políticas comarcais e locais.
- Participar en todos os foros de debate sobre o desenvolvemento comarcal, ser o lugar onde todos os entes teñen unha participación activa sobre os problemas que poidan ter e sobre o futuro onde quírase chegar.
- Interacción cos promotores, organizacións e administracións públicas do territorio

Medios Técnicos previstos: local e medios informáticos

A Asociación dispón dunha sede no antigo edificio “CENTRO COMARCAL A PARADANTA”, cuxo propietario é o Concello da Cañiza. No período anterior foron cedidas á asociación polo concello como oficinas de traballo para o Equipo Técnico do GDR, do mesmo xeito que para este novo período de programación. As instalacións atópanse na 1ª planta de devandito edificio, que conta con dúas oficinas: unha de aprox. 20 metros cadrados para o/a Xerente e outra de aprox. 15 metros cadrados para a persoa que exerza funcións de administrativo/a. Ademais ten: unha sala de xuntas de aproximadamente 45 metros cadrados e unha zona de arquivo/almacén. Conta tamén cun baño, ascensor, e unha zona de espera. Todo iso, en principio, atópase amoblado con mobiliario de oficina acorde ás tarefas a desempeñar en devanditas instalacións.

- Distribuidor -

- Despacho 1-

- Despacho 2 -

Os equipos informáticos cos que conta a asociación son os utilizados no período anterior (computadores, impresora...) que foron adquiridos ao comezo polo que datan do 2010. É por iso que aínda que ao principio poidan ser postos de novo en funcionamento, teñan que ser substituídos por uns equipos máis actualizados.

- Sala de Xuntas -

Por todo iso a asociación comprométese a pór ao GDR todos os materiais e medios que fosen necesarios para unha correcta e exitosa posta en marcha e execución da Estratexia de Desenvolvemento Local prevista para o período 2014-2020.

Proceso de selección baseado nos principios de publicidade, transparencia, libre concorrència, capacidade, experiencia e non discriminación.

Para o Proceso de selección do Equipo Técnico responsable do funcionamento técnico do GDR seguiranse as seguintes normas.-

- a) A relación entre o GDR e o persoal terá carácter laboral, non mercantil.
- b) A selección do persoal do GDR deberá cumprir os principios de igualdade, mérito, capacidade e publicidade da convocatoria e cumprir os seguintes requisitos:
 - ✓ A convocatoria de selección deberá ser publicada na edición escrita do xornal de maior tirada na zona de actuación do GDR ou na súa provincia, non sendo suficiente a publicidade da convocatoria realizada unicamente nas páxinas da sección local do xornal. Ademais, a convocatoria deberá ser publicada nos taboleiros de anuncios de todos os Concellos integrantes do territorio do GDR e na páxina web de Agader, para o que se lle enviará unha comunicación do anuncio.
 - ✓ Apertura dun prazo de polo menos 20 días naturais para a presentación de solicitudes, que empezará a contar desde a publicación nos medios indicados no punto anterior.

- ✓ Realización dun procedemento selectivo, que constará das seguintes partes: A) Proba escrita, centrada sobre materias de desenvolvemento rural e do PDR, normativa de subvencións e territorio de actuación do GDR; B) Entrevista, cun límite do 25% da puntuación máxima do proceso selectivo; e C) Méritos, cun límite do 25% da puntuación máxima do proceso selectivo.
 - ✓ Non se poderán esixir formación e/ou titulacións específicas para os postos que se convoquen. No entanto, será factible a inclusión, no apartado de méritos, de formación específica vinculada ao desenvolvemento rural, coñecementos económicos-financeiros e/ou a coñecementos ofimáticos ou administrativos.
- c) Na comisión de selección poderá estar presente un representante de Agader con voz e sen voto.
- d) As características dos postos de traballo que poida contratar o GDR serán as seguintes:
- ✓ Xerente ou máximo responsable técnico da estratexia. Titulación mínima: diplomatura universitaria/ enxeñaría técnica.
 - ✓ Administrativo. Titulación mínima: bacharelato/FP I.
 - ✓ As persoas seleccionadas farán unha declaración na cal conste que non están incurso nas causas de incompatibilidade aplicables ao persoal ao servizo da Comunidade Autónoma galega, así como no caso de que cambien as circunstancias que poidan afectar a compatibilidade.
 - ✓ O xerente ou máximo responsable técnico da estratexia terá dedicación exclusiva ao GDR e non desempeñará cargos electos nos órganos do mesmo.
 - ✓ O persoal técnico (non xerente) e administrativo poderá seleccionarse de maneira conxunta entre varios GDR e por conseguinte prestar o seu servizo a tempo parcial para cada un deles, en función dos contratos que regulen a súa relación laboral. En ningún caso a suma do salario bruto que perciba este persoal seleccionado de maneira conxunta poderá superar os límites salariais máximos establecidos nos apartados anteriores.
 - ✓ Os salarios brutos máximos imputables á estratexia poderán ser actualizados anualmente en función da variación do índice oficial de prezos ao consumo (IPC).

O proceso de selección de persoal técnico para a xestión do programa Leader realizarase aplicando os principios de concorrencia, capacidade, experiencia e non discriminación.

Neste sentido o GDR 13 Condado Paradanta a partir de que AGADER permita o desenvolvemento deste proceso redactará unhas bases reguladoras que incluírán os seguintes aspectos.

O proceso articularase para a selección do mellor candidato/a para cubrir a praza de xerente e administrativo baixo contrato mercantil da seguinte maneira.

- Aprobación das bases reguladoras por parte da Xunta Directiva do GDR 13.
 - As bases reguladoras incluírán os seguintes aspectos para cada unha das prazas.-
 - ✓ Obxecto da convocatoria.

- ✓ Características da oferta: titulación esixida, retribución, duración do contrato, xornada laboral.
 - ✓ Requisitos mínimos dos candidatos: maioría de idade, titulación, coñecementos informáticos, carné de conducir e coche propio, dispoñibilidade para viaxar, non estar incurso en ningunha incapacidade administrativa, non estar separado mediante expediente disciplinario de servizo coa administración, dedicación exclusiva, dispoñibilidade de horario e viaxes.
 - ✓ Solicitudes, formato, lugar de presentación, horario, etc.
 - ✓ Criterios de admisión dos candidatos.
 - ✓ Comisión de avaliación. Composición e mecanismos de funcionamento.
 - ✓ Calendario de realización do proceso.
 - ✓ Procedemento de selección. Máximo sobre 100 puntos.
 - ✓ Fase A. Proba por escrito de carácter eliminatorio para aqueles candidatos que superen 25 puntos sobre un total de 50. A proba realizarase sobre coñecemento do territorio ámbito de actuación do GDR 13 e do funcionamento do programa Leader.
 - ✓ Fase B. Entrevista persoal. Valorarase os seus coñecementos, as súas habilidades, capacidades, destrezas, comunicación verbal, etc, cunha puntuación máxima de 25 puntos.
 - ✓ Fase C. Valoración de méritos. Valoraranse os seguintes aspectos: formación universitaria adecuada ás súas funcións, outra formación relacionada co desenvolvemento rural, experiencia profesional no marco do Leader, experiencia profesional noutras materias relacionados co desenvolvemento rural / local, cunha valoración máxima de 25 puntos.
 - ✓ Por último determinarase a materia documental de como han de acreditarse os méritos.
 - ✓ Preparación e documentación de proposta de selección á Xunta Directiva.
 - ✓ Comunicación aos interesados.
- Inclusión do proceso na páxina web do GDR 13.
 - Publicación de anuncio de referencia nun xornal de tirada provincial con maior implantación no ámbito de actuación do GDR, envío de anuncio de referencia a AGADER para o seu reflexo na súa páxina web, e envío a todos os Concellos do seu ámbito de actuación para a súa publicación nos seus correspondentes taboleiros de anuncios.
 - Desenvolvemento do proceso segundo se detalle nas bases reguladoras.

O mencionado proceso poderá externalizarse ao obxecto de conferir ao mesmo unha maior obxectividade.

vi. CAPITULO VI.- EXPERIENCIA DA ORGANIZACIÓN CANDIDATA

Experiencia no deseño e xestión de programas de desenvolvemento

A Asociación de Desenvolvemento Rural Condado-Paradanta participou na execución de do Programa LEADER GALICIA 2007-2013.

Participou nos seguintes Proxectos de Cooperación:

- Calidade Agroalimentaria: Acenos de Identidade dos Territorios.
- Mozos Rurais.
- Calidade Total para un Turismo Competitivo e Sustentable.

Resultados obtidos no período 2007-2013

INVESTIMENTO TOTAL DO PROGRAMA	8.067.575,77
TOTAL INVERSION PRIVADA	5.039.731,20
TOTAL SUBVENCION	3.027.844,57

Resultados por medidas

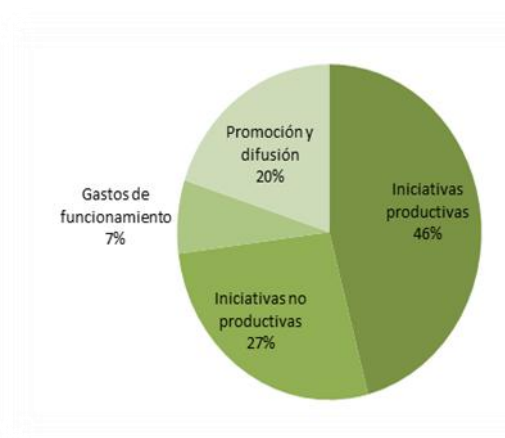
Pagos da medida 411:	488.774,55
Pagos da medida 412:	76.144,62
Pagos da medida 413:	1.896.556,19
Pagos da medida 431 (A+B):	566.369,21
SUMA TOTAL (411+412+413+431 (A+B))	3.027.844,57

Gastos de funcionamento e do grupo.-

GASTOS DE FUNCIONAMENTO	GASTOS DE PROMOCIÓN E DIFUSIÓN DO PROGRAMA	TOTAL
493.615,37	72.753,84	566.369,21

Nº de expedientes

Tipo	Nº
Iniciativas produtivas	39
Iniciativas non produtivas	23
Expedientes do Grupo	6
Gastos de funcionamento	
Promoción e difusión	17
Total	85

Dispersión das iniciativas

(Iniciativas por Concellos)

CONCELLO	Nº INICIATIVAS PRODUTIVAS	Nº DE INICIATIVAS NON PRODUTIVAS	TOTAL
ARBO	1	1	2
A CAÑIZA	7	2	9
O COVELO	2	3	5
CRECENTE		2	2
MONDARIZ		1	1
MONDARIZ-BALNEARIO			0
AS NEVES	2	3	5
PONTEAREAS	13	8	21
SALCEDA DE CASELAS	5	1	6
SALVATERRA DO MIÑO	9	2	11
TOTAL	39	23	62

A dispersión das iniciativas levadas a cabo é moi alta, xa que se levaron a cabo iniciativas no 90% do territorio, concentrándose en maior número nos máis representativos: A Cañiza e Ponteareas.

Postos de traballo Creados/Consolidados

Postos de traballo consolidados:	153
Postos de traballo creados:	32
TOTAL	185

vii. CAPITULO VII.- DESCRIPCION DO PROCESO DE PARTICIPACIÓN DOS SOCIOS E DA COMUNIDADE LOCAL NO DESEÑO E APLICACIÓN DA ESTRATEXIA DE DESENVOLVEMENTO. PROCESO PARTICIPATIVO ASCENDENTE

O Regulamento de desenvolvemento rural establece claramente que o Desenvolvemento local participativo (CLLD) ten que ser un, desenvolvemento local levado a cabo mediante áreas integradas, multisectoriais baseadas nas Estratexias de desenvolvemento local (EDL) as cales deben estar deseñadas mediante un proceso ascendente tomando en consideración as necesidades e o potencial local.

A participación local é unha das pedras angulares de toda estratexia CLLD e a participación da comunidade na preparación desta é absolutamente fundamental no seu desenvolvemento. Un obxectivo fundamental da estratexia LEADER é contribuír ás prioridades horizontais de “mellora da gobernanza e mobilización do potencial endóxico das áreas rurais”, é dicir involucrar á poboación na xestión do seu propio desenvolvemento.

A participación dos actores do medio rural é fundamental. Ao traballar cun enfoque “de abaixo a arriba”, as comunidades locais son protagonistas e deciden o deseño e xestión deste tipo de políticas de desenvolvemento local. De feito, a experiencia dos Grupos coa xestión LEADER confirma que a participación do tecido socioeconómico no deseño e execución das EDLP é unha garantía para o éxito xa que aumenta a capacidade de actuar e adoptar iniciativas construtivas.

O GDR 13 CONDADO PARANDATA conta para iso, cun instrumento de participación continua que apoia a xestión e o seguimento da súa estratexia de desenvolvemento: LAS MESAS SECTORIAIS.

Foron creadas segundo os seus Estatutos (Artigo 23).-

Os asociados integrados na Asemblea Xeral, organizaranse en nove mesas sectoriais, organizadas contorna os seguintes ámbitos, cos representantes que se indican para cada mesa sectorial, que conformarán a Xunta Directiva:

1. Asociacións de Mulleres: *asociacións cuxo obxecto social estea referido, fundamentalmente, á protección e apoio deste colectivo, así como á defensa dos dereitos e intereses que lle son propios e que estean compostas, principalmente, por mulleres: 1*

2. Asociacións de Mozos: *asociacións cuxo obxecto social estea referido, fundamentalmente, á protección e apoio deste colectivo, así como á defensa dos dereitos e intereses que lle son propios e que estean compostas, principalmente, por mozos (novos: persoas menores de 41 anos): 1*

3. Asociacións Culturais: asociacións cuxo obxecto social estea referido, fundamentalmente, á protección e apoio da cultura propia do territorio da Asociación de Desenvolvemento Rural Condado Paradanta en calquera das súas manifestacións: 1

4. Asociacións de Acción Social: asociacións cuxo obxecto social estea referido, fundamentalmente, á protección e/ou apoio de colectivos vulnerables ou desfavorecidos como persoas de discapacidade, persoas inmigrantes, persoas de risco de exclusión social, minorías étnicas con dificultades de integración social, coidado de persoas maiores, etc...: 1

5. Asociacións do Sector Agrario, incluíndo as Asociacións profesionais agrarias: 1

6. Asociacións cuxo obxecto social este relacionado de maneira prioritaria coa protección, conservación e/ou mellora do ambiente: 1

7. Asociacións de empresarios e as asociacións profesionais: 1

8. Sector forestal: Comunidades de Montes e Mancomunidades: 1

9. Sector público: 7

Por iso un dos principais sistemas utilizados, para asegurar a participación da poboación local, na elaboración da Estratexia de Desenvolvemento Local Participativo para o novo período foron estas mesas sectoriais.

1.- REUNIÓN TERRITORIAIS: ENTREVISTAS

Mantivéronse reunións e entrevistas persoais, dirixidas aos representantes municipais e axentes sociais, nos Concellos de Salvaterra de Miño, A Cañiza, Ou Covelo, Crecente, Mondariz, Mondariz Balneario, Arbo, Ponteareas, Salceda de Caselas e As Neves , polo que participaron o 100% dos municipios do territorio. Considérase unha mostra ampla e representativa do territorio

Do total de 32 enquisas realizadas, sete delas realizáronse a representantes da administración e o resto a asociacións privadas de todo tipo: Culturais, CMVMC, de comerciantes, de veciños, de mulleres, de discapacitados, de hostalaría, cooperativas, de viticultores... polo que a mostra foi ademais de ampla moi representativa en canto aos representantes dos diferentes sectores que participaron.

Nestas recolleuse a opinión dos participantes sobre as demandas da poboación, en forma de listaxes de posibles iniciativas / proxectos, que responden as necesidades locais e comarcais. Estas opinións foron plasmadas dunha ou outra maneira na Estratexia de desenvolvemento.

RESUMO DAS ENTREVISTAS REALIZADAS.-

ENTIDADE	REPRESENTANTE	CARGO	MUNICIPIO
CONCELLO DE SALVATERRA DE MIÑO	ARTURO GRANDAL VAQUEIRO	ALCALDE	SALVATERRA DE MIÑO
CONCELLO DE A CAÑIZA	MIGUEL ADOLFO DOMÍNGUEZ ALFONSO	ALCALDE	A CAÑIZA
CONCELLO DE COVELO	JUAN P CASTELO AMIGO	ALCALDE	COVELO
CONCELLO DE CRECENTE	XULLO C. GARCÍA LUENGO PÉREZ	ALCALDE	CRECENTE
CONCELLO DE MONDARIZ	XOAN CARLOS MONTES BUGARÍN	ALCALDE	MONDARIZ
CONCELLO DE ARBO	HORACIO GIL EXPÓSITO	ALCALDE	ARBO
CONCELLO DE MONDARIZ BALNEARIO	JOSE A LORENZO RODRIGUEZ	ALCALDE	MONDARIZ-BALNEARIO
ASOC. DE DISCAPACITADOS DO CONDADO PARADANTA “ADAPTA”	PAULA TABOAS ALONSO	COORDINADORA	PONTEAREAS
SINDICATO LABREGO GALEGO	ROSARIO DOMINGUEZ IGREXAS	RESPONSABLE COMARCAL	PONTEAREAS
ASOC. XUVENIL ALCONS	JORGE ALVAREZ ALVAREZ	PRESIDENTE	CRECENTE
ASOC. TURISMO RURAL AGARIMO	VENTURA RODRIGO GARCIA FABIAN	PRESIDENTE	PONTEAREAS
ASOC. DE VITICULTORES VAL DE MONDARIZ	ALEJANDRO MARTINEZ GARCIA	PRESIDENTE	MONDARIZ
ASOC DE COMERCIANTES E EMPRESARIOS	CANDIDO TEIJEIRO VEIGA	PRESIDENTE	SALVATERRA DE MIÑO
ASOC XUBILADOS DE ARBO	IGNACIO ALONSO DOMINGUEZ	SECRETARIO	ARBO
ASOC DE VECIÑOS DE CASELAS	ALEJANDRO GONZÁLEZ SOUTO	PRESIDENTE	SALCEDA DE CASELAS
ASOC CULTURAL E DEPORTIVA SALICETA	ALEJANDRO GONZÁLEZ SOUTO	PRESIDENTE	SALCEDA DE CASELAS
CMVMC SAN CIBRANGULÁNS	FRANCISCO GONZÁLEZ CARRACEDO	PRESIDENTE	PONTEAREAS
CMVMC DE PARAÑOS	XOSE M. SENDIN RODRÍGUEZ	PRESIDENTE	PARAÑOS-COVELO
ASOC DE HOSTALEIROS DE PONTEAREAS	ISIDORO PIÑEIRO ALMOFREY	PRESIDENTE	PONTEAREAS
COMUNIDADE DE MONTES DE PETAN	JOSE A. CASTIÑERIAS PAZ	PRESIDENTE	A CAÑIZA
COMUNIDAD DE MONTES ALBEOS-CRECENTE	INOCENCIO RODRIGUEZ RODRÍGUEZ	PRESIDENTE	CRECENTE
ASOCIACION CULTURAL CHAN DE LOBARIÑAS	JOSE LUÍS FERNANDEZ	PRESIDENTE	CRECENTE

GDR CONDADO PARADANTA	BEGOÑA BOENTE CODESEDA	ADMINISTRATIVA	PONTEAREAS
GDR CONDADO PARADANTA	BIBIANA CONDE ALVAREZ	XERENTE	A CAÑIZA
ASOC DE VECIÑOS DE MACEIRA	MARIA CLARA VEDMAR FERNANDEZ	PRESIDENTA	MACEIRA- COVELO
SOC COOP AGRARIA CONDADO PARADANTA	ALEJANDRO MARTINEZ RODRIGUEZ	PRESIDENTE	AS NEVES
ASOCIACIÓN DE MULLERES RURAIS DA FRANQUEIRA	ANA BELEN PARAMES /KARINA LORENZO PARDELLAS	PRESIDENTA/ SECRETARIA	A CAÑIZA
ASOC. EFA A CANCELA	CARMEN GIL ALVAREZ	PRESIDENTA	AS NEVES
ASOC. DE MULLERES RURAIS CHAN DÚAS CASTELIÑOS	CARMEN GIL ALVAREZ	SECRETARIA	AS NEVES
SOC. COOP GALEGA VITICULTORES DE RUBIÓS	ANTONIO MENDEZ RODRIGUEZ	PRESIDENTE	AS NEVES
ASOC. TESOUROS DE GALICIA	JAVIER RODRIGUEZ LOSADA	PRESIDENTE	MONDARIZ BALNEARIO
ASOC. GALEGA AMIGOS DOUS MUIÑOS	XABIER LORES ROSAL	PRESIDENTE	ARBO

Estas entrevistas obran en poder do grupo. A continuación reflíctense algunhas cuestións expostas e as respostas obtidas. Todas elas foron valoradas e incorporadas, na medida do posible á Estratexia exposta.-

As preguntas e respostas que se plasman a continuación foron obtidas en entrevistas persoais a varios alcaldes que tentan ser unha mostra de todas as respostas obtidas nas entrevistas persoais realizadas e listadas anteriormente.

Cales son os principais problemas do territorio e da súa localidade (especial atención aos mozos, mulleres, medio ambiente e discapacitados)

Despoboamento, dispersión, falta de emprego

Servizos máis acordes ás necesidades da poboación

Falta de unión entre a comunidade local para a realización de actividades conxuntas, que permitan un aforro en medios técnicos e humanos e unha mellora dos servizos previstos (evitar incendios)

Recursos turísticos pouco aproveitados e pouco difundidos: paisaxe e zonas naturais

A dispersión da poboación e a falta de financiamento en comparación con Europa, do Concello para dotar aos veciños de servizos

Falta de emprego, éxodo rural, envellecemento da poboación, abandono dos estudos, servizos para a mellora da calidade de vida das persoas nos núcleos rurais (locais de oficio, instalacións deportivas, servizos sociais). Creación de micropymes de produtos locais (puntos de venda...). Exclusión social.

O desemprego, a falta de traballo, a carencia de proxectos de emprendemento. Os atentados ambientais e paisaxísticos; os incendios forestais, a enfermidade dos piñeiros (o que obrigou a “curta” en grandes superficies da comarca...)

Cales deberían ser os obxectivos do próximo programa Leader 2014-2020.

Fixar poboación

Maior integración do territorio en todos os aspectos

Marcar folla de ruta desde o inicio do programa con proxectos técnicos viables. Realización dun seguimento puntual. Que o financiamento dun PDL encadearse co inicio do seguinte para dar continuidade ao mantemento de proxectos

Fixar a poboación no medio rural e dar traballo á mocidade

Promocionar o territorio referido aos produtos da terra e apoiar os Concellos para prestar os servizos esenciais.

Mantemento (consolidación) e creación de postos de traballo na comarca. Modernización, ampliación e creación de pemes. Mellora da calidade de vida das persoas no medio rural. Posta en valor dos produtos locais do territorio.

Formación e información dirixida aos diferentes colectivos sociais e segundo o seu nivel de formación. Formación que axude a que as persoas sexan os verdadeiros actores do desenvolvemento rural; formar para conseguir proxectos dinamizadores.

Cales considera Ud. deben ser as principais prioridades do GAL para o próximo período.

Programas destinados a financiar iniciativas que permitan fixar poboación e creación de emprego

Mellorar o coñecemento e motivar máis a integración dos municipios que forman parte do territorio

Execución baseada nas iniciativas fixadas polo GAL que dean continuidade ás actividades socioeconómicas executadas dentro do territorio. Garantir a viabilidade do proxecto aínda en período posterior á finalización do programa

Crear postos de traballo á poboación

Información completa

Promocionar os produtos do territorio

Apoiando con subvencións máximas a veciños e Concellos

Consolidación e creación de postos de traballo que permita fixar poboación no medio rural.

Formación, asesoramento e acompañamento a proxectos, a “ideas” de posibles proxectos de emprendemento. Fomentar a creación de emprego.

Cal considera Ud. que é o sector económico con maior proxección no territorio.

Hostaleiro, Turístico, Gandeiro vinculado coa produción do xamón.

O agroalimentario asociado ou vinculado ao agroturismo.

Aproveitamento integral do monte forestal ou gandeira.

Sector da gandaría.

Debe estar de acordo co contido do territorio, madeireiro, agricultor, gandeiro, vinícola, turístico e actividades en ríos, etc...

Turismo, hostalaría, viticultura, sector forestal e agrario (sector primario).

O sector agrícola e forestal, o sector turístico e todos os servizos de atención ás persoas maiores.

Como considera Ud. que o GAL pode apoiar ao sector primario (agricultura e gandaría) Novos cultivos, producións locais

Facilitando o acceso a axudas a mozas, produción de viño.

Desenvolvemento de medidas agroambientais respectuosas co medio ambiente

Mancomunar as Comunidades de Montes, para compartir maquinaria, servizos, etc. Unificar actuacións entre particulares e a comunidade de montes para evitar incendios, etc...

Promocionado que temos unha zona apropiada para o sector e apoiar aos seus veciños nesas iniciativas e non pór tantas trabas nos seus comezos

Con apoios para novos cultivos en invernadoiros, cooperativas, agricultura, gandaría, etc...

Con formación; coñecendo experiencias noutros territorios rurais coa poboación local. Formación e información en agricultura ecolóxica e noutras producións e cultivos, así como na transformación de produtos locais.

A través da formación específica, concentración parcelaria, promocionando cooperativas, axudas a novas plantacións e explotacións gandeiras.

Como considera Ud. que o GAL pode apoiar ao sector agroalimentario.

Apoiar iniciativas vinculadas a sector do xamón. IXP para o xamón e o viño

Favorecendo e motivando os proxectos deste sector

Completar o ciclo produtivo con actividades de transformación que acheguen o produto ao consumidor final xerando un maior valor engadido

Promocionando, desenvolvendo os produtos do territorio, elaborando os produtos correspondentes

Puntos de venda de produtos locais, formación específica, posta en valor e sensibilización no territorio para aqueles produtos diferenciadores e que se poidan agrupar a unha marca para facilitar a súa comercialización.

Favorecendo proxectos que revaloricen os produtos con selo de calidade, indicación xeográfica, D.O.

Como considera Ud. que o GAL pode colaborar na conservación e mellora do medio ambiente (alteracións medio ambientais).

Recuperación de espazos degradados. Mellora de saneamentos e depuración de auga. Pór en valor a pureza a auga

Valorando os proxectos que teñan menor impacto ambiental

Con todos os obxectivos definidos conseguiríase un efecto preventivo sobre os incendios

Mellorando o medio ambiente especialmente os Ríos con rutas ecolóxicas que sirvan tamén para a súa conservación e vixilancia, o saneamento, abastecementos de auga..

Favorecendo proxectos agrícolas, fomentando iniciativas de novos produtos locais e a súa transformación e comercialización. Apoiando proxectos de aproveitamento e explotación do monte, das zonas queimadas, aproveitamento forestal e ambiental.

A través de proxectos de recuperación de zonas de vertedoiros, concienciación dun grupo de persoas formado polos socios para a realización de traballos de limpeza dos ríos, plantación de árbores, recuperación de zonas degradadas e recuperación do patrimonio natural.

Como considera Ud. que o GAL pode apoiar ás pexes do territorio (novos xacementos de emprego, innovación, exportacións, melloras na comercialización, aplicación de NN.TT, etc...).

Investimentos financiados que melloren a comercialización do xamón. IGP do xamón e do viño

Aplicando e favorecendo a implantación de cultura de empresa que teña en conta os temas relacionados nesta pregunta

Utilización de NNTT para actividades de promoción e prevención. Mellora da formación técnica tanto en promoción como en comercialización. Aforro de eficiencia enerxética

Buscar unha marca en común Condado Paradanta e explotala en común

Formación en distintos sectores e novas tecnoloxías

Creación, modernización e ampliación de pemes.

Formación, reciclaxe e especialización para a permanencia e nova creación de postos de traballo nas pemes.

Incentivando iniciativas de cooperación entre as pexes para a comercialización, promoción e venda...Formación ás asociacións de empresarios.

Como considera Ud. que o GAL pode apoiar ao sector turístico.

Promocionando a gastronomía, a paisaxe, a contorna natural, as Romarías relixiosas

Destacando e pondo en valor todos aqueles elementos destacables e singulares

Oferta de espazos naturais ao turismo. Entrelazar varios proxectos (exemplo: Ruta de sendeirismo) ligada á cría e coidados de Porco Celta-degustación acompañada de produtos locais e pasa a noite en instalacións hoteleiras da comarca

Oferta máis completa para tratar de ter máis tempo ás persoas na nosa contorna

Profesionalizar máis o sector con cursos específicos

Apoiando e potenciando o seu patrimonio histórico artístico, oficinas de turismo, o sector do termalismo e a súa gastronomía referente aos viños e produtos da terra

Con formación aos empresarios do sector turístico, con negocios turísticos xa existentes. Promover novos proxectos baseados nos recursos turísticos do territorio. Promover iniciativas de exportación e promoción turística: rutas do viño (ecoturismo), buscadores turísticos, páxinas de actividades turísticas.

A través de proxectos que ofrezan actividades complementarias ao turismo, como deportivas, de aventuras, rutas turísticas...e formación específica ao sector turístico.

Como considera Ud. que o GAL pode apoiar ao sector das mulleres no territorio.

Formación en xeral

Valorando a participación das mulleres nos proxectos

Potenciar actividades con fórmulas asociativas. Formación. Apoiar a actividade agrogandeira dirixida e participada pola muller emprendedora. Profesionalización de toda a actividade de hostalaría e restauración

Fomentar a cultura emprendedora da muller máis apoio emprendedor

Como considera Ud. que o GAL pode apoiar aos mozos do territorio.

Formación

Proporcionar actividades fundamentalmente a través de servizos prestados en actividades forestais e agrogandeiras dirixidas a crear emprego. Recuperación de actividades esquecidas

Realizar formacións adecuadas ás demandas e necesidades do emprego. Que as entidades locais realicen un servizo de demanda e oferta de emprego adecuado ás necesidades

Apoiándoos en formación para a procura de emprego

Formación (teórica e práctica). Axuda financeira a proxectos que poidan ser subvencionables ao 100% a través de iniciativas de cooperación (servizos sociais...). Valorar con maior puntuación de baremación proxectos promovidos por mulleres.

Realizando accións formativas e de dinamización de proxectos e pemes.

Apoiándoos en formación para buscar emprego, especialmente en idiomas, formación profesional, NNTT, etc...

Con formación e animación para o emprendemento. As axudas económicas que sexan reais, adiantando o diñeiro e posteriormente a xustificación.

Formación (teórica e práctica). Concienciar a través do Grupo que no medio rural existe futuro profesional, sobre proxectos no sector primario, etc... Concienciar aos mozos para que non abandonen os seus estudos.

Como considera Ud. que o GAL pode apoiar ao colectivo de desfavorecidos do territorio.

Mellora de accesibilidade a discapacitados.

Formación a maiores desempregados

Formación

Ofrecer postos de traballo a través dunha formación previa. Cooperativas ou asociacionismo integrando ás persoas que se atopen dentro do colectivo de desfavorecidos

Estudando en grupos de idade e de acordo con elas, a súa formación par a busca de emprego

Formación (teórica e prácticas), Proxectos subvencionados que teñan en conta a mellora de accesibilidade, maior puntuación na baremación dun proxecto que conte coa creación de postos de traballo do colectivo de desfavorecidos.

Con formación e promovendo os servizos que necesitan.

Que tipo de proxectos de carácter comarcal considera que o GAL debe expor (tipo de proxecto, tipo de promotor, priorización).

Revalorizar os sectores que está vinculados historicamente ao territorio. Hostaleiro... Agrícola-gandeiro. Priorizando proxectos de carácter municipal

Integración de vías municipais en todo o territorio. Promotor municipios. Prioridade alta

Recuperación e aproveitamento de recursos e medios técnicos (maquinaria, equipo, persoal...) entre todas as comunidades de montes da comarca. Peche de ciclo produtivo e transformación en torno ao Porco Celta ou outros produtos locais

Que o Concello na súa páxina Web teña unha información e déaa a coñecer e así todos os Concellos da comarca e divúlguese en todos os espazos públicos tanto dentro como fose do territorio

- Un proxecto turístico comarcal
- Un proxecto para a mocidade
- Un proxecto para promocionar e pór en valor os recursos dos ríos, recuperar as pesqueiras, sendas.

Posta en valor dos recursos naturais, culturais e patrimoniais. Promoción dos produtos locais, agroturismo; as festas gastronómicas, a cultura do viño, a lamprea, requeixo, mel...

Un matadoiro, sala de despezamento (produtos frescos), sala de envasado de produtos locais, punto de venda de devanditos produtos, tanto por xunto como ao menor e por Internet. ...Proxecto de servizos sociais (común entre os 10 concellos) para as persoas que sofren carencias económicas para a alimentación ou simplemente por sentirse soas. ...Proxecto turístico: recuperación da ruta do viño, recuperación do Vieiro da Franqueira e doutras zonas descoñecidas de gran interese.

Que tipo de proxectos de carácter local pódese expor no seu municipio.

Vinculados co xamón: secadoiros, explotacións... Mellora dos ríos, regatos... Desenvolvo de Plan de visitantes. Sala de despezamento, matadoiro, sala de envasado (carne). Nave de procesado de produtos locais (marmeladas, meles,...)

Que o Grupo de Acción Local fomenta e explique que temos que ser máis participativos e estar máis unidos

- Casa da música
- Museo do viño
- Saneamento e abastecemento
- Auditorio

Parques forestais, infantís, rutas de sendeirismo (proxecto de lecer e de servizos de mellora á poboación), mellora para acceso a Internet (existen zonas que non poden acceder ás novas tecnoloxías), creación de novas pemes.

Proxectos de produción ecolóxica: mel, pementos, froita, horta....Proxectos de artesanía, proxectos turísticos, proxectos de creación de servizos orientados ás persoas maiores.

Que tipo de formación considera que a poboación do territorio necesita.

Formación similar á formación profesional

A formación que considere necesaria cada grupo de poboación

Actividades de formación ligadas aos proxectos que desenvolva o GAL. Formación- reciclaxe en actividades que xa están en funcionamento: restauración, hoteleira, etc...

Formación a mozas e axudar e apoiar aos establecementos porque a maioría de vecesponse máis pegadas que axudas

- Formación profesional en xeral
- Formación de idiomas
- Formación para mozas e adultos en xeral
- Formación que leve ao coñecemento do territorio, a espertar ideas de negocios, proxectos...adaptados ao territorio, baseados nos recursos da comarca.
- Formación para o emprendemento
- Cursos de atención socio sanitaria, atención aos maiores.

Formación específica de reciclaxe para os sectores do turismo, hostalaría, sector primario. Son os sectores económicos que máis posibilidades teñen para crear e consolidar emprego... e no perfil alumno, debería ser calquera: muller, nova, maior.... Todos son importantes nos tempos que corren.

Como considera Ud. que o GAL pode por medio do Leader colaborar coas administracións locais.

Maior comunicación

Promovendo o máximo grao de integración entre todas as accións propostas polas administracións locais

Propor iniciativas con viabilidade real. Oferta de actividades complementarias ligadas ao turismo e servizos municipais. Os servizos prestados a nivel municipal que poidan ser executados por persoal ligado ao territorio

Crear un grupo de traballo con outras asociacións e expolo ao Grupo de Acción Local para buscar puntos de interese común

Con información completa, apoios económicos para proxectos de servizos aos veciños en xeral, financiándoos máximamente

O Grupo pode ser intermediario entre a poboación e as entidades públicas, informando as necesidades e carencias que teñen os veciños. As Administracións públicas deberán valorar máis a opinión e traballo do Grupo.

En fomentar proxectos turísticos e ambientais non produtivos. En facer unha promoción turística a nivel comarcal.

2. - MESAS SECTORIAIS 2016 PARA A PREPARACIÓN DA ESTRATEXIA DE DESENVOLVEMENTO DO GDR

Leváronse a cabo unha rolda de MESAS SECTORIAIS, para a elaboración da Estratexia de Desenvolvemento do GDR 13

Realizáronse sete mesas de traballo dirixidas aos sectores máis representativos da poboación:

1.- Mesa Sectorial Institucional

2.- Mesa Sectorial do Sector Forestal, comunidades de montes veciñais, mancomunidades MVMC, asociacións sectoriais e ambientais, sociedades de caza e asociacións profesionais relacionadas co medioambiente

3.- Mesa Sectorial de Asociacións Xuvenís

4.- Mesa Sectorial de Asociacións de Mulleres

5.- Mesa sectorial de Asociacións, culturais, veciños, deportivas, recreativas e de servizos á colectividade

6.- *Mesa Sectorial do Sector agrogandeiro, cooperativas agrarias, sindicatos agrarios, sociedades agrarias de transformación, asociacións agrogandeiras e outras, cuxa actividade principal sexa a agrícola ou gandeira, fóra de forestais, que teñen actividade no territorio*

7.- Mesa Sectorial de Asociacións, de empresarios, multisectoriais, comerciantes, artesanía, turismo, hostalaría e sectores vinculados ás entidades non contempladas nas outras mesas

Para facilitar a asistencia de todos os interesados, levaron a cabo diferentes convocatorias a cada sector. Nelas participaron os representantes dos sectores implicados.

A continuación expóñense os resultados obtidos, así como unha listaxe dos asistentes.

MESA DE TRABAJO: SECTOR INSTITUCIONAL

Data: 13/06/2016

Lugar: A Cañiza

1- O GDR dentro dos traballos de preparación do P.D.L. comarcal, convoca aos actores sociais, implicados neste sector, da comarca, para informar e desenvolver conxuntamente a estratexia de desenvolvemento local participativo

2- O obxectivo principal desta mesa era o de obter información acerca da situación do territorio así como as posibles demandas e necesidades que os axentes sociais implicados puidesen expresar.

3.- Despois de repasar as actuacións levadas a cabo no territorio, entrevistas a axentes sociais procédese a lanzar unha serie de cuestións aos participantes.

4.- Trátáronse diversos temas e a súa posible tradución a proxectos e iniciativas máis concretas, sempre tendo en conta as limitacións e a propia normativa establecida para a Estratexia

5.- As conclusións obtidas foron:

Coinciden os alcaldes en que as grandes preocupacións que teñen viran en dous sentidos.- Maiores e novos: a integración laboral dos mozos na prestación de servizos básicos cara aos maiores

Potencialidades básicas para o desenvolvemento comarcal: auga, ríos, produtos locais, rutas etnografía, posta en valor por medio do turismo.

Engadir un plus de rendibilidade a través do envasado e transformación dos produtos. Esta transformación debe levar ao consumidor a ver produtos diferenciados e de alta calidade.

Débese ofrecer como complemento turístico a posibilidade próxima dun país como Portugal

Transformación na zona de todos os produtos do monte, incluída a madeira.

Potenciación de produción e transformación de mazá de sidra, oliveiral, porco celta e produtos ecolóxicos

Apoiar unha canle de comercialización comarcal como mínimo supramunicipal que abarate custos de comercialización.

Precísase unha formación emprendedora que introduza aos mozos nos circuitos de emprego e unha actualización ou reciclaxe dos adultos con actividades sobre todo ligadas a turismo

TEMAS COMÚNS QUE DEBEN APOIAR OS CONCELLOS

- a) Proxectos comúns para actividades culturais, deportivas, etc...
- b) Recuperación de espazos e bens para uso local e foráneo con accesibilidade.
- c) O alcalde de Ponteareas expón a posibilidade de detectar proxectos comúns para realizar iniciativas conxuntas con outros GDRs por exemplo co Grupo de Desenvolvemento Rural MAIV-Baixo Miño.
- d) Construción e recuperación de espazos públicos para reunións, formación, actividades culturais. É necesario edificios multifuncionais homologados para formación segundo necesidades
- e) Solicitan ter un borrador da estratexia para poder achegar ideas.
- f) Solicitan tamén información puntualmente de todas e cada unha das reunións que se convocan e a quen se convocan.

MESA DE TRABAJO: SECTOR FORESTAL, COMUNIDADES DE MONTES VECIÑAIS, MANCOMUNIDADES MVMC, ASOCIACIÓNS SECTORIAIS E AMBIENTAIS, SOCIEDADES DE CAZA E ASOCIACIÓNS PROFESIONAIS RELACIONADAS CO MEDIO

Data: 13/06/2016

Lugar: A Cañiza

1- O GDR dentro dos traballos de preparación do P.D.L. comarcal, convoca aos actores sociais, implicados neste sector, da comarca, para informar e desenvolver conxuntamente a estratexia de desenvolvemento local participativo.

2- O obxectivo principal desta mesa era o de obter información acerca da situación do sector no territorio así como as posibles demandas e necesidades que os axentes sociais implicados puidesen expresar.

3.- Despois de repasar as actuacións levadas a cabo no territorio, entrevistas a axentes sociais procédese a lanzar unha serie de cuestións aos participantes.

4.- Trátáronse diversos temas e a súa posible tradución a proxectos e iniciativas máis concretas, sempre tendo en conta as limitacións e a propia normativa establecida para a Estratexia.

5.- As conclusións obtidas foron:

AMEAZAS E DEBILIDADES

É unha zona con abundantes restos arqueolóxicos polo que se atopan con moitos problemas para poder realizar accións nos montes polas restricións de patrimonio. Solicítase que a Admón. facilite as tarefas.

A complexidade na xestión é alta polo que se debería crear unha estratexia que permita ás sociedades xestionar e contratar de forma conxunta (vendas, certificacións, FSC..)

Desde unha sociedade de caza demándase menos agresividade na lexislación de montes así como nas actividades como as rozas posto que deixan sen refuxio á caza e destrúen hábitat e ecosistemas

Hai superficies que non se poden aproveitar como produtivas por ser de pouca superficie ou en pendente e esas áreas quedan fóra de subvención.

A Administración é unha propia ameaza posto que:

- a) Esixe responsabilidades ás comunidades por residuos incontrolados dos que non son culpables
- b) Non hai sensibilidade coas comunidades á hora de cumprir coas medidas legais
- c) Non hai apoio á unión de terras de aptitude forestal ou gandeira
- d) Non se involucra a administración en novos aproveitamentos, por exemplo a resina
- e) Proponse producir pequenos froitos e cultivos complementarios para aproveitar o monte, que consigan fixar actividade e poboación
- f) Recuperar e manter o patrimonio que hai no monte (castros, sendas..) e sinalizalo
- g) Recuperación de produtos autóctonos de alta calidade
- h) Establecer unha rede de comercialización en común : marca Condado Paradanta
- i) Fixar actividade con empresas, empresarios e traballadores de e para a zona, evitando localismos
- j) Formar os activos para prestixiar e recalcar a importancia e o valor do monte. É preciso que os mozos sintan orgullo polo que fan e deféndano
- k) É preciso adaptar os vellos produtos ás demandas actuais

A continuación expoñemos un documento elaborado pola ASOCIACIÓN FORESTAL DE GALICIA.-

Proposta da Asociación Forestal de Galicia para a Estratexia de Desenvolvemento Rural Condado-Pararanta.

*Proxecto: Establecemento dunha **estrutura asociativa de xestión sustentable e dinamización de montes veciñais** na comarca Condado-Paradanta.*

A estrutura asociativa na área xeográfica do Condado-Paradanta ten que abarcar un número significativo de montes veciñais en man común cuxas comunidades propietarias agrúpanse voluntariamente para a xestión sustentable de paisaxes forestais e recursos naturais. A esta estrutura organizativa tamén poden unirse asociación de propietarios particulares, SOFOR, ...

O enfoque diríxese non só ás masas arborizada se os produtos forestais, senón que tamén ás persoas que viven nas comunidades, os efectos que elas teñen sobre os recursos do bosque e o seus desenvolvemento humano e social.

Obxectivos:

- *Fomentar a ordenación forestal dos montes veciñais segundo parámetros de xestión foresta sustentable.*
- *Sistematizar e Coordinar a xestión forestal dos montes veciñais.*
- *Formentar unha estratexia pra reducir a vulnerabilidade dos montes veciñais fronte aos incendios forestais e a pragas e enfermidades (en especial o nematodo do piñeiro).*
- *Xerar unha opinión pública favorable ás comunidades de m.v.m.c., os seus representantes e a súa xestión forestal, e procurar a solución de conflitos polo uso social dos montes.*
- *Fomento da produción forestal certificada baixo sistemas internacionais PEFC e FSC.*

Financiamento LEADER:

- *Redacción Plan Estratéxico e Plans de Accións.*
- *Adquisición de equipamento (mobiliario, instrumentos, computador, programas) oficina de xestión técnica.*
- *Adquisición de vehículo todoterreo.*
- *Deseño aplicación SIG para apoio á xestión de montes certificados.*
- *Redacción e edición de Código de Boas Prácticas de Uso Social do monte veciñal.*
- *Páxina web.*
- *Viaxe de prácticas a coñecer experiencias similares.*

MESA DE TRABAJO: ASOCIACIÓN XUVENÍS

Data: 08/06/16

Lugar: A Cañiza

1- O GDR dentro dos traballos de preparación do P.D.L. comarcal, convoca aos actores sociais, implicados neste sector, da comarca, para informar e desenvolver conxuntamente a estratexia de desenvolvemento local participativo

2- O obxectivo principal desta mesa era o de obter información acerca da situación do sector no territorio así como as posibles demandas e necesidades que os axentes sociais implicados puidesen expresar.

3.- Despois de repasar as actuacións levadas a cabo no territorio, entrevistas a axentes sociais procédese a lanzar unha serie de cuestións aos participantes.

4.- Trátáronse diversos temas e a súa posible tradución a proxectos e iniciativas máis concretas, sempre tendo en conta as limitacións e a propia normativa establecida para a Estratexia

5.- As conclusións obtidas foron:

Iniciativa de xestión de reciclaxe de residuos e a comarca través do emprego xuvenil.

Un matadoiro comarcal con emprego para a comarca

Especializar monitores par impartir actividades lúdico formativas relacionadas co territorio para que a mocidade senta orgullosa do rural e non sentan menosprezados

Necesidade de formulas asociativas para amortizar maquinaria e realizar prestación de servizos, sobre todo para as cooperativas e para as empresas de servizos

Fomentar o tema de turismo en función das necesidades e ofertas con monitores e guías.

Outras necesidades e conclusións aparecen xa recollidas na entrevista persoal ao representante da Asociación Xuvenil ALCONS

MESA DE TRABALLO: ASOCIACIÓNS DE MULLERES

Data: 09/06/2016

Lugar: A Cañiza

1- O GDR dentro dos traballos de preparación do P.D.L. comarcal, convoca aos actores sociais, implicados neste sector, da comarca, para informar e desenvolver conxuntamente a estratexia de desenvolvemento local participativo

2- O obxectivo principal desta mesa era o de obter información acerca da situación do sector no territorio así como as posibles demandas e necesidades que os axentes sociais implicados puidesen expresar.

3.- Despois de repasar as actuacións levadas a cabo no territorio, entrevistas a axentes sociais procédese a lanzar unha serie de cuestións aos participantes.

4.- Trátáronse diversos temas e a súa posible tradución a proxectos e iniciativas máis concretas, sempre tendo en conta as limitacións e a propia normativa establecida para a Estratexia. Moitas delas foron recollidas tamén nas entrevistas persoais.

As opinións recollidas foron as seguintes.-

As asociacións de mulleres presentes, expoñen un serio problema á hora de levar a cabo iniciativas xa que ao ser asociacións sen ánimo de lucro non están en disposición de adiantar diñeiro para realizar actividades.

A alta taxa de paro que hai que solucionar con formación adecuada ao medio rural para iniciativas emprendedoras

Non hai capital nin financiamento para os emprendedores novos. É preciso adaptarse á realidade dos mozos, teñen que diferenciarse doutras liñas de subvención, máis fácil, máis accesible e adiantando o financiamento.

Detectar e poñer en valor os recursos que ten a comarca, turismo, gastronomía e patrimonio, produtos...

A maior demanda das asociacións de mulleres é formación ligada a empresa e xestión

POSIBLE PROXECTO

- Empresas de servizos rexidas por mulleres para atención a persoas maiores probablemente con fórmula cooperativa. É preciso formación específica para emprendedoras.

MESA DE TRABAJO: ASOCIACIÓN, CULTURAIS, VECIÑOS, DEPORTIVAS, RECREATIVAS E DE SERVIZOS Á COLECTIVIDADE

Data: 09/06/2016

Lugar: A Cañiza

1- O GDR dentro dos traballos de preparación do P.D.L. comarcal, convoca aos actores sociais, implicados neste sector, da comarca, para informar e desenvolver conxuntamente a estratexia de desenvolvemento local participativo

2- O obxectivo principal desta mesa era o de obter información acerca da situación do sector no territorio así como as posibles demandas e necesidades que os axentes sociais implicados puidesen expresar.

3.- Despois de repasar as actuacións levadas a cabo no territorio, entrevistas a axentes sociais procédese a lanzar unha serie de cuestións aos participantes.

4.- Trátáronse diversos temas e a súa posible tradución a proxectos e iniciativas máis concretas, sempre tendo en conta as limitacións e a propia normativa establecida para a Estratexia. Moitas delas foron recollidas tamén nas entrevistas persoais.

As opinións recollidas foron as seguintes.-

AMEAZAS

Paro como eixo principal de todos os problemas que afectan de forma grave á comarca. A iso hai que engadir un despoboamento crecente que deixa unha poboación envellecida.

Ausencia de servizos e de activos válidos (os mozos non se implican e os maiores están cansos e resignados).

Opinión xeneralizada de que nestes últimos anos os impostos, taxas, gastos ordinarios...son demasiado gravosos para o medio rural (IBI rústico e urbano, sucesións, sociedades, etc.).

As infraestruturas están abandonadas xa que non hai medios económicos que permitan un mantemento adecuado ás necesidades.

DEBILIDADES

Minifundismo

Falta de cultura emprendedora

Prexuízos causados pola fauna salvaxe

Conflicto entre gandaría e agricultura por danos de animais.

Localismos (particularmente na xente de idade adulta)

NECESIDADES

Formación no medio ambiente, oficios, tradicións a recuperar.

Recuperación de cultivos e aproveitar os autóctonos existentes potenciando o sector primario a través destes produtos.

Recuperar espazos naturais, patrimonio etnográfico, áreas e carreiros..., pero coa asunción do compromiso de mantelos sempre en bo uso.

PLAN-PROXECTO

Plan integral Turismo: Apoiar actividades e iniciativas que formen a profesionais en actividade rendible, para que sentan orgullosos da contorna rural e implíquense a través de profesións unidas gastronomía, lecer, deporte, medio ambiente...

Estas actividades deberían tamén encamiñar a vos mozas cara á protección e axuda aos maiores (empresa de servizos con sección de cada unha das áreas que requiran atención).

MESA DE TRABAJO: SECTOR AGROGANDEIRO, COOPERATIVAS AGRARIAS, SINDICATOS AGRARIOS, SOCIEDADES AGRARIAS DE TRANSFORMACIÓN, ASOCIACIÓNS AGROGANDEIRAS E OUTRAS, CUXA ACTIVIDADE PRINCIPAL SEXA A AGRÍCOLA OU GANDEIRA, A EXCEPCIÓN DE FORESTAIS, QUE TEÑEN ACTIVIDADE NO TERRITORIO

Data: 09/06/2016

Lugar: A Cañiza

1- O GDR dentro dos traballos de preparación do P.D.L. comarcal, convoca aos actores sociais, implicados neste sector, da comarca, para informar e desenvolver conxuntamente a estratexia de desenvolvemento local participativo

2- O obxectivo principal desta mesa era o de obter información acerca da situación do sector no territorio así como as posibles demandas e necesidades que os axentes sociais implicados puidesen expresar.

3.- Despois de repasar as actuacións levadas a cabo no territorio, entrevistas a axentes sociais procédese a lanzar unha serie de cuestións aos participantes.

4.- Trátáronse diversos temas e a súa posible tradución a proxectos e iniciativas máis concretas, sempre tendo en conta as limitacións e a propia normativa establecida para a Estratexia. Moitas delas foron recollidas tamén nas entrevistas persoais.

PROXECTOS POSIBLES

- Cooperativa de Rubiós (As Neves). Proxecto integral de produción, comercialización e turismo: Proxecto para crear ata 15 postos de traballo directos ligando turismo con enoloxía e hostalería, con tenda de gourmet de tódolos produtos da zona e realizalo nun período curto de tempo (dous anos).
- Empresas de servizos rexidas por mulleres para atención a persoas maiores probablemente con fórmula cooperativa. É preciso formación específica para emprendedores.
- Formación en turismo, hostalería e sectores de auxe que se formen e reciclen a profesionais que están desfasados.
- Sería necesario un/unha especialista que explicase e axudase in situ ás persoas que queiran realizar iniciativas e que lles parece inviable.
- Constituír empresas e/ou cooperativas de segundo grado para transformación e comercialización.
- Envasar e transformar produtos locais que aporten valor engadido e utilízalos en proxectos emprendedores e de turismo comarcal (limóns, mel, viño, requeixo, ...).

MESA DE TRABAJO: ASOCIACIÓNS, DE EMPRESARIOS, MULTISECTORIAIS, COMERCIAENTES, ARTESANÍA, TURISMO, HOSTALARÍA E SECTORES VINCULADOS ÁS ENTIDADES NON CONTEMPLADAS NAS OUTRAS MESAS

Data: 08/06/2016

Lugar: A Cañiza

1- O GDR dentro dos traballos de preparación do P.D.L. comarcal, convoca aos actores sociais, implicados neste sector, da comarca, para informar e desenvolver conxuntamente a estratexia de desenvolvemento local participativo

2- O obxectivo principal desta mesa era o de obter información acerca da situación do sector no territorio así como as posibles demandas e necesidades que os axentes sociais implicados puidesen expresar.

3.- Despois de repasar as actuacións levadas a cabo no territorio, entrevistas a axentes sociais procédese a lanzar unha serie de cuestións aos participantes.

4.- Tratáronse diversos temas e a súa posible tradución a proxectos e iniciativas máis concretas, sempre tendo en conta as limitacións e a propia normativa establecida para a Estratexia

5.- As conclusións obtidas foron:

AMEAZAS

Ausencia de ofertas de emprego, deberíanse recuperar oficios, sobre todo dirixidos á mocidade, para fixar poboación.

Falta de servizos básicos a persoas discapacitadas e en risco de exclusión, especialmente en transporte e novas tecnoloxías (puntos negros). Hai un novo colectivo que en certas situacións tamén podemos consideraren exclusión e son os pensionistas illados e sen apoio.

Falta poboación e a que hai está moi envellecida.

Todas as ameazas viran sobre a Ausencia de emprego.

DEBILIDADES

Escasa formación de todos os colectivos. Deberían formarse de forma específica, profesionalizada (práctica) e sobre actividades ligadas ao territorio.

Os localismos evitan a colaboración, o asociacionismo.

Non hai proxectos emprendedores por ausencia de participación con iniciativas en común.

FORTALEZAS

Hai núcleos de poboación próximos que ofrecen emprego, cultura, servizos, compra de produtos. Ourense e Vigo son un claro exemplo de núcleos en los que se poden vender produtos locais, acudir a traballar e regresar ao territorio para exercer actividades do rural de forma complementaria.

Clima e entorno adecuados para potenciar turismo e produtos autóctonos (marxe do río Miño – lamprea – viño – termalismo - balneoterapia). É posible realizar unha oferta completa que xire sobre a “Auga e Viño” como grandes estrelas (gastronomía, sendeirismo, micoloxía...).

PROXECTOS

Realizar unha oferta completa de turismo (entorno, patrimonio etnográfico, gastronomía, rutas verdes...) ofrecida por unha empresa de forma transversal, para toda a comarca e con accesibilidade universal (hoteis, sendeiros, transporte adaptados a discapacitados).

Centro de recursos para persoas con discapacidade. Un centro comarcal.

É necesario recuperar patrimonio abandonado (sobre todo etnográfico e de posibilidades turísticas) e ecoloxismo.

FORMACIÓN

Formación de mozas, discapacitados e profesionais que é preciso reciclar. É preciso que a formación se faga con futuros activos do territorio, para que o orgullo da actividade sexa un vehículo de atracción para ligar novas- actividade- territorio, a través de ocupacións de rendibilidade moi unidas ao ecoloxismo.

A formación debe ser acorde ás necesidades do territorio, de non ser así formaremos para outra zona xeográfica. Ademais debemos formar emprendedores que saiban comercializar e solicitar da as administracións menos burocracia e complexidade e máis facilidades e apoios.

Termina a reunión dando lectura aos puntos nos que ninguén manifesta discrepancia. Reiteran que é preciso ter en conta as discapacidades e o risco de exclusión.

APROBACIÓN DA ESTRATEXIA

Finalmente, o proceso concluíu coa aprobación, en Asemblea Xeral, o día 30 de Xuño de 2016 da Estratexia Comarcal para a programación 2014-2020 como consta na Acta de devandita reunión.-

Achegar como documentación complementaria

ANEXO IV.-

✓ **Acta da Asemblea**

viii. CAPITULO VIII.- SOLVENCIA ECONOMICA

Fontes de Financiamento: cotas dos socios e outras

Cota con carácter anual e de obrigado cumprimento para as Entidades Públicas:

- Deputación provincial de Pontevedra. 10.000 €.
- Outras entidades locais. 1000 €.

ENTIDADE FINANCEIRA.

A entidade financeira na que se dispón de conta da Asociación para a percepción de subvencións é: A CAIXA de Salvaterra de Miño (PONTEVEDRA)

IBAN	Entidade	Sucursal	D.C.	Número de Conta
ES34	2100	6054	11	0200051196

Achegar como documentación complementaria:

ANEXO V.-

- ✓ **Declaración de non estar incurso a asociación en ningunha das circunstancias referidas nos parágrafos 2º e 3º do artigo 10 da Lei 9/2007 de 13 de xuño de subvencións de Galicia**

ANEXOS

ANEXO I.-

- ✓ *Copia compulsada do CIF de a Entidade*
- ✓ *Copia compulsada do DNI do representante así como a súa representatividade (Certificado do Secretario ou relación de Xunta Directiva inscrita no rexistro)*
- ✓ *Acta Fundacional*
- ✓ *Inscripción no rexistro*

ANEXO II.-

- ✓ *Copia compulsada dos estatutos*

ANEXO III.-

- ✓ **TÁBOA 2: COMPOSICIÓN DO ÓRGANO DECISORIO: XUNTA DIRECTIVA**

ANEXO IV.-

- ✓ *Acta da Asemblea*

ANEXO V.-

- ✓ *Declaración de non estar incurso a asociación en ningunha das circunstancias referidas nos parágrafos 2º e 3º do artigo 10 da Lei 9/2007 de 13 de xuño de subvencións de Galicia*

Parte II

III. Territorio e poboación que abarca a Estratexia

3. Breve descripción dos municipios

Arbo

No sueste da provincia de Pontevedra, na vertente dereita do río Miño, atópase o municipio de Arbo posuidor dun das paisaxes fluviais máis belos de Galicia.

Parroquias: Arbo (Santa María), Barcela (San Xoán), Cabeiras (San Sebastián), Cequeliños (San Miguel), Mourentán (San Cristovo), Sela (Santa María)

Como chegar: A principal vía de comunicación é a A-52 de Vigo a Ourense. A comarcal PO-400 Tui-Ourense.

Cañiza, A

Municipio da comarca da Paradanta, de paso obrigado nas comunicacións cara a Ourense, é parada aconsellable para degustar a súa variada gastronomía, onde o produto por excelencia é o xamón.

Parroquias: Achas, As (San Sebastián), Cañiza, A (Santa Teresa), Couto, O (San Bartolomeu), Franqueira, A (Santa María), Luneda (Santa María), Oroso (Santa María), Parada de Achas (Santiago), Petán (San Xulián), Valeixe (Santa Cristina)

Como chegar: Desde Vigo accédese pola N-120 que pasa polo centro de A Cañiza, e pola autovía do Noroeste-tramo Rías Baixas.

Covelo

Municipio da Comarca da Paradanta de paisaxe contrastada entre as alturas do Pico de Avión (1.151m.) e os suaves vales do río Tea.

Parroquias: Barcia de Mera (San Martiño), Campo (Santa María), Casteláns (Santo Estevo), Covelo (Santa Mariña), Fofe (San Miguel), Godóns (Santa María), Graña, A (San Bernabeu), Lamosa, A (San Bartolomeu), Maceira (San Salvador), Paraños (Santa María), Piñeiro, O (San Xoán), Prado (San Salvador), Prado de Canda (Santiago), Santiago de Covelo (Santiago)

Como chegar: Desde Vigo accédese pola N 120, á altura de Paraños desvíamonos á esquerda pola PO 261. Desde Pontevedra pola C 531. Tamén pola A52 enlazando pola N120

Crecente

Verde e fértil municipio de fermosos vales e frondosos bosques pertencente á comarca da Paradanta na provincia de Pontevedra.

Parroquias: Albeos (San Xoán), Ameixeira, A (San Bernabeu), Angudes (San Xoán), Crecente (San Pedro), Filgueira (San Pedro), Freixo, O (San Roque), Quintela (San Caetano), Rebordechán (Santa María), Ribeira (Santa Mariña), Sendelle (Santa Cruz), Vilar (San Xorxe)

Como chegar: Tomando a A-52 de Vigo a Ourense, dende A Cañiza tomase a AP-5005 que condúcenos a Crecente.

Mondariz

O municipio de Mondariz forma parte dun precioso val regado polo río Tea, na Comarca de O Condado, na provincia de Pontevedra.

Parroquias: Frades (San Martiño), Gargamala (Santa María), Lougares (San Fiz), Meiol (Santo André), Mondariz (Santa Baía), Mouriscados (San Cibrán), Queimadelos (Santa María), Riofrío (San Miguel), Sabaxáns (San Mamede), Toutón (San Mateo), Vilar (San Mamede), Vilasobroso (San Martiño)

Como chegar: A Autovía Rías Baixas no tramo de Vigo a Ourense ten ao seu paso por Ponteareas, unha desviación á esquerda que leva directamente ata Mondariz.

Mondariz-Balneario

O termo municipal máis pequeno de Galicia e a de menos poboación da provincia de Pontevedra, conta cun dos balnearios máis prestixiosos da comunidade galega.

Parroquias: Mondariz-Balneario (Nosa Señora de Lurdes)

Como chegar: A A-52 De Vigo a Ourense á altura de Ponteareas, ten un desvío a Mondariz Balneario. Tamén se pode ir pola antiga carretera de Vigo a Ourense, a N-120.

Neves, As

O municipio pontevedrés das Neves, situado na comarca de O Condado, está unido estreitamente ao río Miño, que ao longo de 10 km sérvelle de límite natural con Portugal.

Parroquias: Batalláns (Santa Eulalia), Cerdeira (San Xoán), Liñares (Santa María), Neves, As (Santa María), Rubiós (San Xoán), San Cibrán de Ribarteme (San Cibrán), San Pedro de Batalláns (San Pedro), San Xosé de Ribarteme (San Xosé), Santiago de Ribarteme (Santiago), Setados (Santa Euxenia), Taboexa (Santa María), Tortoreos (Santiago), Vide (Santa María)

Como chegar: Pola A52 e despois pola PO403 pasando por Salvaterra de Miño. Dende Vigo accedese pola N 120, a altura de Vilasobroso desviación a dereita pola carretera local.

Ponteareas

Situado no centro da comarca de O Condado, o municipio de Ponteareas, está bañado polas augas do río Tea que fecunda este fértil val situado a uns 30 km da costa atlántica.

Parroquias: Angoares (San Pedro), Arcos (San Breixo), Areas (Santa María), Arnoso (San Lourenzo), Bugarín (Santa Cristina), Celeiros (San Fins), Cristiñade (San Salvador), Cumiar (Santo Estevo), Fontenla (San Mamede), Fozara (San Bartolomeu), Guillade (San Miguel), Guláns (San Xulián), Moreira (San Martiño), Nogueira (San Salvador), Oliveira (Santiago), Padróns (San Salvador), Paredes (San Cibrán), Pías (Santa Mariña), Ponteareas (San Miguel), Prado (San Nicolao), Ribadetea (San Xurxo), San Lourenzo de Oliveira (San Lourenzo), San Mateo de Oliveira (San Mateo), Xinzo (Santa Mariña)

Como chegar: Polo centro urbano de Ponteareas pasa a N-120, estrada que ata hai pouco era o eixo viario máis importante da Comarca, situación que cambiou desde a posta en marcha da A-52.

Salceda de Caselas

Ao sur da provincia de Pontevedra atópase Salceda de Caselas, berce de señoríos como queda reflectido nos numerosos pazos e casas señoriais que salpican o territorio municipal.

Parroquias: Entenza (Santos Xusto e Pastor), Parderrubias (San Tomé), Picoña, A (San Martiño, San Xurxo de Salceda (San Xurxo), Santa María de Salceda (Santa María), Santo Estevo de Budiño (Santo Estevo), Soutelo (San Vicente)

Como chegar: A autovía A-52 de Vigo a Ourense ten unha desviación no Porriño á N-550 que se dirixe a Tui da que parte unha estrada local cara a Salceda de Caselas.

Salvaterra de Miño

Na ribeira do Miño facendo fronteira con Portugal, atópase o municipio de Salvaterra do Miño, formando parte da Comarca do Condado.

Parroquias: Alxén (San Paio), Arantei (San Pedro), Cabreira (San Miguel), Corzáns (San Miguel), Fiolledo (San Paio), Fornelos (San Xoán), Leirado (San Salvador), Lira (San Simón), Lourido (San André), Meder (Santo Adrián), Oleiros (Santa María), Pesqueiras (Santa Mariña), Porto (San Paulo), Salvaterra (San Lourenzo), Soutolobre (Santa Columba), Uma (San André), Vilacova (San Xoán)

Como chegar: A autovía A-52 de Vigo a Ourense, desviación no Porriño. Os 15 km que separan Salvaterra do Porriño percórrense pola estrada PO-400.

RESUMO COMARCAL

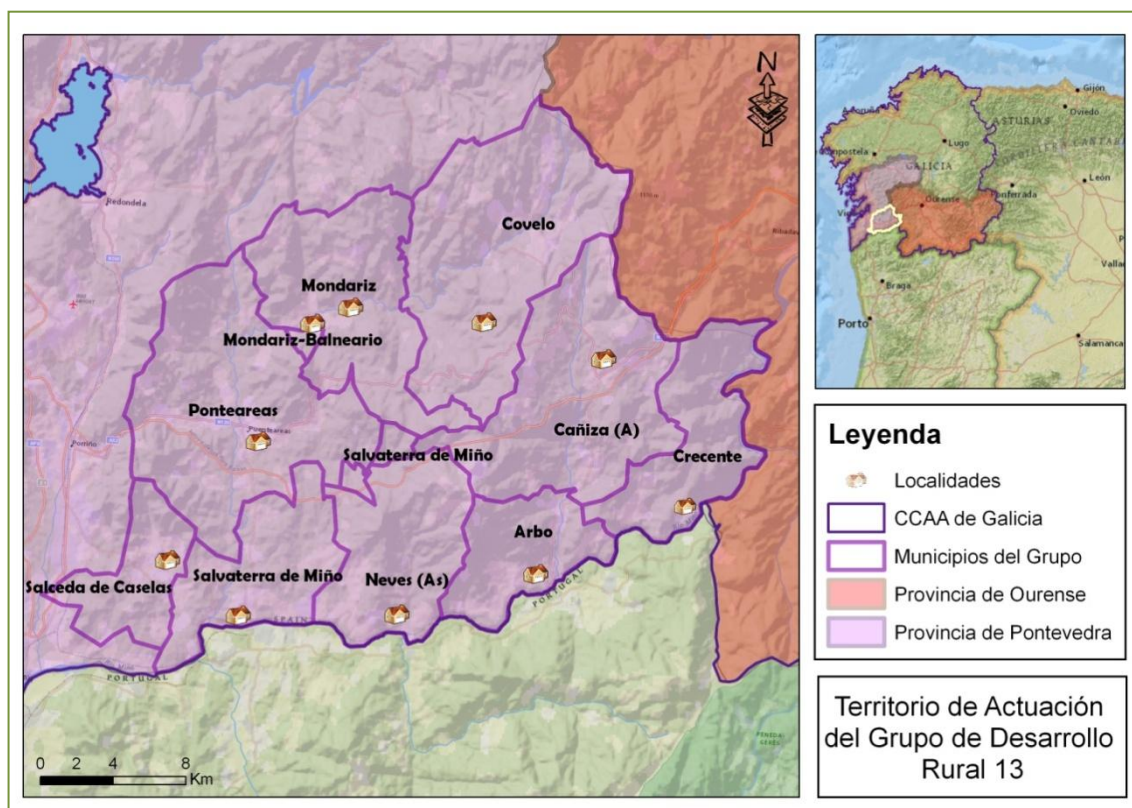
CÓDIGO	MUNICIPIO CONCELLO	Nº PARROQUIAS	ENTIDADES SINGULARES/ UNIDADES DE POBLACION
36001	Arbo	6	143
36009	Cañiza, A	9	329
36013	Covelo	14	182
36014	Crecente	11	185
36030	Mondariz	12	83
36031	Mondariz-Balneario	1	5
36034	Neves, As	13	255
36042	Ponteareas	24	337
36049	Salceda de Caselas	7	100
36050	Salvaterra de Miño	17	296
	10 Municipios	114	1.915

4. Localización e mapa

O GDR 13 está constituído por dez **municipios** (A Cañiza, As Neves, Arbo, Covelo, Crecente, Mondariz, Mondariz-Balneario, Ponteareas, Salvaterra de Miño e Salceda de Caselas.), 114 parroquias e 1.915 entidades singulares.

É importante destacar a parroquia rural galega é un elemento ou de división administrativa eclesiástica, non existente en ningunha outra rexión española, e dependente da estrutura e organización da igrexa e a súa influencia na sociedade civil. No caso do territorio do GDR13 atopamos **114 parroquias** que como veremos máis adiante agrúpanse constituíndo demarcacións homoxéneas con características **naturais e históricas coherentes e ben definidas**.

A **localización xeográfica** constitúea a zona sueste da provincia de Pontevedra na comunidade autónoma de Galicia.

Mapa territorial do ámbito de actuación do GDR e no que se vai a aplicar a estratexia de desenvolvemento local.

A comarca **limita** no seu extremo inferior, no sur, onde se atopan os municipios de Crecente, Arbo, As Neves e Salvaterra de Miño, con Portugal, exercendo o río Miño de barreira e límite natural. O norte do territorio, que o conforman os municipios de Covelo, Mondariz e Ponteareas, que limitan á súa vez dentro da provincia de Pontevedra, cos municipios de Fornelos de Montes e Pazos de Borbén. Xa no leste, Crecente, A Cañiza e Covelo limitan coa provincia de Ourense, e concretamente cos municipios de Carballeda de Avia, Melón, Arnoia, Cortegada, Pontedevea e Padrenda. No oeste do territorio Salceda de Caselas e Ponteareas limitan cos municipios de Tui, Porriño e Mos pertencentes á audiencia de Pontevedra. O único municipio do interior do territorio que non limita con termos municipais fora da comarca de actuación LEADER é Mondariz-Balneario.

A comarca ocupa unha **extensión** de 710,90 quilómetros cadrados o que supón aproximadamente un 16 % do total da superficie provincial.

Si facemos unha análise de territorial dos seus factores e características morfolóxicas, climatolóxicas, fisiográficas e de usos de chan, unido ás súas referencias históricas, como veremos máis adiante, da comarca presenta unha clara **identidade territorial**, o que a confire o carácter de homoxeneidade.

Destacan no territorio as **comarcas naturais** coñecidas na provincia como a Montaña do Suroeste e o Val de Salvaterra, unido ás zonas de transición. Outras denominacións que recibe esta parte do territorio son as terras do Condado, facendo referencia ao condado do Tea e ao condado do Miño. Zonas de Val con chans de gran calidade.

Respecto de referencias históricas, o territorio pertence á denominada **comarca histórica** do baixo Miño ou Miño galaico-portugués.

5. Estructura física e medio natural

Morfolóxica e paisaxísticamente falando podemos afirmar que o territorio presenta **dúas realidades** patentes, unha zona de chairros con relevos importantes de orixe tectónico, e unha segunda **zona de val** con pendentes de moderadas a altas e cursos de ríos encaixados.

Así pois orográficamente falando podemos afirmar que territorio está situado na liña divisoria que supón o límite ao leste da provincia de Pontevedra, que o constitúe a liña divisoria oriental de augas Miño - vertente atlántica, unido a unha serie de montes secundarios que se desprenden da anterior liña divisoria dirección nordeste suroeste cara á costa atlántica.

Na zona este de Crecente, e tamén no oeste do termo municipal de Pontearreas (Serra do Galleiro) atopamos as **zonas montañosas máis acusadas** con pendentes que poden alcanzar até o 30 % principalmente nas zonas dos canóns dos ríos, chans graníticos e un substrato con profunda alteración.

Pequenas **zonas do territorio presentar unha xeomorfoloxía pouco acusada e pendentes por baixo do 10 %**, atopamos zonas de val suaves en Covelo e Mondariz, e a maioría da comarca ten unha conformación montañosa con pendentes bastante variables, modeladas polos cursos dos ríos, con lombas e elevacións características, cunha roca compacta e un chan arcilloso limoso.

As **principais altitudes da comarca** son Faro de Avión en Covelo (1.153 m.), Fontefría na Cañiza (970 m.) Paradanta na Cañiza-As Neves (960m.), e Chademoira en Crecente (800 m.)

Así pois atopamos unha zona máis oriental e montañosa que descende cara ao río Miño, con contrastes altitudinais desde os máis de mil metros de altitude da serra de Faro aos pouco máis de 500 metros das zonas baixas de Crecente, cun **relevo** mestura de movementos tectónicos e da erosión litolóxica, e unha paisaxe bastante homoxéneo, con formas redondeadas e material granítico, cuxa alteración principal son as zonas de val, onde sexa que aparecen depósitos aluviais do cuaternario.

A outra parte da comarca é un **territorio claro de transición entre a montaña e a costa**, unido á conformación en forma de chairra aluvial que supón o medio-baixo Miño. Así pois atopamos contrastes importantes entre as zonas de montaña e serra e a zona de val fluvial. A **calidade de chans** importante fai que sería un bo territorio desde o punto de vista a produción agraria.

Ademais, o dez municipios do territorio pertencen a dúas **comarcas claramente definidas**, Ou Condado e A Paradanta.¹

O CONDADO

Esta comarca está formada polos municipios de Mondariz, Mondariz-Balneario, As Neves, Pontearreas e Salvaterra do Miño. Pontearreas é o centro funcional desta unidade natural e histórica. Por unha

¹ Plan de Zona de Pontevedra Este e Sur. AGADER. Programa de Desenvolvemento Rural Sustentable.

Aínda que o río Miño non nace no territorio do GDR13, si discorre por el aproximadamente unha quinta parte dos máis de 300 quilómetros de percorrido entre Fonte Miña (Lugo) e a súa desembocadura no océano Atlántico.

O río Miño nace ao noroeste da provincia de Lugo, na Serra de Meira, percorre de norte a sur a provincia de Lugo conformando un ecosistema húmido de gran relevancia, integrado por unha extensa rede de canles, lagoas e terreos alagados explotados como pastos e zonas agrícolas bosques autóctonos e bosques de ribeira ben conservados

Dentro da comarca presenta un baixo índice de sinuosidade e unha pendente media moi escasa e bastante homoxénea, superando os 400 m de anchura nalgunhas seccións a partir das Neves, onde comeza a formación de depósitos fluviais.

Pertence á rexión Eurosiberiana, provincia Atlántica-Europea e subprovincia Cántabro-Atlántica, adscribíndose ao sector Galaico-Portugués. Dominio climático Oceánico húmido con tendencia á aridez estival, cunha precipitación media anual por encima dos 1.000 mm, unha temperatura media ao redor dos 14 °C e ausencia de xeadas.

O seu máximo caudal rexístrase en febreiro e o mínimo entre xullo e setembro, cando se rexistra un considerable déficit hídrico.

O río Tea é o afluente máis importante do río Miño tanto por lonxitude como por caudal. Percorre a comarca desde o Nordés até o suroeste atravesando Covelo, Mondariz, Mondariz-Balneario, Pontearreas e Salvaterra, onde verte as súas augas ao Miño. Presenta un percorrido este oeste e cando se penetra no termo municipal de Pontearreas toma dirección sur até a desembocadura, que constitúe un val amplo con terrazas fluviais e plantación de viñedo.

- **Río Miño**

O río Miño está situado no noroeste da península Ibérica, discorre case integramente por **Galicia**, aínda que no seu tramo final forma a fronteira entre **España e Portugal** antes de desembocar no océano Atlántico. É o río máis longo de Galicia, e o máis caudaloso unha vez que recibe ao río Sil, xa sabes, "*o Miño leva a fama e o Sil a auga*" o seu principal afluente. Ten unha lonxitude de 340 km e drena unha ampla conca de 17,026 km² entre ambos os ríos. O Miño flúe polo macizo Galaico e entre a cordilleira Cantábrica e os montes de León, dous das áreas máis chuviosas da península Ibérica.

Nunha cantidade tan ampla de territorio é posible atoparnos cunha cantidade enorme de aspectos morfolóxicos e variedade de ríos e afluentes

Na conca alta do Miño hai varios tipos de **ecosistemas acuáticos**, típicos da rexión bioclimática do Atlántico. Afluentes como o Parga, o Ladra e o Támoga que forman un complexo húmido característico, formado por unha extensa rede de canles, lagoas e terreos alagados aos que están asociadas zonas de pastos e agrícolas, bosques de ribeira, turbeiras e carballeiras. Esta gran diversidade de hábitat acolle numerosas especies de aves durante o inverno. Atopamos unha vexetación formada por bosques aluviais de amieiros e freixos, carballos e zonas de malas herbas húmidas atlánticas. En relación coa fauna, están presentes numerosas anátidas, así como un pequeno núcleo de sisones. Como poboacións de especies de peixes atopamos ciprínidos como o cacho, a bermejuela e a boga. Dentro dos gasterosteidos atópase o espiñento. En todo o curso do río atópanse peixes como a troita e a anguía; e mamíferos como o desmán ibérico (*Galemys pyrenaicus*) e a lontra (*Lutra lutra*).

Augas bravas en Crecente

Río Miño

Encoro de Frieira

As Pesqueiras

- **Río Deva: A Cañiza e Arbo**

Afluente do río Miño, pola súa marxe dereita, coa totalidade do seu percorrido na provincial de Pontevedra.

O Deva é un río de réxime pluvial, pois a pluviosidade media da súa conca calcúlase en 1.608 mm anuais que nace en Teso do Deva (A Cañiza) a 800 metros de altitude. Corre a favor dunha fractura N/S e ao sur da Cañiza salva con certa brusquidade o nivel dos 500 metros en fortes ramplas do 18% de pendente para caer no fondo do val que agora percorre pausadamente, sobre os seus propios aluviós. Drena unha conca de 92,3 km² e tributa ao Miño tras percorrer 21 quilómetros. O seu caudal medio é de 3,70 m³/s..

Algunhas teorías sinalan unha orixe céltica para este nome, posiblemente do mesma orixe que a voz divos (indoeuropeo *deivos), con significado de "sagrado" ou "divino". O nome repítese en Galicia, no

río Deva da provincia de Pontevedra. Hai outros Devas, o río Deva entre Asturias e Cantabria, e na provincia de Guipúzcoa o río Deva. Na Galia o antigo Devona ou o británico Devon. O Deva foi testemuña e escenario de momentos históricos decisivos, como a batalla contra os franceses aquí librada durante a Guerra da Independencia e da que deixa constancia unha placa conmemorativa situada na ponte medieval que une ambas as marxes do río. Polas ribeiras do río discorre unha ruta recentemente recuperada na que se percorren os muíños apostados nas súas beiras nunha sucesión case infinita. A ruta comeza en Pedreira e remonta o río Cea para chegar por fin a Espedregada.

Turismo Náutico: Rafting e Augas Bravas no outono, inverno e primavera. Pesca Continental: O Deva ten acoutado un tramo de 8 quilómetros.

- **Río Tea: Covelo, Mondariz, Pontearas e Salvaterra de Miño.**

O Tea é un afluente do río Miño, o máis importante no Baixo Miño, de característico réxime pluvial.

Como o definimos anteriormente, é o principal afluente do Miño neste tramo denominado Baixo Miño, tanto pola súa lonxitude, como conca e caudal absoluto.

Nace de dúas ramas, unha no Faro de Avión a 940 metros de altitude e a outra recolle augas a 900 metros no S da serra do Suído, preto do nacemento do Avia.

Baixa encaixado drenando coas súas cabeceiras as serras de Faro, os montes da Graña, o Couto Eira e recibe pola dereita ao Alén (nace a 800 metros no Vidueiro). Aínda que a súa canle vai moi encaixada o curso é moi lonxitudinal por correr a favor dunha fractura N/S.

Pouco máis abaixo de confluír co Alén, o Tea toma dirección W/SW chamado pola profundidade do Val de Mondariz, atravesando unha longa fractura que dá testemuño da súa orixe tectónico. O Val é rico en mananciais de augas mineiro medicinais de fama internacional. Esta profundidade chama tamén a outro dos seus afluentes, o Xabriña que baixa do alto de Montouto.

Augas abaixo o Tea torce de súpeto ao S, recibe ao Borbén, pasa por Ponteareas onde recibe ao Uma que vén da serra do Paradanta onde nace a 800 metros de altitude.

Tributa ao Miño en Salvaterra do Miño, vendo a Portugal de fronte e formando un amplo val cheo dos seus aluviós propios, colmatados por catro terrazas fluviais onde hoxe cultívase o Albariño e o Condado, dos mellores caldos brancos galegos.

A súa conca que cobre unha área de 411 km², tras os seus 50,1 quilómetros de lonxitude, cun índice de sinuosidade de 1,51, mantense aínda co bosque típico galego así como a fauna que nela habita. Todo o Tea ten a protección de REDE NATURA 2000.

Sen dúbida a pesca e o sendeirismo, son o seu principal reclamo turístico, pero toda esta comarca ofrece moito máis. Piragüismo de travesía na súa canle baixa, augas bravas con certa dificultade na súa canle alta, bird watching e termalismo e turismo de balneario.

A variedade de paisaxes fluviais do río Tea, en apenas cincuenta quilómetros de lonxitude, convérteno no referente ecolóxico da comarca de Ou Condado. Desde o seu nacemento, até desembocar no Miño mantén importantes formacións de bosques de ribeira. As praias fluviais e áreas de lecer permiten o achegamento da poboación en numerosos puntos. Algunhas delas son de gran beleza, como o vao dous pasos de Tatín ou a ponte de Cernadela, de orixe romana, (até tres máis o cruzan en Salvaterra, outro máis en Ponteareas, e o cuarto en Mondariz) é impresionante polo seu cinco e irregulares arcos. Outro dos lugares destacados do río Tea é o seu paso por Mondariz-Balneario. É leste o concello máis pequeno de Galicia, pero alberga as formidables edificacións históricas do famoso balneario.

Pases de Lourido

Fontes da Vida

Rabiones

Desembocadura do Alén

O Tea reclama a súa canle

Praia fluvial

Entre pelouros e illas

Pasos de Tatín

Praia fluvial da Freixa

Praia fluvial

Escala salmonera

Ponte romana de Cernadela

Ponte a Borbén

Ponte romana de Pontearreas

Ponte romana das Partidas

Ponte romana de Fillaboa

Ponte da N-120

As Partidas

Ponte

Río Uma

Pesqueiras de Lamprea

Chegando ao Miño

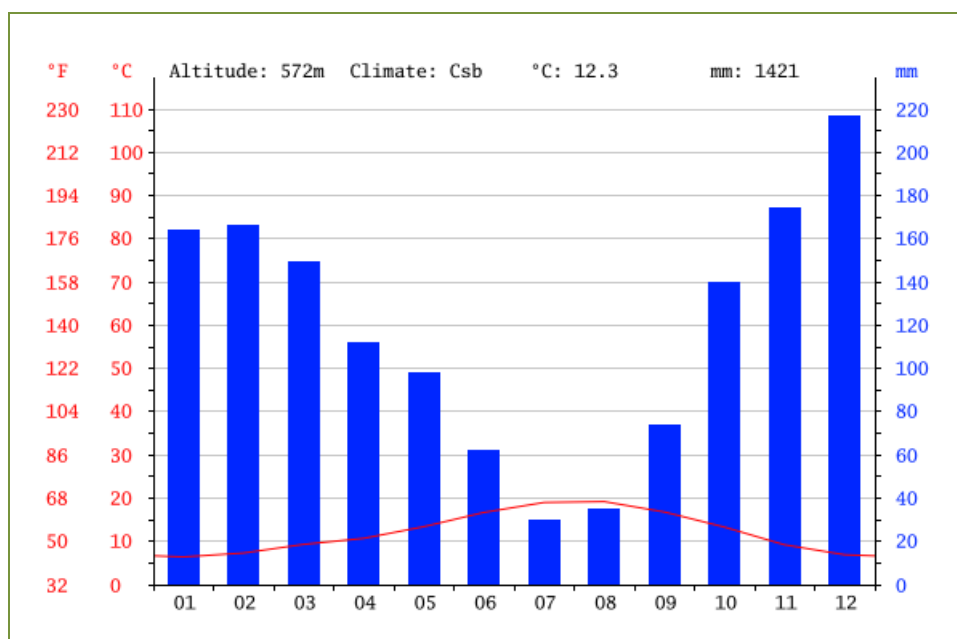
ii. O clima

A grandes liñas o territorio caracterízase por un **clima oceánico húmido, con tendencia á aridez estival**, e con diferentes réximes climáticos segundo altitude e orientación, concretamente:

A zona máis baixas presentan precipitacións máis baixas, ao redor dos 1200 mm anuais de media, segundo ascendemos en altitude atopamos climas máis húmidos tépedos ou cálidos, con precipitacións mesmo por encima dos 1800 mm anuais, e na zona este máis montañosa atopamos un clima máis seco con precipitacións que poden non chegar aos 800 mm, e temperaturas medias anuais por baixo dos 14 °C.

Dentro do territorio atopamos unha **estación meteorolóxica na Cañiza**, o que nos permitiu facer unha análise climático máis exhaustiva media da realidade territorial:

Podemos dicir que territorio se caracteriza por un clima cálido e tépedo, cunha temperatura media anual por encima dos 12 graos centígrados e unha precipitación media anual superior aos 1400 mm.

Táboa 1: Climodiagrama representativo da comarca.

Como podemos observar no climodiagrama os meses máis secos e calorosos son os meses de xullo e Agosto, os meses máis fríos son xaneiro, febreiro e decembro, e as máximas precipitacións recíbense os meses de novembro e decembro.

month	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
mm	164	166	149	112	98	62	30	35	74	140	174	217
°C	6.4	7.3	9.3	10.7	13.4	16.7	19.0	19.2	16.8	13.3	9.2	6.9
°C (min)	3.0	3.6	5.4	6.3	8.8	11.8	13.6	13.9	12.1	9.1	5.7	3.6
°C (max)	9.9	11.0	13.2	15.2	18.0	21.6	24.4	24.5	21.6	17.6	12.7	10.3
°F	43.5	45.1	48.7	51.3	56.1	62.1	66.2	66.6	62.2	55.9	48.6	44.4
°F (min)	37.4	38.5	41.7	43.3	47.8	53.2	56.5	57.0	53.8	48.4	42.3	38.5
°F (max)	49.8	51.8	55.8	59.4	64.4	70.9	75.9	76.1	70.9	63.7	54.9	50.5

Táboa 2: Táboa climática

Si analizamos as cifras, o mes máis caloroso do ano superando os 19°C é agosto, o máis frío con 3°C xaneiro, e en referencia ás precipitacións, en xullo e agosto recóllense de media pouco máis de 30 mm, superándose os 210 mm en decembro.

iii. Medio biótico. Biodiversidade local: Vexetación, fauna e paisaxe

Non cabe dúbida que as condicións climáticas e orográficas descritas, unido á localización comarcal, configuran unhas condicións ecolóxicas idóneas para o asentamento unha serie de especies de fauna e flora de importante interese ambiental, que describiremos a continuación.

A comarca está incluída na rexión Eurosiberiana, provincia cántabro atlántica, sectores Galaico portugués e Galaico interior.

Principais formacións boscosas.-

Bosques lineais que crecen asociados ás canles fluviais Bosques edafohigrófilos

Bosques sobre chans húmidos ou encharcados.

BOSQUES DE MARXE FLUVIAL

Bosques lineais que crecen asociados ás canles fluviais, dentro da zona de oscilación ordinaria do caudal.

Avellanedas-saucedas riparias Saucedas riparias Fresnedas riparias Abedulares riparias Alisedas riparias

BOSQUES ALUVIALES

Bosques que crecen nas chairas de inundación (ribeiras) dos ríos de certo caudal, polo xeral sometidos a varios períodos de inundación ao longo do ano.

Bidueirais aluviales, Alisedas aluviales, Bosques mixtos aluviales, Fresnedas aluviais

BOSQUES PANTANOSOS

Bosques que crecen en áreas cubertas pola auga durante gran parte do ano, sobre chans pouco consistentes.

Alisedas e saucedas pantanosas, Alisedas de ladera, Saucedas de bordo lagunar, Abedulares turbosos.

BOSQUES TEMPORI-HIGRÓFILOS

Bosques que crecen sobre áreas sedimentarias que presentan un nivel freático próximo á superficie do terreo; aínda que poden estar encharcados de maneira ocasional, adoitan estar desconectados da dinámica hidrolóxica fluvial.

Carballeiras tempori-higrófilos

Bosques climatófilos

BOSQUES MESÓFILOS

Bosques dominados por especies de folla caduca ou de folla perenne non adaptados á seca.

Espinales, Avellanedas, Acebales, Abedulares, Robledales, Hayedos, Bosques mixtos e Tejedas.

BOSQUES XERÓFILOS

Bosques que crecen nas chairas de inundación (ribeiras) dos ríos de certo caudal, polo xeral sometidos a varios períodos de inundación ao longo do ano.

Madroñales, Lauredales, Encinares, Alcornocales.

PAISAXE Principais especies vexetais.-

Carballeiras de Quercus pyrenaica e carballeiras de Quercus robur²

Carballeiras marcescentes mediterráneos ou submediterráneos dominados polo cerquiño (Quercus pyrenaica) e carballeiras de transición, dominados polo carballo (Q. robur) e con frecuente presenza de cerquiño.

Código e nome do tipo de hábitat en anexo I da Directiva 92/43/CEE 9230 Carballeiras galaico-portugueses con Quercus robur e Quercus pyrenaica.

Definición do tipo de hábitat segundo o Manual de interpretación do hábitat da Unión Europea (EUR25, abril 2003) Bosques dominados por Quercus pyrenaica (Quercion robori-pyrenaicae). Subtipos: 41.61 – Bosques de Quercus pyrenaica centroibéricos: Cerquiños ou rebolares supra, e en ocasións, mesomediterráneos distribuídos polo occidente ibérico, León, Sistema Central e Ibérico, Montes de

² alianza fitosociológica Quercion robori-pyrenaicae (Sáenz de Rivas, 1972; Rivas 1987, Sardinero, 2004).

Toledo e Serra Morena. 41.62 – Bosques de *Quercus pyrenaica* cantábricos (*Melampyro pratense-Quercetum pyrenaicae*, *Linario triornithophorae-Quercetum pyrenaicae*): Cerquiños ou rebolares de *Quercus pyrenaica* de carácter medio-Europeo, dos pisos colino a montano da Cornixa Cantábrica e as súas irradiacións occidentais ata a Serra dos Picos de Ancares en Galicia, característicos de áreas con relativamente baixa precipitación, nas zonas de certa influencia marítima ou o interior das montañas ouro-cantábricas.

Son especies habituais nesta carballeira *Ilex aquifolium*, *Crataegus monogyna* e as acidófilas *Pyrus cordata*, *Frangula alnus* e *Erica arborea*.

A vexetación potencial desta zona á denominada Serie Outeiro Galaico-Portuguesa Acidófila do Carballo (*Quercus robur*), tamén denominada como Rusco aculeati-*Querceto roboris sigmetum*. A serie de vexetación climatófila 8c, Serie outeiro galaico-portuguesa acidófila do carballo corresponde a un carballeira denso de carballos (*Quercus robur*) con algo de cerquiños (*Quercus pyrenaica*), acivros (*Ilex aquifolium*), castiñeiros (*Castanea sativa*), loureiros (*Laurus nobilis*) e corticeiros (*Quercus suber*). O sotobosque da carballeira conta cunha vexetación arbustiva formada por xibarda (*Ruscus aculeatus*), trobisco (*Daphne gnidium*), érbedo (*Arbutus unedo*), loura (*Loura peregrina*), durillo (*Viburnum tinus*), pereira silvestre (*Pyrus cordata*), madreSelva (*Lonicera periclymenum*), sanguinho (*Frangula alnus*), espiño (*Crataegus monogyna*), abeleira (*Corylus avellana*) e outros.

O bosque climático nesta zona está composto principalmente por carballos (*Quercus robur*) cun sotobosque de loureiro (*Laurus nobilis*), sanguinhos (*Frangula alnus*), fento común (*Pteridium aquilinum*), silvas (*Rubus ulmifolius*), etc. Inmerso na carballeira atópase algún pé de castiñeiro (*Castanea sativa*) e de eucalipto (*Eucalyptus globulus*) que alcanzan máis representación na zona de maior pendente máis próxima á ribeira fluvial.

Esta comunidade faunística ocupa aqueles espazos en que domina unha cuberta vexetal con predominio de especies autóctonas caducifolias, é dicir, os típicos bosques climáticos do territorio. Anfibios que poden citarse neste tipo de hábitat son, por exemplo, *Discoglossus pictus* (sapo pintojo) e píntega (*Salamandra Común*). No que respecta aos réptiles, poden citarse a *Anquis fragilis* e *Lacerta schreiberi*. A comunidade de aves áchase ben representada neste tipo de biotipos, sendo as especies máis destacables *Buteo buteo* (miñato), *Accipiter gentilis* (azor), *Accipiter nisus* (gabián), *Milvus milvus* (milano real), *Falco peregrinus* (falcón común), *Falco subbuteo* (falcón pequeno), *Falco tinnunculus* (lagarteiro), *Columba palumbus* (pomba torcaz), *Streptopelia turtur* (tórtola común), *Cuculus canorus* (cuco), *Tyto alba* (lechuzca común), *Otus scops* (autillo), *Athene noctua* (moucho), *Bubo bubo* (Bufo real), *Asio otus* (bufo mozo), *Strix aluco* (cárabo), *Picus viridis* (pito real), *Dendrocopos major* (pico picapinos), *Aegithalos caudatus* (ferreiriño), *Luscinia svecica* (pechiazu), *Certhia brachydactyla* (agateador común), *Lanius excubitor* (alcaudón real), *Corvus corax* (corvo), *Serinus serinus* (xirín), *Upupa epops* (bubela), *Carduelis chloris* (verderón común) e *Carduelis spinus* (lúgano). No que respecta ao grupo dos mamíferos, poden citarse como pertencentes a esta comunidade ao rato de campo (*Apodemus sylvaticus*), ratilla agreste (*Microtus agrestis*), ourizo común (*Erinaceus europaeus*), raposo (*Vulpes vulpes*), donicela (*Mustela nivalis*), teixugo (*Meles meles*), armiño (*Mustela erminea*), turón (*Putorius putorius*), xeneta (*Genetta genetta*) e xabril (*Os seus scrofa*).

Comunidades de Ribeira fluvial

Atopamos na comarca unha importante representación das especies típicas dos bosques de ribeira (hábitat de Bosques aluviais de *Alnus glutinosa* e *Fraxinus excelsior*) mesturados con carballos. Non se pode dicir que na zona de estudo haxa un bosque de ribeira puro, xa que á vexetación típica das contornas fluviais únenselle especies colonizadoras como son a *Robinia pseudoacacia* e a acacia negra *Acacia melanoxylon*, que alcanzan maior ocupación nas zonas máis afastadas da ribeira fluvial.

Comunidade das Ribeiras Fluviais Os seus compoñentes basicamente habitan nas ribeiras dos cursos de augas continentais do territorio, con todo, considéranse integrantes desta comunidade a todas aquelas especies ligadas á auga, zonas encharcadas e bosques de ribeira propiamente devanditos, é

dicir, que nesta comunidade inclúense os hábitats definidos polas ribeiras e vexetación asociada das canles fluviais. Do conxunto de vertebrados presentes nas augas continentais da área, en primeiro lugar cabe citar ao grupo dos peixes, sendo citadas as seguintes especies: *Salmo salgar* (salmón), *Salmo trutta fario* (troita), *Salmo trutta trutta* (reo), *Carassius auratus*, *Leuciscus cephalus* (cacho ou escalo), *Rutilus arcasii* (bermejuela ou rutilo), *Chondrostoma polilepys* (boga de río), *Anguilla anguilla* (anguía) e *Gasterosteus aculeatus* (espiñento). No que respecta á herpetofauna (anfíbios e réptiles), cabe destacar a presenza de varios endemismos ibéricos como *Ra* ibérica, *Triturus boscai*, *Lacerta schreiberi* e *Podarcis bocagei*. En calquera caso, foron citados na zona os seguintes anfíbios e réptiles: *Salamandra salamandra* (salamandra común), *Triturus marmoratus* (tritón verde), *Triturus boscai* (tritón ibérico), *Bufo bufo* (sapo común), *Hyla arborea* (ra de san antón), *Ra* ibérica (ra de val), *Alytes obstetricans*, *Psammodromus algirus*, *Lacerta schreiberi* (lagarto verdinegro), *Lacerta lepida* (lagarto ocelado), *Anguis fragilis* (lución), *Podarcis hispanica*, *Podarcis bocagei*, *Chalcides bedriagai*, *Chalcides chalcides*, *Elaphe scalaris* (culebra de escaleira), *Natrix natrix* (culebra de collar), *Natrix maura* (culebra de río) e *Coronella girondica*. No que respecta ao grupo das aves, poden citarse ás seguintes especies: *Alcedo atthis* (martín pescador), *Asio flammeus* (lechuza campestre), *Circus cyaneus* (aguilucho pálido), *Circus pygargus* (aguilucho cenizo), *Ardea cinerea* (garza real), *Fulica atra* (focha común), *Gallinago gallinago* (agachadiza común), *Emberiza schoeniclus* (escribano palustre), *Gallinula chloropus* (polla de auga) e *Riparia riparia* (Avión Zapador). Con relación aos mamíferos pertencentes a esta comunidade, recolléronse citas para as seguintes especies: *Lutra lutra* (nutría), Musarañas como *Crocodyrus russula*, *Sorex araneus* ou *Neomys anomalus*; ademais doutras especies como *Arvicola sapidus* (rata de auga).

Terras de Labor, Prados, Pasteiros

Son formacións herbáceas, sempre verdes, emprazadas sobre chans húmidos, encharcados estacionalmente. Pertencen á clase Moli-non-Arrhenantheretea, da que están presentes varias ordenes, alianzas e subasociacións

Os prados e pasteiros mestúranse coas zonas de cultivo, ocupando áreas pequenas e fragmentadas, formando unha especie de mosaico

Trátase dun biotipo definido por unha cuberta vexetal eminentemente herbácea que non alcanza un gran porte nin complexidade estrutural. Os compoñentes máis característicos da herpetofauna desta comunidade son *Bufo bufo* (sapo común), *Podarcis bocagei* (lagartija galega), *Lacerta schreiberi* (lagarto verdinegro), *Anguis fragilis* (lución) e *Chalcides chalcides* (eslízón tridáctilo). Entre as aves, destaca a presenza de *Alectoris rufa* (perdiz vermella), *Upupa epops* (abubilla), *Anthus pratensis* (bisbita común), *Motacilla flava* (lavandeira boyera) e *Pyrrhula pyrrhula* (camachuelo común). Mamíferos característicos desta unidade son *Talpa caeca* (topo), *Microtus agrestis*, *Pitymys lusitanicus*, *Erinaceus europaeus* e *Apodemus sylvaticus*.

Formacións de especies foráneas

É frecuente a aparición de manchas de piñeiro (*Pinus pinaster*, e en menor grao, *Pinus radiata* e *Pinus sylvestris*) e eucalipto (*Eucalyptus globulus*) no medio da vexetación arboredo autóctono.

Outras especies arboredos introducidos e colonizadoras que se atopan na zona, aínda que en menor grao, son *Acacia dealbata*, *Acacia melanoxylon*, así como *Robinia pseudoacacia* (falsa acacia).

Fauna

Anfíbios:

Nome común: Salamandra / Tritón ibérico/ Sapo común / Sapo corredor / Ra verde / Ra patilarga / Salamandra rabilarga / Tritón palmeado/ Tritón xaspeado /Sapillo pintojo ibérico / Sapo partero común / Sapo de espuelas / Ranita de S. Antón.

Réptiles

Nome común: Galápago de Florida / Lución común / Lagarto ocelado / Lagarta ibérica / Lagarta de bocage / Lagarta rabuda / Eslizón tridáctilo / Eslizón ibérico / Cobra lagarteira meridional / Serpe de escaleira / Lagarto verdinegro / Cobra lisa europea / Cobra de colar / Cobra viperina / Víbora de Seoane.

Aves

Nome común: Zampullín mozo /Pardela Balear / Corvo mariño grande / Corvo mariño Moñudo / Garceta Común / Garza Real / Espátula Común / Ánsar Común / Barnacla Cariblanca / Silbón Europeo / Ánade Friso / Cerceta Común / Ánade Azulón / Ánade Rabudo / Culler Común / Pato Colorado / Porrón Europeo / Porrón Moñudo / Porrón Bastardo / Negrón Común / Aguilucho Lagunero / Azor Común / Gavilán Común / Busardo Ratoneiro / Peneireiro Vulgar / Esmerejón / Alcotán Europeo / Falcón Peregrino / Rascón Europeo / Gallineta Común / Focha Común / Focha Moruna / Ostrero Euroasiático / Chorlitejo Grande / Chorlitejo Patinegro / Chorlito Gris / Avefría Europea / Correlimos Común / Agachadiza Moza / Agachadiza Común / Agulla Colinegra / Agulla Colipinta / Zarapito Real / Gaivota Patiamarilla / Pomba Bravía / Pomba Torcaz / Tórtola Turca / Tórtola Europea / Cuco Común / Curuxa Común / Moucho Europeo / Cárabo Común / Chotacabras gris / Vencejo Común / Martín Pescador / Pito Real / Pico Picapinos / Avión Zapador / Avión Roquero / Anduriña Común / Avión Común / Bisbita Común / Lavandeira Boyera / Lavandeira Branca / Chochín / Acentor Común / Petirrojo / Colirrojo Tizón / Tarabela Común / Zorzal Común / Zorzal Charlo / Reiseñor Bastardo / Carricerín Común / Carricero Común / Zarcero Común / Curruca Rabilarga / Curruca Cabecinegra / Mosquitero Común / Carboeiro Garrapinos / Urraca / Estornión Negro / Pardillo Común / Escribano Montesino / Garceta Común / Aguilucho Lagunero / Carricerín Común / Ánsar Común / Pato Colorado / Falcón Peregrino / Focha Moruna / Avión Zapador / Alcaudón Común

Mamíferos

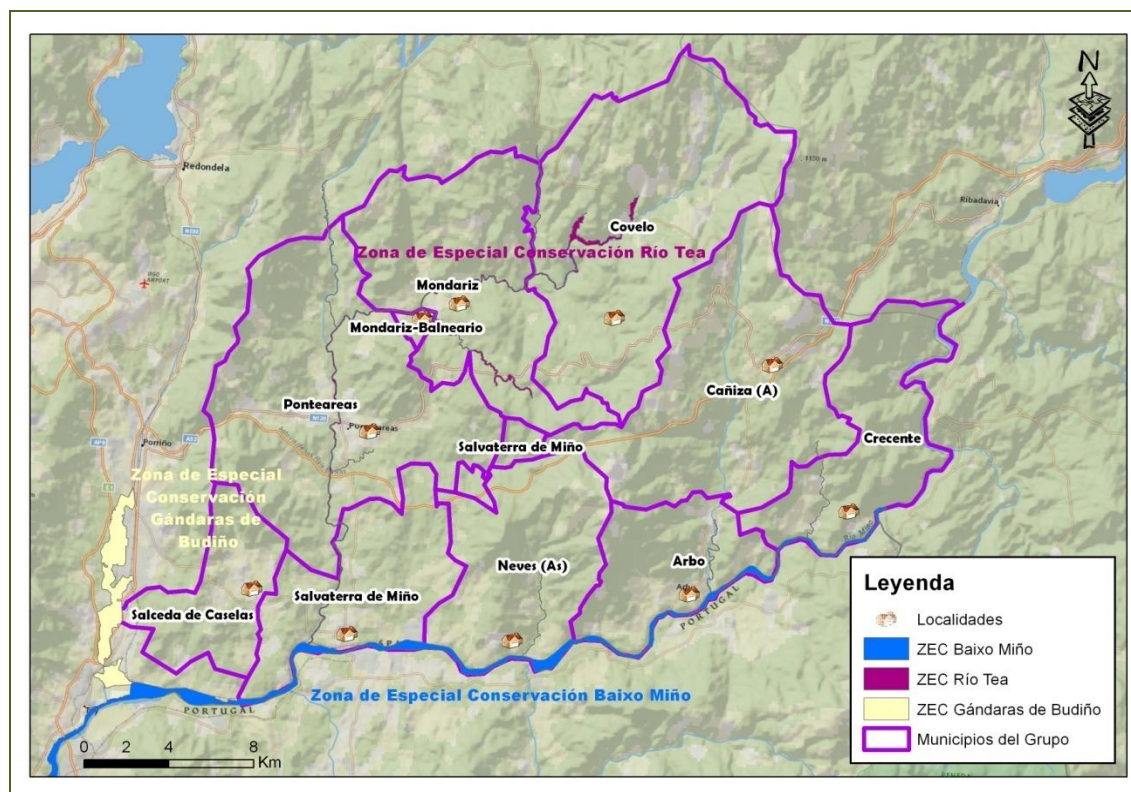
Nome común: Ourizo cacho / Morcego común / Muraño de Cabrera / Raposo/ Donicela / Lontra / Gineta / Xabará / Coello.

iv. Espazos de interese ambiental

A Rede Natura 2000 é a rede de espazos naturais protexidos a escala da Unión Europea, creada con obxecto de salvagardar os hábitats e especies máis importantes de Europa. Componse de zonas especiais de conservación (ZEC), declaradas conforme a directiva sobre hábitats, e, ademais, das zonas especiais de protección para as aves (ZEPA), definidas segundo a directiva sobre aves.

A proposta galega para inclusión na Rede Natura 2000 está composta por 59 espazos ou lugares de importancia comunitaria (LIC). O sistema fluvial do Río Tea, desde Covelo ata a súa desembocadura no río Miño, o tramo baixo do río Miño ou as Gándaras de Budiño son algúns deles, que afectan á nosa comarca como veremos a continuación.

MUNICIPIO	LIC de Río Tea	LIC de Baixo Miño	LIC de Gándaras de Budiño	Superficie concello ha	Superficie en Rede Natura ha	% superficie en Rede Natura
Arbo		x		4.290,15	184,72	4,31%
Cañiza, A		x		10.738,32	1,18	0,01%
Covelo	x			12.521,42	132,81	1,06%
Crecente		x		5.741,47	70,55	1,23%
Mondariz	x			8.506,17	93,31	1,10%
Mondariz-Balneario	x			230,503	9,24	4,01%
Neves, As		x		6.545,56	192,54	2,94%
Ponteareas	x			12.546,40	81,24	0,65%
Salceda de Caselas			x	3.589,03	20,09	0,56%
Salvaterra de Miño	x	x		6.248,91	220,73	3,53%
				70.957,93	1.006,41	1,42

LIC, ZEPVN E ZEPBA BAIXO MIÑO

Situado ao longo do bordo meridional da provincia de Pontevedra (tocando o extremo suroccidental de Ourense en Padrenda) e facendo fronteira con Portugal. Afecta os municipios da Guarda, O Rosal, Tomiño, Tui, Salvaterra de Miño, As Neves, Arbo, Crecente, A Cañiza e Padrenda, e ten unha superficie de 2.791,64 Ha.

A área forma unha unidade co lado portugués, declarado ZEPVA (PTZPE0001 Estuario dous ríos Minho e Coura) e LIC (PTCON0019 Río Minho).

O Baixo Miño foi cualificado área importante para a flora ameazada española (Libro Vermello da flora vascular ameazada de España, 2003) e está incluído no inventario de augas importantes para a ictiofauna (Dir. 78/659/CEE).

LIC, ZEPVN RÍO TEA

Situado nas marxes do río Tea, tributario do río Miño, O LIC (e ZEPVN) ten ao noroeste a ría de Vigo, ao oeste o río Louro, ao sur o río Miño e Portugal e ao leste a serra do Suído. Este espazo esténdese polos municipios de Ou Covelo, Fornelos de Montes, Mondariz, Mondariz-Balneario, Ponteareas e Salvaterra de Miño, cunha superficie total de 357,13 Ha

zona aluvial Existen importantes formacións de bosques de ribeira, nalgúns puntos moi ben conservados e que cobren boa parte do espazo. A altura máxima do LIC é de 404 m, sendo a media de 150 m.

A área pertence á rexión eurosiberiana, provincia atlántica-europea e subprovincia cántabroatlántica, adscribíndose ao sector galaico-portugués. O dominio climático é oceánico húmido, con temperaturas suaves e con tendencia á aridez estival. Deste río destacan as notables formacións rupícolas

LIC DE GÁNDARAS DE BUDIÑO

Trátase dun complexo de charcas e pantanos de carácter permanente favorecido polas crecidas estacionais do río Louro.

A valoración deste espazo como zona LIC ´ é debido a que se trata dun lugar de gran interese en canto á súa flora e fauna de vertebrados, pero non menos importantes son as comunidades de invertebrados que alberga. Por todo iso, forma parte da Rede Natura 2000 de Galicia desde decembro de 2004 (DOCE L 387 de 29.12.2004).

v. Patrimonio arquitectónico, arquitectura popular, gastronomía e etnografía

O Patrimonio histórico-artístico da comarca é moi rico e variado. Disperso por todo o territorio atópanse numerosos e interesantes **monumentos, construcións civís e relixiosas, restos arqueolóxicos**, etc. que testemuñan de maneira espléndida a memoria histórica, a tradición das nosas terras.

O outro gran atractivo da comarca son os ríos. O Miño, o Tea, ou o Deva enchen de vida a comarca ao seu paso. Unha das construcións máis singulares desta zona son as **pesqueiras**. Unhas pedras elaboradas polos romanos que se utilizan para a captura da lamprea, exquisitez gastronómica da zona.

Ademais atopamos un gran número de pontes e pasarelas para atravesar as masas fluviais, ou nas zonas do río onde a construción de pontes era demasiado complicada habilitáronse pasos ou poldras: Pedras intercaladas que facían posible o paso dunha beira a outra. Hoxe son unha das singularidades desta zona e utilizábanse tamén para a pesca da lamprea, a troita ou o salmón.

1. Bens de interese cultural (BIC)

A Lei 16/1985 de Patrimonio Histórico Español define tres niveles de protección en función da singular relevancia do ben que ordenados de menor a maior protección son os seguintes:

- Patrimonio Histórico Español.
- Inventario Xeral de Bens Mobles.
- Bens de Interese Cultural.

A protección destes bens implica o que os propietarios ou titulares teñan uns dereitos e obrigacións establecidas na propia Lei .

O grao máximo de protección constitúeno aqueles bens inmoables e bens mobles declarados de interese cultural. Estes bens inclúense no *Rexistro Xeral de Bens de Interese Cultural*.

Bens mobles destacables na nosa Comarca:

Covelo

- Gravado Rupestre Coto da Cobra. San Salvador Maceira
Tipo: Monumento
Localización: San Salvador de Maceira

- Gravado Rupestre Pedra Cabalaria. San Salvador Maceira

Tipo: Monumento

Localización: San Salvador de Maceira

Ponteareas

- Gravado Rupestre Castro de Troña

Tipo: Monumento

Localización: Santa María de Pías

- Gravado Rupestre Chan de Gándara

Tipo: Monumento

Localización: Santa María de Pías

Salvaterra de Miño

- Castelo de Santiago Aitona (Doña Urraca)

Tipo: Monumento

Localización: Salvaterra de Miño

- Castelo. Recinto Amurallado

Tipo: Monumento *Murallas*

Localización: Salvaterra de Miño

- Castelo medieval do Conde
Tipo: Monumento Murallas
Localización: Salvaterra de Miño

- Palacio do Conde
Tipo: Monumento Murallas
Localización: Salvaterra de Miño

A Neves

- Gravado Rupestre Monte das Croas . Santa María de Sela.
Tipo: Monumento
Localización: As Neves Santa María de Sela
- Gravado Rupestre Monte da Cividadé. San Pedro de Batalláns
Tipo: Monumento
Localización:As Neves San Pedro de Batalláns
- Gravado Rupestre Fental Minada. Santiago de Ribarteme
Tipo: Monumento
Localización:As Neves Santiago de Ribarteme
- Gravado Rupestre Rocha . San Xoán de Rubiós
Tipo: Monumento
Localización:As Neves San Xoán de Louros
- Gravado Rupestre Monte Cara do Home . San Xoán de Louros
Tipo: Monumento
Localización:As Neves San Xoán de Louros
- Gravado rupestre Mouro . Santa María de Taboexa.
Tipo: Monumento
Localización: As Neves Santa María de Taboexa
- Castelo. Torre de Sequeiros. Ribarteme
Tipo: Monumento
Localización: Ribarteme

2. Recursos patrimoniais do noso territorio

Arbo

O municipio de Arbo está situado ao sueste da provincia de Pontevedra, na vertente dereita do río Miño, que o separa de Portugal. A súa extensión de 43 Km² está delimitada polos municipios da Cañiza, ao norte, o das Neves, ao oeste, o de Crecente, ao leste e polo sur, o Miño. Ademais deste río tamén cruzan o municipio o Deva e o Cea.

Arbo é terra de carreiros da natureza, de interpretación e de historia, de excelente gastronomía, de actividades culturais e lúdicas. Arbo é terra para todos os públicos.

Parroquia de Arbo	Igrexa Parroquial de Santa María de Arbo	
	Ponte románica de San Xoán de Mourentán	
	Pazo da Almuíña	
	Parque etnográfico dos Muíños da Rocha	

	Capela de San Sebastián	
	Capela de San Xoán	
	Capela de San Antonio	
	Capela de San Pedro	
	Cruceiros	
Parroquia de Barcela	Igrexa Parroquial de San Xoán	
	Capela da Virxe dos Milagres	

	<p>Capela da Virxe dos Remedios</p>	
	<p>Cruceiro de A Coruxa</p>	
<p>Parroquia de Cabeiras</p>	<p>Igrexa Parroquial de San Sebastián de Cabeiras</p>	
	<p>Calvario de Cabeiras</p>	
	<p>Capela de San Fins</p>	
	<p>Lavadoiro da Coutada</p>	
<p>Parroquia de Cequeliños</p>	<p>Igrexa Parroquial San Miguel de Cequeliños</p>	

	Casa de Burines	
	Casa de Alemparte	
	Casa de A Cigarreira	
Parroquia de Mourentán	Igrexa Parroquial de San Cristóbal de Mourentán	
	Capela de A Lomba	
	Capela de San Amaro	
	Capela de San Felipe	

	<p>Capela de San Roque de Barcia</p>	
	<p>Capela de Abelenda</p>	
	<p>Capela de Sande</p>	
	<p>Ponte romano de San Xoán de Mourentán</p>	
<p>Parroquia de Sela</p>	<p>Igrexa Parroquial de Santa María de Sela</p>	
	<p>Casa Grande</p>	
	<p>Capela de Santa Isabel</p>	

	Pesqueira de Sela	
<h2 data-bbox="256 456 427 501">A Cañiza</h2> <p data-bbox="256 521 1359 887">Este municipio con categoría de vila destaca pola súa excelente oferta turística. A esmerada e exquisita gastronomía da zona, baseada nos produtos cárnicos co Xamón como abanderado e a celebración de importantes eventos, como as antiquísimas romarías da Franqueira, declaradas pola Comunidade Autónoma de Galicia como Festa de Interese Turístico, ou a coñecida Feira do Xamón, con 50 anos de antigüidade, son algúns dos seus reclamos. Esta localidade de media montaña e interior brinda a oportunidade de contemplar unha acusada diversidade paisaxística provocada polos desniveis de montañas e valgadas e de coñecer o seu patrimonio artístico, os costumes das súas xentes e gozar dos variados acontecementos populares que teñen lugar ao longo do ano. A oferta turística complétase cuns servizos concibidos para mellorar a calidade de vida dos seus habitantes e, ao mesmo tempo, para satisfacer as necesidades e demandas dos viaxeiros que a diario visitan A Cañiza.</p> <div data-bbox="536 925 1082 1285" style="text-align: center;"> </div>		
Parroquia de A Cañiza	Igrexa Parroquial de Santa Teresa de A Cañiza	
Parroquia de A Franqueira	Santuario da Nosa Señora de A Franqueira	
Parroquia de Achas	Igrexa Parroquial de San Sebastián de Achas Capela de Sobradelo Pazo de Cervellón	

	Ponte Románica de Achas	
	Casa Señorial de Reza	
	Citania Celta de A Cidade	
Parroquia de Luneda	Igrexa Parroquial de Santa María de Luneda	
	Capela de San Roque de Luneda	
	Muíños de auga	
Parroquia de Oroso	Igrexa Parroquial de Santa María de Oroso	
	Cruceiro de Oroso	
	Cruceiro de Aráns	
	Muíños de auga	
Parroquia de Parada	Igrexa Parroquial de Santiago de Parada	
	Santuario da Nosa Señora da Virxe da Peña de Francia	
	Muíño de auga	
Parroquia de Petán	Igrexa Parroquial de Petán	
	Capela de Santa Eulalia de Deva	
	Capela de Gundián	
	Eira de Pedra para a malla	

Parroquia de Valeixe	Igrexa parroquial de Santa Cristina de Valeixe	
	Capela da Nosa Señora da Virxe das Neves	
	Capela da Ascensión	
	Capela da Nosa Señora da Virxe dos Remedios	
	Capela do Anxo da Garda	
	Capela de San Antonio de Taín	
	Capela do Santo Cristo da Miranda	
	Pazo de Cucuruxo ou Pazo de Ribeira e Salgado	
	Pazo de Sarmiento ou Pazo de Borza	
	Ponte Románica de Pintelos	
	Muíños de auga	
Parroquia de O Couto	Igrexa Parroquial de San Bartolomé do Couto	
	Ponte Romana de Noceifas	
Covelo		
<p>Covelo está situado no sur da provincia de Pontevedra.</p> <p>Acolle nas súas terras o nacemento e o curso alto do río *Tea e conforma no seu territorio os primeiros vales do *Tea así como as Serras do *Suido e do Faro de Avión. Limita coas localidades ourensás de Avión e Melón e coas pontevedresas da Cañiza, Mondariz, A Lama e Fornelos de Montes.</p> <p>Defínese polos seus vales, ríos e montañas que conforman unha paraxe verde e fermosa. É o concello da zona con máis patrimonio histórico.</p>		

Parroquia de A Graña	Agrupacións de túmulos megalíticos	
Parroquia de A Lamosa	Peto de ánimas na igrexa parroquial	
	Cruceiro policromado	
Parroquia de Barcia de Mera	Conxunto arquitectónico: Casa Reitoral con fachada barroca, Igrexa barroca de San Martín e Capela de San Xoán Mosteiro, restos de sillería do antigo mosteiro.	
Parroquia de Casteláns	Restos igrexa románica del S. XII	
	Diversos escudos de armas e algún do Santo Oficio	
Parroquia de Campo		
Parroquia de Covelo	Cruceiro Santísimo Cristo Aflixidos	
	Xacemento arqueolóxico de Castro con Petróglifo	
Parroquia de Fofe	Igrexa	
	Ponte medieval	
	Vía empedrada	
Parroquia de Godóns	Ponte medieval	
	Vía empedrada	
Parroquia de Maceira	Igrexa parroquial	
	Cruceiro de Maceira	

	Xacemento arqueolóxico do Castro	
	Petróglifos	
Parroquia de Paraños	Igrexa do S. XVIII con escudo dos Ozores e antigo cemiterio ben conservado	
	Cruceiro de ánimas da Margarida	
	Peto de Ánimas	
Parroquia de Piñeiro	Capela de A Guía	
	Xacemento arqueolóxico da idade de Bronce	
Parroquia de Prado	Capela da Xestosa con tumba antropomórfica	
	Restos dun cemiterio prehistórico	
Parroquia de Santa Mariña de Covelo	Igrexa e Casa Reitoral	
	Baldaqüino barroco da Igrexa de Santa Cruz de Baldomar	
	Cruceiro de desencravo da praza	

Crecente

As augas do Miño fan de Crecente un terreo moi fértil no que a agricultura, a gandería e a actividade forestal son as principais fontes de riqueza da súa poboación.

*Monumentalmente destaca a igrexa de San Xoán de *Albeos, con portada *románica, é de finais do século *XII e foi orixinariamente un convento de monxas beneditinas.

Verde e fértil municipio de fermosos vales e frondosos bosques, posúe montes de piñeiro e eucalipto abundantes en todas as parroquias.

<p>Parroquia de Albeos</p>	<p>Mosteiro de San Pelaio</p>	
	<p>Igrexa de San Xoán</p>	
	<p>Capela de Santa Marta</p>	
	<p>Pazo da Fraga</p>	
<p>Parroquia de Ameixeira</p>	<p>Igrexa de San Bernabé</p>	
<p>Parroquia de Angudes</p>	<p>Igrexa de San Xoán Bautista</p>	
	<p>Capela de San Marcos</p>	
<p>Parroquia de Crecente</p>	<p>Capela de Fátima</p>	

	Igrexa de San Pedro de Crecente	
	Capela de San Xosé	
	Capela de San Miguel	
	Torre de Fornelos	
Parroquia de Filgueira	Capela e Ponte de San Xosé	
	Igrexa de San Pedro	
Parroquia de Freixo	Igrexa de San Roque	

	Ermida do Cruceiro Quebrado	
	Ermida da Virxe do Camiño	
	Pazo de Queimadelos	
Parroquia de Quintela	Castro da Cidá	
	Igrexa de San Caetano	
Parroquia de Rebordechán	Castro de Parada	
	Ponte de Barxelas	

	Igrexa de Santa María	
	Muíños	
Parroquia de Ribeira	Igrexa de Santa Mariña	
	Pesqueiras de Pousa	
Parroquia de Sendelle	Igrexa de Santa Cruz	
	Castro da Mariña	
Parroquia de Villar	Igrexa de San Xorxe	
	Pazo do Barreiro	

Mondariz

Mondariz está situado ao pé da vertente suroccidental da Serra de Ou Suído, no sur da provincia de Pontevedra. A contorna natural de Mondariz é idóneo para a práctica de actividades ao aire libre. O

sendeirismo é quizá a actividade reina con varias rutas trazadas nas que un pode imbuírse en espesos bosques e carballeiras, con merendeiros estratexicamente situados. Desde o Castelo de Sobroso, na serra de Landín, contorna natural que está á altura da magnanimidade do edificio, gozamos dunha das mellores vistas da zona.

Monumento ao cesteiro.

Parroquia de Frades	de	Sepulcros antropoides	
		Necrópolis altomedieval	
Parroquia de Gargamala	de	Igrexa Parroquial Santa María	
Parroquia de Meiol	de	Coto do Castro	
Parroquia de Mondariz	de	Castro	
		Vía romana	
		Ponte de Cernadela	
		Igrexa de Santa Baia	
Parroquia de	de	Dolmens de Campo de Moure e Mouro	

Mouriscados	Igrexa San Cibrán (cadros de Tiziano e Murillo)	
	Petróglifos	
Parroquia de Riofrío	Castro	
	Igrexa	
Parroquia de Sabaxáns	Petróglifos de Pé de Mula	
	Foxo do lobo	
Parroquia de Toutón	Castro	
	Igrexa de San Mateo	
Parroquia de Vilasobroso	Castelo fortaleza	
	Igrexa parroquial de Vilasobroso	

Mondariz-Balneario

O municipio de Mondariz Balneario é o máis pequeno en extensión de Galicia, cunha superficie de 2,4 Km. cadrados.

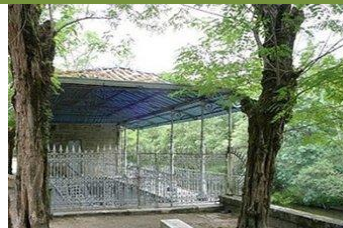
A súa orografía é irregular e suave, cunha altitude máxima que non supera o 600 m. Oferta na actualidade uno dos mellores complexos termais de España considerándose un referente en termalismo de Galicia, á altura dos máis afamados centros europeos.

Un lugar máxico que mellora co paso do tempo, desde 1874, nun ambiente de encanto, tradición, acougo e luxo nunha particular ¿Belle Époque? adaptada á chegada do século XXI.

Praza de Fundadores

Fonte de Troncoso

Fonte da Gándara

Xardíns: Restos do mosteiro de Casteláns (Covelo)

Área de Recreo Dolmen - Cruceiro das Pedras

Capela de San Pedro (Nosa Señora de Lurdes)

Cruceiro das Pedras

As Neves

O Concello das Neves está situado no sur de Galicia, no interior meridional da provincia de Pontevedra, a tan só a 30 min. de Vigo, 45 de Ourense e 1,5 h. de Porto. Está bañado ao longo de 10 km. polo río Miño, conexión co país veciño Portugal. Cunha superficie de 65,3 km², conserva importante patrimonio natural e cultural, As Neves ademais, é coñecida pola súa gastronomía e a súa grande riqueza vitivinícola.

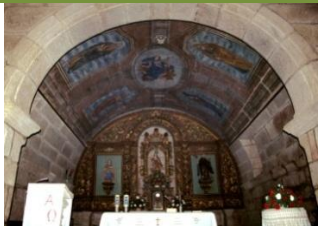

Situado no interior meridional de Pontevedra e bañado ao longo de 10 Km. polo río Miño, que o separa de Portugal polo sur.

Parroquia de As Neves	Praza Maior e igrexa de 1668 con torre piramidal escalonada	
	Praza do Concello	
	Praza do Cruceiro	
	Parque de "A Liñeira"	
Parroquia de Cerdeira	Igrexa Parroquial	
	Cruceiro do Regueiro	
	Almas da Encrucillada.	
Parroquia de Liñares	Capela dedicada a Sta. Mariña	
	Área Recreativa de Sta. Mariña	

Parroquia de Rubiós	Igrexa de San Xoán	
	Praza da Igrexa	
	Fonte e Peto de Ánimas da Ribadeira	
Parroquia de San Cibrán de Ribarteme	Igrexa parroquial	
	Cruceiro: serpe de grandes dimensións	
	Residencia señorial con torre e pombal no lugar de Barro	
	Peto de ánimas	
Parroquia de San Xosé de Ribarteme	Falar de San Xosé é falar dunha das romarías máis antigas de Galicia: Santa Marta de Ribarteme, en onde cada 29 de xullo se celebra a procesión dos ataúdes, mestura de ritualidade simbólica e relixión, cada vez máis visitada e coñecida. O santuario, así como o santuario así como o seu redor, transpira espiritualidade e devoción típica da Galicia profunda.	
	Capela do Cristo do Areal (antigo lugar de enterramento) Capela de Eiró Cruceiro de Bocas	
Parroquia de San Pedro de	"O Coto do Conde", Cividá, apareceron restos cerámicos, cimentos e	

Batalláns	murallas dun hábitat castrexo.	
	Monumento que se encontra dentro do atrio da Igrexa	
	Cruceiro	
	Peto de Ánimas.	
Santa Eulalia de Batalláns	Ermida	
Parroquia de Santiago de Ribarteme	O paso de peregrinos cara a Compostela, procedente de Portugal, deixou o nome do Apóstolo	
	Ponte Romano de A Senra, sobre o Termes	
	Igrexa de Santiago	
	Camiño de Vía Crucis	
Parroquia de Setados	Lugar da Lagoa	
	Aquí comeza, no lugar de Medáns, o sendeiro "Camiño dos Frades"	

Parroquia de Taboexa	Castro de Altamira	
	<p>Igrexa renacentista de Santa María de Taboexa Capela de San Bartolomé (mítica romaría chamada "del miedo" cada 24 de agosto).</p> <p>Muíños de Os Píos-Caneiro</p>	
Parroquia de Tortoreos	Igrexa Parroquial	
	Cruceiro	
Parroquia de Vide	Reloxo de Sol	
	Igrexa de orixe románico	
	Museo da auga e próximo situase no Calvario e un peto de Ánimas.	
	<p>Capela de Sta. Lucía e entorno.</p> <p>Ponte Medieval de As Puntaleiras</p>	
Cruceiro		
<p>Ponteareas</p> <p>Este concello está estratéxicamente situado e relacionado con importantes núcleos de poboación. Participa plenamente da vida urbana, coas vantaxes dunha pequena vila, a 30 Km. de Vigo pola estrada N-120, e a 45 Km. de Pontevedra. O río Tea fecunda esta vila. Mención especial merecen as pedras que coas súas formas caprichosas espertan a imaxinación e a superstición de quen as contempla.</p>		

Fortaleza de Sobroso

O Castro de Troña, no seu entorno ermida de “Dulce Nombre de Jesús”, cruceiros, fonte e miradoiro

Convento de San Diego de Canedo

Igrexa de San Pedro de Angoares

Cruceiro do Torreiro, Cruceiro de José Carrera y Peto de ánimas de José Carrera en San Pedro de Angoares.

<p>Templo de Santo Estevo de Cumiar</p>	
<p>Igrexa de San Salvador de Padróns</p>	
<p>Templo parroquial de San Cibrán de Paredes</p>	
	
<p>Diversos cruceiros e petos de ánimas</p>	
<p>Cruz Xubilar e Viacrucis da Picaraña en San Breixo de Arcos.</p> <p>Peto de ánimas do Souto, 1905 e Peto de ánimas de Fontenla en Santa María de Areas.</p> <p>Cruceiro do Torreiro e Peto de ánimas da Gándara en Santa Cristina de Bugarín.</p> <p>Cruceiro de San Roque, 1700 en San Fiz de Celeiros.</p> <p>Cruceiro do Torreiro en San Salvador de</p>	

	<p>Cristiñade.</p> <p>Cruceiro en San Estevo de Cumiar.</p> <p>Cruceiro da Capela de San Xoán, 1737 en San Miguel de Guillade.</p> <p>Cruz del Couso y Peto de ánimas de Padráns, 1905 en San Xulián de Guláns..</p> <p>Cruceiro do Torreiro, 1875 en San Martiño de Moreira.</p> <p>Cruceiro de Santo Cristo, O Souto en San Salvador de Nogueira.</p> <p>Peto de ánimas das Eiras en San Lourenzo de Oliveira.</p> <p>Cruceiro do Torreiro en San Mateo de Oliveira.</p> <p>Cruceiro do Torreiro, Cruceiro do Cristo do Piñón, Chan da Gándara, 1780, Cruz da Seca e Peto de ánimas das Cortellas en San Salvador de Padróns.</p> <p>Cruceiro no Monte de “Dulce Nombre de Jesús”, 1906, Cruceiro da Cima do Monte de “Dulce Nombre de Jesús”, 1907, Cruceiro da Estrada e Cruceiro da Casa Parroquial en Santa</p>	
--	---	--

	<p>Mariña de Pías.</p> <p>Cruceiro de Pías</p> <p>Cruceiro de San Miguel e Peto de ánimas da Igrexa en San Miguel de Pontearreas.</p> <p>Cruceiro de Ribadetea, 1865 e Peto de ánimas de Bernardos en San Xurxo de Ribadetea.</p> <p>Cruceiro do Igrexario e Viacrucis do Adro en Santa Mariña de Xinzo.</p>	
	<p>Antigas Escolas do Coto na Parroquia de Padróns (están catalogadas por Patrimonio).O edificio e o seu entorno é precioso, este ano (2016)celebrouse o seu centenario.</p>	

Salceda de Caselas

O municipio é rico en arquitectura civil, pois son varios os pazos que merece a pena visitar, entre os que destaca o Pazo de Budiño, de carácter agrícola e construído no século XVI.

Ao sur da provincia de Pontevedra atópase Salceda de Caselas, berce de señoríos como queda reflectido nos numerosos pazos e casas señoriais que salpican o territorio municipal. Conta cunha contorna natural que permite gozar de varios parques nos que a tranquilidade e o aire puro están garantidos. Imprescindible: Pazo Picoña, as Gándaras de Budiño, a Ribeira de Caselas.

Parroquia de A Picoña	Pazo Casa Grande	
	Senda Etnográfica do Río Caselas	
	Igrexa e pila bautismal	
	Cruceiro de Ataúde Peto de ánimas	
Parroquia de Budiño	Nosa Sra. do Libramento	
Parroquia de Entenza	Igrexa parroquial Santos Xusto e Pastor e cruceiro	
Parroquia de Parderrubias	Igrexa de “Santo Tomé de Parderrubias”	
	Peto das Ánimas. Cruceiro Parderrubias. Cruceiro de Souto Maceira	
Parroquia de San Xurxo	Cruceiros da Mariña e do Cemiterio	
	Senda etnográfica do río Caselas	

	Tres Petos de ánimas	
Parroquia de Santa María de Salceda	Igrexa de Santa María de Salceda	
	Praza e cruceiro O Cristo	
	O Pazo de Pegullal	
	O Pazo de Avelle	
	Cruceiro Fonte da Pedra	
Parroquia de Soutelo	Parroquia de san Vicente	

Salvaterra de Miño

Salvaterra de Miño, vila milenaria, está situada ao sur da provincia de Pontevedra, onde o río Miño é a fronteira natural con Portugal. Situado na Comarca do Condado, o concello ten unha extensión de 62 Km², e está constituído por 17 parroquias, con máis de 9.000 habitantes. O territorio municipal mantén unha altitude case constante de 100 metros sobre o nivel do mar.

Á abundancia de auga únese o seu especial microclima para converter a todo o concello nunha envexable horta na que predominan extensas plantacións vitivinícolas e hortícolas.

	Castro de Castelo Murallas del S. XVII	
	Ponte romana de Fillaboa	
	Castro Alegre	
	A Cividade	
Parroquia de Corzáns	Portalón da Inquisición	
	Igrexa de Pesqueiras	
	Pazo torre de Petán	
	Igrexa de Cabreira	
	San Xoán de Fornelos da Ribeira	

	<p>Igrexa de San Pedro de Arentei Cruceiro Arentei</p>	
	<p>Monte dos Castros</p>	
	<p>Igrexa de San Lorenzo</p>	
	<p>Igrexa parroquial de San Miguel de Corzáns</p>	
	<p>Igrexa parroquial de San Simón de Lira</p>	
	<p>Capela da Oliveira</p>	
	<p>Covas de Dona Urraca</p>	

	<p><u>Petos de ánimas</u></p> <p>Peto de ánimas das Gándaras, en Meder</p> <p>Peto de ánimas de Gumaro na Salgosa, en Fiolledo</p> <p>Peto de ánimas de Petán, en Corzáns</p> <p>Peto de ánimas de San Roque, en Cabreira</p> <p>Peto de ánimas do Casal, en Uma</p> <p>Peto de ánimas do Rial, en Pesqueiras</p>	
--	--	--

3. Arquitectura Popular. Os Pazos galegos³

A arquitectura dos **pazos é un dos tesouros da nosa historia da arte.**

A palabra pazo ten probablemente unha orixe latina ("palatium") aínda que o termo como tal aséntase nos séculos XVIII e XIX. As primeiras edificacións pacegas configúranse en torno ao ano 1500. Apenas se conservan construcións anteriores a esta data pois as fábricas antigas desapareceron ou foron usadas e remodeladas en anos posteriores.

A orixe da súa tipoloxía é múltiple. Construtivamente é, en boa medida, herdeiro das vilas romanas, das edificacións defensivas e da arquitectura palaciega urbana de época medieval, da arquitectura campesiña e monástica, das vilas do renacemento italiano e as contribucións do palacio barroco, das próximas construcións portuguesas do mesmo tipo, e da organización de conxunto que os mestres santanderinos importaron das casas renacentistas e clasicistas da súa provincia.

Aínda que con características comúns, diferénciase claramente da casa señorial urbana nas súas dimensións, adaptadas ás funcións agrícolas, e na súa austeridade, fundamentada nas estruturas da arquitectura popular.

O primeiro que destaca na construción pacega é a súa estreita vinculación ao lugar no que se asenta. As leiras que o rodean, case sempre delimitadas, subliñan a continuidade do pazo no territorio e relaciónano coa poboación ao redor del.

³ http://www.museodevigo.org/p_arquitectura_é.php

Dependencias auxiliares

A edificación pode aglutinar na súa fábrica dependencias auxiliares e até unha capela propia ou, pola contra, que estas se repartan como construcións illadas por diferentes partes da leira.

Estas dependencias auxiliares do pazo adecúanse ás necesidades do caseiro-aparccero que explota as terras máis próximas á casa e coida dos animais gardados nas súas cuadras. Son alpendres, tullas, hórreos e faiados nos que se garda a produción agrícola. O frecuente pombal, raras veces sitúase nunha parte da vivenda, o habitual é que se sitúe lonxe da casa e da leira propiamente dita.

A presenza dunha capela nos pazos é un claro indicio da importancia que para os seus propietarios ten o relixioso. Por iso adoita ser, no aspecto artístico, unha das partes mais destacadas do conxunto.

Transformación e ocaso

A partir do século XIX o edificio pacego perde o seu sentido orixinario. A adaptación a novos usos, o cambio na utilización dos espazos e as reparticións da propiedade (antes impedida pola práctica do mayorazgo), traen como consecuencia a súa transformación en lugares de residencia exclusivamente. Ao deixar de ter uso as partes dedicadas aos labores gandeiros e agrícolas prestaráselles menor atención, coa consecuente deterioración e mesmo perda. A isto únese a modernización incontrolada dos edificios, ou os novos trazados de estradas que con falta de sensibilidade histórica e artística destruíron parte dos cerramentos, disgregando as diferentes construcións do pazo.

4. Gastronomía⁴

As producións agroalimentarias locais, e os métodos tradicionais de elaboración, fan que a comarca será famosa pola súa excelente gastronomía.

Cociña tradicional elaborada con carnes de calidade recoñecida como a tenreira de pura raza loura galega, o porco celta, o cordeiro, especies de caza menor como o coello ou a perdiz, ou carne de caza maior como o xabaril, cada vez máis abundante nos nosos municipios, e tamén formando parte das cartas dos restaurantes da comarca, produtos lácteos como o queixo, e sobre todo no famoso Requeixo.

Por outra banda para complementar a gastronomía local temos pratos de peixe fluvial con Salmón, troita, lamprea e anguía, aos que se unen producións hortícolas locais como a pataca, os froiteiros (kiwi, mazás, perais...), hortalizas, allos, cebolas, xudías frescas e secas, chícharos, verzas e o afamado viñado da denominación de orixe “Rías Baixas” que se desenvolve principalmente nas terrazas fluviais do río Miño.

Son interesantes tamén algúns produtos silvestres: Cogomelos, noces, avelas ou castañas.

Así pois, forman parte da gastronomía local pratos como a “carne ou caldeiro”, os callos, o pito campeiro, os produtos de matanza, o cocido galego, o lacón con grelos, troitas do Tea, guisos de cogomelos ou de caza, potaxe de garavanzos, fabas, lamprea rechea, embutidos e sobre todo xamón curado, chuletas de tenreira, churrasco, empanadas e sobremesas como o requeixo con mel,

⁴ <http://www.gastronomiadegalicia.com/>

doces de améndoa, castañas elaboradas, arroz con leite, os mirabeles (ciruelas), natillas de pan, sobaos de fariña, leite frito, pastel de figos...

Viños D.O. Rías Baixas⁵

A historia da Denominación de Orixe "Rías Baixas" comeza en 1980 cando se recolle na B.O.E. do 11 de Outubro a Denominación Específica Albariño.

Catro anos máis tarde, o 30 de Abril, apróbase o Regulamento da Denominación Específica Albariño e do seu Consello Regulador.

Debido ás necesidades de adaptar a lexislación española á comunitaria, a Consellería de Agricultura, Gandería e Montes, nunha Orde do 17 de Marzo de 1988, recoñece a Denominación de Orixe Rías Baixas, e o 4 de Xullo publica a Orde que aproba o Regulamento da Denominación de Orixe e do seu Consello Regulador, ratificado nunha Orde Ministerial do 28 de Xullo dese mesmo ano.

Na súa curta historia, o sector da Denominación de Orixe Rías Baixas soubo evolucionar de forma ordenada e con criterio, así pasou, nun período comprendido entre os anos 1987 e 2001, respectivamente, de 492 viticultores a 5.059, de 14 a 161 adegas e dunha superficie de viñedo de 237 hectáreas a outra de 2.408.

Esa evolución tamén se reflicte na ampliación das zonas. En 1988 a Denominación de Orixe rías Baixas constaba de 3 subzonas perfectamente individualizadas na provincia de Pontevedra: Val do Salnés, Condado do Tea e O Rosal. En outubro de 1996 incorpórase Soutomaior e en maio de 2000 ampliase á Ribeira do Ulla.

⁵ Fonte: Consello Regulador D.Ou. Rías Baixas

A Denominación de Orixe Rías Baixas esténdese por un conxunto de zonas de Galicia que teñen unha serie de condicións físicas comúns que identifican e orixinan as características dos seus viños.

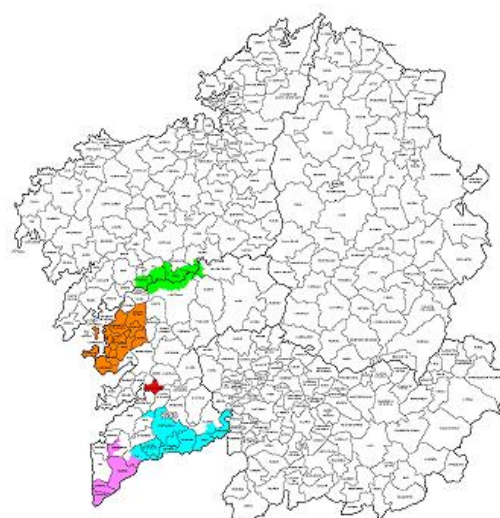
Trátase de terras baixas, con altitude xeralmente inferior a 300 m., próximas ao mar e asociadas aos tramos inferiores dos cursos fluviais, o que condiciona formalmente as características climáticas de influencia Atlántica que se manifesta en temperaturas suaves e precipitacións elevadas e ben repartidas, cun descenso hídrico nos meses de verán.

Os viños de Rías Baixas acumulan distincións e galardóns nas máis prestixiosas catas e testemuñan a súa presenza nas mesas de todo o mundo.

Polas súas características, estes viños harmonizan á perfección co peixe, cos sabores iodados dos mariscos e coas últimas creacións da cociña do mar. Son viños de todas horas, ideais para ser paladeados sorbo a sorbo nos momentos alborzados do aperitivo ou ben formando parte da máis refinada liturxia gastronómica.

A elaboración de viños protexidos pola Denominación de Orixe "Rías Baixas" realízase exclusivamente con uvas das seguintes variedades.

- Subzona Val do Salnes
- Subzona Condado do Tea
- Subzona O Rosal
- Subzona Soutomaior
- Subzona Ribeira do Ulla

Variedades preferentes:

- **Brancas:** Albariño, Loureira branca ou Marqués, Treixadura e Caíño branco
- **Tintas:** Caíño tinto, Espadeiro, Loureira tinta e Sousón

Variedades autorizadas:

- **Brancas:** Torrontés e Godello
- **Tintas:** Mencía, Brancellao e Pedral

Indicación Xeográfica Protexida "Grelos de Galicia"

indicación xeográfica protexida

A zona de produción esténdese a todos os municipios da Comunidade Autónoma de Galicia. A zona de transformación e

envasado coincide coa zona de produción.

A orixe das dúas variedades de produción son as das dúas principais zonas de produción de Grelo en Galicia (Santiago e Lugo), polo que é posible falar de dous

grandes ecotipos, dos que se obtiveron as variedades comerciais rexistradas "Grelos de Santiago" e "Globo branco de Lugo"

Indicación Xeográfica Protexida "Lacón Galego"

O Lacón Galego é o produto obtido dos brazuelos ou extremidades dianteiras do porco, tras un proceso de elaboración que comprende as fases de salgado, lavado, asentamento e curado.

Tanto a zona de produción como a de elaboración, están constituídas por toda a Comunidade Autónoma de Galicia.

Indicación Xeográfica Protexida "Mel de Galicia"

Líquido viscoso e doce creado polas abellas principalmente a partir do néctar das flores, o mel é un alimento natural extremadamente nutritivo e que ofrece grandes posibilidades terapéuticas.

A zona de produción, procesado e envasado dos meles amparados pola Indicación Xeográfica Protexida Mel de

Galicia, abarca todo o territorio da Comunidade Autónoma de Galicia.

Con todo, segundo o tipo de Mel, podemos distinguir varias zonas.

Indicación Xeográfica Protexida "Torta de Santiago"

A torta protexida co selo I.X.P. Torta de Santiago elabórase en talleres inscritos no Consello Regulador e sometidos ao control de leste e tamén os demais órganos de control de produtos agroalimentarios, e posteriormente

pódese comercializar coa contraetiqueta do Consello Regulador.

O seu sabor é suave ao padal e caracterízase polo seu intenso sabor a améndoas.

A área de elaboración das tortas amparadas pola Indicación Xeográfica Protexida "Torta de Santiago" abarca toda a Comunidade Autónoma de Galicia.

Indicación Xeográfica Protexida "Tenreira Galega"

Unicamente ten a consideración de tenreira galega e por tanto goza da Indicación Xeográfica Protexida, o gando das razas Rubia Galega, as 5 razas coñecidas como Morenas do Noroeste e das razas cárnicas que tradicionalmente se utilizan en Galicia así como as cruces entre si. Tamén son aptos as cruces de machos das razas citadas con femias de razas de aptitude leiteira.

A área de reprodución e de elaboración das carnes protexidas esténdese a todo o territorio da Comunidade Autónoma de Galicia.

Indicación Xeográfica Protexida "Augardente de Galicia"

de Galicia.

A Augardente de Galicia é unha bebida espirituosa encadrada na categoría 6 do anexo II do Regulamento (CE) nº 110/2008, do 15 de xaneiro de 2008, elaborada mediante fermentación e destilación de bagazos e leas obtidos a partir de uvas recollidas no ámbito xeográfico da Comunidade Autónoma

Indicación Xeográfica Protexida "Augardente de Herbas Galicia"

Bebida espirituosa tradicional elaborada en Galicia a partir de augardente amparado na I.X. Bagazo de Galicia / Augardente de Galicia, mediante maceración e/ou destilación do alcol en presenza das herbas que o caracterizan.

Na súa elaboración empregaranse como mínimo tres especies de plantas. Permítese o uso de calquera especie apta para uso alimentario, entre as cales se citan, por ser de uso máis tradicional as seguintes: menta, manzanilla, herba luísa, romeu, orégano, tomiño, culantro, azahar, fiúncho, regaliz, noz moscada e canela.

Indicación Xeográfica Protexida "Licor Café de Galicia"

Bebida espirituosa tradicional elaborada en Galicia a partir de augardente amparado pola I.X. Bagazo de Galicia / Augardente de Galicia e alcol etílico de orixe agrícola, mediante maceración de café de tostadura natural.

Indicación Xeográfica Protexida "Licor de Herbas de Galicia"

Bebida espirituosa tradicional elaborada en Galicia a partir de augardente amparado na I.X. Bagazo de Galicia / Augardente de Galicia e alcol etílico de orixe agrícola, mediante maceración das herbas que o caracterizan en alcol, e/ou destilación do bagazo en presenza das herbas.

Denominación de Orixe Protexida "Queixo Teto"

A zona de produción de leite para a elaboración de "Queixo Teto" comprende todo o territorio da Comunidade Autónoma de Galicia. Dentro deste territorio, os elaboradores de "Queixo Teto", utilizan sempre leite procedente das razas Frisona, Pardo Alpina e Loura Galega, alimentadas segundo prácticas tradicionais. Todo o leite empregado na elaboración procede exclusivamente de

gandarías establecidas na zona de produción e controladas polo Consello Regulador.

5. Folclore

Pandeireta e canto, bailes tradicionais, Gaita galega

A nosa comarca conta con mostras interesantes de patrimonio folclórico, que inclúe cancións e bailes populares, unido a instrumentos e vestimentas tradicionais.

Pandeiradas cantadas con acompañamento do pandeiro, muñeiras, xotas galegas, alboradas ou alalás son exemplos claros de cantos e melodías que se escoitan en festexos e celebracións no noso territorio, xeralmente representadas por un corpo de gaitas galegas, máis que únense bombo, tamboril e pandeiretas.

6. Festas de Interesse Turístico Internacional

Corpus Christi de Ponteareas

Na festividade de Corpus Christi os veciños confeccionan máis dun quilómetro de alfombras realizadas con flores naturais, nunha manifestación de fe e de arte de gran beleza. Unha arte efémera que emociona polo seu singular atractivo. O Corpus de Pontearreas foi declarado como “Festa de Interese Turístico Internacional” no 2009.

7. Festas de Interese Turístico Galego

Festa da Lamprea (Arbo)

Festa da Lamprea de Arbo que se celebrará os próximos días 22, 23 e 24 de Abril. Todos os asistentes a este evento gastronómico teñen a oportunidade de degustar este exquisito manxar, elaborado de diferentes maneiras; en empanada, seca ou rechea, e gozar coas actuacións de grupos folclóricos e orquestras do momento. Está declarada Festa de Galicia de Interese Turístico.

Historia:

Aseguran os historiadores que xa en tempo da Roma Imperial os césares facíanse levar lampreas vivas desde a zona de Arbo até Italia. A continuación, conservábanas en viveiros até a súa preparación. Outra das peculiaridades da lamprea é a forma artesanal en que se realiza a súa pesca, na cal se utiliza a rede e as denominadas pesqueiras; construcións de pedra desde onde os pescadores usan a súa rede cónica, rede que data do século XII. A razón do uso da rede cónica é moi sinxela: evitar a perda de sangue da lamprea na súa captura e que desa forma non perda sustancia.

Festa do Requeixo e o Mel (As Neves)

A Feira do Requeixo e do Mel celébrase cada ano na xornada do Venres Santo na localidade das Neves. Este delicioso produto é elaborado principalmente polas xentes de Cerdeira e aderezado con mel como manda a tradición. Os asistentes poderán degustar o venres 25 de Marzo este delicioso manxar acompañado de viño e gozar coas actuacións musicais. Tamén haberá talleres didácticos dedicados ao público infantil. Declarada Festa de Galicia de Interese Turístico.

Historia:

O relativo illamento e paisaxe agreste do municipio das Neves ten como compensación a produción dun exquisito **requeixo**, un dos máis cotizados, elaborado con leite enteiro de vaca sen engadir sal e que tradicionalmente se toma aderezado con mel, por iso é polo que a festa de exaltación deste produto leve aparelada tamén o mel. Con todo, é un produto moi versátil que ofrece múltiples posibilidades para cociñar todo tipo de pratos principais.

Luns de Pentecostés: Romaría dá Virxe dá Franqueira (Romaría de primavera). A Cañiza.

Miles de persoas abarrotan o santuario da Virxe da Franqueira (A Cañiza, Pontevedra) e as súas inmediacións con motivo da misa solemne do mediodía e a posterior procesión: unha vistosa manifestación do fervor popular, na que a imaxe da Virxe salgue do atrio da igrexa nun carro de labranza tirado por unha parella de bois. Diante, o pendón, o estandarte, a cruz parroquial e catro parellas de danzantes que entrechocan os seus paus ao son dos gaiteiros.

A procesión se para diante do palco da igrexa para contemplar as danzas –un espectáculo admirado tanto pola beleza e dificultade das pezas como polo atractivo dos traxes– e a posterior representación do drama da loita entre o mouro Birnarem e o cristián. Terminada a procesión, é a hora do polbo, as rosquillas, o viño e a festa popular.

8. Festas gastronómicas

- **Exaltación do Viño Artesanal do Condado (Salvaterra do Miño)**

Festa que terá lugar o vindeiro domingo 2 de Agosto na parroquia de Oleiros, pertencente ao municipio de Salvaterra de Miño. Os asistentes ao evento poderán degustar de forma gratuíta este delicioso viño artesanal acompañado de churrasco, polbo, sardiñas...e outros deliciosos manxares.

- **VII Festa Gastronómica de Carne ó Caldeiro (Salvaterra do Miño)**

Unha nova edición da Festa Gastronómica de Carne ó Caldeiro celebrarase na parroquia de Fornelos dá Ribeira, no municipio de Salvaterra de Miño, o vindeiro domingo 29 de Maio. Os asistentes poderán gozar deste prato típico da gastronomía galega durante toda a xornada

- **XIX Festa dos Cogomelos (Salceda de Caselas)**

A parroquia de Entenza en Salceda de Caselas celebrará durante o próximo 22 de Novembro a decimonovena edición da Festa dúas Cogomelos. Unha festa onde todos os asistentes poderán degustar os pratos preparados con estes exquisitos produtos e asistir a unha interesante exposición de fungos.

- **Festa dos callos (Salceda de Caselas)**

Festa gastronómica que se celebra en Salceda de Caselas desde o venres 4 até o domingo 6 de Setembro, en recoñecemento á tradición que ten este prato no lugar. Ademais da gran degustación tamén haberá diversas actividades para todos os asistentes.

- **Festa da Lamprea (Salvaterra de Miño)**

- **Festa do xamón (A Cañiza)**

Festa de exaltación do xamón que terá lugar no municipio da Cañiza e que se celebrará o 15 de Agosto. Durante a xornada non faltarán a tradicional degustación, así como as actuacións musicais e un gran espectáculo infantil. Festa declarada de Interese Turístico de Galicia.

- **Festa da Pata de Porco (Mondariz)**

- **Festa Lacón con Verzas (Covelo)** que se celebra o segundo domingo de maio en Baldomar, festa do chourizo tradicional o primeiro fin de semana de xuño en Paraños e o 25 de xullo celébranse as festas patronais xunto coa festa gastronómica do churrasco en **Covelo**.

- **X Festa do Tinto Rías Baixas (As Neves):** Festa de exaltación do viño tinto que se celebrará na Praza Maior das Neves os días 22 e 23 de Agosto e na que non faltarán a tradicional cata de viños, as actuacións de varias agrupacións folclóricas, as actuacións de orquestras que amenizarán a verbena e actividades para os máis pequenos.

- **XII Festa do Pito a Brasa en Lobariñas (Crecente)**

Lobariñas, unha aldea do termo municipal de Crecente, celebrará esta festa gastronómica de degustación do Pito á Brasa, evento que este ano alcanza xa décima segunda edición e que foi adquirindo co paso do tempo gran popularidade e relevancia entre os veciños do lugar e tamén entre os visitantes, que chegan desde distintos puntos da comarca para degustar este prato.

- **Xeiras Micolóxicas (Mondariz)**

Xornadas sobre a micoloxía que terán lugar do 23 ao 25 de Outubro no municipio de Mondariz. Os amantes dos cogomelos poderán gozar durante tres xornadas coas actividades programadas, como unha saída ao monte, unha exposición de cogomelos ou unha charla a cargo dunha experta na materia.

9. Rutas de sendeirismo

Sendeiro dos Pescadores " As Neves"

Cun percorrido de 2,5 Km. que parte desde a área Recreativa de Santa Mariña (Tortoreos-Liñares), pola ribeira do Miño, onde o camiñante pódese deleitar no remanso das augas, as pesqueiras e a frondosa e variada vexetación que o acompaña. Atópase perfectamente sinalizado e para comodidade dos camiñantes, conta con escaleiras adecuadas para o evento.

Sendeiro dos Frades "As Neves"

Antigo camiño que seguía a raíña Isabel de Portugal, alá polo século XII, e que viña das cidades portuguesas de Braga e Porto, achegándose até nós, por unha antiga ponte de madeira que atravesa o río Miño no lugar da Barca Nova, en Medáns (Vide-Setados). A partir de aquí continuaba até a Franqueira, onde descansaba no mosteiro para proseguir camiño cara a Pontevedra, en dirección a Santiago de Compostela. Hoxe revivimos a historia ao longo de 15 Km. Onde podemos ver marabillas feitas pola man do home e que adornan o carreiro, desde Vide (As Neves) até A Franqueira, como pontes romanas, medievais, muiños, petos de ánimas, cruceiros, igrexas, casas señoriais e mesmo unha sobreira catalogada como a máis antiga de Galicia, todo isto dentro dun marco paisaxístico de beleza incomparable.

Sendeiro Fluvial do Río Tea "Mondariz"

O carreiro fluvial do Tea transcorre polos concellos de Mondariz e Mondariz-Balneario, na comarca do Condado.

Trátase dun percorrido natural de 3 km que nos permitirá coñecer o Espazo Natural do río Tea.

Comeza na Ponte de Cernadela, formada por cinco arcos e de probable orixe romana, que foi reconstruída non século XV, e transcorre polo paseo fluvial do Val. Conservar neste treito unha importante área de bosque de ribeira. Remata ao lado da ponte do Cruxón, non concello de Mondariz-Balneario.

Ruta Camiño das Estrelas

A Ruta de sendeirismo Camiño das Estrelas de 8 quilómetros en Covelo percorre parte da parroquia, as terras do "Val de Tielas" e as primeiras fragas do río Tea. Considérase de dificultade media-baixa e a súa duración é de dúas horas e media aproximadamente. Salgue da igrexa da parroquia de Prado.

Camiño da Raíña

Trátase dunha vía medieval que se converteu nunha importante ruta comercial xa que comunicaba o Atlántico coas terras de interior. Era tamén a ruta frecuentada por Dona Urraca desde Castela para visitar o desaparecido Mosteiro da Franqueira e tamén o Castelo de Sobroso. Hoxe día aínda se pode atravesar esta vía pétreo pisando pedras milenarias que conservan as marcas do transitar dos carros.

Ruta de sendeirismo GR 58 Sendeiro das Greas

O máis longo dos carreiros de Gran Percorrido en Galicia discorre por todos os municipios da Mancomunidade da área Intermunicipal de Vigo. Son moi numerosos os atractivos ambientais, atravesando paraxes de gran beleza onde non faltan bos exemplos de arquitectura popular, bosques de ribeira, construcións, castros, pazos...

Ruta de sendeirismo PR-G 30 "A Picaraña "Pontearas"

Cunha duración aproximada de 2h. 15 m. e dificultade Media-baixa., el carreiro parte do convento franciscano de Canedo e alcanza o cumo do monte da Picaraña, continuando despois as grandes pedras: "Pedra do Equilibrio" e "Pedra dos Namorados") e "A Picaraña – Castro de Troña" (que une este monte co xacemento arqueolóxico de Troña, na parroquia de Pías).

O "Castro de Troña" é unha cita obrigada para os visitantes de Pontearas pois é un dos principais enclaves da cultura castreña de Galicia, destacando polo seu privilexiado enclave e os seus importantes defensas. Outra visita imprescindible é o Castelo de Sobroso, propiedade do Concello de Pontearas, que destaca pola súa arquitectura medieval e foi escenario de importantes acontecementos ao longo da Idade Media. Hoxe as súas estancias albergan o Centro de Recuperación de Cultura Popular, cunha exposición permanente sobre a indumentaria tradicional de gran interese.

O primeiro tramo de subida ten algunha pendente forte pero curta. Polo demais a dificultade estriba en que é conveniente desviarse do carreiro marcado de subida ao chegar ao último cruzamento asfaltado e subir por estrada o último anaco até o campamento xuvenil. O motivo é que pouco máis adiante hai unha cancela na que adoitan deixar os animais soltos e, a pesar de que os aldeáns din que 'non morden', a verdade é que non merece a pena pasar unha situación desagradable cando sálguenche ao paso media ducia de cans de bo tamaño en actitude pouco amigable.

PR-G95 Sendeiro de "Os Carranos"

Xunto á antiga casa reitoral de Fofe iníciase esta ruta que baixa até a área recreativa da praia fluvial de Maceira, visitando no seu percorrido o destacable serradoiro hidráulico dos Carranos. No traxecto, os bosques da ribeira do nacemento do río Tea mostran a súa riqueza natural, e o estilizado Ponte Romana de Fofe, probablemente de época medieval, permite gozar desde o alto das magníficas vistas das piscinas naturais do río.

Ruta de sendeirismo PR-G119 Ruta do Xabriña

O río Xabriña, afluente do Tea, convértese no verdadeiro protagonista desta ruta circular que parte da parroquia de Paraños e que visita outros lugares como Prado de Canda e A Lamosa. Ademais da exquisita vexetación que presenta nas súas beiras, ao longo do camiño pódese gozar

dunha extraordinaria riqueza etnográfica e cultural xa que durante toda a ruta atopámonos con elementos de gran valor e en bo estado de conservación

Ademais, en varios puntos do camiño poderemos gozar de paneis que recollen poesías do poeta galego Uxío Novoneyra do seu libro titulado “Vos Eidos”.

Ruta de sendeirismo PR-G 120 “Ruta dos penedos da Picaraña”

Esta ruta ten interese paisaxístico. A riqueza forestal do contorno e as formacións pétreas (penedos), marcan o carácter desta ruta circular que comeza no cruceiro do barrio da Serra, na parroquia de Arcos, ou nos arredores da Ermida das Angustias (Pontearreas).

Visítanse máis de vinte penedos de diversos tamaños, catalogados polos seus nomes orixinais e lendas

atribuídas.

Ruta de sendeirismo PR-G 132 “Ruta dos montes de San Cibrán”

O monte de San Cibrán está na parroquia de Guláns (Pontearreas) pero moi preto do veciño concello de Salceda de Caselas. Interesa a panorámica que sobre o val do Tea pódese contemplar desde a cima a 430 metros de altitude.

Esta ruta constitúe un legado etnográfico digno de visitar. Móstranos a arquitectura tradicional e pon en valor os “muiños de couso” ademais da impresionante paisaxe polo que discorre.

PR-G163 Roteiro dos montes de Cristiñade

O carreiro está situado contorna á Área recreativa dá Fraga do Rei, un espazo natural da comunidade de montes de Cristiñade recuperado con diferentes especies autóctonas e acondicionada para o lecer. O seu nome lémbra-nos que foron posesións da monarquía, destes bosques extraíase a madeira para facer as embarcacións da flota real.

O trazado ten forma de 8 co centro na área recreativa dá Fraga do Rei, polo que se pode realizar en ambos os sentidos. Un dos círculos percorre a parte máis elevada do monte, o outro a máis profunda.

Iniciando o percorrido cara ao monte teremos un ascenso suave pero continuo, entre as árbores aparecerá a paisaxe do val de Pontearreas que poderemos admirar plenamente desde o miradoiro de Xandolaia. A suave subida levaranos até os 300 m, desde aquí comeza o descenso penetrando nun bosque de coníferas e frondosas cuxo apoxeo se sitúa na área recreativa dá Fraga do Rei. Á sombra dos castiñeiros e ao pé do estanque recuperaremos forzas para afrontar os últimos 2 quilómetros.

O percorrido cara á parte profunda do val percorre unha contorna forestal onde podemos atopar varios arrosos e as fontes de Ou Freixo e As Camisas; tamén destaca neste tramo as singulares formacións rochosas.

PR-G165 Sendeiro da Fragas e Levadas do Calvo e Deva

Carreiro circular de increíble factura que nos levará por lugares de extraordinario valor natural que, como no caso da Fraga do río Calvo, foi catalogado como Espazo Natural de Interese Local.

Sendeiro do Río Tea do Concello de Ponteareas.

Ruta que inicia na praia fluvial de A Freixa en Ponteareas e sigue o curso do río Tea ata a parroquia de Padróns.

Realizando o percorrido en sentido horario iremos cara ao río Deva e descenderemos a montaña por unha senda pedregosa cuberta por unha fenomenal fraga. O desnivel que se forma foi aproveitado antigamente para construír muíños até os que era desviada a auga por canles denominadas levadas. Abandonaremos o río Deva para ascender cara á conca do río Calvo. Pasaremos por Ou Cruceiro e Ou Feirón, onde veremos a mestría dos antigos canteiros no Pazo do Conde de Cervellón e outros traballos en pedra.

ruta XERAL DA COMARCA

Comezamos a ruta en "Salceda de Caselas, Salvaterra do Miño". Pouco antes de chegar a Esfarrapada, capital do Concello de Salceda de Caselas, tomamos desvío, sinalizado, á esquerda que nos ha de levar ao pé do Pazo da Picoña, hoxe día bastante desvirtuado polas diferentes ampliacións e reformas que realizaron os distintos donos dos pazos. Conserva aínda unha bonita "solaina", denominada "Galería de Damas". Tras deixar o pazo da Picoña existe un desvío, indicado á esquerda que permite subir até o alto de San Cibrán, onde existe unha área recreativa sendo ademais miradoiro do val do río Louro. Regresando á estrada da Picoña, esta lévanos á parroquia de Santa María, onde podemos ver o Pazo de Aballe, e a Igrexa de Santa María, onde atopamos un belo cruceiro e un peto de ánimas. Desde aquí xa se albisca, nunha lomba á dereita da igrexa, segundo viñamos, o Pazo de Pegullal, hoxe día reconvertido en sede dunha explotación agraria de kiwis, pero que non perdeu nada da súa construción pacega, de planta en forma de "Ou". Desde Pegullal entramos en Esfarrapada, onde, ao chegar ao cruzamento, tomamos a estrada da esquerda, continuando ruta cara a Salvaterra. Xusto ao cruzar o río Tea temos, á dereita, a Ponte da Fillaboa, con calzada alombada e catro arcos ojivales, en cuxas proximidades se atopaban algunhas "pesqueiras", instalacións centenarias desde as que se realiza a pesca de lamprea. Na marxe dereita do río, xunto á ponte áchase o portalón de entrada dunha leira que pertenceu ao Marqués de Valladares. Chegamos a Salvaterra do Miño, poboación que celebra en agosto a Festa do Viño do Condado, pois non en balde estamos nunha das sub-zonas da Denominación de Orixe Veu das Rías Baixas. No corazón do Condado do Tea, sendo posible visitar algunhas adegas. Salvaterra conserva restos do castelo, que está a experimentar unha correcta restauración que lle ha de devolver parte do esplendor de tempos pasados. Servía de bastión defensivo próximo ao portugués de Monção, co que Salvaterra está unido por unha moderna ponte. De Salvaterra continuamos cara ás Neves. En Oleiros atópase unha antiga explotación agraria, en cuxo recinto se conserva un longo hórreo de madeira, próximo á estrada. No seguinte cruzamento, de fronte vaise cara a Vilasobroso. Tomamos o desvío da dereita que vai dirección As Neves. Nas Neves pódese visitar a Igrexa parroquial, que presenta un campanario rematado en pirámide graduada, pouco frecuente en Galicia. Nas Neves pódese facer unha pequena excursión até o Monte San Nomedio, desde o que se albisca ampla panorámica da comarca de Ou Condado e o río Miño. Das Neves seguimos cara a Arbo, poboación moi famosa pola lamprea. Deixando Arbo podemos visitar a Ponte románico de Mourentán, onde houbo unha importante batalla durante a Guerra da Independencia. En Mourentán continuaremos cara a Crecente, si queremos ver a Torre medieval. De Crecente á Cañiza iremos vendo a paisaxe do río Miño e a ribeira portuguesa. Neste tramo do río é posible a práctica do "rafting", e no próximo encoro de Frieira un moderno catamarán permítenos realizar unha ruta en barco até preto de Ribadavia. Na Cañiza, terra coñecida pola Festa do Xamón (15 de agosto) tomaremos a estrada local que se penetra na serra da Paradanta até chegar ao Santuario da Franqueira, que conserva unha portada románica moi interesante, e onde se realizan dúas romarías de gran tradición, por Pascua e en setembro. Da Franqueira baixamos até A Lamosa, onde tomaremos a N-120 dirección Vigo. Pouco antes de chegar a Paraños collemos o desvío, sinalizado, á dereita para ir a Covelo. Tanto en Cacharrizo como en Santa Mariña de Baldomar atopamos dúas cruceiros de gran beleza, especialmente este último. En Ou Covelo áchase un cruceiro de Cerviño (o mesmo autor que o de Hío), dedicado ao Cristo dos Aflixidos, e no que mestura figuras relixiosas (Xesucristo, a Virxe, Santiago Apóstolo), con alegorías das virtudes e das industrias (agricultura, industria, xustiza, fé), e na base, ao lado do anverso, un policromado peto de ánimas. Desde Ou Covelo seguimos até Maceira, onde se levanta un precioso cruceiro con escenas da Paixón de Cristo, así como a "expulsión do paraíso" de Adán e Eva. Baixando cara ao río Tea atopamos unha área recreativa ao redor deste río, cunha pequena praia fluvial, nunha contorna de gran beleza, con fervenzas e o río represado. Seguimos até Piñeiro, onde tomaremos desvío indicado á esquerda en

dirección a Barciademera. Nesta parroquia visitaremos a súa igrexa parroquial, barroca e que ofrece magníficas vistas do val do río Alén. Anexo a esta igrexa atópase a Casa Reitoral, con portada de gran profusión ornamental e cheminea cilíndrica, albergando ademais, un antigo muíño. Nesta parroquia, e a beiras do río Carrano, acondicionouse unha área de baño. De Barciademera tomamos a estrada que nos leva a Lougares e Mondariz. Poboación na que nos achegaremos de novo ao río Tea para ver a ponte romana, reformado, de Cernadela, e en cuxas proximidades se atopa unha pequena zona de baño. De Mondariz a Mondariz-Balneario hai un paso, xa que esta poboación pertenceu a Mondariz até 1924. Aquí poderemos gozar das súas instalacións de augas termais, que brotan nos mananciais de "A Gándara" (onde o arquitecto porriñés Antonio Palacios -autor do Palacio de Correos de Madrid- levantou un fornelo) e do "Troncoso", e aloxarnos en calquera dos seus hotéis, desde os máis tradicionais aos máis modernos. Son de admirar as ruínas do Gran Hotel, que ardeu na década do setenta, e que no seu día recibiu o sobrenome de "Palacio Mundial das Augas" por Echegaray, e no que se reunía boa parte da intelectualidade e personaxes políticos da época dourada do termalismo. Desde Mondariz-Balneario tomamos a estrada que vai cara a Vilasobroso, onde visitaremos o seu castelo, hoxe día propiedade do Concello de Pontearreas, e desde o que se domina unha ampla vista. En Vilasobroso tomamos a N-120 dirección Vigo até a parroquia de Arcos, onde tomaremos un desvío, á dereita, sinalizado xunto a un concesionario de "Michelin" iniciando así a "ruta dos penedos" polo Monte da Picaraña. Tras deixar ao carón a igrexa parroquial de Arcos, áchase, á dereita, a "Pena do Equilibrio", enorme penedo que se sostén en equilibrio sobre outra. A poucos metros dela, no lado oposto da estrada está a "Pena dous Namorados". Esta estrada ascende até unha área recreativa onde deixaremos o coche para subir a pé até a capela que se atopa no alto da Picaraña, desde cuxa cima se albisca boa parte do val do río Tea no seu tramo por Pontearreas. Desde a área recreativa da Picaraña tómase tomar unha pista asfaltada que nos leva, cara ao norte até o Castro de Troña, situado na parroquia de Pías. Practicáronse diferentes escavacións que sacaron á luz un bo número de casas así como de fortificacións. Sobre o castro edificouse unha capela e un cruceiro, de bela factura, polo que é imposible sacar á luz todo o conxunto "castrexo". De Troña baixamos a Pías, en cuxo cruzamento coa estrada Pontearreas-Mondariz áchase outro cruceiro de Cerviño (autor do de Covelo e Hío). De Pías imos a Pontearreas, onde poderemos visitar, antes do cruzamento coa N-120, á dereita, un muíño-vivenda edificado por Antonio Palacios, e que hoxe día está rehabilitado e destinado a restaurante e tamén a "Ponte de Vos Remedios", sobre o río Tea. Finalmente, próximo a Pontearreas, pola estrada de Salvaterra está a igrexa románica de San Pedro de Angoares, unha das poucas de cruz latina. Son de gran interese artístico os canecillos que sustentan os beirados, en especial, o ao lado sur. Collendo a A-52, Autovía das Rías Baixas, ou a N-120 dirección Vigo pasaremos polo Alto de O Confurco, na baixada, si miramos á esquerda poderemos distinguir a pedra denominada "O Pianista" ou "o Beethoven", conxunto de penedos que, cun pouco de imaxinación, pareceránsenos á figura dunha persoa tocando o piano Chégase a Porriño, onde tomamos a Autovía do Atlántico cara a Vigo.

6. Datos estatísticos/Poboación

i. Ámbito xeográfico/Medio físico

Municipios pertencentes ao ámbito de actuación da Estratexia de desenvolvemento local (superficie)

MUNICIPIO	SUPERFICIE km2
Arbo	43,30
Cañiza, A	108,10
Covelo	124,00
Crecente	57,46
Mondariz	85,80
Mondariz-Balneario	2,30
Neves, As	66,00
Ponteareas	125,56
Salceda de Caselas	35,90
Salvaterra de Miño	62,50
TOTAIS	711

Municipios pertencentes ao ámbito de actuación de Estratexia de desenvolvemento local integrados como socios na entidade solicitante (superficie, habitantes, densidade)

MUNICIPIO	SUPERFICIE km2	POBOACIÓN TOTAL	DENSIDADE Hab/km2
Arbo	43,30	2.846	66
Cañiza, A	108,10	5.230	48
Covelo	124,00	2.617	21
Crecente	57,46	2.252	39
Mondariz	85,80	4.665	54
Mondariz-Balneario	2,30	652	283
Neves, As	66,00	4.066	62
Ponteareas	125,56	22.990	183
Salceda de Caselas	35,90	8.873	247
Salvaterra de Miño	62,50	9.619	154
TOTAIS	710,90	63.810	90

Identidade física e ambiental do territorio proposto mediante o grao de desfavorecemento (Directiva 86/466/CEE), segundo termos municipais e delimitación das ZEPAs e LICs, E Outras zonas incluídas como Espazo Natural Protexido: denominación, declaración, extensión, cartografía:

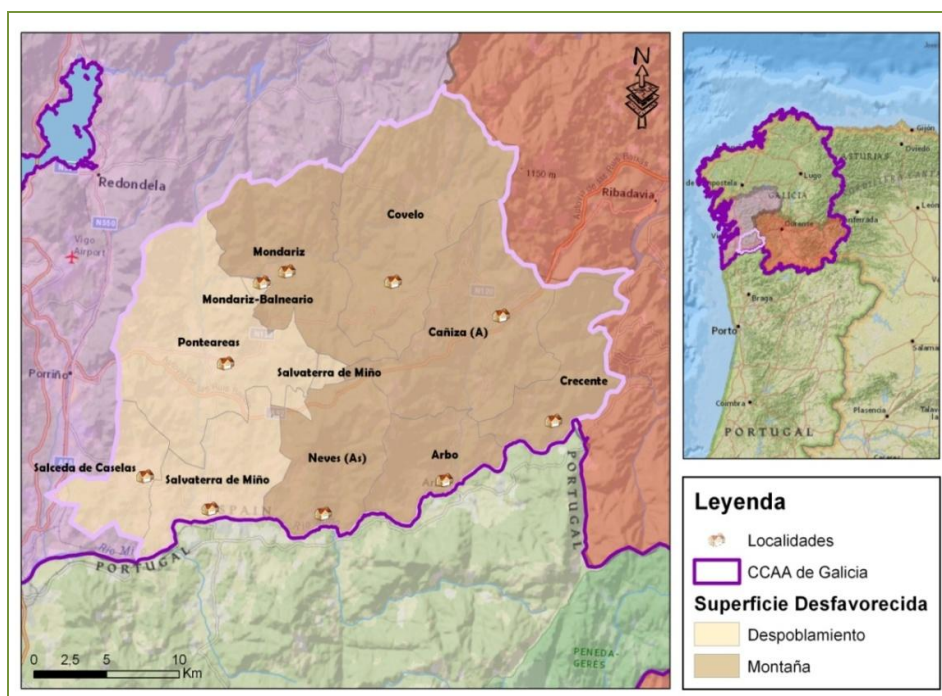
- Categorización por tipo de superficie desfavorecida (de montaña, por despoboamento ou por diferenzas especiais)
- Porcentaxe por tipo de superficie con respecto ao total do GDR
- Superficie municipal en Ha.
- Espazos Naturais Protexidos
- Espazos en Rede Natura 2000

MUNICIPIO	SUPERFICIE DESFAVORECIDA	SUPERFICIE Ha.	LIC de Río Tea	LIC de Baixo Miño	LIC de Gándaras de Budiño	Superficie en Rede Natura ha	% superficie en Rede Natura
Arbo	Montaña	4.330		x		184,72	4,31%
Cañiza, A	Montaña	10.810		x		1,18	0,01%
Covelo	Montaña	12.400	x			132,81	1,06%
Crecente	Montaña	5.746		x		70,55	1,23%
Mondariz	Montaña	8.580	x			93,31	1,10%
Mondariz-Balneario	Non desfavorecido	230	x			9,24	4,01%
Neves, As	Montaña	6.600		x		192,54	2,94%
Pontearreas	Non desfavorecido	12.556	x			81,24	0,65%
Salceda de Caselas	Non desfavorecido	3.590			x	20,09	0,56%
Salvaterra de Miño	Non desfavorecido	6.250	x	x		220,73	3,53%
TOTAIS		71.092	357	2.871	727	1.006,41	1,42%

	Ha	Porcentaxe
Superficie Desfavorecida de Montaña	48.466	68,17
Superficie Desfavorecida por Despoboamento	-	0,00
Superficie Non Desfavorecida	22.626	31,83

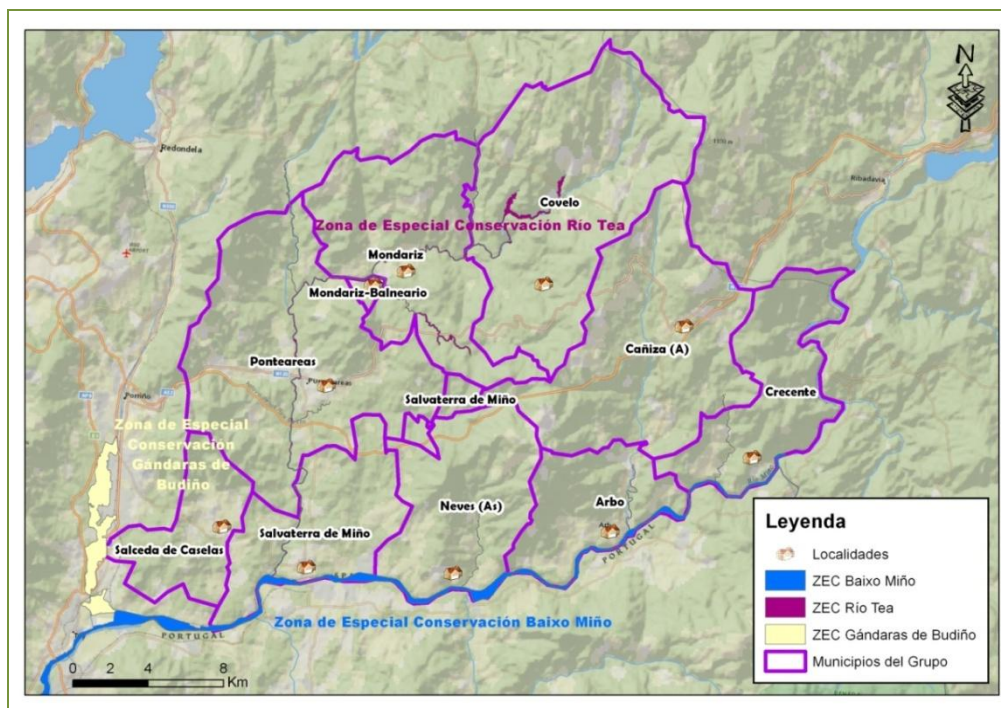
Fontes: Superficies desfavorecidas: Directiva 86/466/CEE; Superficies municipais: INE; Espazos naturais protexidos: Decreto 72/2004 de 2 de abril polo que se determinan os espazos como ZEPVN e ORDE de 28 de setembro de 2012 pola que se establecen as bases reguladoras para a concesión de axudas a actividades, actuacións ou medidas de concellos incluídos na Rede Natura 2000 e a súa convocatoria para os anos 2012, 2013 e 2014.

Cartografía con delimitación de zonas desfavorecidas

Mapa elaboración propia

Cartografía con delimitación de zonas ZEPAs e LICs

Mapa elaboración propia

ii. Realidade demográfica⁶

- Densidade de poboación

	SUPERFICIE km ²	POBOACIÓN TOTAL	DENSIDADE Hab/km ²
TOTAIS	710,90	63.810	90

Fonte: INE: e Instituto Xeográfico Nacional

⁶ Exclúense aquelas entidades recollidas pola Orde.

• Poboación municipal por sexo e tramos de idade quinquenais

HOMES

MUNICIPIO	TOTAL HOMES	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85-89	90-94	95-99	100 e máis
Arbo	1.440	38	46	63	29	76	64	73	98	118	100	106	111	108	115	100	79	73	30	6	5	2
Cañiza, A	2.551	72	116	94	97	117	142	151	203	194	209	179	158	163	176	127	134	128	48	23	12	8
Covelo	1.293	35	26	38	30	47	46	58	80	105	112	113	102	93	102	81	83	79	48	10	3	2
Crecente	1.077	13	24	33	33	42	66	63	59	65	80	93	81	91	90	90	55	52	34	7	4	2
Mondariz	2.273	72	79	84	70	94	123	168	176	175	188	161	163	160	158	144	106	94	37	16	5	0
Mondariz-Balneario	329	13	10	12	11	15	13	14	30	34	34	27	30	21	22	15	8	13	7	0	0	0
Neves, As	1.971	60	83	76	78	93	121	128	165	141	160	125	132	135	139	102	87	89	37	19	1	0
Ponteareas	11.214	558	659	687	572	538	554	825	1.134	1.111	962	783	658	559	524	394	304	245	105	32	9	1
Salceda de Caselas	4.433	293	279	236	217	201	240	363	538	469	368	293	214	190	177	128	90	85	35	16	1	0
Salvaterra de Miño	4.796	224	238	215	201	201	253	423	491	444	343	306	311	302	291	208	155	111	57	15	5	2
Totais	31.377	1.378	1.560	1.538	1.338	1.424	1.622	2.266	2.974	2.856	2.556	2.186	1.960	1.822	1.794	1.389	1.101	969	438	144	45	17

MULLERES

MUNICIPIO	TOTAL MULLERES	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85-89	90-94	95-99	100 e máis
Arbo	1.406	34	32	38	36	43	54	89	78	86	83	101	103	86	115	106	105	112	52	30	19	4
Cañiza, A	2.679	84	95	118	98	114	105	153	191	190	179	169	157	136	174	180	177	160	111	43	28	17
Covelo	1.324	24	32	36	29	33	44	53	65	83	74	73	89	71	108	94	104	133	105	53	12	9
Crecente	1.175	14	19	22	27	50	42	42	44	49	90	87	96	97	96	90	93	95	69	32	16	5
Mondariz	2.392	46	72	75	79	92	108	124	176	167	153	149	144	151	181	179	140	147	128	60	17	4
Mondariz-Balneario	323	11	12	15	7	6	9	18	22	32	33	30	19	13	26	11	20	19	9	9	1	1
Neves, As	2.095	51	68	74	78	90	93	113	153	139	131	143	120	153	127	141	142	137	93	39	10	0
Ponteareas	11.776	506	669	618	498	583	593	856	1.206	1.087	945	778	623	543	540	492	434	424	249	108	20	4
Salceda de Caselas	4.440	291	270	197	177	204	266	392	536	423	329	244	205	190	190	143	139	133	70	31	7	3
Salvaterra de Miño	4.823	179	234	180	170	188	259	390	462	360	315	313	289	269	308	250	226	216	123	72	16	4
Totais	32.433	1.240	1.503	1.373	1.199	1.403	1.573	2.230	2.933	2.616	2.332	2.087	1.845	1.709	1.865	1.686	1.580	1.576	1.009	477	146	51

Fonte: INE, Padrón Continuo a 1 de Xaneiro de 2015

- **Poboación total do GDR (Mulleres + Homes)**

Total Ambos os Sexos	Total Homes	Total Mulleres
63.810	31.377	32.433

Fonte: INE, Padrón Continuo a 1 de Xaneiro de 2015

- **Densidade de poboación por municipios**

MUNICIPIO	SUPERFICIE km2	POBOACIÓN TOTAL	DENSIDADE Hab/km2
Arbo	43,30	2.846	66
Cañiza, A	108,10	5.230	48
Covelo	124,00	2.617	21
Crecente	57,46	2.252	39
Mondariz	85,80	4.665	54
Mondariz-Balneario	2,30	652	283
Neves, As	66,00	4.066	62
Ponteareas	125,56	22.990	183
Salceda de Caselas	35,90	8.873	247
Salvaterra de Miño	62,50	9.619	154
TOTAIS	710,90	63.810	90

Fonte: INE, Padrón Continuo a 1 de Xaneiro de 2015

- **Distribución dos municipios por tamaño poboacional**

	Nº hab.	Nº municipios
Menos de 500 hab.	0	0
501 a 1000 hab.	652	1
1001 a 2000 hab.	0	0
2001 a 5000 hab.	16.446	5
5001 a 10000 hab.	23.722	3
10001 a 20000 hab.	0	0
20001 a 30000 hab.	22.990	1
Totais	63.810	10

Fonte: INE, Padrón Continuo a 1 de Xaneiro de 2015

• **Distribución da poboación por grandes grupos de idade**

IDADE	Total Homes	Total Mulleres
0-4	1.378	1.240
5-9	1.560	1.503
10-14	1.538	1.373
15-19	1.338	1.199
20-24	1.424	1.403
25-29	1.622	1.573
30-34	2.266	2.230
35-39	2.974	2.933
40-44	2.856	2.616
45-49	2.556	2.332
50-54	2.186	2.087
55-59	1.960	1.845
60-64	1.822	1.709
65-69	1.794	1.865
70-74	1.389	1.686
75-79	1.101	1.580
80-84	969	1.576
85-89	438	1.009
90-94	144	477
95-99	45	146
100 e máis	17	51

Fonte: INE, Padrón Continuo a 1 de Xaneiro de 2015

• **Grao de ruralidade %**

DATOS	FÓRMULA	RESULTADO
Población en municipios de menos de 5000 habitantes	$G.R. = \frac{Pob.en\ mun < de\ 5000}{Población\ total} * 100$	%
Población total del territorio		

Grao de Ruralidade %	62,82
----------------------	-------

Fonte: INE, Padrón Continuo a 1 de Xaneiro de 2015

• **Grao de urbanización %**

DATOS	FÓRMULA	RESULTADO
Población en municipios de más de 5000 habitantes	$G.U. = \frac{Pob.en\ mun > de\ 5000}{Población\ total} * 100$	%
Población total del territorio		

Grao de Urbanización %	37,18
------------------------	-------

Fonte: INE, Padrón Continuo a 1 de Xaneiro de 2015

• **Taxa de Dependencia %**

DATOS	FÓRMULA	RESULTADO
Población < 15 años	$T.D. = \frac{(Pob. < 15) + (Pob. > 64)}{(Pob. de\ 15\ a\ 64)} * 100$	%
Población > 64 años		
Población entre 15-64 años		

Taxa de Dependencia %	55,90
Poboación <15 anos	8.592
Poboación >65 anos	14.287
Poboación 15-64	40.931

Fonte: INE, Padrón Continuo a 1 de Xaneiro de 2015

• **Coefficiente de Substitución %**

DATOS	FÓRMULA	RESULTADO
Población < 15 años	$C.S. = \frac{(Población < 15)}{(Población > 64)} * 100$	%
Población > 64 años		

Coefficiente de Substitución %	60,14
--------------------------------	-------

Fonte: INE, Padrón Continuo a 1 de Xaneiro de 2015

- **Grao de envellecemento %**

DATOS	FÓRMULA	RESULTADO
Población > 64 anos	$G.E. = \frac{(Población > 64)}{(Población total) * 100}$	%
Población total		

Grao de Envellecemento %	22,39
Índice de envellecemento	166,28

Fonte: INE, Padrón Continuo a 1 de Xaneiro de 2015

- **Perda Poboacional entre 2004 e 2014 (extráese do arquivo Evolución Poboación do mesmo período)**

Perda Poboacional	Descenso 678 Persoas: +3 Homes e -681 Mulleres
-------------------	---

Fonte: INE, Padrón Continuo a 1 de Xaneiro de 2015

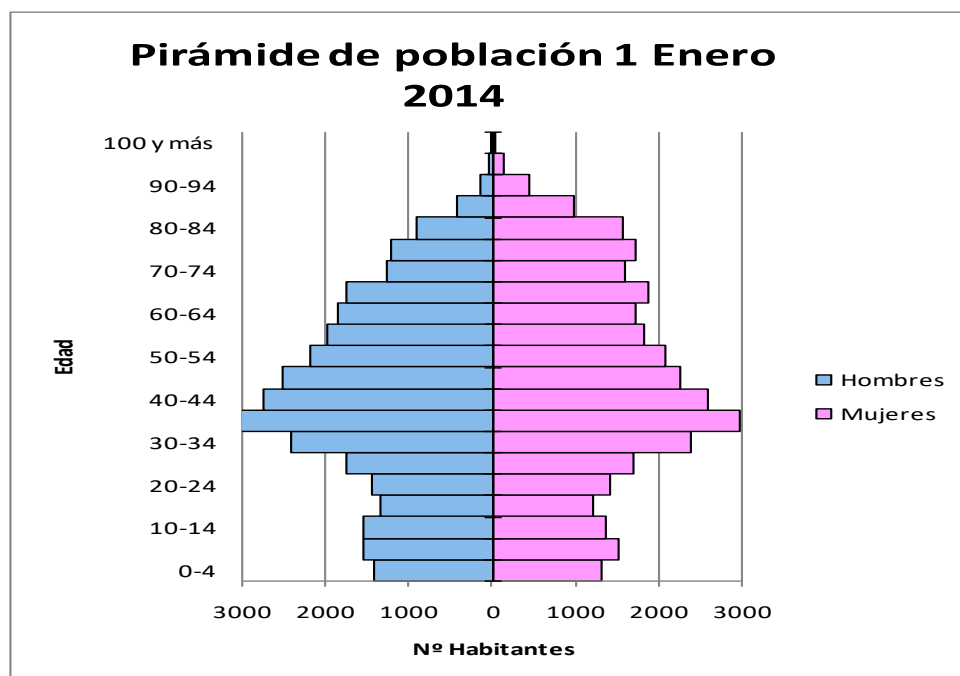
- **Índice de masculinidade (cociente)**

DATOS	FÓRMULA	RESULTADO
Población masculina	$T.M. = \frac{(Población masculina)}{(Población total) * 100}$	%
Población total		

Taxa de Masculinidade %	49,17
Índice de masculinidade/COCIENTE	0,97

Fonte: INE, Padrón Continuo a 1 de Xaneiro de 2015

Pirámide de Poboación

Fonte: INE, Padrón Continuo a 1 de Xaneiro de 2015

iii. Evolución poboación 2004-2014

- **Poboación total por municipio a 1 de Xaneiro de 2004 dividido en Mulleres e Homes, Poboación total por municipio a 1 de Xaneiro de 2014 dividido en Mulleres e Homes, Diferenza total entre 2004 e 2014, diferenza en Homes e diferenza en Mulleres.**

MUNICIPIO	POBOACIÓN TOTAL 1/01/2014	POBOACIÓN TOTAL 1/01/2004	HOMES 2014	HOMES 2004	MULLERES 2014	MULLERES 2004	DIFERENZA TOTAL	DIFERENZA HOMES	DIFERENZA MULLERES
Arbo	2.904	4.018	1.471	1.996	1.433	2.022	- 1.114	- 525	- 589
Cañiza, A	5.342	6.782	2.597	3.252	2.745	3.530	- 1.440	- 655	- 785
Covelo	2.719	3.730	1.347	1.760	1.372	1.970	- 1.011	- 413	- 598
Crecente	2.261	2.756	1.088	1.268	1.173	1.488	- 495	- 180	- 315
Mondariz	4.742	5.320	2.307	2.509	2.435	2.811	- 578	- 202	- 376

Mondariz-Balneiro	682	704	346	342	336	362	-	22	4	-	26	
Neves, As	4.121	4.440	2.001	2.156	2.120	2.284	-	319	-	155	-	164
Ponteareas	11.800	11.709	5.791	5.610	6.009	6.099		91	181	-	90	
Salceda de Caselas	8.890	6.835	4.467	3.414	4.423	3.421		2.055	1.053		1.002	
Salvaterra de Miño	9.626	8.019	4.822	3.913	4.804	4.106		1.607	909		698	
Totais	53.087	54.313	26.237	26.220	26.850	28.093	-	1.226	17	-	1.243	

Fonte: INE, Series históricas de poboación

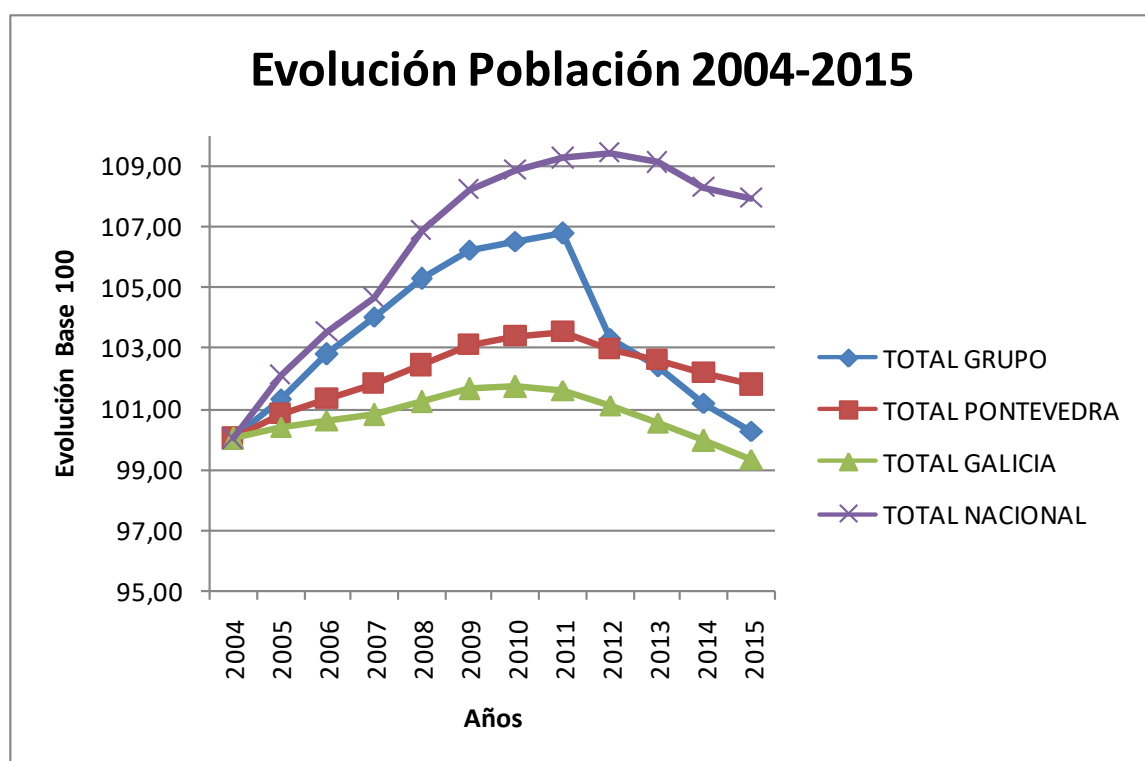
- Poboación total para a serie histórica 2004 a 2015, sen ter en conta os excluídos, así como Poboación total provincial, rexional e nacional para a serie histórica 2004 a 2015

MUNICIPIO	POBOACIÓN TOTAL 1/01/2015	POBOACIÓN TOTAL 1/01/2014	POBOACIÓN TOTAL 1/01/2013	POBOACIÓN TOTAL 1/01/2012	POBOACIÓN TOTAL 1/01/2011	POBOACIÓN TOTAL 1/01/2010	POBOACIÓN TOTAL 1/01/2009	POBOACIÓN TOTAL 1/01/2008	POBOACIÓN TOTAL 1/01/2007	POBOACIÓN TOTAL 1/01/2006	POBOACIÓN TOTAL 1/01/2005	POBOACIÓN TOTAL 1/01/2004
Arbo	2.846	2.904	2.967	3.191	3.741	3.801	3.833	3.877	3.887	3.955	3.973	4.018
Cañiza, A	5.230	5.342	5.416	5.511	6.461	6.517	6.583	6.651	6.696	6.714	6.747	6.782
Covelo	2.617	2.719	2.800	2.931	3.235	3.341	3.399	3.457	3.515	3.602	3.652	3.730
Crecente	2.252	2.261	2.314	2.367	2.533	2.540	2.596	2.652	2.698	2.677	2.748	2.756
Mondariz	4.665	4.742	4.800	4.841	5.081	5.200	5.259	5.328	5.320	5.354	5.343	5.320
Mondariz- Balneario	652	682	656	690	730	734	726	736	755	740	719	704
Neves, As	4.066	4.121	4.192	4.300	4.400	4.429	4.466	4.471	4.467	4.473	4.377	4.440
Ponteareas	22.990	23.115	23.326	23.409	23.561	23.316	23.172	22.750	22.411	21.993	21.378	21.049
Salceda de Caselas	8.873	8.890	8.887	8.835	8.665	8.448	8.289	7.938	7.686	7.402	7.176	6.835
Salvaterra de Miño	9.619	9.626	9.816	9.677	9.546	9.456	9.293	9.140	8.761	8.505	8.375	8.019
Totais Municipios	63.810	64.402	65.174	65.752	67.953	67.782	67.616	67.000	66.196	65.415	64.488	63.653
TOTAL PONTEVEDRA	947.374	950.919	955.050	958.428	963.511	962.472	959.764	953.400	947.639	943.117	938.311	930.931
TOTAL GALICIA	2.732.347	2.748.695	2.765.940	2.781.498	2.795.422	2.797.653	2.796.089	2.784.169	2.772.533	2.767.524	2.762.198	2.750.985
TOTAL NACIONAL	46.624.382	46.771.341	47.129.783	47.265.321	47.190.493	47.021.031	46.745.807	46.157.822	45.200.737	44.708.964	44.108.530	43.197.684

Fonte: INE, Series históricas de poboación

- **Táboa en base 100 que compara a evolución poboacional do GDR, a provincia, a CCAA e España desde 2004 a 2015 (máis gráfico correspondente)**

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
TOTAL GRUPO	100,00	101,31	102,77	104,00	105,26	106,23	106,49	106,76	103,30	102,39	101,18	100,25
TOTAL PONTEVEDRA	100,00	100,79	101,31	101,79	102,41	103,10	103,39	103,50	102,95	102,59	102,15	101,77
TOTAL GALICIA	100,00	100,41	100,60	100,78	101,21	101,64	101,70	101,62	101,11	100,54	99,92	99,32
TOTAL NACIONAL	100,00	102,11	103,50	104,64	106,85	108,21	108,85	109,24	109,42	109,10	108,27	107,93

Fonte: INE, Series históricas de poboación

iv. Migracións 2014⁷

MUNICIPIO	Total Altas	Altas Interiores	Altas Exteriores	Total Baixas	Baixas Interiores	Baixas Exteriores	Saldo Total	Saldo Interior	Saldo Exterior
Arbo	73	67	6	79	77	2	-6	-10	4
Cañiza, A	182	165	17	202	176	26	-20	-11	-9
Covelo	77	67	10	120	114	6	-43	-47	4
Crecente	153	141	12	100	89	11	53	52	1
Mondariz	154	144	10	171	161	10	-17	-17	0
Mondariz-Balneario	15	14	1	41	39	2	-26	-25	-1
Neves, As	109	99	10	135	125	10	-26	-26	0
Ponteareas	710	632	78	807	691	116	-97	-59	-38
Salceda de Caselas	391	372	19	384	328	56	7	44	-37
Salvaterra de Miño	462	399	63	401	294	107	61	105	-44
	2.326	2.100	226	2.440	2.094	346	- 114	6	- 120

- Saldo Migratorio Total

Inmigración Total	Emigración Total	Saldo Migratorio
2.326	2.440	- 114

- Saldo Migratorio Exterior

Inmigración Exterior	Emigración Exterior	Saldo Migratorio Exterior
226	346	- 120

- Saldo Migratorio Interior

Inmigración Interior	Emigración Interior	Saldo Migratorio Interior
2.100	2.094	6

⁷ Non se teñen en conta as entidades excluídas. Non existen datos inframunicipais

Fonte: INE, Estatística de variacións residenciais 2014 (último dato publicado)

• **Vivendas por municipios segundo o tipo de vivenda**

	Total	Vivendas familiares	Vivendas principais	Vivendas non principais	Vivendas secundarias	Vivendas baleiras	Vivendas colectivas
Mondariz	6.195	2.678	1.839	839	535	304	0
Mondariz-Balneario	1.737	673	282	391	247	144	0
Neves, As	5.962	2.553	1.697	856	569	287	0
Ponteareas	28.642	12.356	8.428	3.928	1.640	2.288	2
Salvaterra de Miño	13.400	5.736	3.809	1.927	971	956	1
Arbo	5.444	2.225	1.231	994	657	337	0
Cañiza, A	9.184	3.730	2.007	1.723	976	747	1
Covelo	4.334	1.834	1.169	665	536	129	1
Crecente	3.622	1.496	868	628	511	117	2
Salceda de Caselas	10.162	4.490	3.310	1.180	339	841	2
TOTAIS	88.682	37.771	24.640	13.131	6.981	6.150	9

Fonte: Explotación IGE a partir do ficheiro de microdatos do Censo de poboación e vivendas elaborado polo INE

• **Vivendas principais segundo o réxime de tenencia**

	Total	Propia, por compra, totalmente paga	Propia, por compra, con pagos pendentes (hipotecas)	Propia por herdanza ou doazón	Alugada	Cedida de balde ou a baixo prezo (por outro fogar, paga pola empresa)	Outra forma
Mondariz	1.839	642	298	660	70	10	159
Mondariz-Balneario	282	93	62	86	10	3	29
Neves, As	1.697	523	257	754	73	20	70
Ponteareas	8.428	2.690	3.125	1.272	672	206	462
Salvaterra de Miño	3.809	1.038	1.073	982	239	132	344

Arbo	1.231	474	80	518			158
Cañiza, A	2.007	606	272	786	81	27	236
Covelo	1.169	364	237	467	45	24	32
Crecente	868	459	112	233	16	6	42
Salceda de Caselas	3.310	983	1.396	493	214	91	133
TOTAIS	24.640	7.872	6.912	6.251	1.420	519	1.665

Fonte: INE. Censo de poboación e vivendas (explotación IGE a partir dous datos do INE)

• **Vivendas familiares principais segundo ou número de cuartos**

	Total vivendas	1 cuarto	2 cuartos	3 cuartos	4 cuartos	5 cuartos	6 cuartos	7 cuartos	8 cuartos	9 cuartos	10 ou máis cuartos
Mondariz	1.687	6	39	137	413	609	354	80	32	8	9
Mondariz-Balneario	245	2	9	30	65	71	44	8	6	3	7
Neves, As	1.575	2	29	130	386	662	247	50	42	15	12
Ponteareas	6.372	15	88	347	1.166	2.809	1.472	283	102	43	47
Salvaterra de Miño	2.709	9	78	325	546	1.009	509	143	56	24	10
Arbo	1.326	3	21	118	249	476	313	86	40	12	8
Cañiza, A	2.438	2	58	222	560	913	502	126	29	13	13
Covelo	1.450	3	45	160	325	511	290	66	23	10	17
Crecente	994	1	14	59	178	386	223	80	32	7	14
Salceda de Caselas	1.997	-	10	104	445	956	340	91	21	17	13
TOTAIS	20.793	43	391	1.632	4.333	8.402	4.294	1.013	383	152	150

Fonte: INE. Censos de poboación e vivendas 2001. Elaboración propia a partir dús ficheiros proporcionados polo INE

IV. Realidade económica⁸

• Produto interior bruto (PIB) por concello e por habitante

	Miles de euros	Euros por habitante
	17.570.718	18.416
36001 Arbo	33.181	9.434
36009 Cañiza, A	74.888	10.597
36013 Covelo	31.932	9.566
36014 Crecente	19.140	7.677
36030 Mondariz	49.480	9.786
36031 Mondariz-Balneario	10.541	14.539
36034 Neves, As	41.781	10.073
36042 Pontearreas	285.237	12.225
36049 Salceda de Caselas	99.969	11.063
36050 Salvaterra de Miño	113.183	11.535

Fonte: IGE. Produto interior bruto municipal. Base 2010, IGE. Cifras poboacionais de referencia

Nota: Vos datos de ambos os anos son provisionais. Para a obtención do PIB por habitante empregouse a poboación a 1 de xullo obtida coma ou media dous anos 2010 e 2011 para vos datos de 2010, e dous anos 2012 e 2013 para vos datos de 2012.

• Emprego por sectores

	TOTAL	Agricultura, gandaría e pesca	Industria	Construción	Servizos
Arbo	900	155	195	90	460
Cañiza, A	1.455	20	285	285	865
Covelo	690	20	245	75	350
Crecente	490	20	90	125	260
Mondariz	1.215	30	305	200	680

⁸ Non se teñen en conta as entidades excluídas. Non existen datos inframunicipales.

Fonte: Parados: Datos.gob.é para segundo semestre de 2014 e 2015; Ocupados: Afiliación á SS para Decembro de 2014 e 2015

Mondariz-Balneario	240	-	35	10	195
Neves, As	1.045	55	215	85	690
Ponteareas	7.940	210	1.585	1.095	5.050
Salceda de Caselas	3.320	70	1.055	370	1.825
Salvaterra de Miño	3.380	130	925	545	1.785
	19.495	670	4.600	2.680	11.550

FONTE: INE (Censo de poboación e vivendas 2011)

Datos por municipio para o ano 2014:

- Total N° de parados: Agricultura, industria, construción, servizos e sen emprego anterior

MUNICIPIO	Paro Agricultura	Paro Industria	Paro Construción	Paro Servizos	Paro sen emprego Anterior	TOTAL parados
Arbo	31	41	42	158	12	284
Cañiza, A	60	65	65	283	39	512
Covelo	13	13	33	119	19	197
Crecente	26	22	32	90	13	183
Mondariz	34	62	67	284	32	479
Mondariz-Balneario	-	6	2	29	1	38
Neves, As	31	73	64	261	51	480
Ponteareas	99	330	282	1.671	216	2.598
Salceda de Caselas	72	187	95	479	89	922
Salvaterra de Miño	81	168	132	568	64	1.013
Totais	447	967	814	3.942	536	6.706

• Total N° de ocupados, divididos en réxime xeral, agrario, fogar, marítimo, autónomos e do carbón

MUNICIPIO	TOTAL afiliados SS	Reg. Xeneral	R. G.- S.E.Agrario	R. G.- S.E.Fogar	R. E. MAR	R. E. T. Autónomos
Arbo	444	208	24	13	-	199
Cañiza, A	1.112	725	9	32	-	346
Covelo	310	158	<5	16	<5	136
Crecente	315	168	7	6	43	91
Mondariz	645	347	<5	28	<5	270
Mondariz-Balneario	272	225	-	7	-	40
Neves, As	598	317	16	16	-	249
Ponteareas	4.818	2.967	14	113	<5	1.724
Salceda de Caselas	1.910	1.198	14	15	-	683
Salvaterra de Miño	1.843	1.133	27	37	-	646
Totais	12.267	7.446	111	283	43	4.384

• Total comarcal: N° de empresas en función da actividade

Actividade	N° de empresas
1 Enerxía e auga	6
15 Producción, transporte e distribución de enerxía eléctrica, gas vapor e auga quente	5
16 Captación, tratamento e distribución de auga e fabricación de xeo	1
2 Extracción e transformación de minerais non enerxéticos e produtos derivados. Industria química	64
22 Producción e primeira transformación de metais	1
23 Extracción de minerais non metálicos nin enerxéticos: turberas	32

24 Industrias de produtos minerais non metálicos	26
25 Industria química	5
3 Industrias transformadoras dos metais mecánicos de precisión	71
31 Fabricación de produtos metálicos, excepto máquinas e material de transporte	47
32 Construción de maquinaria e equipo mecánico	8
33 Construción de máquinas de oficina e computadores (incluída a súa instalación)	5
34 Construción de maquinaria e material eléctrico	3
35 Fabricación de material electrónico	1
36 Construción de vehículos automóbiles e as súas pezas de reposto	0
37 Construción naval, reparación e mantemento de buques	4
39 Fabricación de instrumentos de precisión, óptica e similares	3
4 Outras industrias manufactureras	182
41 Industrias de produtos alimenticios e bebidas	44
42 Industrias doutros produtos alimenticios, bebidas e tabacos	50
43 Industria téxtil	6
44 Industria do coiro	2
45 Industria do calzado e vestido e outras confeccións téxtiles	6
46 Industrias de madeira, cortiza e mobles de madeira	39
47 Industria do papel e fabricación de artigos de papel: artes gráficas e edición	24
48 Industrias de transformación do caucho e materias plásticas	7
49 Outras industrias manufactureras	4
5 Construción	572
50 Construción	572
6.-Comercio, restaurantes, hospedaxe, reparacións	1637
61 Comercio por xunto	240
62 Recuperación de produtos	13

63 Intermediarios do comercio	27
64 Comercio polo miúdo de produtos alimenticios, bebidas e tabaco realizado en establecementos permanentes	270
65 Comercio polo miúdo de produtos industriais non alimenticios realizado en establecementos permanentes	390
66 Comercio mixto ou integrado : comercio polo miúdo fóra de establecemento comercial permanente(ambulancia, mercadillos, e mercados ocasionais ou xornais) comercio en réxime de expositores en depósito e mediante aparellos automáticos comercio	150
67 Servizo de alimentación	370
68 Servizo de hospedaxe	37
69 Reparacións	140
7.-Transporte e comunicación	286
72 Outros transportes terrestres	260
74 Transporte aéreo	0
75 Actividades anexas aos transportes	25
76 Telecomunicacións	1
8.- Institucións financeiras, seguros, servizos prestados ás empresas e alugueres	606
82 Seguros	1
83 Auxiliares financeiros e de seguros	125
84 Servizos prestados ás empresas	90
85 Aluguer de bens mobles	30
86 Aluguer de bens inmoables	360
9 Outros servizos	352
91 Servizos agrícolas, gandeiros, forestais e pesqueiros	86
92 Servizos de saneamento limpeza e similares. Servizos contra incendios e similares	32
93 Educación e investigación	47
94 Sanidade e servizos veterinarios	11
95 Asistencia e servizos sociais	6
96 Servizos recreativos e culturais	40

97 Servizos persoais	111
98 Parque de recreo, feiras e outros servizos relacionados co espectáculo. Organización de congresos, parques ou recintos feirais.	7
99 Servizos non clasificados noutras rúbricas	12

Fonte: Camerdata maio 2016

- **Taxa de paro %**

Taxa Paro %
35,34

- **Taxa de actividade %**

Taxa Actividade %
46,35

- **Poboación activa Nº**

Poboación Activa Nº
18.973

- **Poboación ocupada Nº**

Poboación Ocupada Nº
12.267

- **Poboación en paro Nº**

Poboación en paro Nº
6.706

• **Poboación activa agraria N°**

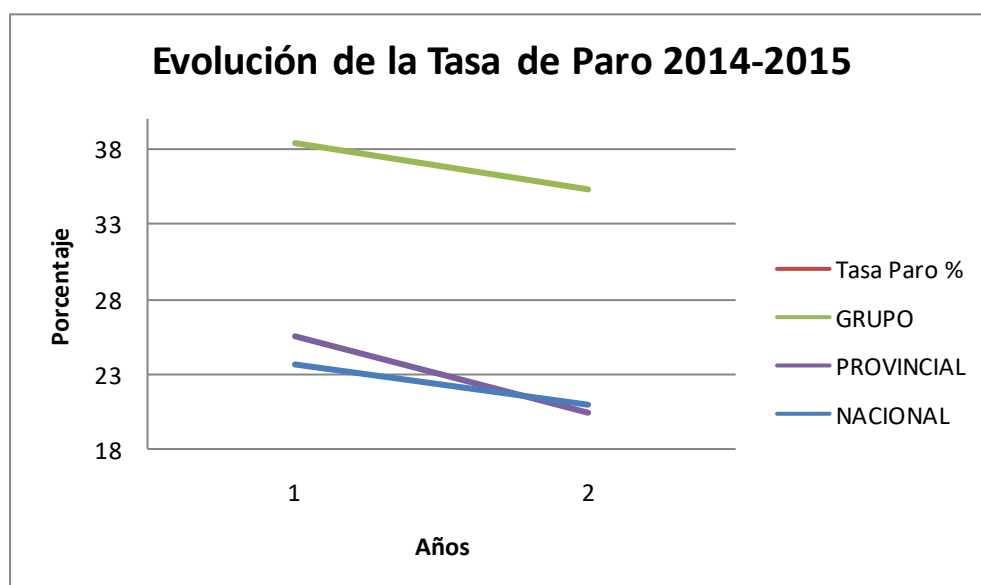
Poboación Activa Agraria N°
558

• **Evolución dos datos anteriores entre 2014 e 2015**

EVOLUCIÓN FORZA DE TRABALLO	Taxa Paro %	Taxa Actividade %	Poboación Activa N°	Poboación Ocupada N°	Poboación en paro N°	Poboación Activa Agraria N°	Poboación 15-64 anos
2014	38,42	47,22	19.626	12.086	7.540	582	41.567
2015	35,34	46,35	18.973	12.267	6.706	558	40.931
DIFERENZA	-3,07	-0,86	-653	181	-834	-24	-636

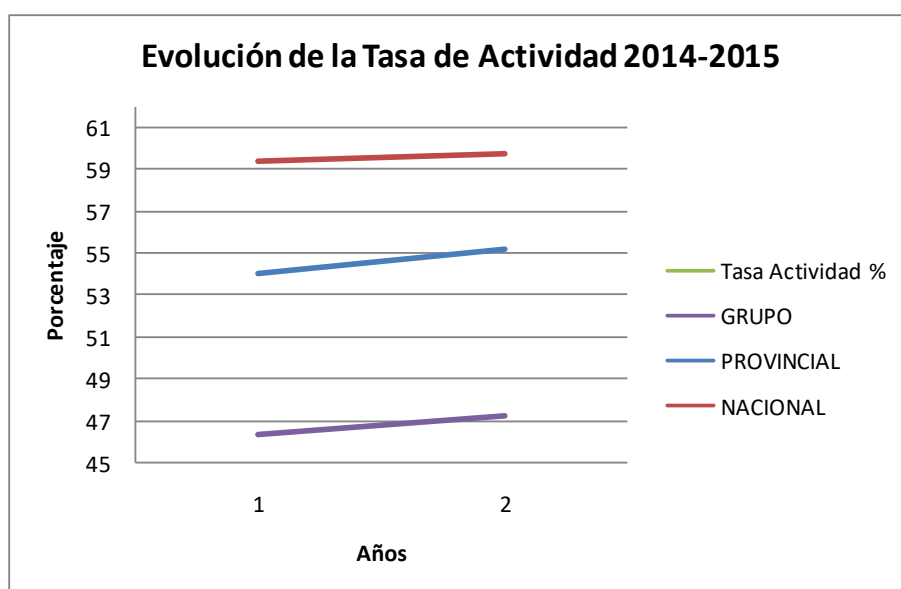
• **Comparativa da Taxa de actividade entre o GDR, a provincia e España en 2014 e 2015 (gráfico asociado)**

Taxa Actividade %	2014	2015
GRUPO	46,35	47,22
PROVINCIAL	54,08	55,16
NACIONAL	59,43	59,77

- Comparativa da Taxa de paro entre o GDR, a provincia e España en 2014 e 2015 (gráfico asociado)

Taxa Paro %	2014	2015
GRUPO	38,42	35,34
PROVINCIAL	25,46	20,47
NACIONAL	23,7	20,9

Fonte: Parados: Datos.gob.é para segundo semestre de 2014 e 2015; Ocupados: Afiliación á SS para Decembro de 2014 e 2015

7. Sector primario⁹

- Número de explotacións: Con SAU e sen SAU, Superficie Agraria Útil total (Ha) dividida por réxime de tenencia (propiedade + arrendamento + aparcería ou outros), Superficie de Agricultura Ecolóxica (Ha), Superficie de Terras Labradas (Ha), Superficie de Terras para pastos (Ha), Superficie de Especies Arbóreas e Forestais (Ha), Superficie doutras Terras non Forestais (Ha), Unidades Gandeiras Totais

MUNICIPIO	Nº Explotacións sen SAU	Nº Explotacións con SAU	Nº TOTAL Explotacións(*)	Propiedade	Arrendamento	Aparcería ou outros	SAU TOTAL ha	Superficie agricultura ecolóxica Ha	Terras labradas	Terras para pastos	Especies arbóreas e forestais	Outras terras non forestais	Unidades Gandeiras totais
Arbo		148	148	270	38	48	355	1	270	85	65	28	823
Cañiza, A	16	327	343	788	64	77	929	5	243	686	1.623	617	911
Covelo	12	137	149	2.987	8	163	3.158	114	67	3.092	1.604	976	1.256
Crecente	4	59	63	154	16	7	177	3	144	32	26	31	204
Mondariz	4	180	184	268	2	91	361	1	154	207	143	46	382
Mondariz-Balneario		1	1	2			2		2		-	-	-
Neves, As	3	207	210	270	53	142	465	2	271	194	93	30	313
Ponteareas	11	354	365	734	9	41	784	4	449	335	992	360	4.104
Salceda de Caselas	2	71	73	202	1	38	240		80	160	113	34	1.076
Salvaterra de Miño	4	310	314	511	62	35	607	50	408	199	267	75	1.954
Totais	56	1.794	1.850	6.186	252	641	7.079	180	2.089	4.990	4.926	2.196	11.024

⁹ Fonte: INE, Censo Agrario 2009. Excepto a superficie de especies arbóreas e forestais que no INE é incluída en “Outras” por iso é obtido o dato do IGE onde si está desagregado.

• **Número de Explotacións por tramos de idade e sexo do titular da explotación**

Sexo do titular de explotación	Home						Muller						Non aplica (o titular non é persoa física)	Nº Explotacións TOTAL
	Menos de 25 anos	De 25 a 34 anos	De 35 a 44 anos	De 45 a 54 anos	De 55 a 64 anos	De 65 anos ou máis	Menos de 25 anos	De 25 a 34 anos	De 35 a 44 anos	De 45 a 54 anos	De 55 a 64 anos	De 65 anos ou máis	Non aplica (o titular non é persoa física)	
Municipio	Número de Explotacións													
Arbo			4	10	29	50			4	13	13	19	6	148
Cañiza, A		7	9	22	47	81		4	12	30	49	77	5	343
Covelo	1	3	8	5	13	21	1	1	5	15	24	45	7	149
Crecente			1	5	14	13			2	8	3	13	4	63
Mondariz		1	6	3	13	36		2	6	21	32	64		184
Mondariz-Balneario												1		1
Neves, As			5	10	21	40	1		8	20	29	74	2	210
Ponteareas		1	9	17	46	80		1	18	45	65	80	3	365
Salceda de Caselas			2	4	15	24			3	5	7	11	2	73
Salvaterra de Miño		1	6	13	44	64	1	1	6	31	65	72	10	314
TOTAL	1	13	50	89	242	409	3	9	64	188	287	456	39	1.850

• Porcentaxe do número de explotacións do GDR con respecto ao número de explotacións de Galicia

	Nº Explotacións	%
Galicia	79.909	100
GDR 13	1.850	2,32

• Montes veciñais mancomunados

DMONTE	Municipio	Nome	Parroquia	Lugar	Comunidade	Data
2441	ARBO	ARBO	ARBO	SANTA MARÍA	ARBO	13/11/1979
2442	ARBO	SAN XOÁN	ARBO	SAN XOÁN	SAN XOÁN	13/11/1979
2443	ARBO	BARCELA	BARCELA	TODOS	BARCELA	13/11/1979
2444	ARBO	CABEIRAS	CABEIRAS	TODOS	CABEIRAS	13/11/1979
2445	ARBO	CEQUELIÑOS	CEQUELIÑOS	TODOS	CEQUELIÑOS	13/11/1979
2446	ARBO	MOURENTÁN	MOURENTÁN	TODOS MENOS SANDE	MOURENTÁN	13/11/1979
2447	ARBO	VAL DE MUIÑOS	MOURENTÁN	SANDE	SANDE	13/11/1979
2448	ARBO	SELA	SELA		SELA	13/11/1979
2449	ARBO	FENTEIRA E TRABAZOS		SANDE	SANDE	02/02/1990
2517	CAÑIZA (A)	FONTEFRÍA E MONTEAGUDO	ACHAS	TODOS	ACHAS	07/12/1979
2518	CAÑIZA (A)	FONTEFRÍA E SERRA DE FARO	PETAN	TODOS	PETÁN	07/12/1979
2519	CAÑIZA (A)	AUGAS FERREAS E BRIABI	A CAÑIZA	TODOS MENOS NOGUEIRO	A Cañiza MENOS NOGUEIRO	07/12/1979
2520	CAÑIZA (A)	NOGUEIRO	A CAÑIZA	NOGUEIRO	NOGUEIRO	07/12/1979
2521	CAÑIZA (A)	XUNQUEIRAS	COUTO	XUNQUEIRA	XUNQUEIRAS	07/12/1979
2522	CAÑIZA (A)	NOCEIFAS	COUTO	NOCEIFAS	NOCEIFAS	07/12/1979
2523	CAÑIZA (A)	MONTE DA FRANQUEIRA	FRANQUEIRA	TODOS	FRANQUEIRA	07/12/1979
2524	CAÑIZA (A)	LUNEDA	LUNEDA	TODOS	LUNEDA	07/12/1979
2525	CAÑIZA (A)	ARANES	OROSO	ARANES	ARANS	07/12/1979
2526	CAÑIZA (A)	GUNTÍN	OROSO	GUNTÍN, PIÑEIRO E COSTA	GUNTÍN, PIÑEIRO E COSTA	07/12/1979
2527	CAÑIZA (A)	RIBADIL	OROSO	RIBADIL	RIBADIL, CABADAS, BURGO, PORTOAugavell	07/12/1979

					A E BOUZAS DE ARRIBA	
2528	CAÑIZA (A)	PARADA	PARADA DE ACHAS	TODOS	PARADA DE ACHAS	07/12/1979
2529	CAÑIZA (A)	SANTABAIA	COUTO	SANTABAIA	SANTABAIA	07/12/1979
2530	CAÑIZA (A)	VALEIXE	VALEIXE	TODOS MENOS VOS TALOS	VALEIXE	07/12/1979
2531	CAÑIZA (A)	CARBALLAL	OROSO	CARBALLAL	CARBALLAL	05/02/1980
2532	CAÑIZA (A)	IGREXA E OUTROS	OROSO	IGREXA	IGREXA	05/02/1980
2533	CAÑIZA (A)	OS GÓMEZ	OROSO	VOS GÓMEZ	VOS GOMEZ	05/02/1980
2534	CAÑIZA (A)	FORAL DE PAREDES	OROSO	PAREDES	PAREDES	05/02/1980
2535	CAÑIZA (A)	OS TALLOS	VALEIXE	VOS TALOS	VOS TALOS	22/06/1981
2536	CAÑIZA (A)	VIEIRO	OROSO	PAREDES	PAREDES	08/06/1993
2537	CAÑIZA (A)	CHAN DAS TOUZOSAS E OUTROS (14 BIS)	VALEIXE		VALEIXE	20/02/2003
2538	CAÑIZA (A)	FONTAMALLO	COUSO		XUNQUEIRAS	25/06/2003
2601	COVELO	CAMPO	CAMPO	TODOS	CAMPO	14/10/1975
2602	COVELO	FOFE	FOFE	TODOS	FOFE	14/10/1975
2603	COVELO	GODÓNS	GODÓNS	TODOS	GODÓNS	14/10/1975
2604	COVELO	GRAÑA	GRAÑA	TODOS	GRAÑA	14/10/1975
2605	COVELO	PRADO	PRADO	TODOS	PRADO	14/10/1975
2606	COVELO	BARCIADEMERA	BARCIADEMERA	TODOS	BARCIADEMERA	04/05/1979
2607	COVELO	CASTELÁNS	CASTELÁNS	TODOS	CASTELÁNS	04/05/1979
2608	COVELO	COVELO	SANTIAGO DE COVELO	TODOS	SANTIAGO DE COVELO	04/05/1979
2609	COVELO	LAMOSA	LAMOSA	TODOS	LAMOSA	04/05/1979
2610	COVELO	MACEIRA	MACEIRA	TODOS	MACEIRA	04/05/1979
2611	COVELO	PARAÑOS	PARAÑOS	TODOS	PARAÑOS	04/05/1979
2612	COVELO	SUIDO	PIÑEIRO	TODOS	PIÑEIRO	04/05/1979
2613	COVELO	PRADO DA CANDA	PRADO DA CANDA	TODOS	PRADO DÁ CANDA	04/05/1979
2614	COVELO	SANTA MARIÑA	SANTA MARIÑA	TODOS	SANTA MARIÑA	04/05/1979
3856	COVELO	REGUEIRO E OUTROS		PAZOS	PAZOS	18/10/2007
4100	COVELO	ALDIR			PAZOS	15/01/2012
2615	CRECENTE	UCEIRA, NOVELOS, RIBADÍN E VICO	ALBEOS	TODOS	ALBEOS	07/05/1979
2616	CRECENTE	PEDROSO, REGA, CANDAS E PICOÑA	AMEIXEIRA	TODOS	AMEIXEIRA	07/05/1979
2617	CRECENTE	BRIÑEDO E LOMA CHOROSA	ANGUDES	TODOS	ANGUDES	07/05/1979
2618	CRECENTE	REQUIÁNS, CERNADAS E AGÜEIRO	CRECENTE	TODOS	CRECENTE	07/05/1979
2619	CRECENTE	CHAN DE MOURAS, MARTIÑÁNS E LEIRÓS	FILGUEIRA	TODOS	FILGUEIRA	07/05/1979
2620	CRECENTE	REQUIÁNS, CASTELETE E	FREIXO	TODOS	FREIXO	07/05/1979

		REPOLÍN				
2621	CRECENTE	MUIÑOS E REPOLÍN	QUINTELA	TODOS	QUINTELA	07/05/1979
2622	CRECENTE	COUTADA, POVANZA E SAN SEBASTIÁN	REBORDECHÁN	TODOS	REBORDECHÁN	07/05/1979
2623	CRECENTE	CHAN DA RIBEIRA E OUTROS	RIBIERA	TODOS	RIBEIRA	07/05/1979
2624	CRECENTE	CHAN DO MARCO, LOMA CHOROSA E CRUZ	SENDELLE	TODOS	SENDELLE	07/05/1979
2625	CRECENTE	REQUIÁNS, NOVELOS E PENA AGUDA	VILAR	TODOS	VILAR	07/05/1979
2838	MONDARIZ	FRADES	FRADES	TODOS	FRADES	15/11/1979
2839	MONDARIZ	GARGAMALA	GARGAMALA	TODOS	GARGAMALA	15/11/1979
2840	MONDARIZ	LOUGARES	LOUGARES	TODOS	LOUGARES	15/11/1979
2841	MONDARIZ	MEIROL	MEIROL	TODOS	MEIROL	15/11/1979
2842	MONDARIZ	MONDARIZ	MONDARIZ	TODOS	MONDARIZ	15/11/1979
2843	MONDARIZ	MOURISCADOS	MOURISCADOS	TODOS	MOURISCADOS	15/11/1979
2844	MONDARIZ	RIOFRÍO	RIOFRÍO	TODOS	RIOFRÍO	15/11/1979
2845	MONDARIZ	SABAXÁNS	SABAXÁNS	TODOS	SABAXÁNS	15/11/1979
2846	MONDARIZ	TOUTÓN	TOUTÓN	TODOS	TOUTÓN	15/11/1979
2847	MONDARIZ	GARABITE	VILAR	TODOS	VILAR	15/11/1979
2910	NEVES (AS)	SAN PEDRO DE BATALLÁNS	SAN PEDRO DE BATALLÁNS	TODOS	SAN PEDRO DE BATALLÁNS	05/12/1980
2911	NEVES (AS)	SANTA EULALIA	SANTA EULALIA	TODOS	SANTA EULALIA DE BATALLÁNS	05/12/1980
2912	NEVES (AS)	LIÑARES	LIÑARES	TODOS	LIÑARES	05/12/1980
2913	NEVES (AS)	AS NEVES	AS NEVES	TODOS	AS NEVES	05/12/1980
2914	NEVES (AS)	CAMPIÑOS E SALGUEIROS	SANTIAGO	TODOS	SANTIAGO DE RIBARTEME	05/12/1980
2915	NEVES (AS)	RUBIÓS	RUBIÓS	TODOS	RUBIÓS	05/12/1980
2916	NEVES (AS)	SETADOS	SETADOS	TODOS	SETADOS	05/12/1980
2917	NEVES (AS)	TABOEXA	TABOEXA	TODOS	TABOEXA	05/12/1980
2918	NEVES (AS)	TORTOREOS	TORTOREOS	TODOS	TORTOREOS	05/12/1980
2919	NEVES (AS)	VIDE	VIDE	TODOS	VIDE	05/12/1980
2920	NEVES (AS)	CERDEIRA	CERDEIRA	TODOS	CERDEIRAS	26/05/1982
2921	NEVES (AS)	SAN CIPRIANO DE RIBARTEME	SAN CIPRIANO	TODOS	SAN CIPRIANO DE RIBARTEME	26/05/1982
2922	NEVES (AS)	FÉREX VELLO, POUSIÑOS E POUSADOIRO PEQUENO	SAN XOSÉ	TODOS	SAN XOSÉ DE RIBARTEME	26/05/1982
2923	NEVES (AS)	CACHADIÑA E ASPRA	SETADOS		SETADOS	29/11/2000
3006	PONTEAREAS	GULÁNS	GULÁNS	TODOS	GULÁNS	01/02/1979
3007	PONTEAREAS	PERDIGUEIRO OU PERDIGAL, TEÁN, PORTELA E LAXE DE GANADE	AREAS	TODOS	AREAS	05/12/1979
3008	PONTEAREAS	CABARNOURO E	ARNOSO	TODOS	ARNOSO	05/12/1979

		FRAGA, LADEIRA, FONTIÑA E MENDRELLO				
3009	PONTEAREAS	COTRES, COTO DA BARREIRA, OUTEIRO LONGO, CHAN DE ANDEIRA E FERREIROS, OUTEIRAL, SAN ROQUE E MOROUZÓN	CELEIROS	TODOS	CELEIROS	05/12/1979
3010	PONTEAREAS	FRAGA DO REI E BOUZA DÁ VACA E MUIÑO DE ABAIXO	CRISTIÑADE	TODOS	CRISTIÑADE	05/12/1979
3011	PONTEAREAS	CARBALLAS, LACEIRAS, BRETE E PEDROSO E MEIXUEIRO	CUMIAR	TODOS	CUMIAR	05/12/1979
3012	PONTEAREAS	TERREIRO, CHÁNS, OUTEIRO E SERRA	FOZARA	TODOS	FOZARA	05/12/1979
3013	PONTEAREAS	GARAMIL, MIRÓN-COLLEIRA, ALTO DÁ COSTA E HERVENLLA	GUILLADE	TODOS	GUILLADE	05/12/1979
3014	PONTEAREAS	POZONES, PENA DA CRUZ, AVEIRO, MURUXEIRAS	NOGUEIRA	TODOS	NOGUEIRA	05/12/1979
3015	PONTEAREAS	COTO DO GATO E GRAMIL, BIBIDOURO E COTRES OU CAPELA	SANTIAGO DE OLIVEIRA	TODOS	SANTIAGO DE OLIVEIRA	05/12/1979
3016	PONTEAREAS	GALLEIRO	PADRÓNS	TODOS	PADRÓNS	05/12/1979
3017	PONTEAREAS	TERREIRO E SERRA	PAREDES	TODOS	PAREDES	05/12/1979
3018	PONTEAREAS	SALGUEIRÓN E COBAS, CARBALLINOS, PORTELA DE RIBEIRA, SANTA CRUZ, LOMBO DE ARCA E REGO DA BESTA	RIBADETEA	TODOS	RIBADETEA	05/12/1979
3019	PONTEAREAS	SEIXO E FORNA, CHAN DA CRUZ 1, CHAN DA CRUZ 2, COSTA E CABERNOURO	XINZO	TODOS	XINZO	05/12/1979
3020	PONTEAREAS	PICARAÑA E SERRA, PENA DOUS NAMORADOS E COTRES	ARCOS	TODOS	ARCOS	04/12/1980

3021	PONTEAREAS	TORREIRO, FRAGA DO REI, REGUEIRO GRANDE, ARRUXO, COTO, COTO DA RAVELA E COTO DE QUINTELA	BUGARÍN	TODOS	BUGARÍN	04/12/1980
3022	PONTEAREAS	LANDÍN, PICARAÑA, BUSTELO, CIVIDAD E CHAN DA VIRXE	SAN LOURENZO DE OLIVEIRA	TODOS	SAN LOURENZO DE OLIVEIRA	04/12/1980
3023	PONTEAREAS	LANDÍN	PÍAS	TODOS	PÍAS	04/12/1980
3024	PONTEAREAS	PICARAÑA E CANEDO	PONTEAREAS	TODOS	PONTEAREAS	04/12/1980
3025	PONTEAREAS	PRADO	PRADO	TODOS	PRADO	04/12/1980
3026	PONTEAREAS	MONTE ALEGRE	MOREIRA	TODOS	MOREIRA	31/05/1982
3027	PONTEAREAS	FRAGA DO REI, PEDREIRA E COTO DE AMARO (10 BIS)	SANTIAGO DE OLIVEIRA	TODOS	SANTIAGO DE OLIVEIRA	22/12/1994
3028	PONTEAREAS	LOMBA DO PORTO E BOUZA VELLA	AREAS	TODOS	AREAS	20/06/1995
3029	PONTEAREAS	MONTE DE COUSO	GULÁNS	COUSO	COUSO	19/05/1992
3030	PONTEAREAS	REDONDAL E OUTROS	ANGOARES	TODOS	ANGOARES	03/11/1992
3031	PONTEAREAS	DA COSTA E OUTROS	FONTENLA	TODOS	FONTENLA	03/11/1992
3032	PONTEAREAS	COTO DE BURRO E OUTROS	SAN MATEO DE OLIVEIRA	TODOS	SAN MATEO DE OLIVEIRA	09/10/1996
3033	PONTEAREAS	ALVELLE, GRAMIL E EIRAS DA MO	GUILLADE	TODOS	GUILLADE	09/10/1996
3034	PONTEAREAS	BARXELA E LOMBA DO CRUCEIRO (13 BIS)	RIBADETEA		RIBADETEA	30/05/2001
3035	PONTEAREAS	MONTE CANEIRO E AS PÍAS (7 BIS)	FOZARA		FOZARA	03/04/2002
3036	PONTEAREAS	CASTRELO, BLANQUIÑAS E LADEIRAS DE CASTRO	MOREIRA		MOREIRA, CASTELO, REGO ALTO, CRUCEIRAS E MONTES DE ABAIXO	17/02/1994
3037	PONTEAREAS	PORTO DA LOMBA E A CRUZ	AREAS		AREAS	18/11/1996
3038	PONTEAREAS	ANACOS DE CORTELLAS E OUTROS	PADRÓNS		PADRÓNS	19/03/1997
3039	PONTEAREAS	PERDIGUEL	AREAS		AREAS	20/02/2003
3040	PONTEAREAS	LOMBA DE PORTO SUR	AREAS	TODOS	AREAS	22/02/2006
3864	PONTEAREAS	ABERTO - LOMBO	RIBADETEA	TODOS	RIBADETEA	27/02/2008

		DARCA				
4032	PONTEAREAS	ESCOLA E OUTROS (3 PARCELAS)	ANGOARES		ANGOARES	18/10/2007
3104	SALCEDA DE CASELAS	BUDIÑO	BUDIÑO	TODOS	BUDIÑO	05/12/1980
3105	SALCEDA DE CASELAS	ENTENZA	ENTENZA	TODOS	ENTENZA	05/12/1980
3106	SALCEDA DE CASELAS	PARDERRUBIAS	PARDERRUBIAS	TODOS	PARDERRUBIAS	05/12/1980
3107	SALCEDA DE CASELAS	PICOÑA	PICOÑA	TODOS	PICOÑA	05/12/1980
3108	SALCEDA DE CASELAS	SAN XURXO DE SALCEDA	SAN XURXO	TODOS	SAN XURXO	05/12/1980
3109	SALCEDA DE CASELAS	SANTA MARÍA DE SALCEDA	SANTA MARÍA	TODOS	SANTA MARIA	05/12/1980
3110	SALCEDA DE CASELAS	SOUTELO	SOUTELO	TODOS	SOUTELO	05/12/1980
4026	SALCEDA DE CASELAS	LAXE OU CURUXEIRAS			PICOÑA	01/04/2013
4045	SALCEDA DE CASELAS	AS COVAS	SANTA MARIA DE SALCEDA		SANTA MARIA	19/06/2013
4084	SALCEDA DE CASELAS	Parcela Igrexario. Casa da Comunidade de montes (PO-04-ADTER-15)			PICOÑA	30/06/2015
3111	SALVATERRA DE MIÑO	SALGOSA E COSTOIA	MEDER	TODOS	MEDER	10/09/1984
3112	SALVATERRA DE MIÑO	VISO, CURROS, CHAN DE REZADAS, RIVEIRA, PAJARIZA, BOUZA VELLA OU CORDEIRO E MONTE FEO	ALXAN	TODOS	ALXEN	20/09/1984
3113	SALVATERRA DE MIÑO	ARANTEI	ARANTEI	TODOS	ARANTEI	20/09/1984
3114	SALVATERRA DE MIÑO	PENA BARREIRO, BURACA GRANDE, ALTO DO VISO, MONTE RÍO E COTO DE MARÍA ISABEL	CABREIRA	TODOS	CABREIRA	20/09/1984
3115	SALVATERRA DE MIÑO	COTO DE MINA, AS LEVADAS E PENEDO DOS LADRÓNS	FIOLLEDO	TODOS	FIOLLEDO	20/09/1984
3116	SALVATERRA DE MIÑO	COTO CERDEIRAL E SANTA CRISTINA	LEIRADO	TODOS	LEIRADO	20/09/1984
3117	SALVATERRA DE MIÑO	COTO DE NOSA SEÑORA, AGUILLÓN, ANDURÁNS, MOO, PENEDO REDÓNDO, DAS	LIRA	TODOS	LIRA	20/09/1984

		COSTAS E SAN AMARO				
3118	SALVATERRA DE MIÑO	LOURIDO	LOURIDO	TODOS	LOURIDO	20/09/1984
3119	SALVATERRA DE MIÑO	FONTE DOS PORCOS E CHAN DE SALGOSA	OLEIROS	TODOS	OLEIROS	20/09/1984
3120	SALVATERRA DE MIÑO	TRIFEIRO, CASTELO E RUXIAGO	PESQUEIRAS	TODOS	PESQUEIRAS	20/09/1984
3121	SALVATERRA DE MIÑO	MIRÓN	PORTO	TODOS	PORTO	20/09/1984
3122	SALVATERRA DE MIÑO	ABELEDA, COTO DE MARCÓN OU CAGARRÓN, PREITO EIRA, GOMADA E PENEDO REDONDO	SOUTOLOBRE	TODOS	SOUTOLOBRE	20/09/1984
3123	SALVATERRA DE MIÑO	COTO LADEA, PEDREIRA, CALVARIO, BORRAXEIRO E GENDUFE	UMA	TODOS	SAN ANDRÉS DE UMA	20/09/1984
3124	SALVATERRA DE MIÑO	OUTEIRO LOMBO OU FERREIRÓS, PORTO ASENSO, COTO DA GANDARELA	VILACOBA	TODOS	VILACOBA	20/09/1984
3125	SALVATERRA DE MIÑO	REMARTIÑO, EDRA CHAAN, PEDRA PENA, GOMADA, AVELÁN E CARBO, REBAIDO E PORRIÑO	FORNELOS	TODOS	FORNELOS	04/12/1984
3126	SALVATERRA DE MIÑO	CABANAS OU CABADA, RAMALLOS, GARRADINA, COTO DOS MOS E MONTE CASTELO	SALVATERRA	TODOS	SALVATERRA	04/12/1984
3127	SALVATERRA DE MIÑO	CEO, CAPELA E SANTIAGO	ALXÉN		ALXEN	19/03/1997
3128	SALVATERRA DE MIÑO	BARREIRAS E OUTROS	FORNELOS		FORNELOS	04/06/1997
3129	SALVATERRA DE MIÑO	LUGAR DE IGREXA	PORTO		PORTO	20/02/2003
3130	SALVATERRA DE MIÑO				PORTO	//
3131	SALVATERRA DE MIÑO	REGA E FERREIROS	FIOLLEDO		FIOLLEDO	14/07/2004
3132	SALVATERRA DE MIÑO	MANGARELA E OUTROS	MEDER	TODOS	MEDER	24/04/2003
3946	SALVATERRA DE MIÑO	MONTE DO CRISTO, BARRIO			MEDER	14/02/2011

		DA LUZ, BARREIRA DE NOGUEIRÓ, FONTECOBA				
--	--	--	--	--	--	--

Fonte: http://mediorural.xunta.gal/nc/é/areas/forestal/ordenacion/man_comun/

8. Sector secundario

Actividade do establecemento (a 1 letra da CNAE09)	B - Industrias extractivas	C - Industria manufacturera	D - Fornezo de enerxía eléctrica, gas, vapor e aire acondicionado	E - Subministración de auga, actividades de saneamento, xestión de residuos e descontaminación	F - Construción
Municipio de residencia	Persoas	Persoas	Persoas	Persoas	Persoas
Total	295	4.075	10*	35*	2.985
36001 Arbo		195			90
36014 Crecente		55			125
36013 Covelo		215			
36017 Cañiza, A	20*	835	0	0	970
36030 Mondariz		305			200
36031 Mondariz-Balneario		35			*
36034 Neves, As		190			85
36042 Pontearreas	30*	1.545	10*	0	1.095
36049 Salceda de Caselas	210	830	0	15*	370
36050 Salvaterra de Miño	40*	870	0	15*	545

FONTE: INE 2016

9. Sector terciario

Actividade do establecemento (a 1 letra da CNAE09)	G - Comercio por xunto e polo miúdo; reparación de vehículos de motor e motocicletas	H - Transporte e almacenamento	I - Hostalaría	J - Información e comunicacións	K - Actividades financeiras e de seguros	L - Actividades inmobiliarias	M - Actividades profesionais, científicas e técnicas	N - Actividades administrativas e servizos auxiliares
Municipio de residencia	Persoas	Persoas	Persoas	Persoas	Persoas	Persoas	Persoas	Persoas
Total	4.170	1.350	1.525	320	360	85	665	475
36001 Arbo	225	*	90					*
36014 Crecente	40							
36013 Covelo	85							
36017 Cañiza, A	1.735	375	600	110	215	35*	315	175
36030 Mondariz	135	80	80					*
36031 Mondariz-Balneario	40	*	25					*
36034 Neves, As	215	*	75					70
36042 Ponteareas	1.385	500	640	65	55*	5*	240	225
36049 Salceda de Caselas	660	120	175	70	35*	15*	40	45
36050 Salvaterra de Miño	390	355	110	75	60	30*	65	30*

Actividade do establecemento (a 1 letra da CNAE09)	Ou - Administración Pública e defensa; Seguridade Social obrigatoria	P - Educación	Q - Actividades sanitarias e de servizos sociais	R - Actividades artísticas, recreativas e de entretememento	S - Outros servizos	T - Actividades dos fogares como empregados de persoal doméstico; actividades dos fogares como produtores de bens e servizos para uso propio	Ou - Actividades de organizacións e organismos extraterritoriais
Municipio de residencia	Persoas	Persoas	Persoas	Persoas	Persoas	Persoas	Persoas
Total	1.105	1.385	1.045	285	695	455	15*
36001 Arbo	*	*	*		*		
36014 Crecente			50				
36013 Covelo							
36017 Cañiza, A	455	545	235	70	245	155	0
36030 Mondariz	*	80	60		*		
36031 Mondariz-Balneario	20	10	25		25		
36034 Neves, As	70	50	*		*		
36042 Pontearas	370	595	410	135	250	165	0
36049 Salceda de Caselas	105	135	190	20*	115	105	0
36050 Salvaterra de Miño	170	110	210	60*	85	25*	15*

FONTE: INE 2016

Turismo

Aloxamentos turísticos

- A Cantaruxa Maruxa
Turismo rural - Grupo-B (Casa de Aldea)
36879 Mondariz - Pontevedra
ou +34 986654647
ou +34 605096917
ou benvidos@acantaruxamaruxa.es
ou <http://www.acantaruxamaruxa.es>
- A Pampla
Vivendas Turísticas
36887 A Cañiza - Pontevedra
ou +34 629784245
ou apampla@torgo.es
ou <http://www.torgo.es/apampla>
- A Regueira dos Ojea
Turismo rural - Grupo-B (Casa de Aldea)
36470 Salceda de Caselas - Pontevedra
ou +34 639125145
ou aregueira.ojea@gmail.com
ou <http://www.aregueira.com>
- Albergue O Coto
Albergue Turístico
Barrio Ou Coto
36430 Arbo - Pontevedra
ou +34 606221533
ou albergue@ocoto.com
ou <http://www.ocoto.com>
- Alentea
Albergue Turístico
Barrio de Mera 33
36878 Covelo - Pontevedra
ou +34 986668134
- Ameixoa
Pensión - Pensión 1 estrela
Dtor. Zunzunegui, 24
36470 Salceda de Caselas - Pontevedra
ou +34 986349052

- Anduriña
Pensión - Pensión 3 estrelas
Mondariz - Pontevedra
ou +34 986662432
ou +34 696403419
ou reservas@hostalandurina.com
ou <http://www.hostalandurina.com>
- As Breas
Hoteis - Hotel 1 Estrela
36457 Salvaterra de Miño - Pontevedra
ou +34 986658209
ou casadasbreas@yahoo.es
ou <http://www.casadasbreas.com>
- As Pontes
Pensión - Pensión 2 estrelas
36860 Pontearreas - Pontevedra
ou +34 986669946
ou <http://www.aspontesch.com>
- Balneario de Mondariz
Hoteis - Hotel 4 Estrelas
Avenida Enrique Peinador s/n
36890 Mondariz-Balneario - Pontevedra
ou +34 986656156
ou reservas@balneariodemondariz.com
ou <http://www.balneariodemondariz.com>
- Cañiza, A
Hoteis - Hotel 2 Estrelas
Leboriz 26
36880 A Cañiza - Pontevedra
ou +34 986651111 / +34 986751340
- Carballo do Marco
Cámping - Cámping de 2ª Categoría
36880 A Cañiza - Pontevedra
ou +34 986652126
ou +34 634563468
ou aldeaguntin@aldeaguntin.es
ou <http://www.aldeaguntin.es>
- Casa Crecente
Pensión - Pensión 1 estrela
Mon e Landa 14
36420 Crecente - Pontevedra
ou +34 986603203

- Casa Cruceiro
Turismo rural - Grupo-B (Casa de Aldea)
36435 Arbo - Pontevedra
ou +34 986665544
ou +34 676461848
ou reservas@casacruceiroarbo.com
ou <http://www.casacruceiroarbo.com>
- Turismo rural - Grupo-B (Casa de Aldea)
A Feira 15 A
36448 As Neves - Pontevedra
ou +34 986657687
ou +34 686621306
- Casa da Urcela
Turismo rural - Grupo-B (Casa de Aldea)
36863 Pontearreas - Pontevedra
ou +34 986649534
ou +34 610624523
ou urcela@agarimo.com
ou <http://www.casadaurcela.com>
- Casa das Pías
Turismo rural - Grupo-B (Casa de Aldea)
36895 Pontearreas - Pontevedra
ou +34 986645519
ou +34 639662067
ou rural@casadaspias.com
ou <http://www.casadaspias.com>
- Casa do Cribeiro
Turismo rural - Grupo-B (Casa de Aldea)
36863 Pontearreas - Pontevedra
ou +34 986649534
ou +34 610624523
ou urcela@agarimo.com
ou <http://www.casadaurcela.com>
- Casa do Val
Turismo rural - Grupo-B (Casa de Aldea)
36863 Pontearreas - Pontevedra
ou +34 986649100
ou +34 647978595
ou casadoval@gmail.com
ou <http://www.casadoval.es>

- Casa Grande A Almuíña
Turismo rural - Grupo-A (Casa Grande)
36439 Arbo - Pontevedra
ou +34 986664909
ou casagrandelaalmuina@casagrandelaalmuina.com
ou <http://www.casagrandelaalmuina.com>
- Casa do Vieiro
Turismo rural - Grupo-C (Casa de Labranza)
Leira Ou Vieiro - Estrda. Crecente
36880 A Cañiza - Pontevedra
ou +34 986652431 / +34 986652496
ou <http://www.osdoresero.es>
- Casa Pazos
Turismo rural - Grupo-B (Casa de Aldea)
36435 Arbo - Pontevedra
ou +34 986665986
ou +34 616016301
ou casapazos@agarimo.com
ou <http://www.casapazos.es>
- Casa Uma
Turismo rural - Grupo-B (Casa de Aldea)
36448 As Neves - Pontevedra
ou +34 698152152
ou casarural@galicia.com
ou <http://www.casauma.es>
- Cemar
Hoteis - Hotel 2 Estrelas
Estr. Pontearreas-Mondariz Km 7
36890 Mondariz-Balneario - Pontevedra
ou +34 986662377
ou hotelcemar@live.com
ou <http://www.hotelcemar.com>
- Pensión - Pensión 2 estrelas
Joaquín Fernández Sestelo 2
36473 Salceda de Caselas - Pontevedra
ou +34 986349066
- Chandaspuga
Vivendas Turísticas
A Chán 32
Arbo - Pontevedra
ou +34 605141431

- Condado
Hotéis - Hotel 3 Estrelas
Rúa Real 62
36860 Pontearreas - Pontevedra
ou +34 986641310 / +34 986641319
ou recepcion@hotelcondado.es
ou <http://www.hotelcondado.es>
- Costa
Pensión - Pensión 2 estrelas
Estrada de Lamosa 1
36872 Covelo - Pontevedra
ou +34 986650032
ou pensionresidenciacosta@hotmail.com
ou <http://www.pensioncosta.com>
- Eido de Abaixo
Turismo rural - Grupo-B (Casa de Aldea)
36866 Pontearreas - Pontevedra
ou +34 986641652
ou +34 626704953
ou eidodeabaixo@agarimo.com
ou <http://eidodeabaixo.blogspot.com>
- Escribana de Torgo
Turismo rural - Grupo-A (Casa Grande)
36887 A Cañiza - Pontevedra
ou +34 653571610
ou casarural@escribanadetorgo.com
ou <http://www.escribanadetorgo.com>
- Hijos Dalgo
Turismo rural - Grupo-B (Casa de Aldea)
36943 Crecente - Pontevedra
ou +34 986666319
ou +34 610524142
ou info@ruralcasa.com
ou <http://www.ruralcasa.com>
- Imperio
Pensión - Pensión 1 estrela
Progreso s/n
36880 A Cañiza - Pontevedra
- Lugar da Xacra
Turismo rural - Grupo-B (Casa de Aldea)
36457 Salvaterra de Miño - Pontevedra
ou +34 986658209
ou +34 655477132
ou casadasbreas@yahoo.es

- Cámping - Cámping de 1ª Categoria
Praia Fluvial de Maceira
36873 Covelo - Pontevedra
ou +34 678620336
ou info@campingmaceira.com
ou <http://www.campingmaceira.com>
- María Bargiela
Turismo rural - Grupo-B (Casa de Aldea)
36458 Salvaterra de Miño - Pontevedra
ou +34 986122705
ou +34 636014506
ou enoturismo@mariabargiela.com
ou <http://www.mariabargiela.com>
- Montesol
Pensión - Pensión 2 estrelas
Entrecines
36440 As Neves - Pontevedra
- Ou'Desextres da Castiñeira
Turismo rural - Grupo-B (Casa de Aldea)
36888 A Cañiza - Pontevedra
ou +34 619590775 / +34 626165462
ou odesextres@casaruralodesextres.com
ou <http://odesextres.webcindario.com>
- Pazo Barreiro
Turismo rural - Grupo-A (Pazo)
36420 Crecente - Pontevedra
ou +34 986666479
ou pazobarreiro@hotmail.com
ou <http://www.pazodobarreiro.com>
- Parigueira da Forxa
Pensión - Pensión 1 estrela
36873 Covelo - Pontevedra
ou +34 986668755
ou parigueiradaforxa@hotmail.com
- Pazo da Fraga
Turismo rural - Grupo-A (Pazo)
36429 Crecente - Pontevedra
ou +34 986666068
ou +34 686964052
ou <http://www.pazodafraga.com>

- Pazo de Almuíña
Turismo rural - Grupo-A (Pazo)
Pazo de Almuíña 9-10
36430 Arbo - Pontevedra
ou +34 986657143 / +34 986663424
ou enoturismo@adegasgalegas.es
- Portada do Cuco
Turismo rural - Grupo-B (Casa de Aldea)
36874 Mondariz - Pontevedra
ou +34 667715904
ou portadadocuco@gmail.com
- O Pozo
Hoteis - Hotel 2 Estrelas
Estrada de Ourense N-120, enlace A52
36880 A Cañiza - Pontevedra
ou +34 986651050 / +34 986651051
ou hotelopozo@hotelopozo.com
ou <http://www.hotelopozo.com>
- Reitoral de Fofe
Turismo rural - Grupo-A (Casa Reitoral)
36873 Covelo - Pontevedra
ou +34 986668750
ou info@rectoraldefofe.com
ou <http://www.turismoruralrectoraldefofe.com>
- Refuxio
Pensión - Pensión 1 estrela
Cervantes 7
36870 Mondariz - Pontevedra
ou +34 986660710
- Torre, A
Pensión - Pensión 1 estrela
36472 Salceda de Caselas - Pontevedra
ou +34 986346077
- Valeriano
Pensión - Pensión 1 estrela
Marqueda do Pazo 28
36440 As Neves - Pontevedra
+34 986648170
casabarvaleriano@hotmail.com

Restauración

- A Leira do Parrulo
Restaurante - 3º Categoría - 2 Tenedores
36860 Ponteareas - Pontevedra
 - +34 986660652
- Agarimos
Restaurante - 3º Categoría - 2 Tenedores
36867 Ponteareas - Pontevedra
 - +34 986640821
- Atalaia
Restaurante - 3º Categoría - 2 Tenedores
R/Enrique Peinador Vela, nº 10
36890 Mondariz-Balneario - Pontevedra
 - +34 986662337
- Cañiza
Restaurante - 3º Categoría - 2 Tenedores
36888 A Cañiza - Pontevedra
 - +34 986651111
- Catavento
Restaurante - 3º Categoría - 2 Tenedores
36860 Ponteareas - Pontevedra
 - +34 986642461 / +34 986661868
- O Retiro
Restaurante - 3º Categoría - 2 Tenedores
San Francisco 3
36450 Salvaterra de Miño - Pontevedra
 - +34 986658083
- Etxe-Eder
Restaurante - 3º Categoría - 2 Tenedores
Av. de Galicia 19
36860 Ponteareas - Pontevedra
 - +34 986661375
- Imperio
Restaurante - 3º Categoría - 2 Tenedores
Progreso, 42
36880 A Cañiza - Pontevedra
 - +34 986651143
- O Rianxo
Restaurante - 3º Categoría - 2 Tenedores
36890 Mondariz - Pontevedra
 - +34 986654434
- O Pozo S.L.
Restaurante - 3º Categoría - 2 Tenedores
Estrada Nacional, 120
A Cañiza - Pontevedra
 - O Resero
Restaurante - 3º Categoría - 2 Tenedores
36888 A Cañiza - Pontevedra
 - +34 986652431
 -
- Os Pirùs
Restaurante - 3º Categoría - 2 Tenedores
Baixada Estación Turbela
36439 Arbo - Pontevedra
 - +34 986663471
- Reveca
Restaurante - 3º Categoría - 2 Tenedores
Progreso, 15
36880 A Cañiza - Pontevedra
 - +34 986651388
- Rías Baixas do Condado
Restaurante - 3º Categoría - 2 Tenedores
36865 Ponteareas - Pontevedra
 - +34 986642499
- Xatomé
Restaurante - 3º Categoría - 2 Tenedores
Progreso
36880 A Cañiza - Pontevedra
 - +34 986651014
- + Q Pizza
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Joaquín Fernández Sestelo
36470 Salceda de Caselas - Pontevedra
 - A Cova dos Trasnòs
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
36430 Arbo - Pontevedra
 - +34 986664910
 - A Fraga do Velai
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
36864 Ponteareas - Pontevedra
 - +34 637764885
 - rafavelai@hotmail.com
 - <http://www.velai.es>
 - A Miña Lareira
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Fías 7 baixo
36450 Salvaterra de Miño - Pontevedra
 - +34 986658139
 - A Nosa Terra
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Estrada do Porriño 84
36450 Salvaterra de Miño - Pontevedra
 - +34 986658299
 - A Regueira
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
36472 Salceda de Caselas - Pontevedra
 - +34 986347988
 - aregueirasalceda@gmail.com

- A Rula
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
36437 Arbo - Pontevedra
○ +34 986665181
- A Vila
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
36439 Arbo - Pontevedra
○ +34 986663470
- Alpendre
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Redondela 13
36860 Ponteareas - Pontevedra
○ +34 986640015
- Antón
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
36860 Ponteareas - Pontevedra
○ +34 986660888
- As Pontes
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
A Cañota s/n
Ponteareas - Pontevedra
○ +34 986669946
○ <http://www.aspontesch.com>
- Asador Imperio
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Avda. de Galicia 25 baixo
36860 Ponteareas - Pontevedra
○ +34 986661684
- Asador Restaurante A Canuda
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Miño 6
36450 Salvaterra de Miño - Pontevedra
○ +34 986664007
- Bonsai
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
36886 A Cañiza - Pontevedra
○ +34 986651368
- Calviño
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Gabino Bugallal, 34
36440 As Neves - Pontevedra
○ +34 986648040
- Casa Costa
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Estrada de Lamosa, 1
36872 Covelo - Pontevedra
○ +34 986650032
- Casa Fina
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
36470 Salceda de Caselas - Pontevedra
○ +34 986346644
- Casa Rivero
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Avda. Ramón Peinador. Edif. As Fontes,
baixo
36890 Mondariz-Balneario - Pontevedra
○ +34 986656337
- Caselas
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Avda. de Galicia 3
36470 Salceda de Caselas - Pontevedra
○ +34 986349204
- Castro
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Antonia Tobar, 53
36209 Arbo - Pontevedra
○ +34 986665240
- Central
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
J. Fernández Sestelo, 2
36470 Salceda de Caselas - Pontevedra
○ +34 986349066
- Chantada
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Avda. Sarmiento Rivera
36860 Ponteareas - Pontevedra
○ +34 986641824
- Churrasquería Almuiña
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
36439 Arbo - Pontevedra
○ anosvinte@hotmail.com
- Cuevas
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
36869 Ponteareas - Pontevedra
○ +34 986640296
○ info@restaurantecuevas.com
- De Camiño
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Autovía das Rías Baixas, km. 292
36860 Ponteareas - Pontevedra
○ +34 986649690
○ jjrbaranda@hotmail.com
- Flor da Cañiza
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Estrada de Arbo
36888 A Cañiza - Pontevedra
○ +34 986652473
- Gerardo
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
36420 Crecente - Pontevedra
○ +34 986666507
- Hobby 3
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
36863 Ponteareas - Pontevedra

- KTRORUAS
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Castelao
36450 Salvaterra de Miño - Pontevedra
- A Moderna
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Ramón Peinador
36890 Mondariz-Balneario - Pontevedra
- A Parra
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
36877 Covelo - Pontevedra
 - +34 986645911
- A Lar das Tapas
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Progreso, 102
36880 A Cañiza - Pontevedra
 - +34 986652161
- Lino
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
36457 Salvaterra de Miño - Pontevedra
 - +34 986658209
- Melón
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
36875 Mondariz - Pontevedra
 - +34 986662122
- Mesón A Nosa Terra
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Camelias 12
36860 Ponteareas - Pontevedra
 - +34 986661970
- Mesón Areas
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
36860 Ponteareas - Pontevedra
 - +34 986660336
- Mesón da Lamprea
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
36430 Arbo - Pontevedra
 - +34 986665489
- Miña Lareira
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Solis Ruiz, 1
36420 Crecente - Pontevedra
 - +34 986666314
- Mezquita
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Estación de Arbo
36439 Arbo - Pontevedra
 - +34 986665186
- Miño
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
36450 Salvaterra de Miño - Pontevedra
 - +34 986658433
- Monteverde
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
36870 Mondariz - Pontevedra
 - +34 986654509
- O Cubillón de Sousa
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
59 Baixo D
Salvaterra de Miño - Pontevedra
- O Forno de Leña
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
36860 Ponteareas - Pontevedra
 - +34 986660919
- O Frenazo
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
A Esperanza 9
36440 As Neves - Pontevedra
 - +34 986648442
- O Noso Eido
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
36450 Salvaterra de Miño - Pontevedra
 - +34 986658313
- O Novo Ricón Galego
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Real 62 baixo
36860 Ponteareas - Pontevedra
 - +34 605597807
- O Rei do Bacallau
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Ponche das Partidas
36863 Ponteareas - Pontevedra
 - +34 986649252
- Os Foxos
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
36455 Salvaterra de Miño - Pontevedra
 - +34 986649688
- Pío Lindo
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
36450 Salvaterra de Miño - Pontevedra
 - +34 986654509
- Pizza Plus
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Rúa Real 34
36860 Ponteareas - Pontevedra
 - +34 986642265
- Pizzería Cerkanías
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Arxentina 9 baixo
36470 Salceda de Caselas - Pontevedra
 - +34 986343045
- Pizzeria D' Camilo
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Victoriano Pérez Vidal 25
36470 Salceda de Caselas - Pontevedra
 - +34 986347199

- Pizzería Piccola
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
C/ Paseo Matutino nº 33
36042 Ponteareas - Pontevedra
 - +34 886216882
 - info@pizzeriapiccola.es
 - <http://www.pizzeriapiccola.es>
- Progreso
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Progreso
36880 A Cañiza - Pontevedra
 - +34 986651346
- Punteareas
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Canteiro José Cerviño, s/n
36860 Ponteareas - Pontevedra
 - +34 986640046
- Punto e Textura
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Avda. de Galicia 6
36860 Ponteareas - Pontevedra
 - +34 633078070
- Refuxio
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Cervantes 11
36870 Mondariz - Pontevedra
 - +34 986656567
- Regato de Valdecide Asador
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
RAMÓN PEINADOR
36890 Mondariz-Balneario - Pontevedra
- Rías Baixas de Oliveira
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Barrio Souto 22
36864 Ponteareas - Pontevedra
 - +34 986642499
- Río Tea
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
36873 Covelo - Pontevedra
 - +34 986668731
- Salón de Vodas O Pozo
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Estrada Nacional 120-Enlace A-52
36880 A Cañiza - Pontevedra
 - +34 986651051
- Toscana
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Reveriano Soutullo, 10
36960 Ponteareas - Pontevedra
 - +34 986641637
- Volta da Moura
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
36868 Ponteareas - Pontevedra
 - +34 986653867
- Xes
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
As Neves - Pontevedra
 - +34 986667245
- YAGO'S
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Ramón Peinador
- Universo
Restaurante - 4ª Categoría - 1 Tenedor
Maestros, 6
36860- Ponteareas-Pontevedra
 - +34 986641353

V. Servizos Infraestruturas e equipamentos

- Parques empresariais

Parque empresarial de Arbo

Situado na parroquia da Barcela, Arbo, e xestionado polo concello.

En total ocupa unha superficie de 83.494 metros cadrados.

A maioría das empresas instaladas pertencen ao sector do metal, do plástico e da pedra.

Polígono industrial Chan da Ponte, Salvaterra de Miño

Chan dá Ponche ten unha superficie bruta de 276.194 metros cadrados que se desenvolveron en 2 fases, a primeira de 102.317 metros cadrados e a segunda de 174.477 metros cadrados.

A maioría das empresas instaladas dedícanse ao metal, a alimentación, reposto de vehículos e comercio por xunto de animais.

Foi promovido a mediados dos 90 polo concello, que é que quen o xestiona.

Polígono industrial Ribadil, A Cañiza

Referente empresarial da comarca de Paradanta e no motor económico da localidade. Inaugurado en 1992, o polígono de Ribadil foi desenvolvido e xestionado en tres fases polo concello da Cañiza.

Este tres fases suman unha superficie bruta de 301.765 metros cadrados

As empresas instaladas dedícanse maioritariamente ao sector da alimentación, do metal, do plástico ou da pedra.

- **Centros de ensino**¹⁰

¹⁰<http://colegios.es/>

IES: Centro Público Instituto de Educación Secundaria

ESMU: Centro Público Escola de Música

CRA: Colexio Público Rural Agrupado

CMUS: CMUS Profesional Reveriano Soutullo

CEIP: Colexio Público de Educación Infantil e Primaria

EI : Centro Público de Educación Infantil

CIFP: Centro Público Integrado de Formación Profesional

CPR: Centro Privado Infantil, Primaria, Secundaria

EMUSPR: Centro Privado Escola de Música

A Cañiza

- IES de A Cañiza Centro
- CEIP de Valeixe Colexio
- CPI de A Cañiza Centro

Arbo

- CEIP Antonio Carpinteiro Colexio

Covelo

- CEIP Antonio Branco Rodríguez

Crecente

- CEIP Manuel Sieiro Colexio

Mondariz

- ESMU Municipal de Mondariz
- EFOG Divino Mestre Centro
- CPI de Mondariz Centro

Mondariz-Balneario

- CEIP Nosa Señora de Lurdes
- CPR Cemar Centro Privado

Neves, As

- IES Pazo de A Mercé
- ESMU Municipal de As Neves
- EEI de Vide Centro
- EEI de Rubiós Centro
- EEI de Taboexa Centro
- EFAA Cancela Centro
- CEIP Marquesa do Pazo
- EMUSPR Popular de Rubiós

Ponteareas

- IES de Ponteareas Centro
- ESMU VILA DO CORPUS
- CRA A Picaraña Colexio
- CMUS Profesional Reveriano Soutullo
- CEIP de Santiago de Oliveira Ponteareas

- CEIP Mestre Ramiro Sabell Mosquera
- EEI San Mateo de Oliveira
- IES Pedra da Auga
- IES Val do Tea
- CEIP Fermín Bouza Brey
- CIFP A Granxa Centro
- CEIP Feliciano Barreira Colexio
- CEIP Nosa Señora dos Remedios
- EMUSPR de Xinzo Centro
- CPR O Inmaculada Centro
- CPR Plurilingüe Santiago Apóstolo
- EMUSPR Unión de Guláns

Salceda de Caselas

- IES Pedras Rubias Centro
- CRA Raíña Aragonta Colexio
- CEP Altamira Colexio Público
- EMUSPR Asociación Amigos da Música

Salvaterra de Miño

- CRA A Lagoa Colexio
- IES de Salvaterra de Miño
- CEP Carlos Casares Colexio
- CEIP de Leirado Colexio
- CEIP Plurilingüe Infante Felipe

• **Bibliotecas**

- "Biblioteca Segundo Gil Dávila" ARBO
- "Biblioteca" ARBO
- "Biblioteca" COVELO
- "Biblioteca do centro multiusos do concello de Mondariz-Balneario"
MONDARIZ-BALNEARIO
- "Biblioteca pública da escola municipal de música de Mondariz" MONDARIZ
- "Biblioteca municipal de Ponteareas" PONTEAREAS
- "Biblioteca da casa cultural artística e deportiva de Areas" PONTEAREAS
- "Biblioteca da casa da cultura Raíña Urraca " SALVATERRA DE MIÑO
- "Biblioteca infantil da casa da cultura Raíña Urraca" SALVATERRA DE MIÑO
- "Biblioteca municipal de Crecente" CRECENTE

- "Axencia de lectura de Valeixe" CAÑIZA (A)
- "Biblioteca pública municipal da Cañiza" CAÑIZA (A)
- "Biblioteca municipal de Ribadetea" PONTEAREAS
- "Biblioteca Pública Municipal das Neves" NEVES (AS)
- "Axencia de Lectura Municipal de Areas, Axencia de Lectura Municipal de Ribadetea, Axencia de Lectura Municipal Trobador Xoán García de Guillade, Axencia de lectura dá casa cultural de Xinzo" PONTEAREAS

Museos e centros de interpretación

Aula da Natureza e Patrimonio Etnográfico do Serradoiro dos Carranos (Covelo)

Ao longo do ano 2008, nun proxecto cofinanciado pola Axencia Galega de Desenvolvemento Rural, dotouse de contidos ao edificio auxiliar dunha das maiores xoias etnográficas de Covelo: o serradoiro *hidráulico dos *Carranos. Co fin prioritario de crear unha aula da natureza que servira de porta de entrada e presentación do patrimonio natural e cultural do concello.

Centro de Interpretación do viño e da Lamprea (Arbo), centro de divulgación dos produtos estrela deste municipio, como o viño do D.Ou. Rías Baixas e a lamprea, obxecto dunha importante festa de exaltación, declarada de interese turístico.

Museo Municipal de Ponteareas

O Museo Municipal de Ponteareas está situado nas dependencias dunha antiga fábrica de curtidos. A nivel expositivo, artículase de maneira cronolóxica en grandes varios apartados:

Ponteareas e comarca desde a época paleolítica á romanización, onde se recollen principalmente materiais procedentes do xacemento arqueolóxico do Castro de Troña pertencente á cultura galaico-romana. Destacan tamén nesta área o petróglifo de Chan de Gándara e unhas pequena coleccións de bronzes de datación romana do Coto de Altamira - Taboexa (As Neves) coa figura dun togado.

De a época medieval sobresa unha pila bautismal de notables proporcións, ben conservada e que pertence ao estilo románico.

A parte de historia contemporánea esta dedicada fundamentalmente as importantes figuras nadas en Ponteareas, que se distinguiron en distintos ámbitos da vida política, social e cultural. Así no campo político é necesario destacar a Amado Garra Castellanzuelo, Gabino Bugallal, e Isidoro Bugallal Araujo. No campo das letras e as artes hai que facer mención a Manuel Domínguez Benavides, Fermín Bouza Brey, Alfredo Pedro Guisado; músicos como Reveriano Soutullo, artistas como Vidalés Tomé, Antonio Medal, Rogelio Lorenzo, Afonso Quintero...

No museo tampouco falta un lugar dedicado á principal festa de Ponteareas: o Corpus Christi e as súas alfombras florais, unha dos sinais de identidade colectiva da vila.

Centro de Recuperación da Cultura Popular

O Centro de Recuperación e Difusión da Cultura Popular, adscrito ao Museo Municipal de Ponteareas nace, en maio de 1998, por iniciativa dos artesáns téxtiles Ilda Amoedo Amoedo e Rafael González Goyanes, co patrocinio do Concello de Ponteareas e baixo a coordinación do Concello de Ponteareas.

Este centro ten como obxectivo básico a conservación da nosa cultura tradicional a través dunha exposición permanente dos seus fondos, a promoción da artesanía local na tenda artesá e a realización de cursos e todo tipo de actividades relacionadas coa cultura popular de Ponteareas e do Condado. A exposición permanente organízase en catro salgás; a primeira, destinada á indumentaria, recolle unha mostra da roupa tradicional desta zona a finais do século XIX, con traxes populares e tamén das elites rurais. Na torre atopamos unha sala dedicada ao proceso de transformación do liño, básico para a confección de roupa. Outra sala dedícase aos oficios tradicionais, con material de traballo dos cesteiros, tecervos, zoqueiros, carpinteiros, etc. así como das “costureiras itinerantes” e dos cegos e as súas coplas, mantendo, ademais, todo o proceso de confección téxtil. E na última planta da torre móstrase unha recreación das estancias dunha casa campesiña da Galicia tradicional, coa súa lareira e cuarto.

Pero non se reduce a actuación do Centro aos traballos de investigación e exhibición si non que se pretende actuar de face á divulgación e promoción dos elementos integrantes da nosa cultura tradicional mediante oferta de cursos, talleres, actividades didácticas e de divulgación (como feiras, mercados, exposicións, conferencias, etc.) co obxectivo de alcanzar coa nosa actividade a sectores sociais que, por propia iniciativa, non se achegarían ao museo.

Igualmente os responsables do centro manteñen nas súas instalacións do Castelo de Sobroso o seu taller artesanal e unha tenda de produtos artesanais da comarca.

-

Farmacias

	FARMACIAS
Arbo	2
Cañiza, A	3
Covelo	2
Crecente	1
Mondariz	2
Mondariz-Balneario	1
Neves, As	2
Ponteareas (Excluído Ponteareas)	8 (*)
Salceda de Caselas	3
Salvaterra de Miño	6

(*) Seis en Ponteareas e dous nas parroquias de Guillade e Areas

-

Centros para maiores e centros para persoas con discapacidade

ARBO

- Punto de atención e infancia de ARBO

A CAÑIZA

- Residencia A Nosa Señora do Rosario
- Residencia para persoas maiores Santa Teresa A Cañiza
- Centro social municipal de A Cañiza

- Centro de Día para persoas maiores Anxo
- Residencia Anexa Valeixe

COVELO

- Residencia Covelo

CRECENTE

- Residencia San Pedro
- Residencia para Persoas Discapacitadas Casa A Nosa Señora de Fátima e Cristo Rei

MONDARIZ

- Centro Social do Concello de Mondariz
- Centro de Día Para Persoas Maiores de Mondariz

AS NEVES

- Centro de Día Para Persoas Maiores de As Neves

PONTEAREAS

- Residencia Santa Ana
- Centro de Servizos Sociais de Ponteareas
- Centro Atención A Diminuídos Físicos e Psíquicos Asprodico
- Fogar Residencial O Retiro
- Centro de Acolida Básica Bugarín
- Centro de Día de Ponteareas
- Centro de Atención de Día de Ponteareas
- Centro de Día para Persoas Maiores Saudalia
- Centro de Día para Persoas Maiores Galeón Ponteareas

SALCEDA DE CASELAS

- Residencia de Anciáns Ximará
- Fogar Residencial Castro Lar

SALVATERRA DO MIÑO

- Residencia Xeriátrica Salvaterra
- Centro de Día para Persoas Maiores Lar de Breogán
- **Gardarías**
 - Punto de Atención e Infancia de Arbo
 - Escola Infantil Municipal de A Cañiza
 - Escola Infantil de Covelo
 - Escola Infantil Municipal Mondariz-Balneario
 - Escola Infantil Unitaria de As Neves
 - Escola Infantil Municipal de Ponteareas
 - Ludoteca Municipal de Ponteareas
 - Escola Infantil 0-3 e Centro Atención 1ª Infancia Pasiños Ponteareas

- Escola Infantil de Salceda de Caselas
- Escola Infantil Xoaniña de Salceda
- Escola Infantil de Salvaterra de Miño

• Instalacións de lecer e deportivas

ARBO

- Campo de Fútbol Municipal de Arbo

A CAÑIZA

- Campo de Fútbol Augas Férreas
- Campo de Fútbol Municipal do Vieiro
- Campo de fútbol Randufe
- Campo de fútbol Valeixe
- Pavillón Polideportivo (Pavillón)
- Piscina Municipal: Ximnasio e piscina climatizada, piscina olímpica, sala de musculación, fisioterapia, masaxes, pistas de squash, taekwondo, aerobic...
- 4 pistas polideportivas en A Cañiza
- Sala cuberta en A Cañiza
- 3 pistas de tenis

COVELO

- Campo de Fútbol Municipal de Covelo
- Campo de Fútbol Redondo
- Piscina Municipal: Cuberta
- Circuito multiusos Chan de Pazos
- Pistas polideportivas en Prado, Paraños, Covelo e Casa de cultura de Covelo

CRECENTE

- Colexio público comarcal de Crecente: sala cuberta
- Pavillón municipal de Crecente
- Campo de parque atrios: Pista polideportiva
- Campo de bovista: Chaira
- Campo de fútbol chan do carballo
- Pis. Municipal: Piscina deportiva e piscina pequena
- P. P. De Quintela: Pista polideportiva
- C. Pv. Escravas Educación Especial: Piscina pequena e sala cuberta
- C. F. Crecente: Campo de fútbol
- Campo de tiro ou prato de Tixosa
- Circuito de motocrós

MONDARIZ

- Campo de Fútbol de Mondariz
- Campo Fútbol Municipal A Lagoa
- Campo Fútbol Municipal A Lagoa 2

- Pistas polideportivas Praia do Val

MONDARIZ BALNEARIO

- Golf Balneario de Mondariz: 18 ocos, campo de prácticas, zona de approach, escola de golf, aluguer de paus, carros eléctricos e manuais, tenda, cafetería e restaurante.
- Centro hípico CEMAR.
- Pistas polideportivas municipais

AS NEVES

- Campos de Fútbol de San Antonio, A Caiña, San Xosé, Louros, Chan de Vide, Taboexa e Carboeira
- Salga cuberta e dúas pistas polideportivas no colexio público As Neves.
- 2 salas cubertas na Casa da mocidade.
- Circuito motocrós Taboexa.
- Pistas polideportivas e piscinas A Caiña
- Pista polideportiva Liñares
- Pavillón municipal As Neves

PONTEAREAS

- Campo de Fútbol Chan da Roza: Padróns
- Campo de Fútbol da Lomba
- Campo de Fútbol da Lomba 2: de terra
- Campo de Fútbol do Rabel: de terra. OLIVEIRA
- Campo de Fútbol Eido D´Albo
- Campo de Fútbol Fraga do Rei - Angoares: ANGOARES
- Campo de Fútbol Laceiras
- Campo de Fútbol Municipal de Pardellas: RIBADETEA
- Campo de Fútbol O Cruceiro: de terra
- Pavillón de Deportes Álvaro Piñeiro
- Piscina Municipal: Dúas piscinas climatizadas, spa (jacuzzi, sauna, baño turco, chorros,...), padel, sala fitness, sala de spinning, pilates, zumba, aerobic, GAP, bodypump,.

SALCEDA DE CASELAS

- Campo de Fútbol Municipal da Gándara
- Campo de Fútbol Penedo Redondo
- Pavillón de Deportes (Pavillón)
- Piscina Municipal: descuberta

SALVATERRA DO MIÑO

- Campo de Fútbol Chan de Lira
- Campo de Fútbol de O Casal
- Campo de Fútbol de Ruxiago
- Campo de Fútbol Municipal de Dextros
- Campo de Fútbol Oural
- Piscinas e campo de tenis municipal

- Sala cuberta e pista polideportiva Infante Felipe de Borbón
- Campos de fútbol Alxén, Cabreira, Oural, Sala de Leirado, A Salgosa, Roxiago e Chan da Ponte
- Pistas polideportivas en Alxén, Fornelos, Cabreira e Pesqueiras

Transportes

MUNICIPIOS	EMPRESAS DE ALUGUER	TRANSPORTE EN BARCO	ESTACIONES DE AUTOBÚS	EMPRESAS DE TRANSPORTE EN AUTOBÚS	AEROPORTOS	ÁREAS DE AUTOCARAVANAS
Arbo	0	0	0	0	0	1
A Cañiza	0	0	0	0	0	0
Covelo	0	0	0	0	0	0
Crecente	0	0	0	0	0	0
Mondariz	0	0	0	0	0	1
Mondariz Balneario	0	0	0	0	0	0
As Neves	0	0	0	0	0	1
Ponteareas	0	0	1	1	0	0
Salceda de Caselas	0	0	0	0	0	1
Salvaterra do Miño	0	0	0	1	0	1

FONTE: Localizador de recursos de Galicia. XUNTA DE GALICIA

Estacións de Tren

MUNICIPIOS	Estación/liñas	
Arbo	Media distancia	Intercity, Rexional Exprés
Crecente	Media distancia	Intercity, Rexional Exprés
As Neves	Media distancia	Intercity, Rexional Exprés

Enerxía e Infraestruturas hidráulicas

Parques eólicos

- Parque eólico: Arbo
Sociedade promotora: FERSA (Fomento de Enerxías Renovables)
Potencia instalada MW: 2,7
- Parque eólico: Tea (A Cañiza)
Sociedade promotora: ACCIONA ENERXÍA
Potencia instalada MW: 48,1
- Parque eólico singular do concello das Neves
Potencia instalada KW: 2.400

Aproveitamento hidráulico

Non existe ningún central gran hidráulica.

Centrais minihidráulicas

- Central Eléctrica Maceira, S.L.. Río Tea. Covelo
Potencia instalada KW: 547
- Enerxía de Galicia (ENGASA). Río Tea. Covelo
Potencia instalada KW: 2.648
- Hidromedia de Galicia, S.L. Río Deva. A Cañiza
Potencia instalada KW: 2.648

Centrais fotovoltaicas en réxime especial

- ALSTOM RENOVABLES ESPAÑA, S.L. (Ponteareas)
Potencia instalada KW: 4,6
- MARÍA BEGOÑA TRONCOSO FERNÁNDEZ (Ponteareas)
Potencia instalada KW: 3,2
- Mª ESTHER PRESA FERNÁNDEZ (Ponteareas)
Potencia instalada KW: 5,0
- FOTOVOLTAICA CAÑIZA (Construcións Durán Barcía, S.L.) A Cañiza.
Potencia instalada KW: 20,0
- MANUFACTURAS BRAUX, S.L. (Arbo)
Potencia instalada KW: 20,0

Centrais de cogeneración

Crecente: ten un proceso mixto de combustión gasóleo-biomasa.

Ponteareas conta cunha central de cogeneración de gasóleo de 1.000 Kw

Parte III

I. Estratexia

1. Análise das necesidades de desenvolvemento e potencial da zona de actuación de o GDR 13, incluíndo unha análise das fortalezas, debilidades, oportunidades e ameazas (DAFO).

Obxectivo que pretendemos co diagnóstico de potencialidades de desenvolvemento e estrangulamentos

Respecto da situación demográfica e socioeconómica

Pretendemos determinar o estado de situación da estrutura social e do emprego, así como as dinámicas poboacionais no territorio e por conseguinte a economía; ademais, considerando a participación da muller na estrutura produtiva; analizando tamén o tecido asociativo e a oferta e o acceso aos servizos sociais; en definitiva, pretendemos diagnosticar a situación da poboación respecto da riqueza, pobreza, a exclusión, a determinación do nivel de calidade de vida e benestar, niveis de emprego e a cohesión social e económica;

Respecto do medio natural

O que pretendemos facer unha análise da situación ambiental do territorio, detectar posibles alteracións, e o máis importante complementar o inventario que vimos no documento buscando potencialidades locais que podamos utilizar nas diferentes liñas de actuación da nosa futura estratexia de desenvolvemento, sempre buscando o equilibrio entre a produción sustentable e a satisfacción das necesidades da poboación local;

Respecto dos recursos patrimoniais e culturais, rutas turísticas e culturais, festas e tradicións

Non cabe dúbida de que o noso territorio ten interesantes valores patrimoniais e culturais, tanxibles e intanxibles, moitos dos cales desenvolvemos no inventario. Practicamente todas as entidades locais da comarca presentan algún elemento cultural a considerar. O obxectivo do diagnóstico debe ser determinar estados de conservación, situación en referencia á posta en valor, traballo previo que se sustente en territorio en relación a difusión e utilización con enfoque formativo ou turístico, etc.

A dispoñibilidade ou carencia de patrimonio cultural, histórico e artístico, así como de usos, costumes, saberes e acervos locais pódennos axudar a impulsar ou limitar determinados modelos de desenvolvemento socioeconómico da zona, e que en si mesmos contribúan significativamente á cohesión social.

Respecto das infraestruturas e os equipamentos e servizos públicos

Detectamos os principais servizos públicos, e os equipamentos e infraestruturas da comarca, non só en referencia aos servizos básicos á poboación, senón tamén facendo mención a infraestruturas culturais ou de lecer.

O obxectivo debe ser detectar dentro da análise as principais carencias, a nivel global ou puntuais en algures do territorio, analizando principalmente educación, recollida de residuos, servizo médico básico, rede de estradas, internet, etcétera.

Respecto dos produtos agroalimentarios

Fixemos un inventario detallado das principais producións do territorio, centrándonos nos produtos de calidade recoñecida, facendo fincapé mesmo en modelos de posta en valor existentes na comarca.

O obxectivo da análise ten que ser concretar o grao de desenvolvemento empresarial das principais producións, así como a posibilidade de incluír novos produtos, ou de traballar en novos mercados ou formas diferentes de transformación.

Respecto da oferta turística

Realizamos un inventario dos distintos aloxamentos en base ás diferentes categorías coas que se conta na comunidade autónoma.

Ademais, e tamén por categorías, localizamos todos os recursos do territorio.

Todo isto unido á oferta en referencia a festas, folclore, instalacións con enfoque turístico, etc, servirannos para realizar unha análise comarcal da oferta turística, a súa estrutura, sinerxías xeradas, e detectar estrangulamentos e posibilidades de desenvolvemento, novos paquetes e programas turísticos, así como lugares do territorio con demanda non atendida.

Respecto da situación da vivenda

No inventario detectamos a situación da vivenda na comarca, recompilando datos en referencia a tipoloxías de vivenda, e respecto das vivendas principais analizamos o réxime de pertenza, e en número de habitacións por vivenda.

O obxectivo é analizar a calidade de vida do territorio non só desde o punto de vista ambiental ou económico, senón considerando tamén forma de vida, á vez que detectar por unha banda oferta de aloxamento para novos poboadores e por outra detectar a existencia de vivenda baleira e o seu peso no total.

DAFO

FORTALEZAS E OPORTUNIDADES DETECTADAS

- **Respecto da situación demográfica e socioeconómica**

Análise xeográfica

Contamos cun territorio cunha **superficie de 711 quilómetros cadrados**, divididos en dez municipios dos cales un, Mondariz-Balneario, unicamente supón 2,30 km². Estamos a falar pois, independentemente dos recursos territoriais que definiremos a continuación, dunha **comarca ampla e óptima** para iniciar e desenvolver un proceso de desenvolvemento viable **territorialmente falando**.

A comarca presenta unha correcta **localización estratéxica**, exercendo fronteira con Portugal, e coa provincia de Ourense, e o máis importante, atravesa o territorio unha das dúas principais vías de **comunicación** coa meseta que presenta Galicia, a autovía A-52 ou autovía das rías baixas, así como a nacional N-120.

Análise demográfica

Si facemos referencia á **poboación** que alberga o territorio, e que como reflectimos nos datos estatísticos supón **63.810 habitantes**, podemos afirmar que a comarca configúrase como territorio de **transición, no que a número de habitantes refírese, entre o rural e urbano**, con moitos matices, que tentaremos desenvolver, polas diferentes configuracións demográficas e socioeconómicas que presentan os municipios que conforman a nosa comarca.

Atopamos por unha banda dous municipios que supoñen os **extremos territoriais**, concretamente Mondariz-Balneario, cunha poboación de 652 habitantes, e o outro extremo Ponteareas, cunha poboación de case 23.000 habitantes.

Respecto dos outros oito municipios da comarca, poderíamos considerar dous grandes bloques, **municipios grandes**, moi por riba dos 5000 habitantes: Salceda de Caselas e Salvaterra de Miño, e un grupo de seis municipios que oscilan entre os 2.846 habitantes de Arbo e os 5.230 habitantes da Cañiza.

Si analizamos a **densidade de poboación**, podemos afirmar que aínda que a media comarcal rolda os **90 habitantes por quilómetro cadrado**, atopamos unha disparidade grande entre municipios como Covelo, con 21 habitantes por quilómetro cadrado e Salceda de Caselas (tomamos como excepción Mondariz-Balneario, que pola súa escasa superficie, presenta unha densidade de 283 habitantes por quilómetro cadrado) que ascende a 247 habitantes por quilómetro cadrado.

Non cabe dúbida de que a comarca, a nivel xeral, presenta **masa crítica** suficiente para avanzar na estratexia de desenvolvemento rural que se expón.

Ademais podemos afirmar que existe un **movemento asociativo importante**, experimentado e implantado no territorio, cunha tipoloxía moi variada, destacando as accións xuvenís, culturais e deportivas.

Análise socioeconómica e nivel de emprego

O territorio conta cunha **poboación activa ó redor dos 19.000 persoas**, das cales, a poboación **ocupada ascende a 12.267 traballadores**.

É importante destacar, na análise do total de ocupados comarcais en función do tipo de contrato, a **alta porcentaxe de autónomos** que atopamos no territorio, e que supón un total de 4.384 persoas, o que indica a **importancia do autoemprego** no territorio, e a capacidade de dinamismo local. Estamos a falar

de que os autónomos actuais do ámbito de actuación do GDR13 supoñen **máis da terceira parte** dos activos totais.

Aínda que o dato de paro e taxas de actividade son preocupantes, como analizamos a continuación na análise de debilidades, é importante destacar na evolución da actividade dos últimos anos, o incremento progresivo da poboación ocupada, tendo en conta que unicamente no último ano, descendeu en 834 persoas a poboación en paro, cun dato que non anima ao optimismo, e é que pese ao incremento da poboación ocupada, **descendeu a poboación activa agraria**.

Por outra banda é importante destacar escaso peso específico que supón no total de parados comarcais, a agricultura, e o máis importante, a **baixa porcentaxe de paro no sector da construción**, a diferenza do que sucedeu noutros territorios a nivel nacional, que sufriron coa chegada da crise económica, un descenso importante das contratacións relativas á construción, cuxo sector supón a fonte máis importante paro, mentres que na nosa comarca aínda supoñen un foco importante de xeración de postos de traballo.

Se centramos a análise por sectores, en base á táboa incluída no inventario en referencia ao número de empresas en función da actividade, é importante considerar primeiramente a **importancia que ten o comercio, a restauración e a hospedaxe** no total de empresas do territorio, o que supón máis do 60% das empresas locais.

A seguinte actividade importante no territorio en referencia ao número de empresas segundo IAE é a **construción**, que supón aproximadamente o 20% das empresas locais.

Como **empresas interesantes a ter en conta**, debemos considerar as industrias de extracción e transformación, principalmente as turberas, a industria de transformación, non só de transformación agroalimentaria de producións locais, senón fabricación de produtos metálicos, e as empresas de servizos agrícolas, gandeiros e principalmente forestais.

- **Respecto do medio natural**

Espazos naturais protexidos

Como xa comentamos o noso territorio presenta unha serie de espazos naturais protexidos de interesante Valor ambiental, concretamente os Lugares de interese Comunitario declarados dentro da Rede Natura 2000 de río Tea, o Miño e as Gándaras de Budiño dentro do municipio de Salceda de Caselas.

En total supoñen algo máis de 1000 ha, e todos os municipios da comarca teñen parte da súa superficie dentro dun espazo natural protexido.

Debemos destacar o alto grao de **biodiversidade** presente na comarca, e que con detalle definimos no inventario, coa presenza de **especies singulares** tanto de fauna como de flora.

Paisaxe

Como vimos o territorio presenta dúas zonas ben diferenciadas, que corresponde con zonas de media montaña, e zonas de val. Así pois atopámonos cunha **comarca que a pesar da complicada orografía e ás pendentes, presenta interesantes posibilidades tanto para a actividade agraria como para a actividade forestal**.

Relativo a paisaxe o territorio presenta excelentes condicións e posibilidades, a combinación entre montañas onduladas, ríos cristalinos, sotos, veigas, recunchos con grandes pendentes, e as actividades humanas como modeladoras da paisaxe que configuraron zonas de cultivo, masas forestais en bo estado de conservación, así como vías de acceso e poboamentos, fan que os diferentes contrastes proporcionen e configuren unha comarca con gran **valor e beleza paisaxística, e con grandes posibilidades turísticas** como reflectiremos na estratexia.

Recursos hídricos

Outro recurso interesante e potencialidade local, son os **recursos hídricos e a calidade da auga**. A orografía montañosa comentada posibilita **unha importante rede fluvial**, e recursos acuíferos permanentes (xa falamos da importancia do río Miño e os seus principais afluentes, destacando o río Tea), o que unido á **climatoloxía** mencionada (o territorio presenta un clima oceánico húmido caracterizado por un clima cálido e tépedo, e por altas precipitacións) confiren unha **potencialidade** local indiscutible, tanto no referente á **producción primaria, abastecemento de auga, beleza paisaxística, desenvolvemento turístico, e mesmo posta en marcha de actividades de lecer e recreativas vinculada ao recurso**.

Calidade da auga e aire

Respecto da calidade da auga e á contaminación atmosférica **non detectamos ningún problema ambiental a considerar en referencia a ambos indicadores**. Todas as concas da comarca teñen aptitude para a produción de auga potable. Respecto da contaminación atmosférica non existen apenas industrias contaminantes na zona, o que unido á importante biomasa forestal como sumidoiro de CO₂ permítenos afirmar que a calidade do aire no territorio é óptima.

Usos do chan

Non cabe dúbida de que o territorio ten **experiencia importante no referente á xestión do medio forestal**.

A densidade de arboredo é interesante, estamos a falar dunha **superficie comarcal de especies arbóreas e forestais de case 5000 ha**, e dunha superficie mesmo maior de terras para pastos.

Centrándonos no sector primario, e como pode observarse na táboa do inventario extraída do censo agrario de 2009, o número total de **explotacións agrícolas é de 1850**, cunha superficie agraria útil total por encima das 7000 hectáreas, o que reflicte as **posibilidades agrícolas do territorio**, con matices en referencia ao tamaño de explotacións e mecanización como veremos a continuación.

É importante destacar que a maioría das explotacións están en réxime de propiedade, o que dalgunha forma facilita a xestión e elimina condicionantes. Si facemos a análise das explotacións en referencia ao sexo e idade do titular, chama a atención o feito de que existan máis mulleres propietarias ou xestoras que homes, concretamente o 55 % das explotacións (incluíndo aquelas cuxo propietario non é unha persoa física) pertencen e/ou son xestionadas por mulleres.

O territorio non presenta **ningún municipio declarado como superficie desfavorecida por despoboamento**, e un **31.83 % do territorio está declarado como superficie non desfavorecida**.

Ademais na liña do falado e como potencialidade local é importante destacar as máis de **11.000 unidades gandeiras** que atopamos na comarca.

• **Respecto dos recursos patrimoniais e culturais**

Respecto ao **patrimonio cultural edificado**, a comarca é **rica e variada**, como desenvolvemos no inventario, ao longo do dez municipios do ámbito de actuación do GDR13 atopamos **numerosos exemplos de igrexas, ermidas, fontes, pontes, capelas, cruceiros, pazos, muíños, xacementos arqueolóxicos, restos prehistóricos, restos romanos, castros, dolmens, petróglifos, e mesmo mosteiros**.

Ademais é importante destacar que, do mesmo xeito que ocorre en moitos dos territorios rurais de Galicia, a nosa comarca conservou ao longo da historia mostras interesantes de **artesanía, folclore, música e diferentes tradicións**.

É un territorio que conserva unha **artesanía** centenaria, e aínda que moitos usos e produtos perdéronse, a súa vitalidade e variedade é grande, si se compárase con outros territorios. A artesanía está moi entronizada coa gastronomía local, de certa calidade, polo que ambas as actividades, aproveitadas de maneira adecuada, supoñen xa **un factor de atracción e reclamo do turismo**, que supoñen unha oferta considerable xunto con outras actividades e costumes tradicionais da zona. No entanto, estes recursos aínda non son explotados co potencial que teñen.

- **Respecto da oferta turística**

Podemos afirmar que a comarca presenta unhas **características excepcionais no referente á oferta turística cultural e patrimonial, que pode supor unha oportunidade empresarial de futuro combinada con outras ofertas que teñan que ver por exemplo con aspectos de natureza lecer e tempo libre**, e que poderían servir para diversificar actividades tradicionais, e para conseguir consolidar unha incipiente oferta turística, traballando na liña de desenvolver proxectos empresariais que ofrezan aloxamento, restauración, e actividades complementarias.

- **Respecto das rutas turísticas e culturais**

O territorio presenta unha **rede interesante de rutas de sendeirismo** con e sen sinalización, homologadas nalgúns casos pola Federación española de deportes de montaña, e catalogadas como carreiros de pequeno e longo percorrido (GR, PR).

As rutas na maioría dos casos discorren por contornas de gran beleza natural e paisaxística.

- **Respecto das festas e tradicións**

Celébranse no territorio desde festas de interese turístico internacional como o corpus Christi de Ponteareas, mundialmente coñecido pola confección de alfombras realizadas con flores naturais. As festas de interese turístico Galego, algunhas de carácter relixioso como a romaría da Virxe dá Franqueira na Cañiza, e outras de carácter gastronómico e de posta en valor de produtos agroalimentarios locais, ou a festa da lamprea de Arbo.

Ademais celébranse outras que segue non ten ningún tipo de recoñecemento oficial, teñen un gran auxe popular, e dalgunha forma **serven para difundir e promover o noso territorio**, como xa describimos no inventario, as máis importantes son a festa do requeixo e o mel das Neves, a festa de xamón na Cañiza, a festa da pata de porco en Mondariz, a festa dos callos en Salceda ou as festas do lacón ou do churrasco en Covelo.

- **Respecto dos sectores económicos en xeral e ao sector primario e forestal en particular**

A diferenza doutros territorios rurais, onde a **diversificación da economía** é escasa, existe unha certa **variedade de actividades produtivas relevantes**, á marxe da agricultura, a gandaría e a silvicultura, como é o caso dos servizos vinculados ao **turismo rural, a artesanía ou a transformación agroindustrial. A construción e outro tipo de servizos**, tiveron tamén unha importancia grande na economía do territorio.

Polas condicións naturais mencionadas, o territorio conta cun **potencial considerable no desenvolvemento de actividades agrogandeiras**, nalgúns casos xa consolidadas, como poden ser as producións gandeiras comentadas de vacún de carne ou de porcino, e noutros casos cunha demanda crecente entre consumidor, como é o caso da produción de hortalizas, gando caprino ou a produción ecolóxica, mel, froitas, etc.

A existencia ou potencial de determinadas materias primas de alta calidade, engaden ou poden engadir á produción un considerable valor agregado. O **ecosistema forestal xoga un papel fundamental** na biodiversidade do territorio, atopando unha gran variedade e abundancia de formacións forestais de diferentes características, pastos e pasteiros.

As **zonas forestais actúan como fonte de recursos** (madeira, cogomelos, piñóns, castaña, pastos, etc.), que teñen grandes posibilidades de crecemento e explotación.

A comarca presenta unha oportunidade crave en referencia a novos **xacementos de emprego e vinculados ao mercado de servizos forestais**, motivado principalmente pola importante extensión forestal ou con posibilidades de usos forestais existente na comarca, e que supón practicamente un terzo da superficie da mesma.

Outra oportunidade de futuro radica en modelos **innovadores de ordenación forestal** con usos compatibles ou alternativos a madeira, como poden ser a explotación do terreo para **uso cinexético, paisaxístico ou ambiental, actividades de lecer e tempo libre vinculadas ao turismo, ou aproveitamento do monte vinculado a produtos secundarios: Mel, produción micolóxica, plantas medicinais, froitos do bosque, produción enerxética, etc.**

- **Respecto dos produtos agroalimentarios**

Prodúcense na comarca diferentes **alimentos con arraigamento e calidade consolidada**, producidos con métodos tradicionais, na zona deste do territorio, e principalmente nos terreos máis montañosos atopamos unha agricultura de subsistencia e con todo a **produción gandeira é importante, vacún porcino mesmo equino**. Nas **zonas de val**, e no suroeste comarcal, si atopamos **produccións agrarias competitivas**, intensificadas, diversificadas, cun gradiente importante de innovación tecnolóxica, e con producións competitivas en calidade, ligadas principalmente a froiteiras e hortalizas.

- **Respecto das infraestruturas, equipamentos e servizos públicos**

Comunicacións

Si analizamos as comunicacións e acceso ao territorio, non cabe dúbida que do mesmo xeito que supuxo a nivel nacional e rexional, o territorio experimentou unha transformación importante en referencia á **rede de estradas**, e contamos con infraestruturas viarias óptimas en referencia á comunicación non só co norte da comunidade autónoma, senón coa meseta e mesmo co veciño Portugal.

Outro tema diferente son as conexións interiores, que analizamos no apartado de deficiencias debilidades.

Respecto ao **transporte público**, podemos dicir que existe un sistema básico de comunicación por autobús interesante para unir o territorio e principalmente con Vigo e Pontevedra, tendo outras liñas de comunicación, concretamente as liñas de media distancia Pontevedra/Vigo-Ourense/Lugo ou Pontevedra/Vigo-A Coruña/Lugo.

Saneamento e Auga

Existe unha rede de saneamento que engloba toda a comarca, con bastantes particularidades. En xeral cun **magnitude e funcionamento digno** nas capitais municipais.

Estacións de depuración de augas residuais atopamos en Arbo, Mondariz-Balneario, Pontearreas e A Cañiza.

Residuos

Segundo esixe o Plan de Xestión de Residuos Sólidos Urbanos de Galicia 2010 – 2020, **todos os municipios do territorio teñen implantado o seu plan de recollida selectiva de residuos sólidos urbanos**. Pertencen á sociedade galega de medio ambiente (SOGAMA), que conta cunha planta de transferencia e manipulación de residuos dentro da nosa comarca, concretamente no municipio da Cañiza.

Atopamos **puntos limpos** en Arbo, A Cañiza, Covelo, Mondariz, Mondariz Balneario e Pontearreas.

Existe un programa para selar todos os vertedoiros de residuos sólidos urbanos que existían nos municipios, previo a acollerse ao plan de xestión de Galicia.

No relativo aos **residuos plásticos procedentes da gandaría existe un programa rexional** ao que están adheridos Arbo, Mondariz, Mondariz Balneario e As Neves.

Chan industrial

Conta o territorio con 3 **polígonos industriais** situados na Cañiza, Arbo e a PLISAN: Plataforma Loxística Industrial de Salvaterra do Miño-As Neves.

En total suman unha superficie total de máis de 660.000 metros cadrados.

En todos os casos trátase de polígonos de xestión municipal.

Sanidade e temas sociais

Todas as cabeceiras municipais contan cun consultorio que atende á poboación dese municipio, prestando servizos xerais, e especialidades como pediatría.

Os servizos de urxencias existen nos centros médicos da Cañiza e Ponteareas, nos denominados puntos de atención continuada.

O servizo público de axuda a domicilio préstase en todos os municipios de Galicia, ben porque os concellos asumen directamente a súa prestación (directamente, con medios propios, ou mediante a subcontrata), ou ben porque llo encomendan á Mancomunidade á que pertencen (que tamén o pode prestar directamente, con medios propios, ou mediante subcontratación).¹¹

Educación

En canto ao ensino, existe unha rede de colexios públicos ben distribuída na comarca, con impartición de educación infantil, primaria, secundaria, formación profesional e escolas de música.

Ademais conta o territorio con centros privados de primaria, infantil, secundaria e música.

Contabilizamos na comarca 16 bibliotecas e centros de lectura.

Telecomunicacións

En referencia as infraestruturas de telecomunicación, podemos afirmar que todo o que ten que ver con telefonía fixa está completamente cuberto na comarca, existe unha cobertura boa na maior parte do territorio no referente á telefonía móbil, existe un plan de extensión da banda ancha (PEBA) e mesmo operadores locais que ofertan de telefonía e internet nos grandes municipios.

Infraestruturas de lecer

Conta o territorio con diferentes museos e centros de interpretación, e aulas da Natureza, o que unido a pavillóns e pistas polideportivas, e aos cines e teatros, configura a oferta principal de lecer da comarca.

Respecto da situación da vivenda

Na análise de vivendas por municipio, segundo tipoloxía, é de destacar o peso das vivendas familiares, e o feito de que as vivendas principais supoñen o 28 % do total de vivendas do territorio.

¹¹ Non hai que esquecer que o servizo de axuda a domicilio é un dos servizos sociais comunitarios básicos que o artigo 61 da Lei 13/2008, de 3 de decembro, de servizos sociais de Galicia configura como servizos sociais mínimos que ten que ser garantidos polos concellos.

Entrando no detalle destas vivendas familiares, debemos destacar o feito de que 1/3 destas vivendas son propias por compra e están totalmente pagas.

DEBILIDADES E AMEAZAS DETECTADAS

- **Respecto da situación demográfica e socioeconómica**

Análise xeográfica

Aínda que como comentamos, a comarca presenta unha correcta localización estratéxica, non cabe dúbida de que nos atopamos cun territorio periférico, e que a súa limitación sur co país veciño é un agravante a considerar na estratexia. Ademais aínda que articulan o territorio dúas importantes vías de comunicación (A-52 e N-120), as comunicacións interiores son deficientes, estradas provinciais trazadas adaptándose ás características xeográficas da comarca, que como comentamos trátase dun territorio de media montaña, con bastantes pendentes, con dificultades para este trazado, o que confire unha rede viaria que limita as comunicacións.

Detectamos un número importante de municipios, concretamente cinco, que presentan entre 2000 e 5000 habitantes, e un sexto municipio con 652 habitantes. Isto supón que aproximadamente 17000 dos 63810 habitantes do territorio (isto é, unha cuarta parte) están situados en máis da metade dos municipios da comarca, distribuíndose tres cuartas partes dos habitantes locais, unicamente en 4 municipios, dos cales case a metade da poboación está a habitar nun único municipio, Pontearreas.

Así pois, como nos indica o grao de Ruralidade, case o 63 % da poboación habita en municipios de menos de 5000 habitantes.

Análise demográfica

O territorio presenta unha taxa de dependencia do 55,90 %, o que evidencia un escaso peso dos rangos de idade comprendidos entre os 15 e 64 anos respecto ao resto de poboación da comarca, aínda que co matiz de que a poboación de menos de quince anos da comarca supera a 8500 habitantes, e como vimos nos datos estatísticos, o dato do coeficiente de substitución supón o 60,14 %, grao de envellecemento un 22.39 % o cal aínda que non supón un dato excesivamente negativo na realidade demográfica comarcal, comparado con outros territorios rurais de ámbito nacional, mesmo da propia comunidade autónoma galega, debemos consideralo como unha ameaza si ademais valoramos a análise da perda poboacional cuxos datos reflectimos nos datos estatísticos, collendo o arquivo de evolución do período comprendido entre os anos 2004 e 2014, e que nos reflectían un descenso total de 678 persoas (aproximadamente un 1 %) no decenio.

Si facemos unha análise da pirámide de poboación, detectamos que referencia ao equilibrio na estrutura por sexos, unha masculinización nas franxas de idade comprendidas entre 45-64 anos, sendo partir desa idade maior a presenza das mulleres no territorio (ademais é importante destacar que do descenso poboacional mencionado entre 2004 e 2014, unicamente tres acodes eran de sexo masculino, descendendo o padrón municipal en 681 mulleres).

Respecto da forma da pirámide, a súa imaxe indícanos claramente o envellecemento da poboación, atopamos nos tramos de idade máis pequenos escasos efectivos, o que nos indica unha baixa natalidade, o grosor da poboación concentrado nos tramos de idade entre 15-65 anos, e por riba desta idade atopamos importantes efectivos que nos indican esperanza de vida elevada, e a poboación envellecida propia dunha sociedade desenvolvida.

Aínda que como comentamos o tecido asociativo da comarca é abundante e está perfectamente implantado, si é certo queremos traballar na implicación destas diferentes asociacións de variadas tipoloxías, no proceso de desenvolvemento do seu territorio.

De igual forma é significativo a alta porcentaxe de persoas con discapacidade que existe na comarca, segundo datos da Consellería de Política Social supoñen ao redor do 10 % do total de efectivos comarcal, achegar cadro coa distribución por municipio:

MUNICIPIO	Nº PERSOAS CON DISCAPACIDADE
ARBO	382
A Cañiza	533
O COVELO	302
CRECENTE	397
MONDARIZ	750
MONDARIZ BALNEARIO	59
AS NEVES	637
PONTEAREAS	2.124
SALVATERRA	1075
SALCEDA	823
TOTAL	7.082

Análise socioeconómica e nivel de emprego

Primeiramente é importante destacar a alta taxa de paro que atopamos, que supón máis dun 35 %, e máis de 6.700 persoas, e si analizamos a taxa de actividade (47,25 % en 2015), e comparámola coa media provincial (54.08 %) e nacional (59.43 %), observamos como supón, en porcentaxe, case un 10% menos de actividade respecto da provincia de Pontevedra, e máis dun 20 % menos de actividade que a que atopamos a nivel nacional, sendo xa ambos, porcentaxes baixas que indican un momento de crise económica e dificultade de acceso ao mercado laboral, o dato comarcal é un dato preocupante a ter en conta nesta estratexia de desenvolvemento. A creación de emprego e o mantemento dos existentes debe ser unha prioridade comarcal.

Por outra banda, como comentamos nas fortalezas, está a producirse un descenso progresivo da poboación activa agraria, aínda que no último ano, como podemos ver na evolución da poboación activa entre os anos 2014 e 2015 reflectida nos datos estatísticos, incrementou a poboación ocupada, vemos que descenderon os activos agrarios.

Outro dato interesante a considerar en referencia ao total de parados comarcal, e que vai ser necesario ter en conta nesta estratexia de desenvolvemento, é a cantidade porcentual de parados que atopamos no sector servizos, que ascende case a 3.950 persoas, o que supón case o 60 % do total de parados da nosa comarca.

- **Respecto do medio natural**

Espazos naturais protexidos e Usos do chan

É importante considerar que o 68.17 % do territorio está declarado como superficie desfavorecida de montaña, o que supón nada menos que 48466 hectáreas.

Respecto dos espazos naturais protexidos, aínda que como consideramos existen tres lugares de interese comunitario con localización comarcal, e en todos os municipios do territorio existe unha parte da

superficie con figura de protección, no que se refire a superficie, unicamente supón un 1,42% do total comarcal.

Non existen campañas importantes de información e sensibilización social en referencia á importancia dos espazos naturais protexidos da comarca, respecto diso e coidado do medio ambiente, ao coñecemento da biodiversidade local e ás posibilidades turísticas dos diferentes espazos.

Respecto ao sector primario, si facemos a análise das explotacións en referencia á idade do titular, resulta preocupante a porcentaxe de explotacións cuxo titular supera os 55 anos de idade, concretamente 1394, o que supón tres cuartas partes das explotacións comarcais en mans de xubilados ou persoas próximas á idade de xubilación.

Por contrapartida unicamente temos catro explotacións cuxos titulares teñen menos de 25 anos, e unicamente 26 explotacións de menores de 35 anos.

O territorio presenta unicamente o 2.32 % do número total de exportacións da comunidade autónoma de Galicia que ascende a case 80.000.

- **Respecto dos recursos patrimoniais e culturais**

Como desenvolvemos no inventario, a comarca presenta mostras interesantes tanto en calidade, como en cantidade, como en variedade de estilos arquitectónicos, de elementos patrimoniais do que poderíamos definir como patrimonio cultural edificado, con todo atopamos algunha debilidade importante en referencia ao mesmo, que pretendemos corrixir coa posta en marcha da nosa estratexia, ditas debilidades, que ademais supoñen ameazas de futuro, consisten principalmente no deficiente estado de conservación dalgún destes elementos, xa non só das propias edificacións, senón tamén en moitos casos dos elementos de Valor patrimonial e obras de arte que albergan no seu interior (tallas, retablos, cadros...).

Outro aspecto a considerar na mesma liña, é o feito da escasa nalgúns casos e inexistente noutros, posta en valor dos recursos comentados: detectamos necesidades en referencia a sinalización, material promocional editado, sinerxías entre recursos, definición de actividades, deseño de rutas, etc.

- **Respecto das rutas turísticas e culturais**

Aínda que o territorio presenta condicións excepcionais tanto para o desenvolvemento de rutas turísticas culturais ou ambientais, e mesmo como detectamos na análise existe un trazado importante de rutas en todos os municipios do territorio, incluso combinando e conxionando internamente o territorio, con todo atopamos deficiencias na calidade da sinalización, ou ausencia nalgúns casos, e principalmente na promoción das mesmas.

Na liña do anterior non existe unha proposta homoxénea e conxunta de carácter comarcal de posta en valor dos recursos locais, e especialmente do patrimonio cultural edificado, detectamos carencias en referencia ao material promocional editado, así como á sinalización horizontal individual.

- **Respecto das festas e tradicións**

A comarca presenta unha proposta interesante no referente a festas de recoñecemento Xeral, vinculada é principalmente a produtos locais, como puidemos ver centrado principalmente en temas agroalimentarios.

A análise do exposto detectamos principalmente dúas carencias, por unha banda a necesidade de traballar en aspectos vinculados a tradicións e folclore local, que aínda que teñen representacións puntuais, ou mostras case sempre relacionadas con outro tipo de festividades, e promovidas por asociacións sen ánimo de lucro locais, non existe o suficiente apoio institucional no apoio a cultura vinculada ao folclore, e na promoción dos eventos, ou a promoción de actividades máis ambiciosas. Por outra banda sería necesario mellorar a promoción e difusión dos eventos locais, co obxectivo de que rompan a barreira comarcal e provincial, abríndose a nivel nacional e captando un público co que actualmente non contamos.

- **Respecto dos sectores económicos en xeral e ao sector primario e forestal en particular**

En referencia ao sector forestal é importante destacar que máis dun terzo dos terreos forestais pertencen a propietarios particulares con pequenas superficies (a extensión media por parcela é inferior a dúas hectáreas), o que dificulta a capacidade de investimento en actuacións, proxectos ou servizos forestais, á vez que estas pequenas dimensións dificultan os labores forestais básicas en referencia por exemplo a limpeza, clareo, roza, etc.

Así pois existe unha ameaza clara en referencia ao escaso investimento de propietarios particulares en mantemento e mellora dos seus terreos forestais pola incapacidade para xestionar de maneira individual.

Outro aspecto importante a considerar en temas forestais é o escaso investimento que se realizou para habilitar pistas internas de acceso e comunicación que faciliten os labores, o desprazamento dos traballadores e faciliten os labores de extinción e prevención de incendios forestais.

É importante destacar en máis de 600.000 hectáreas pertencen a máis de 100 comunidades de montes veciñais en man común existentes na comarca, con todo o número de empresas locais que se dedican a ofrecer servizos forestais é mínima.

A comarca ten unha liña de traballo importante en referencia ao incremento do asociacionismo entre propietarios forestais o que permitiría mellorar a xestión do monte, e reducir custos.

Ademais, en xeral, no sector forestal existe unha carencia importante de formación específica, sobre todo para os traballadores forestais (podadores, motoserristas, peóns e outros), o que leva un importante labor de formación.

- **Respecto dos produtos agroalimentarios**

Aínda que o territorio, como describimos, alberga producións primarias interesantes tanto agrarias como gandeiras, son escasos e puntuais os exemplos de empresas de transformación agroalimentaria.

Consideramos existe unha posibilidade de desenvolvemento non explotada e interesante en referencia á transformación e comercialización de moitas das producións locais, ás que se lle podería sacar un Valor engadido extra, á vez e xerar postos de traballo a nivel comarcal: traballar con produtos locais como a pataca ou os froiteiros, produtos de horta, kiwis, mirabeles, e mesmo o millo.

Outro nicho de mercado non explotado, ao estar centrado unicamente a produción, e que podería supor un achegue económico importante na comarca, ten que ver coas granxas de aves, e con xerar produtos transformados e elaborados.

- **Respecto das infraestruturas, equipamentos e servizos públicos**

Comunicacións

En referencia ás vías de comunicación é importante destacar, que aínda que, o territorio está comunicado a través de autovía co resto da comunidade autónoma, de España e mesmo de Portugal, atopamos unha rede secundaria de comunicación, a que poderíamos dicir de carácter provincial, bastante deficitaria, polo estado do firme, polo trazado mesmo por anchura dos carrís.

Si analizamos o transporte público, atopamos unha deficiencia importante en referencia ao transporte por tren, e analizar o transporte en autobús, aínda que existen liñas que conectan as cabeceiras comarcais e núcleos máis poboados con Pontevedra, Vigo, Ourense, Lugo e a Coruña, nas conexións internas na comarca, o servizo é deficitario, é moi complicado e mesmo imposible nalgúns casos desprazarse en transporte público desde os núcleos menos poboados ás cabeceiras comarcais, e en moitos casos nos que existe servizo, a frecuencia do mesmo é deficitaria.

Saneamento e Auga

Unicamente presentan sistemas eficientes de depuración e potabilización as capitais municipais e núcleo máis poboados, atopámonos que a maioría dos pequenos núcleos poboados da nosa comarca, presentan sistemas de depuración ou ben deficientes ou ben máis dimensionados.

A maioría destes pequenos municipios presentan sistemas de depuración de augas fecais mediante decantación ou pozos negros, cuxo mantemento en moitos casos non é esixido e adecuado. Respecto ao tratamento de auga realízanse acometidas de fontes e mananciais que se tratan a nivel local ou mancomunado con métodos rudimentarios.

Residuos

Segundo o Plan de Xestión de Residuos Sólidos Urbanos de Galicia 2010 – 2020 deberían estar selados e rexenerados todos os vertedoiros legais que existían previo á posta en marcha do plan.

Aínda que os vertedoiros oficiais están clausurados, é certo que existen algunhas zonas con verteduras ilegais incontrolados, que supoñen ademais dunha deterioración ambiental importante, un impacto visual a considerar.

Segundo normativa todos os municipios de máis de 2000 habitantes deben contar cun punto limpo, non se cumpre nalgún dos municipios nesta comarca, aínda que é certo que existe un modelo mancomunado de recollida destes residuos especiais.

Chan industrial

Aínda que o territorio conta con tres polígonos industriais, cunha superficie total de 661.000 metros cadrados, a realidade é que é necesario facer un esforzo de promoción para estación de empresarios en chan industrial dispoñible, e na medida de aceptación pensar en ampliar ou rematar as fases que quedan pendentes nalgúns dos casos.

Existe un proxecto para a creación dun novo polígono industrial en Ponteareas, que foi paralizado motivado por irregularidades urbanísticas no chan onde se pretende instalar.

Sería necesario valorar en base á dispoñibilidade de chan urbanizable que atopamos no territorio, e con visión mancomunada, a necesidade ou non de pór en marcha este último polígono.

Enerxía

As centrais térmicas que abastecen a comarca atópanse fóra do territorio, concretamente nas Pontes e Cerceda.

Apenas existe utilización de biomasa para produción enerxética, máis aló de pequenas caldeiras na maioría dos casos para uso doméstico.

En referencia á rede de iluminación pública non se puxeron en marcha proxectos ambiciosos de eficiencia enerxética de consumo e aforro enerxético.

As minicentrais hidráulicas teñen un peso importante na xeración enerxética comarcal, pero como contrapartida supoñen nalgúns casos un impacto ambiental importante nas canles fluviais nos que están instaladas, ben por supor barreiras infranqueables para a fauna piscícola, ou por non respectar e caudais ecolóxicos mínimos.

Sanidade e temas sociais

Non existe servizo hospitalario nin de especialidades no territorio, sendo o máis próximo, e do que depende a poboación da nosa comarca do complexo hospitalario universitario de Vigo.

A dispersión da poboación na maioría dos municipios da nosa comarca e a asistencia de centros médicos de saúde unicamente nas cabeceiras municipais implica importantes desprazamentos para a maioría dos habitantes do territorio.

Existe outro aspecto importante a considerar en referencia aos servizos de urxencias, que se atañen unicamente en dúas dos centros de saúde do territorio.

Telecomunicacións

Aínda que existe un plan de extensión da banda ancha (PEBA) aplicado o territorio, por dificultades de orografía e zonas de sombra, moitos dos núcleos dos municipios de Covelo, A Cañiza, Crecente e Arbo, principalmente, non poden gozar deste servizo, que se reduce unicamente ao núcleo máis poboado e as cabeceiras municipais.

Infraestruturas de lecer, equipamentos e servizos públicos

Como comprobamos a comarca conta cunha oferta puntual, non homoxénea para todos os municipios, de equipamentos, instalacións e infraestruturas de lecer e tempo libre, con posibilidades ademais de uso turístico, con todo non existe unha rede organizada e estratéxica para, por unha banda homoxeneizar o seu uso pola poboación local, e por outra para facer un uso máis xeneralizado do recurso.

Ademais é importante destacar e defender o estado de conservación dalgúns destes recursos.

Indicadores de contexto que se tiveron en conta

Pretendendo que a análise se centre nos trazos característicos e singulares da nosa comarca, para complementalo e sintetizando a información, a continuación desenvolvemos os indicadores de contexto que axudaron a definir a situación do territorio e que son coincidentes cos incluídos no punto 1 do anexo IV do Regulamento (EU) 808/2014 da Comisión de 17 de xullo de 2014 e cos indicados no PDR de Galicia 2014-2020.

- C1. Poboación
- C2. Estrutura de idades
- C3. Territorio
- C4. Densidade de poboación
- C5. Taxa de emprego
- C6. Taxa de emprego por conta propia
- C7. Taxa de desemprego
- C8. PIB
- C10. Estrutura da economía
- C11. Estrutura do emprego
- C12. Produtividade laboral por sector económico
- C13. Emprego por actividade económica
- C17. Explotacións agrícolas
- C18. Superficie agrícola
- C19. Superficie agrícola no marco da agricultura ecolóxica
- C20. Terra de regadío
- C21. Unidades de gando maior
- C22. Man de obra agrícola
- C23. Estrutura de idades dos agricultores
- C29. Bosques e outras superficies forestais
- C30. Infraestrutura turística
- C31. Cuberta terrestre
- C32. Zonas desfavorecidas
- C34. Zonas «Natura 2000»

CADRO DAFO RESUMO

DEBILIDADES

Socioeconómicas

- Perda progresiva de poboación principalmente de poboación feminina, e principalmente das zonas máis rurais das contornas máis montañosas, que á vez son os enclaves que dificultan máis o proceso desenvolvo.
- Orografía complexa tanto para os desprazamentos internos, como para o desenvolvemento por parte das diferentes administracións dunha serie de servizos importantes para equiparar a calidade de vida entre medio rural e o medio urbano.
- O sentido do anterior as cabeceiras municipais exercen unha importante función aglutinadora en todo o que ten que ver con oferta servizos.
- Aumento progresivo do paro.
- Escaso peso específico do sector agrario, excesiva dependencia o sector servizos, e aposta escasa pola transformación das producións agrarias locais.
- Aínda que o sector forestal ten grandes oportunidades o territorio, motivado pola gran superficie arbórea de diferentes especies, a man de obra local que xera non é acorde coas posibilidades que ten, e mesmo existen posibilidades de transformación e usos madeireiros que non levan a cabo, só puntuais excepcións.
- Limitada produción ecolóxica.
- Elevada superficie agraria útil en zonas desfavorecidas.
- Deficiencias formativas para a inserción profesional. Escasa formación específica.
- Falta de tecnificación e innovación tecnolóxica en moitas das empresas territorio
- Carencia de planificación empresarial.
- Escasa participación da muller nos procesos produtivos.
- Elevada taxa de paro.
- Baixa predisposición ao autoemprego.
- Falta de asociacionismo e colaboración empresarial.
- Dificultade de acceso a novas tecnoloxías nalgúnas contornas do territorio e principalmente os máis orientais.
- Escasos alimentos amparados por figuras de calidade ou certificados recoñecidos.
- Terceira idade/servizos asistenciais: Escaseza de oferta en axuda a domicilio, servizos de comida, carencia de profesionais preparados, necesidade de elevados investimentos para cubrir os servizos do territorio.

Medioambientais

- O progresivo abandono da actividade agraria motivado principalmente pola falta de espírito empresarial entre os mozos, e polas deficiencias na substitución xeracional, supuxo unha repercusión negativa en situación ambiental de diferentes espazos do territorio, moderados tradicionalmente polo uso

sustentable dos recursos locais, e de forma paralela a situación ten un efecto negativo en hábitats e especies.

- Respecto de ser naturais protexidas é necesario unha implicación maior da poboación local na toma de decisións, á vez que realizar un seguimento maior e unha planificación máis ambiciosa en referencia á mellora de hábitats e o manexo das especies interesantes de biodiversidade de fauna e flora coa que conta a comarca.

Culturais

- Moitos dos recursos comarcais relativos ao patrimonio histórico artístico presentan deficientes estados de conservación, co agravante de que non se conta con orzamentos preestablecidos para recuperación e mellora destes.
- Non existe un modelo comarcal de promoción e posta en valor dos recursos do territorio, nin culturais nin ambientais.
- En moitos casos a propia poboación local non é consciente das posibilidades coas que se conta en referencia á xeración de emprego e o crecemento de novas actividades vinculadas á valorización de recursos locais, especialmente os patrimoniais.
- Sinalización comarcal deficiente, e nalgúns casos inexistente.
- Non se conta con edicións ambiciosas que recollen os valores culturais do territorio, nin con enfoque turístico nin con enfoque formativo informativo.

AMEAZAS

Socioeconómicas

- A estrutura comarcal, constituída por grandes e cabeceiras municipais das que descolgan un gran número de entidades menores distribuídas polo seu termo municipal, supón un risco importante si continúa a tendencia a continuar exercendo de polos de atracción.
- O elevado grao de envellecemento e a falta de substitución xeracional pode conducir nun desequilibrio estrutural e demográfico con graves consecuencias sobre a estrutura do sistema económico local.
- Terceira idade: Dispersión da poboación e dificultades de comunicación.
- Carencia de servizos asistenciais para a terceira idade, principalmente de resistencias xeriátricas, pola mentalidade e resistencia do maior a acudir a un centro destas características.
- É unha ameaza importante a falta de motivación e incentivo entre a mocidade, que moitos casos non son capaces de intuír as posibilidades de futuro que lles expón a súa comarca, e noutros o territorio non é capaz de satisfacer as súas expectativas profesionais, de tal forma que si non hai un cambio na tendencia podemos perder un valioso capital humano.
- As dificultades de acceso ás Tics
- Os problemas internos de comunicación
- A limitada eficiencia na conexión de banda ancha en algures o territorio
- Excesiva burocracia.
- Falta de iniciativa empresarial.

Medioambientais

- É importante orientar o modelo de desenvolvemento turístico do territorio buscando a sustentabilidade os procesos, cun desenvolvemento ordenado e equilibrado, á vez que orientando as novas actividades que se poñan en marcha cara a esas zonas do territorio menos explotadas, e desvinculalas dos principais focos turísticos, na maioría dos casos ligados a eses espazos de alto Valor cultural ou ambiental descritos, que á vez son os máis sensibles.
- É importante analizar a dimensión dalgúns dos servizos tanto de recollida de lixos ou residuos, como depuración, co que contan algúns dos municipios da comarca, xa que en momentos puntuais que poden coincidir coa presenza masiva turística, a deterioración ambiental pode ser considerable.
- Risco de incendios forestais.
- Atomización dos montes privados.
- Falta de redes de comunicación adecuadas nos terreos forestais.
- Importante superficie do territorio con terreo abandonado ou sen uso definido.
- Progresivo abandono da actividade agraria.

Culturais

- A progresiva deterioración dalgúns elementos culturais do territorio, concretamente patrimonio edificado popular, e algúns elementos de patrimonio histórico artístico.
- O desenvolvemento turístico en territorios adxacentes que pode supor unha alternativa á oferta local.
- A desaparición de actividades culturais e artesanais.
- Turismo pouco sustentable.
- Competencia na promoción turística e carencias nos eventos e actividades culturais que se desenvolven nesta comarca.

FORTALEZAS

Socioeconómicas

- A existencia dunha masa social importante, e a presenza de mozas e mulleres, en moitos casos como as formacións, que habitan no territorio e que pretenden desenvolver o seu futuro empresarial dentro del.
- Existencia dunha rede importante de parques empresariais
- Importante produción de enerxía nalgúns casos a través de fontes renovables.
- Existe unha cultura comarcal de aproveitamento sustentable dos recursos.
- Cóntase na comarca con producións agrarias e gandeiras de alto Valor e recoñecemento entre consumidores.

Medioambientais

- Existen no territorio espazos naturais protexidos declarados lugares de interese comunitario dentro da rede natura 2000.
- Atopamos alta diversidade paisaxística.
- O recurso hídrico é abundante, así como a calidade do mesmo.

- Existen aínda vixentes prácticas agrarias e gandeiras extensivas que utilizan métodos sustentables e respectuosos co medio ambiente.
- Existe unha boa xestión practicada desde tempos inmemoriais en todo o que ten que ver coas prácticas no manexo da superficie forestais.
- O territorio e presenta boas condicións atmosféricas, e non existen problemas graves de contaminación.
- A caza e a pesca como recurso local.

Culturais

- A maioría dos municipios da comarca presentan algún tipo de construción de interese cultural e arquitectónico, desde igrexas, ermidas ou cruceiros, a vestixios romanos, Castro celtas, etc.
- Algúns destes elementos están amparados por figuras de protección do patrimonio cultural histórico reguladas por normas nacionais.
- No territorio quedan vivos exemplos que perduraron no tempo de artesanía, e traxes rexionais, folclore, así como festividades nalgúns casos de prestixio internacional como puidemos ver.

OPORTUNIDADES

Socioeconómicas

- Redimensionamento e capitalización de empresas locais con grandes posibilidades de apertura de negocios e mesmo de internacionalización
- Incremento do nivel de vida da poboación rural
- Aumento do asociacionismo
- Posibilidade de ofrecer formación específica de actividades con posibilidades empresariais.
- Cambio de tendencia no referente á emigración, principalmente de mozas e mulleres.
- Demanda crecente de producións ecolóxicas.
- Mellora do servizo novas tecnoloxías, que permita desenvolvemento de novas liñas de traballo como a formación a distancia ou o teletraballo.
- O programa LEADER que xa na fase de elaboración da estratexia está a xerar entusiasmo que inquietude entre a poboación local.
- Mellora do nivel de vida
- Vivenda de calidade en tamaño e equipamento, e dispoñible.

Medioambientais

- O territorio ten potencial para desenvolver novas liñas empresariais vinculadas ao recurso ambiental, tanto co foco turístico como con enfoque industrial, na liña tanto da posta en valor dos recursos, como complemento á incipiente oferta de aloxamento e restauración, ou doutra banda a razón en marcha un complemento á explotación madeireira que xa se produce no territorio, unindo o a outros produtos do bosque, e mesmo á transformación in situ do recurso madeireiro.
- Outra oportunidade interesante de xeración de emprego ten que ver coa prevención dos incendios, e coa formación en boas prácticas agrarias e gandeiras respectuosas e sustentables.
- Hai unha demanda cada vez maior entre a poboación urbana por contornas rurais inalterados, sustentables e interesantes desde o punto de vista paisaxístico.

- O territorio conta con condicións favorables para o desenvolvemento do sector forestal, e ademais existe un importante apoio ao sector por parte das distintas Administracións Públicas.
- Fomento da economía verde e os procesos de fabricación eficientes como os sistemas de xestión ambiental, limitando contaminación e residuos, e aforrando auga e de recursos.
- Produción de enerxías renovables, as potencialidades do territorio son moi interesantes no sentido, para produción eólica, e hidráulica, e para relanzar a produción de biomasa como forte alternativa de enerxía.

Culturais

- A conservación e rehabilitación do rico patrimonio histórico e cultural local e a súa posta en valor.
- Diferenciación do territorio de GDR13 como produto turístico.
- Posta en valor da rede de rutas existente en territorio.
- Queda un gran percorrido e oportunidades en referencia á posta en valor dos recursos da comarca, a súa promoción dentro e fóra do territorio, a súa importancia e gran reclamo turístico que supoñen.

2. Descrición das características integradas e innovadoras da estratexia¹².

As actuacións realizadas para a redacción do DAFO e da estratexia comarcal baseáronse principalmente en:

- Entrevistas a interlocutores representativos
- Reunións de traballo sectoriais
- Recollida de achegas de interlocutores sociais e económicos do territorio
- Balance dos resultados da aplicación de programa de desenvolvemento anteriores.
- Debates dos órganos de goberno do Grupo de Desenvolvemento Rural: Xunta Directiva e Asemblea Xeral de Socios.

Para facilitar o traballo dos interlocutores sociais e económicos, estimouse a conveniencia de acoutar unha serie de elementos que supoñen as características integradoras da estratexia, e que cobrasen condición de prioridade no contexto do programa de desenvolvemento. Devanditos principios obedecen ás necesidades e oportunidades do propio territorio e ás directrices da convocatoria do programa LEADER.

Anteriormente a pór en marcha as actuacións descritas realizouse un traballo previo por parte da nosa asociación para asegurarnos a participación social, e ter certeza de que a poboación local sentise realmente protagonista do proceso que estabamos a pór en marcha, primando os seguintes principios de actuación:

- **Carácter ascendente**

A estratexia de desenvolvemento foi o resultado dun traballo previo de consulta a diversas persoas físicas e entidades do territorio, coñecedoras da realidade máis inmediata e das necesidades e limitacións máis importantes do territorio e da súa poboación.

Este traballo materializouse na realización dunha serie de enquisas e entrevistas onde se foron plasmando a diversidade de ideas.

- **Carácter global**

Na elección destes interlocutores procurouse que existise unha representación da comarca nos seus diferentes sectores sociais e económicos, así se contactou cos alcaldes dos distintos municipios, presidentes e outros membros de diversas asociacións da comarca.

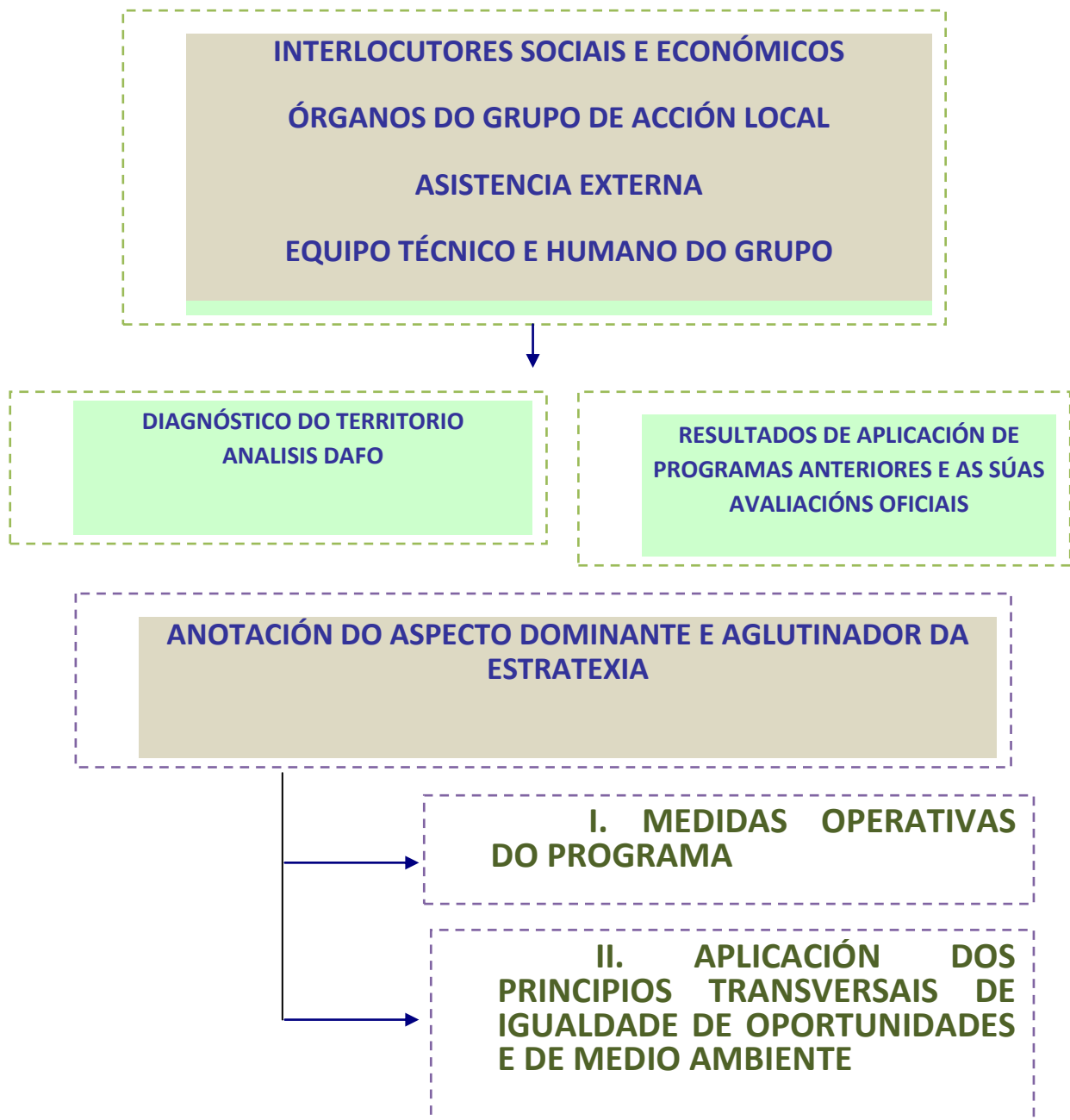
¹²A estratexia enfocouse desde un punto de vista multisectorial, de maneira que se consideraron todos os multiplicadores e catalizadores locais entre os diversos sectores con presenza no territorio: Agricultura, alimentación, artesanía, turismo rural, servizos sociais, medio ambiente, etc.

- **Traballo de síntese:**

Todo o material, información, opinións, e os diferentes testemuños recolleitos foron tratados cun plan de sistematización da información e das opinións rigoroso pero sen exclusións para poder ofrecer o resultado final esperado que é a definición dunha estratexia clara e ben articulada.

O resultado da análise comparada fixo posible esbozar, en primeiro termo, o aspecto dominante do territorio e o eixo estruturante da estratexia que se desexa desenvolver. Estes eixos foron o punto de partida para determinar as prioridades de traballo no programa de desenvolvemento.

ESQUEMA DE TRABALLO DE DEFINIÇÃO DA ESTRATEXIA

A continuación desenvolvemos os **Principios Básicos Innovadores** que estiveron presentes no deseño e posterior desenvolvemento da Estratexia. Así, os Principios Básicos non son unha parte máis da Estratexia senón que son a substancia da mesma e a súa aplicación no resultado final debe medirse en todas e cada unha das partes xa que é aí onde se materializan e fanse operativos.

- **Carácter integrador**

Desde o primeiro momento, -e tal como púxose de manifesto na metodoloxía seleccionada-, aplicouse un enfoque global, concertado, baseado na interacción dos distintos operadores, sectores e proxectos máis representativos da comarca; centrada nun aspecto dominante, representativo do territorio: Patrimonio natural e recursos locais.

- **Coherente**

A coherencia a que nos referimos está baseada principalmente na súa articulación ao redor das fortalezas e potencialidades do territorio de actuación, e á súa vez na *súa viabilidade*, desde o punto de vista económico como sociocultural, e no seu carácter sustentable, xa que a utilización dos recursos non pon en perigo a utilización dos mesmos por parte das futuras xeracións.

- **Carácter piloto**

Este principio resulta primordial na execución dun Programa de Desenvolvemento, e faise palpable no empeño que o GDR13 puxo para impulsar unha nova fórmula de organización social na que o primordial foi e será a participación da poboación e dos seus axentes sociais, todo iso unido a un principio de participación aberta e democrática. Por outra banda o Carácter Piloto traducíuse tamén na articulación da estratexia de desenvolvemento que a poboación propuxo.

- **Transferible**

O GDR13 é consciente de que un auténtico proceso de Desenvolvemento Rural só é posible desde unha cooperación a todos os niveis que permita lograr unha transferibilidade nas seguintes liñas:

- Transferencia de Ideas: Que permita unha recreación de novos proxectos que poidan chegar a ser propostos na comarca.
- Transferencia de Métodos: Que permitan optimizar os recursos endóxeos e dalos un valor engadido maior.
- Transferencia de resultados: Que permitan orientar as actuacións de futuro con garantías de éxito a partir das conclusións e experiencias doutros pioneiros.

A transferibilidade do proxecto que pretendemos acometer está abalada polo traballo interno comarcal e a nosa capacidade de mobilización e mediante a integración en rede, e o desenvolvemento dunha serie de pactos multiterritoriais, cunha perspectiva que excede o nivel comarcal, e que se exporán a continuación.

- **Sustentable e viable**

O Carácter Sustentable converteuse nun eixo transversal de toda a estratexia e das súas actuacións, estando todos os colectivos comprometidos, na conservación e mellora do patrimonio herdado, non só o medio ambiental senón tamén o cultural, urbanístico, patrimonial etc. Isto fai concibir esperanzas fundadas en que o modelo de desenvolvemento proposto será viable e que se verá reforzado coas accións relacionadas na estratexia que empezan pola educación e a sensibilización ambiental.

- Complementaria

Á hora de definir a estratexia comarcal fomos conscientes de que o carácter complementario das súas actuacións non era unha opción senón unha necesidade. Expuxemos un programa en consonancia con outros programas e intervencións, especialmente das distintas Administracións Públicas, desde o PDR de Galicia, até os programas locais, presentados no marco doutras Iniciativas Comunitarias

O GDR13 mantén un contacto estreito con entidades (Deputación, Xunta, AGADER e Agrupacións de Desenvolvemento) que van xestionar accións dentro dos outros eixos do FEADER e outras Iniciativas Comunitarias como EQUAL e INTERREG.

Ademais o noso GDR tense a intención de non ser un mero xestor dun Programa LEADER senón de converterse en plataforma que canalice calquera actuación en pos do desenvolvemento da nosa Comarca.

Unha vez citados os Principios de Actuación e os Principios Básicos Innovadores que se tiveron en conta no deseño e posterior desenvolvemento da Estratexia, pasamos a realizar unha descrición das características innovadoras da estratexia, sabendo que a innovación non ten por que significar a investigación e o desenvolvemento ou a nova tecnoloxía de alto nivel.

A xustificación do carácter innovador da Estratexia do Condado-Paradanta, concentrábase naquelas accións que teñen un efecto multiplicador ou de bola de neve no desenvolvemento local. No lugar de utilizar tódolos recursos limitados dispoñibles para satisfacer as necesidades básicas, a idea foi aportar unha visión fresca aos problemas e oportunidades e explorar novas respostas que poden levar a solucións máis sostibles a longo prazo, tales como:

- Apoio a iniciativas vinculadas a sector do xamón. IXP para o xamón e o viño.
- Completar o ciclo produtivo con actividades de transformación que acheguen o produto ao consumidor final xerando un maior valor engadido.
- Puntos de venda de produtos locais, formación específica, posta en valor e sensibilización no territorio para aqueles produtos diferenciadores e que se poidan agrupar a unha marca para facilitar a súa comercialización.
- Favorecer proxectos que revaloricen os produtos con selo de calidade, indicación xeográfica, D.O.
- Creación dunha marca de calidade territorial que identifiquen producións locais ao consumidor “Condado-Paradanta”.
- Peche de ciclo produtivo e transformación en torno ao Porco Celta ou outros produtos locais.
- Creación dun matadoiro comarcal, que permita pechar o ciclo produtivo, sala de despezamento e transformación (produtos frescos), sala de envasado de produtos locais, practicas tradicionais de curación, punto de venda de devanditos produtos, tanto a través da venda ao por maior como ao por menor e por Internet. Como por exemplo coa variedade do Porco Celta.
- Recuperación da “Ruta do Viño” e da “O Vieiro da Franqueira”.

- Proxectos de produción ecolóxica: mel, pementos, froita, horta....Proxectos de artesanía, proxectos turísticos, proxectos de creación de servizos orientados ás persoas maiores.
- Potenciación da produción e transformación da mazá para sidra (fábricas de sidra, licores ou vinagre de sidra), oliveiral, porco celta e produtos ecolóxicos.
- Potenciar a creación dunha canle de comercialización, comarcal ou como mínimo supramunicipal, dos produtos agroalimentarios do territorio, que abarate custos.
- Proxecto integral de produción, comercialización e turismo: proxecto ligando o turismo con enoloxía e hostalería, e tenda de gourmet de tódolos produtos da zona.
- Realización dunha guía didáctica de internacionalización baseada nos produtos comarcais con posibilidades en base ao estudo de mercado.
- Creación de empresas destinadas a servizos agro-forestais e a xestionar de maneira mancomunada propiedades privadas incluídas as Comunidades e Mancomunidades de Montes.
- Posta en marcha de accións formativas e/ou informativas que fomenten o incremento da competitividade e da capacitación de empresas e empresarios locais co obxectivo de abrir novos mercados.
- Apoio económico a iniciativas innovadoras en relación á produción de alimentos preparados, precociñados e de cuarta gama, utilizando producións locais: Lácteos, froitas, verduras, hortalizas, ...
- Recuperación e posta en valor de produtos autóctonos de alta calidade.
- Creación de empresas de actividades complementarias ao turismo.

Novas Tecnoloxías - Innovación Tecnolóxica

As novas tecnoloxías revisten, no conxunto da estratexia de desenvolvemento un carácter instrumental, na medida en que serán o soporte que fará posible levar a efecto a cobertura de obxectivos como a adaptación empresarial, a mellora na xestión das pequenas empresas, as cooperación e a divulgación de produtos e servizos, principalmente.

Obxectivos:

As novas tecnoloxías son unha ferramenta, á vez que unha perspectiva de desenvolvemento para a valorización dos recursos locais. Entre as utilidades das novas tecnoloxías que poden levar a cabo no territorio atópanse:

- As novas tecnoloxías aplicadas á mellora da xestión das pequenas empresas.

- As novas tecnoloxías aplicadas ao proceso produtivo, racionalizando os mecanismos de produción e transformación das materias primas.
- As novas tecnoloxías aplicadas á comercialización dos produtos locais.
- As novas tecnoloxías ao servizo da cooperación e o traballo en rede.
- As novas tecnoloxías da comunicación, que permitan acceder á información e aos servizos, e aproximar á poboación ás utilidades e aplicacións que se lles poden dar, e que en todo caso evitan outro factor máis de desigualdade ou marxinalidade das comarcas rurais.

Na estratexia do GDR13 traballamos no desenvolvemento de **novos servizos, produtos e novas formas de enfrontarse aos desafíos e ás necesidades** que detectamos.

Grao de repercusión da estratexia nestes obxectivos transversais de mellora e conservación do medio ambiente, adaptación e mitigación do cambio climático e a necesidade dunha transición a unha sociedade que diminúa as súas emisións de carbono.

Como fomos apuntando ao longo da definición da estratexia, estes aspectos resultan básicos e transversais en todas as accións que se apuntan.

Nos obxectivos estes temas cobran unha gran importancia, en condición de principio presente e prioritario en todas as actuacións e como garantía necesaria de viabilidade da estratexia de desenvolvemento: O desenvolvemento rural pasa por unha sustentabilidade ambiental que supón unha conciencia para coa conservación do patrimonio natural, a biodiversidade e os ecosistemas en bo estado e respectando as súas características e valores.

Un dos retos que nos impuxemos na nova perspectiva do desenvolvemento rural, é a xestión creativa do patrimonio natural, como modo de garantir a súa conservación e a súa posta en valor. As prioridades de conservación dos recursos naturais de protección do medio ambiente en zonas rurais, deben perseguirse en interrelación cos agricultores, os silvicultores, e os outros actores da actividade económica e para iso a interiorización da necesidade de ter unha conciencia ambiental é clave.

É imprescindible unha xestión creativa dos recursos:

- Plans estratéxicos de integración de obxectivos de conservación e protección da biodiversidade e posta en valor de recursos ambientais.
- Plans de I+D e creación de partenariado local para a conservación e protección do patrimonio xenético dos territorios: Estudo, investigación, experimentación,..
- Protexer as paisaxes rurais e os bosques. A aplicación de práctica de plans integrados de xestión rural, forestal e silvícola, que contemplan entre outras accións a prevención de perda de masas forestais, por incendios ou outras causas. a conservación e protección de especies, así como a potenciación das especies autóctonas.

- Fomento de practicas agrícolas e sistemas tradicionais de cultivo e usos do chan, así como plans de desenvolvemento a nivel territorial doutras formas de agricultura mais respectuosas co medioambiente (agricultura ecolóxica e agricultura integrada..)
- Elaboración e posta en marcha de estratexias de desenvolvemento do turismo rural sustentable: actividades complementarias de coñecemento da contorna e respectuosas co medio natural, sistemas de produción integradas...
- Plans integrados de divulgación dos valores ambientais do territorio con accións globais de sensibilización e traballo conxunto para posta en marcha de boas prácticas ambientais, a través do partenariado local (empresas, escola, agricultores e gandeiros, asociacións, servizos locais...) a favor de medio ambiente nos territorios: Aforro de auga, contaminación, residuos...

NOVAS TECNOLOXÍAS - INNOVACIÓN TECNOLÓXICA

As novas tecnoloxías revisten, no conxunto da estratexia de desenvolvemento un carácter instrumental, na medida en que serán o soporte que fará posible levar a efecto a cobertura de obxectivos como a adaptación empresarial, a mellora na xestión das pequenas empresas, as cooperacións e a divulgación de produtos e servizos, principalmente.

Obxectivos

As novas tecnoloxías son unha ferramenta, á vez que unha perspectiva de desenvolvemento para a valorización dos recursos locais. Entre as utilidades das novas tecnoloxías que poden levar a cabo no territorio atópanse:

- As novas tecnoloxías aplicadas á mellora da xestión das pequenas empresas.
- As novas tecnoloxías aplicadas ao proceso produtivo, racionalizando os mecanismos de produción e transformación das materias primas.
- As novas tecnoloxías aplicadas á comercialización dos produtos locais.
- As novas tecnoloxías ao servizo da cooperación e o traballo en rede.
- As novas tecnoloxías da comunicación, que permitan acceder á información e aos servizos, e aproximar á poboación ás utilidades e aplicacións que se lles poden dar, e que en todo caso evitan outro factor máis de desigualdade ou marxinalidade das comarcas rurais.

A maiores da innovación tecnolóxica, na estratexia do GDR13 traballamos no desenvolvemento de **novos servizos, produtos e novas formas de enfrontarse aos desafíos e ás necesidades** que detectamos.

3. Obxectivos da estratexia do GDR13.

Á hora de definir os obxectivos da nosa estratexia tivemos conta as orientacións que se marcan tanto no programa desenvolvemento rural de Galicia como na orde de convocatoria LEADER, concretamente a nosa estratexia está orientada a:

- Fomentar a dinamización económica e innovación, principalmente os proxectos produtivos.
- Fomentar o emprendemento e a creación de emprego.
- Fomentar o retorno e a inserción laboral dos mozos no medio rural.
- Fomentar a igualdade de oportunidades das mulleres e os mozos.
- Fomentar a defensa contra o cambio climático e o clima como un elemento integral das estratexias de desenvolvemento local.

4. Tema principal diferenciador e característico

Desenvolvemento económico, social e ambiental das comarcas de Condado e Paradanta no sueste da provincia de Pontevedra, co obxectivo principal de fixar poboación, crear emprego e facer o territorio atractivo desde o punto de vista empresarial, turístico e social.

5. Definición dos obxectivos da nosa estratexia

Obxectivo 1.- Desenvolvemento e consolidación de empresas, tecnificación e uso de novas tecnoloxías. Creación e consolidación de postos de traballo principalmente de mozos e mulleres.

Na proposta que expomos coa nosa estratexia de mellora da contorna económica da comarca, co obxectivo de consolidar e crear novos postos de traballo, será clave pór en marcha unha serie de actuacións en referencia ao apoio á creación de novas empresas e modernización de boa parte das existentes.

Como punto de partida detectamos que gran cantidade das empresas existen na comarca non dispoñen dun grao competitivo de tecnificación, apenas existen orzamentos aplicados a estratexias de I+D, e consideramos unha prioridade o apoio desde LEADER para procurar a súa modernización e adaptación ás novas tecnoloxías.

Non cabe dúbida de que a globalización e a competitividade dos mercados supoñen un novo reto para as empresas do medio rural, neste sentido outro dos obxectivos da nosa estratexia virará ao redor da capacitación profesional en aspectos vinculados ao marketing e a comercialización, co obxectivo prioritario de apertura de novos mercados e mesmo de internacionalización de empresas locais, o que levará parello o seu sobre dimensionamento e a creación de postos de traballo.

Outra debilidade detectada, que pretendemos corrixir con este obxectivo estratéxico, é a falta de espírito asociacionista e cooperativismo en boa parte dos sectores produtivos locais (apenas existen casos reais

de asociacionismo empresarial fora do sector primario). Por tanto marcámonos o obxectivo de fomentar interrelacións de dependencia técnica e produtiva entre empresarios locais, mesmo foráneos, como analizaremos no apartado de cooperación, a condición de que desenvolvan produtos ou servizos semellantes e/ou complementarios.

Dentro do obxectivo 1 tamén pretendemos cubrir unha deficiencia detectada en referencia a necesidades formativas máis aló da proposta exposta de formación empresarial en prol da modernización, o uso de novas tecnoloxías ou a innovación nos procesos. O que pretendemos é pór en marcha un plan formativo centrado en mozos e mulleres, incentivando o autoemprego e inserción laboral, dotándolles de coñecementos e actitudes para abrirse oco no mercado laboral.

Obxectivo 2.- Desenvolvemento do sector primario, con especial relevancia ao sector forestal, á incorporación de novos cultivos agrícolas, á posta en valor das producións locais, e a abrir novas liñas de transformación e comercialización dos produtos alimentarios.

Como xa definimos o territorio caracterízase por producións agro e gandeiras de calidade recoñecida, en moitos casos con carácter internacional. Estas producións e os métodos de transformación deben reforzarse e redimensionarse como alicerce de diversificación da economía local, e como fonte importante de traballo, en moitos casos de traballo feminino.

O obxectivo 2 debe exporse na procura de novas liñas produtivas empresariais en referencia á elaboración de novos produtos agroalimentarios, así como na mellora na comercialización dos existentes.

Outro aspecto a considerar no obxectivo 2 debe ser o concepto da calidade agroalimentaria, e a importancia das marcas de calidade, así como a súa aplicación ás producións locais.

Por último, é interesante, pois se trata dunha carencia detectada na análise, xerar sinerxías entre os distintos sectores empresariais do territorio, e concretamente o sector primario e as súas producións de calidade, cos diferentes valores e potencialidades locais, co que traballaremos dentro do obxectivo estratéxico 3, e que se expón a continuación.

Obxectivo 3.- Posta en valor das potencialidades locais, principalmente dos recursos culturais patrimoniais, e das contornas naturais, co dobre obxectivo de mellora da imaxe interna e externa da comarca, e da súa utilización con enfoque e como reclamo turístico.

No inventario e análise da situación comarcal temos detectado que aínda que o territorio conta cun abanico impresionante de elementos patrimoniais, culturais, tanxibles e intanxibles, ademais dos seus valores paisaxísticos e ambientais, nalgúns casos o estado de conservación, e noutros a falta de planificación para a súa difusión e posta en valor, supoñen un lastre que condiciona o desenvolvemento de novos xacementos de emprego vinculados ao patrimonio, á vez que inflúe negativamente na propia visión que a poboación local ten das potencialidades do seu territorio.

Para corrixir a deficiencia detectada expómonos unha serie de obxectivos que englobamos dentro do obxectivo Xeral de posta en valor das potencialidades locais:

- Dar a coñecer entre locais e foráneos a importancia e o valor patrimonial e natural dos recursos da nosa comarca.

- Contribuír á súa divulgación mediante a edición de recursos, sinalización, traballou en medios de comunicación e participación en eventos.
- Estimular o mantemento e conservación e rehabilitación dos recursos.
- Integrar as potencialidades locais dentro dunha estratexia de creación de emprego vinculada a un proxecto de desenvolvemento turístico da comarca.
- Fomentar o asociacionismo cunha dobre vertente, agrupacións público-privadas que desenvolvan accións non lucrativas de valorización e conservación, e agrupacións privadas de empresarios locais, vinculados ou non ao turismo, que desenvolven de forma mancomunada proxectos lucrativos e sustentables que viren ao redor das potencialidades locais descritas.

Obxectivo 4.- Fomento do respecto e coidado ambiental, concienciación social en referencia á reciclaxe, redución de residuos, uso de enerxías limpas e/ou alternativas, inserción da variable ambiental nos procesos produtivos, loita contra cambio climático.

O global da estratexia que expomos ten o Valor engadido e a responsabilidade de incluír o respecto ambiental e a sustentabilidade dos procesos, en todos os obxectivos, medidas e accións que expomos, de tal forma que o obxectivo 4 ten un enfoque transversal de custodia e vixilancia das accións que se poñan en marcha, dentro e fóra de programa LEADER.

Esta vixilancia irá na liña do cumprimento de lexislación e normativa en materia ambiental en todas as actuacións que se financien. Ademais consideramos unha prioridade primar iniciativas que incluían accións de loita con de cambio climático, melloran contornas degradadas, control de residuos, reciclado, uso de enerxías limpas, produción de enerxía alternativa

Obxectivo 5.- Servizos á poboación local, sensibilización, dinamización, mellora da situación de colectivos desfavorecidos, inmigración, incremento do sentido de pertenza entre a poboación local, cun enfoque especial para os mozos, formación e axudas ao emprego.

Ten que ser un obxectivo prioritario desta estratexia pór en marcha accións que permitan mellorar as condicións de calidade de vida da poboación local, co punto de vista posto principalmente na terceira idade e colectivos con condicións especiais (discapacidade, inserción social, ...), á vez que traballar por tentar equiparar no que a servizos e calidade de vida refírese, o noso medio rural co medio urbano, de tal forma que consigamos facer un territorio atractivo para asentar poboación nova, e feminina.

Para lograr ese obxectivo de fixar poboación nova e feminina, é necesario pór en marcha accións de formación e información, fomentar a participación e o intercambio de experiencias, e en definitiva facer unha campaña de sensibilización sobre as posibilidades que ofrece a comarca.

Dentro do obxectivo 5 expómonos corrixir algunha debilidade detectada en referencia a servizos mal dimensionados, que teñen que ver con coberturas mínimas de servizos colectivos.

Obxectivo 6.- Cooperación entre territorios

O traballo en rede e a cooperación debe estar exposta na estratexia como unha prioridade para o seu territorio, expomos unha serie de temas importantes de interese, que ademais xurdiron nas diferentes

reunións mantidas coa poboación local, e ás que debe darse un enfoque extra na formulación, que é o traballo a unha escala que supere o local, buscando territorios con problemáticas comúns, e tentando buscar solucións compartidas e nexos de unión.

Incídese na necesidade e conveniencia de cooperar a diferentes escalas: territoriais, sectoriais, poboacionais, por grupos de afinidade e interese, etc.

Expomos como obxectivo levar a cabo accións integradas de cooperación con outros territorios e grupos de acción local de dentro e fóra da nosa comunidade autónoma, mesmo expomos algunha proposta de cooperación internacional.

O obxectivo debe ser coñecer e pór en marcha metodoloxías innovadoras de traballo e conseguir accións compartidas cuxo produto final supoña un valor engadido para nós como GGDR, o noso territorio e os diferentes actores locais, empresariais ou non, que participen en cada proxecto.

6. Indicadores

Indicadores de resultados propostos pola Comisión no punto 2 do anexo IV do Regulamento (EU) 808/2014 da Comisión de 17 de xullo de 2014

- R21: Emprego creado nos proxectos financiados (ámbito de interese 6A)
- R22: Porcentaxe de poboación rural obxecto de estratexias de desenvolvemento local (ámbito de interese 6B)
- R23: Porcentaxe de poboación rural que se beneficia de servizos/infraestruturas mellorados (ámbito de interese 6B)
- R24: Emprego creado nos proxectos financiados (Leader)(ámbito de interese 6B)
- R25: Porcentaxe de poboación rural que se beneficia de servizos/infraestruturas novos ou mellorados (tecnoloxías da información e a comunicación — TIC) (ámbito de interese 6C)

Indicadores de produtividade de DR propostos pola Comisión no punto 3 do anexo IV do Regulamento (EU) 808/2014 da Comisión de 17 de xullo de 2014

- O.1 Gasto público total
- O.2 Investimento total
- O.3 Número de actividades/operacións subvencionadas
- O.4 Número de explotacións/beneficiarios subvencionados
- O.7 Número de contratos subvencionados
- O.11 Número de días de formación impartida
- O.12 Número de participantes en actividades de formación
- O.13 Número de beneficiarios asesorados
- O.15 Poboación beneficiaria de servizos/infraestruturas mellorados (informáticos ou outros)
- O.17 Número de operacións de cooperación subvencionadas (distintas das da AEI)
- O.18 Poboación obxecto de GAL 19
- O.20 Número de proxectos Leader financiados 19
- O.21 Número de proxectos de cooperación subvencionados
- O.22 Número e tipo de promotores de proxectos
- O.23 Número único de identificación dos GAL que participan en proxectos de cooperación
- O.24 Número de intercambios temáticos e analíticos establecidos con axuda da RRN
- O.26 Número de actividades da REDR nas que participe a RRN

Indicadores propios

CUANTITATIVOS DE RESULTADO E IMPACTO

- Porcentaxe de proxectos produtivos e non produtivos
- Postos de traballo creados e/ou consolidados facendo distinción entre mozos, mulleres, e reflectindo si trátase de postos de traballo para discapacitados ou inmigrantes.
- Proxectos vinculados á formación
- Campañas de sensibilización postas en marcha
- Proxectos de cooperación executados
- Participación en cada un dos anteriores
- Publicacións
- Accións promocionais
- Porcentaxe pública-privado do cadro financeiro executado

SOCIAIS

- Poboación desfavorecida beneficiaria dalgunha acción.
- Accións de promoción de integración (social, cultural, etc.).
- Accións para promover a integración do colectivo de mulleres.
- Contratacións para colectivos desfavorecidos.
- Autoemprego xerado nos colectivos desfavorecidos.
- Emprego xerado para colectivos desfavorecidos.
- Cocientes destinados de fondos públicos para discapacitados.
- Porcentaxe de horas de acción formativa destinada á sensibilización social.
- Número de alumnos pertencentes a algún colectivo desfavorecido que asistiron a cursos de formación.
- Publicacións: Número de exemplares editados con criterios sociais.

MEDIOAMBIENTAIS

- Número de persoas participantes do proxecto que reciban formación sobre turismo sustentable.
- Dotación de elementos que supoñen aforro enerxético.
- Número de elementos que promoven o aforro do consumo.
- Disponibilidade de elementos propios para a depuración.
- Número de exemplares publicados con matiz ambiental
- Superficie afectada polo proxecto con criterios ecolóxicos e sociais.
- Número de accións específicas para a mellora ambiental.
- Disponibilidade de plan de xestión e plan de minimización de residuos específico para a actividade.
- Obtención de enerxía de fontes renovables.
- Sinalización e infraestruturas: Utilización de soportes respectuosos co medio ambiente.
- Porcentaxe de horas da acción formativa destinada á sensibilización ambiental.
- Alumnos en xornadas e cursos de matiz ambiental.
- Compromisos específicos de preservación do medio.

II. Descrición do Plan de Acción: Desenvolvemento das diferentes accións en base aos obxectivos expostos.

Obxectivo 1.- Desenvolvemento e consolidación de empresas, tecnificación e uso de novas tecnoloxías. Creación e consolidación de postos de traballo principalmente de mozos e mulleres.

1. Realización dun estudo de mercado para o fomento da externalización dos produtos e servizos que actualmente se producen no territorio.
2. Creación e posta en marcha dun plan de apoio á utilización de novas tecnoloxías para as empresas locais.
3. Realización dunha guía didáctica de internacionalización baseada nos produtos comarcais con posibilidades en base ao estudo de mercado.
4. Creación, ampliación, modernización ou traslado dentro da comarca de PEMES que utilicen insumos autóctonos e/ou man de obra local.
5. Apoio a empresas locais na aplicación de normativas de calidade e xestión ambiental.
6. Posta en marcha de accións formativas e/ou informativas que fomenten o incremento da competitividade e da capacitación de empresas e empresarios locais co obxectivo de abrir novos mercados, producir novos produtos, e en definitiva crear emprego, valorando na baremación e os criterios de selección dos proxectos aquelas iniciativas que xeren emprego, especialmente si trátase de emprego xuvenil ou feminino.
7. Levar a cabo unha campaña de sensibilización local en relación a potenciar a incorporación laboral de mozas e mulleres.
8. Incentivar a creación de novas empresas relacionadas co medio ambiente, o patrimonio ou a artesanía
9. Pór en marcha unha campaña informativa e de apoio ao asociacionismo: Realizar unha asistencia técnica continua e á carta que facilite a integración de empresas locais en tecidos e estruturas asociativas dentro do territorio, e mesmo en estruturas nacionais como internacionais.
10. Como complemento da acción 9, dentro do primeiro obxectivo estratéxico, é necesario pór en marcha unha liña de axuda á constitución de cooperativas e á execución de accións colectivas entre empresarios locais.
11. Levar a cabo desde o equipo técnico do GDR13 un labor de tutelaxe continuo con empresarios establecidos, e con futuros empresarios, na liña de mellorar imaxe e representatividade, marketing empresarial, oportunidades de expansión, sustentabilidade dos procesos, eficiencia enerxética, reciclado e redución de residuos, controis de calidade, apertura a novos mercados, e accións conxuntas en referencia á redución de custos por aproveitamentos conxuntos de maquinaria, instalacións, promoción, etc.

Obxectivo 2.- Desenvolvemento do sector primario, con especial relevancia ao sector forestal, á incorporación de novos cultivos agrícolas, á posta en valor das producións locais, e a abrir novas liñas de transformación e comercialización dos produtos alimentarios.

1. Accións específicas e comúns co obxectivo estratéxico 1 “Desenvolvemento e consolidación de empresas, tecnificación e uso de novas tecnoloxías. Creación e consolidación de postos de traballo principalmente de mozos e mulleres” Vinculadas a producións locais do sector primario, concretamente as seguintes accións:
 - Realización dun estudo de mercado para o fomento da externalización dos produtos e servizos que actualmente se producen no territorio.
 - Creación e posta en marcha dun plan de apoio á utilización de novas tecnoloxías para as empresas locais.
 - Realización dunha guía didáctica de internacionalización baseada nos produtos comarcais con posibilidades en base ao estudo de mercado.
 - Creación, ampliación, modernización ou traslado dentro da comarca de PEMES que utilicen insumos autóctonos e/ou man de obra local.
 - Apoio a empresas locais na aplicación de normativas de calidade e xestión ambiental.
 - Posta en marcha de accións formativas e/ou informativas que fomenten o incremento da competitividade e da capacitación de empresas e empresarios locais co obxectivo de abrir novos mercados, producir novos produtos, e en definitiva crear emprego, valorando na baremación e os criterios de selección dos proxectos aquelas iniciativas que xeren emprego, especialmente si trátase de emprego xuvenil ou feminino.
 - Levar a cabo unha campaña de sensibilización local en relación a potenciar a incorporación laboral de mozas e mulleres.
2. Creación dun centro comarcal de promoción e distribución dos produtos agroalimentarios do territorio.
3. Apoio económico e para a creación, ampliación, consolidación, modernización ou traslado dentro do territorio de empresas vinculadas ao sector primario.
4. Asistencia técnica, formación e apoio económico a empresas incorporar innovacións nos procesos de transformación e envasado.
5. Apoio económico a iniciativas innovadoras en relación á produción de alimentos preparados, precociñados e de cuarta gama, utilizando producións locais: Lácteos, froitas, verduras, hortalizas, ...
6. Creación dunha marca de calidade territorial que identifiquen producións locais ao consumidor.
7. Pór en marcha unha acción concreta de dinamización social empresarial co obxectivo de xerar sinerxías entre sector primario, producións da industria agroalimentaria, e a oferta de turismo comarcal.
8. Diseñar e executar unha campaña de formación empresarial nas seguintes temáticas:
 - a. Labels de calidade, certificacións que avalen orixe, procesos e calidade intrínseca, desenvolvemento e aplicación para aumentar a competitividade.
 - b. Promoción e marketing, métodos de venda usando as novas tecnoloxías.
 - c. Control de procesos produtivos.

- d. Eficiencia enerxética, reciclado de residuos, boas prácticas ambientais aplicadas á empresa agroalimentaria, distintivos oficiais recoñecidos de carácter ambiental aplicados á empresa (exemplo ISO14001).
9. Realizar campañas de promoción dos produtos agroalimentarios para dalos a coñecer fora do territorio (xornadas, feiras, mostras gastronómicas...), e de edición de material promocional.
10. Campaña de fomento do asociacionismo e apoio e posta en marcha de accións conxuntas entre empresas locais, destinadas á transformación in situ e á comercialización dos produtos de calidade elaborados no territorio.
11. Accións concretas de valorización do porcino comarcal (traballar ademais a variedade Porco Celta), desenvolvemento accións que nós permita pechar o ciclo produtivo, en referencia a matadoiro, despece e transformación, novos produtos vinculados ao porco e practicas tradicionais de curación, así como a comercialización dos produtos resultantes.

Obxectivo 3.- Posta en valor das potencialidades locais, principalmente dos recursos culturais patrimoniais, e das contornas naturais, co dobre obxectivo de mellora da imaxe interna e externa da comarca, e da súa utilización con enfoque e como reclamo turístico.

1. Pór en marcha unha campaña formativa informativa sobre a rede natura 2000 e sobre os lugares de interese comunitario da nosa comarca, valores ambientais e paisaxísticos e principais especies presentes de fauna e flora.
2. Campaña de promoción a nivel externo e de formación e promoción a nivel interno comarcal para dar a coñecer e profundar nas posibilidades e potencialidades locais que supoñen os diferentes recursos culturais ambientais cos que conta a comarca.
3. Aplicación das accións contempladas no obxectivo estratéxico 1 “Desenvolvemento e consolidación de empresas, tecnificación e uso de novas tecnoloxías. Creación e consolidación de postos de traballo principalmente de mozos e mulleres” en proxectos e empresas que utilicen de forma sustentable e medioambientalmente respectuosa, as potencialidades locais, con enfoque turístico ou formativo, para a xeración de postos de traballo.
4. Actuacións a desenvolver con cargo ás subvencións de AGADER no marco das medidas 6.4 (subvencións a investimentos en actividades non agrícolas) e 19 (LEADER) do PDR de Galicia 2014-2020.

No marco do PDR de Galicia 2014-2020, Agader poderá subvencionar a través dos GDR ou a través de liñas de axuda de promoción directa, as actuacións seguintes:

- a) Investimentos que supoñan avances en establecementos de aloxamento e restauración que estean en funcionamento na data da presentación da correspondente solicitude de axuda por parte do promotor. Para os efectos deste convenio, terán a consideración de avances os gastos que sexan necesarios para a obtención do recoñecemento dun aumento de categoría do establecemento segundo a lexislación vixente en materia turística, así como outras actuacións destinadas a mellorar as condicións de accesibilidade e supresión de barreiras arquitectónicas.

b) Investimentos que supoñan a implantación de servizos turísticos complementarios a un establecemento de aloxamento e/ou de restauración que estea en funcionamento na data da presentación da correspondente solicitude de axuda por parte do promotor.

Para os efectos deste convenio, terán a consideración de servizos turísticos complementarios os seguintes: actividades recreativas e de animación turística, espectáculos, actividades de aventura ou natureza, actividades deportivas como golf, náuticas, esquí, hípica e outras, actividades de valorización e divulgación do patrimonio cultural, balnearios e centros de talasoterapia.

c) Os investimentos que supoñan a creación de novas prazas de aloxamento serán admisibles no caso de que se cumpran os requisitos seguintes:

1) Os establecementos obxecto de creación de novas prazas estarán clasificados segundo a lexislación en materia turística como hotel, pensión, casa de turismo rural ou campamento de turismo.

2) A proposta deberá levar aparellada unha valorización do patrimonio cultural ou ambiental ou a oferta dalgún ou algúns dos seguintes servizos turísticos complementarios: actividades recreativas e de animación turística, espectáculos, actividades de aventura ou natureza, actividades deportivas como golf, náuticas, esquí, hípica e outras, actividades de valorización e divulgación do patrimonio cultural, balnearios e centros de talasoterapia.

3) A localización dos investimentos que supoñan creación de novas prazas deberá situarse nalgún dos concellos sinalados no anexo I do convenio AGADER-TURISMO.

d) Creación de novos restaurantes situados en construcións patrimoniais singulares (pazos, patrimonio industrial, pallozas, faros, etc...) e que se comprometan a ofertar unha cociña baseada na gastronomía galega tradicional, ou que propoñan técnicas innovadoras ou fusiós con outras gastronomías do mundo.

e) Rutas de sendeirismo homologadas pola Federación Galega de Montañismo.

f) Construción de miradoiros, así como a eliminación de elementos discordantes na contorna dos mesmos.

g) No ámbito da submedida 19.2 de Leader (apoio para a realización de operacións conforme a estratexia de desenvolvemento local participativo), os GDR poderán promover formación tendente á profesionalización do persoal en servizos turísticos, mediante actividades formativas nas seguintes materias:

1) Atención ao cliente en hostalaría.

2) Hixiene e seguridade alimentaria en pequenos establecementos de restauración.

3) Atención específica ao cliente con discapacidade.

4) Redes sociais e marketing on-line aplicado a establecementos de restauración.

5) Ferramentas de xestión de alimentos e bebidas.

6) Xestión de recursos humanos en pequenos establecementos de restauración.

Para os efectos deste convenio, enténdese por pequenos establecementos de restauración os que sexan de titularidade de empresas ou autónomos que teñan a consideración de microempresas (segundo a definición que resulta do anexo I do Regulamento (UE) nº 651/2014, de 17 de xuño)

h) Os investimentos tendentes á creación e/ou avance de empresas de servizos turísticos complementarios.

Para os efectos deste convenio, terán a consideración de empresas de servizos turísticos complementarios as reguladas no artigo 88.1 da Lei 7/2011, de 27 de outubro, de turismo de Galicia. Para a subvencionabilidade dos investimentos a que se refire este punto será necesaria a correspondente inscrición no rexistro público oficial habilitado a tal efecto.

5. Sensibilización sobre emprendemento/actualización de empresarios a través de “foros” (xornadas, newsletters) que difundan novidades, tendencias, experiencias de éxito, convocatorias de axudas, ...

Obxectivo 4.- Fomento do respecto e coidado ambiental, concienciación social en referencia á reciclaxe, redución de residuos, uso de enerxías limpas e/ou alternativas, inserción da variable ambiental nos procesos produtivos, loita contra cambio climático.

1. Deseñar, planificar e executar unha estratexia comarcal de sustentabilidade baixo o modelo dunha axenda 21 local, na que se fomenta a integración e implicación de todos os municipios da comarca, e dos diferentes representantes dos sectores económicos e sociais.
2. A liña e como complemento do obxectivo estratéxico 3, debemos traballar na conservación e posta en valor activa nestes recursos, neste caso concreto, das nosas potencialidades ambientais, incentivando e financiando a recuperación de recursos naturais degradados, sirva como exemplo vertedoiros incontrolados, mellores sistemas de depuración de augas residuais, restauración de canles fluviais.
3. Creación de agrupacións con participación pública e privada, que traballen na concienciación e mellora ambiental, padroados, asociacións, fundacións, etc.
4. Iniciativas de cooperación (véxase obxectivo 6) que nos permitan abrir canles de traballo conxunto e formas orixinais de sensibilización, conservación e posta en valor en referencia ao medio ambiente comarcal.
5. Editar e divulgar unha publicación sobre boas prácticas ambientais, aforro enerxético e uso eficiente dos recursos que poida ter unha dobre aplicación, a nivel doméstico na xestión diaria, e a nivel empresarial, cun enfoque claro no sector turístico.
6. O grupo acción local velará polo cumprimento estrito da normativa esixida en materia ambiental, e primará as iniciativas empresariais, e os proxectos non produtivos que presente Valor engadido en referencia a restauración de espazos degradados, control de residuos, reciclado de materiais e que teñan un efecto positivo na loita contra o cambio climático.
7. Realización dunha campaña de posta en valor dos espazos naturais protexidos existentes nesta comarca e amparados por unha figura de protección ambiental, cunha especial consideración para os territorios dentro da Rede Natura 2000.
8. Traballar no correcto dimensionamento, calidade do servizo, uso adecuado, acondicionamento ou mellora das infraestruturas de carácter ambiental coas que conta o territorio, ou aquelas que se poñan en marcha no actual período de programación, con ou sen apoio LEADER. Ademais traballarase no uso eficiente do recurso auga, tanto para uso agrícola como para consumo humano: mellora de infraestruturas e acometidas e xestión eficiente do recurso.
9. Deseñar e executar un programa de educación ambiental ligado ao ecosistema fluviais, tan importantes nesta comarca, que inclúa coñecemento do medio, e posta en valor con enfoque turístico recreativo, e que inclúa accións de voluntariado fluvial e custodia do territorio.
10. Como complemento ao obxectivo estratéxico 1, pór en marcha campañas formativas para empresarios locais, en referencia, e para a súa actividade produtiva, á redución de residuos, reciclado, depuración, aforro enerxético...

Obxectivo 5.- Servizos á poboación local, sensibilización, dinamización, mellora da situación de colectivos desfavorecidos, inmigración, incremento do sentido de pertenza entre a poboación local, cun enfoque especial para os mozos, formación e axudas ao emprego.

1. Consideramos necesario traballar na mellora da oferta e dotacións en referencia aos servizos e infraestruturas para a poboación local cos que conta a comarca, co obxectivo final de tentar mellorar a calidade de vida da poboación local en xeral, facendo un inciso especial na terceira idade, e en mozas e mulleres, así como nos habitantes con algún tipo de discapacidade.
2. Na liña do anterior unha acción concreta será o deseño dunha estratexia comarcal que garanta a cobertura dos servizos colectivos necesarios, concretamente en referencia á depuración de augas, recollida de lixos, reciclado de residuos, temas asistenciais, instalacións deportivas, educación, lecer...
3. levarán a cabo accións, e primaranse dentro do programa LEADER, que melloren as condicións e axuden á conciliación da vida laboral e familiar, e que dalgunha forma fomenten o emprego feminino.
4. Fomentar servizos que equilibren as dificultades que expulsan á poboación do ámbito rural, e que á súa vez poden ser nichos de iniciativas empresariais e emprego (atención domiciliaria, estudo de oferta e dimensión de servizos educativos, de vías de comunicación, de servizos de transporte, ...).
5. Iniciativas que doten á comarca de servizos para a terceira idade.
6. Empresas que ofrezan servizos e/ou proxectos concretos en referencia á poboación dependente coa que contamos na comarca.
7. Unido e complementando o plan formativo, consideramos necesario pór en marcha unha campaña de sensibilización entre a poboación local, e concretamente entre os máis novos, en referencia ás posibilidades do seu territorio, ao coñecemento das potencialidades locais, incentivando o asentamento da poboación, e dotándolles de actitudes e aptitudes para desenvolver o seu proxecto de futuro nesta comarca.
8. Accións concretas para colectivos afectados pola exclusión social, de tal forma que se complemente o exposto no obxectivo 1 e no plan formativo, máis aló da inserción laboral ou a formación para o emprego, fomentando a inserción social, favorecendo a autonomía e as competencias sociais, e facéndolles partícipes e integrándolles de pleno dereito na realidade comarcal:
 - Menores afectados polo fracaso escolar
 - Mozos menores de 25 anos demandando o seu primeiro emprego
 - Maiores de 50 anos parados
 - Parados de longa duración
 - Mulleres con dificultades para a inserción laboral
 - Inmigrantes
 - Persoas pertencentes a minorías étnicas
 - Toxicómanos

- Discapacitados psíquicos e/ou físicos
 - Outros
9. Programa de apoio e mellora do emprego para colectivos mencionados.
 10. Fomento do emprego feminino. Formulas de organización empresarial que permitan conciliación vida laboral e familiar
 11. Apoio e complementariedade ao desenvolvemento da lei de dependencia
 12. Fomentar a creación de formulas empresariais que sexan centros especiais de emprego e que faciliten e promovan o emprego de persoas con discapacidade.
 13. Primar a creación de emprego feminino e primar empresas promovidas por mulleres ou que empreguen a mulleres ou discapacitados.
 14. Fomento de servizos de apoio á muller traballadores que faciliten a inserción laboral: gardarías, transportes, centros de acollida e centros de respiro.
 15. Cualificación da poboación para facilitar a empregabilidade e o emprendemento. Formación en varios nichos de iniciativas para o territorio:
 - Agroindustria e silvicultura. En especial aproveitamentos menos estendidos.
 - Turismo. Hostalaría e restauración, pero tamén oferta de actividades innovadoras.
 - Atención a maiores.
 - Novas tecnoloxías.
 16. Fomento de actitudes ou experiencias formativas informais:
 - Voluntariado local e a súa utilización na cohesión territorial.
 - Voluntariado Internacional (coñecemento doutras experiencias, importación de ideas, coñecemento de idiomas, rotura de complexos...).
 - Intercambios internacionais (na liña do anterior, fomentar a mobilidade – normalmente de mozas, pero non excluínste).
 17. Emigración: Hai lugares deste territorio que teñen gran representación no estranxeiro (maioritariamente sudamérica). Moitos destes emigrados poderían ser investidores ou apoiar proxectos sociais. Descendentes deles poderían retornar e ser xerme de novos proxectos.

Obxectivo 6.- Cooperación entre territorios e relacións institucionais

1. Realizar accións integradas de cooperación con outros grupos de desenvolvemento rural de España e doutros Estados membros, con características comúns, cuxo resultado final sexa a consecución dun produto conxunto, que represente un valor engadido para o territorio.
2. Incrementar as expectativas da comarca a través de estruturas de comercialización, divulgación, traballo cooperado, consorcio, etc.
3. Intercambiar, difundir e coñecer as experiencias de desenvolvemento con alto grao de innovación e replicabilidade entre o GDR13 e outros grupos LEADER.
4. Coñecer e pór en marcha metodoloxías de traballo que demostraron a súa efectividade noutros territorios con caracteres similares, a fin de alcanzar obxectivos comúns

5. Establecer cooperación que fortalezcan sectores cuxo mercado requira necesariamente unha proxección territorial máis ampla, ou cuxa viabilidade estea condicionada á obtención dunha masa crítica maior, que debe ser buscada máis aló do territorio, etc.
6. Iniciar vías de colaboración entre empresarios locais e outros asentados igualmente en zonas rurais de baixa densidade de poboación, pertencentes a distintos sectores.
7. Incrementar a participación e a cooperación horizontal e vertical das instancias e entidades, tanto públicas como privadas, a distintas escalas territoriais, para afrontar, en mellores condicións, os problemas que frean o desenvolvemento do territorio.
8. Abordar a execución de proxectos que permitan obter a masa crítica necesaria para facer viables as propostas de cooperación expostas.

Cooperacións previstas

Dado o valor engadido que supoñen as cooperación para o territorio, considerouse prioritario establecer cooperación complementarias, e na liña, dos obxectivos marcados pola estratexia de desenvolvemento proposta, no último apartado do documento faise un repaso das diferentes propostas de cooperación que presenta o Grupo, das cales se dispón de acordos de colaboración dunha serie de grupos que mostraron interese en cooperar coa nosa asociación e por tanto participar nos mencionados proxectos.

- TÍTULO: Posta en valor das producións agrarias locais transformadas como potencialidade local
TEMÁTICA: Agroalimentación
- TÍTULO: Restauración en Rede
TEMÁTICA: Turismo e agroalimentación
- TÍTULO: Empoderamento feminino e desenvolvemento territorial "FEMEN".
TEMÁTICA: Muller rural
- TÍTULO: Arqueo-tur
TEMÁTICA: Patrimonio e turismo.
- TÍTULO: Boas prácticas en innovación das micropemes rurais.
TEMÁTICA: Innovación empresarial.
- TÍTULO: SIG: Novas tecnoloxías aplicadas ao desenvolvemento rural/territorial
TEMÁTICA: Innovación e ordenación do territorio.
- TÍTULO: Circuitos curtos agroalimentarios.
TEMÁTICA: Agroalimentación

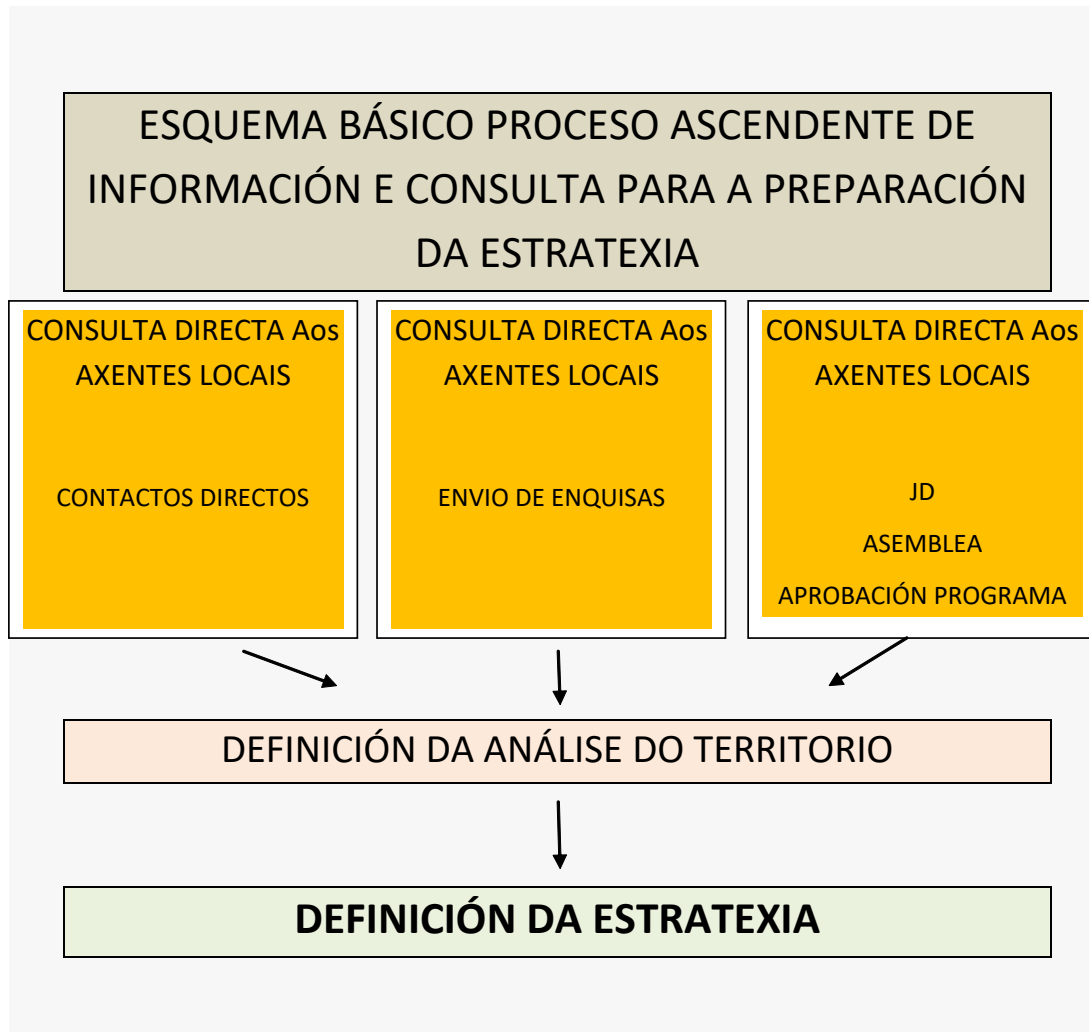
9. Traballo de Relacións institucionais que a o permita a o GDR estar en contacto continuo coa Administración, empresas e teña un servizo de alertas ás convocatorias de axudas (autonómicas, estatais ou europeas) ás que expor proxectos concretos ou fomentar a presentación de proxectos por parte dos seus membros. GDR como embaixador do territorio cara a empresas doutros territorios de modo que vexan no Condado Paradanta o lugar adecuado para establecerse, e o GDR o facilitador das condicións que necesitan (terreo adecuado, empregados formados, interlocución con administracións locais, ...).

10. Potenciar posibles acordos / colaboracións con as Universidades galegas, de onde se pode obter coñecemento e recursos humanos formados.

11. Abrir relacións con outros GDRs, coñecer experiencias doutras entidades similares, á vez que propor proxectos conxuntos onde cada un achegue as súas fortalezas.

12. Importancia transnacional nas Relacións Internacionais, e concretamente aproveitando a fronteira con Portugal. Fomentar unha “eurocomarca” do mesmo modo, ter unha relación fluída con asociacións e municipios portugueses para expor proxectos subvencionables pola UE. A paralela canalización de relacións con entidades de desenvolvemento doutros países da UE, serve para aprender, para desenvolver proxectos de desenvolvemento, para canalizar o intercambio de mozos, ...

Proceso de participación da comunidade no deseño da estratexia de desenvolvemento local

III. Proposta de posibles proxectos en base aos obxectivos estratéxicos expostos e ao resultado de consulta á poboación local e as mesas de traballo

Obxectivo 1.- Desenvolvemento e consolidación de empresas, tecnificación e uso de novas tecnoloxías. Creación e consolidación de postos de traballo principalmente de mozos e mulleres.

- Creación, traslado, ampliación e modernización de pemes
- Creación de establecementos de venda especializada en produtos de proximidade.
- Creación de empresas de diversos ámbitos
- Modernización e ampliación de empresas existentes
- Comercio polo miúdo.
- Melloras tecnolóxicas, e comercialización.
- Potenciar os recursos dos distintos sectores que posúe a comarca (vitivinícola, gastronomía, turismo, patrimonio, hostalaría, forestal, agraria, restauración, artesanía, medioambiente,...)
- Constituír empresas ou cooperativas de segundo grao para transformación e comercialización.
- Proxecto integral de produción, transformación, comercialización e turismo (enoturismo).
- Envasar e transformar produtos locais que acheguen valor engadido e utilízalo en proxectos
- Creación duna marca comercial (por exemplo CONDADO-PARADANTA +) que abarque a todo o territorio e identifique desta maneira todos os seus produtos e recursos (alimentación, gandaría, hostalaría, artesanía,..., etc).
- Potenciar a creación dunha canle de comercialización, comarcal ou como mínimo supra municipal, que abarate custos de comercialización.

Obxectivo 2.- Desenvolvemento do sector primario, con especial relevancia ao sector forestal, á incorporación de novos cultivos agrícolas, á posta en valor das producións locais, e a abrir novas liñas de transformación e comercialización dos produtos alimentarios.

- Accións piloto de recuperación e melloras silvícolas e pastorís nos montes como ferramenta medio ambiental.
- Accións de restauración forestal de alto valor natural e paisaxístico e da conservación da biodiversidade.
- Creación dun matadoiro comarcal.
- Creación de empresas destinadas a servizos agro-forestais e a xestionar de maneira mancomunada propiedades privadas incluídas as Comunidades e Mancomunidades de Montes.
- Recuperación de cultivos e aproveitamento dos autóctonos existentes, potenciando desta maneira ao sector primario.
- Recuperación e posta en valor de produtos autóctonos de alta calidade.
- Proxecto de seguimento de estabilización dun batolito nunha comunidade de montes.
- Creación de empresa do sector primario, cuxos promotores sexan Comunidades de montes limítrofes ou non, destinada a servizos técnicos, administrativos e contables, e traballos de silvicultura para atender as súas propias necesidades e xestións.
- Proxectos de novos aproveitamentos forestais. Resina, micoloxía, froitos silvestres, plantas medicinais, plantas aromáticas...
- Proxectos de posta en valor da mazá, como fabricas de sidra, licores ou vinagre de sidra.
- Aproveitamento, dinamización comercial en espazos públicos destinados a exposición de produtos autóctonos (viño, xamón, ...).

Obxectivo 3.- Posta en valor das potencialidades locais, principalmente dos recursos culturais patrimoniais, e das contornas naturais, co dobre obxectivo de mellora da imaxe interna e externa da comarca, e da súa utilización con enfoque e como reclamo turístico.

- Recuperación, mellora, rehabilitación, restauración, conservación, ampliación e creación de centros culturais e sociais (importe máximo 50.000 €).
- Adquisición de instrumentos musicais e equipamento para colectivos musicais.
- Construción de miradoiros
- Rutas de sendeirismo homologadas
- Actividades de aventura, natureza, deportivas, ...
- Actividades de valorización e divulgación do patrimonio cultural: casas da xuventude, escolas de música, ...
- Recuperación de espazos naturais, patrimonio etnográfico, áreas e carreiros, pero con condición de mantelos sempre en bo estado.
- Creación de empresas de actividades complementarias ao turismo.
- Plan integral turismo. Apoiar actividades e iniciativas que formen a profesionais en actividades rendibles para que sentan orgullosos da contorna rural e implíquense a través de profesións relacionadas á gastronomía, lecer, deporte, medio ambiente, ...,
- Proxectos de recuperación e posta en valor do patrimonio etnográfico, tradicional e inmaterial.
- Poñer en marcha iniciativas de posta en valor da potencialidade local en referencia as Auga Termais e medicinais e o seu uso con fins turísticos e/ou terapéuticos.
- Centro/Museo de documentación de CMVMC e distintas Administracións.
- Sinalización integral dos Concellos.
- Inventario de camiños públicos.

Obxectivo 4.- Fomento do respecto e coidado ambiental, concienciación social en referencia á reciclaxe, redución de residuos, uso de enerxías limpas e/ou alternativas, inserción da variable ambiental nos procesos produtivos, loita contra cambio climático.

- Recuperación, mellora, rehabilitación, restauración, conservación do patrimonio cultural, etnográfico e natural.
- Recuperación de áreas degradadas
- Implantación de enerxías renovables nas empresas e nas entidades sociais
- Implantación de plans de mellora da eficiencia enerxética nas entidades sociais.
- Promoción de xestión de reciclaxe para os distintos de residuos xerados na Comarca.
- Recuperación de espazos naturais, patrimonio etnográfico, áreas e carreiros, pero con condición de mantelos sempre en bo estado.
- Proxectos comúns, para os concellos, para actividades, culturais, deportivas, etc.
- Fortalecer e reforzar actividades a realizar nos edificios públicos (casas culturais, locais sociais, polideportivos, ...) ou privados de uso e goce para a poboación.
- Proxectos relacionados coa Rede Natura 2000 (Río Miño-Río Tea, Gándaras de Budiño), e concretamente a partir deste, establecer proxectos transfronteirizos (España-Portugal).
- Iniciativas de aproveitamento da Biomasa con fins enerxéticos.

Obxectivo 5.- Servizos á poboación local, sensibilización, dinamización, mellora da situación de colectivos desfavorecidos, inmigración, incremento do sentido de pertenza entre a poboación local, cun enfoque especial para os mozos, formación e axudas ao emprego.

- Mellora da calidade de vida das persoas a través de creación, melloras e adecuacións de espazos de lecer, deportivas, rutas de sendeirismo....
- Formación necesaria para cubrir novos nichos de mercado.
- Networking: lograr la colaboración interempresarial para aproveitar as sinerxías entre os actores económicos do territorio e fomentar a creación de redes de traballo.
- Formación especializada non sector agro-ganadeiro, agroalimentario e forestal.
- Formación especializada non turismo (calidade, accesibilidade, comercialización...).
- Formación especializada nos servizos á poboación.
- Formación de monitores para impartir actividades lúdicas formativas relacionadas co territorio, destinadas ás asociacións xuvenís e aos Centros de Educación, tanto C.E.I.P como I.E.S.
- Formación e reciclaxe, de individuos, destinada aos distintos sectores (mulleres, novas, colectivos desfavorecidos,) da poboación (primario, secundario e terciario).
- Formación no medio ambiente, oficios, tradicións a recuperar, o valor do comunal,....etc. Destinados a enriquecer e fortalecer a identidade do rural
- Recuperación de espazos e bens para uso local para uso local e foráneo con accesibilidade.
- Creación de empresas de servizos (cooperativas, sociedades mercantís, autónomos) destinadas á atención de colectivos desfavorecidos para mellorar a súa calidade de vida. Desde o punto de vista de creación de empresas de servizos de cociña, de transporte, atención a persoas maiores, ...
- Creación de empresas de servizos destinadas á atención daquel colectivo de persoas que se atopen en situación de desarraigamento, risco de exclusión, persoas discapacitadas, especialmente en transporte e NNTT (puntos negros). Tamén se debería ter en conta un novo colectivo existente no noso territorio, que son pensionistas illados e sen apoio
- Centro comarcal de recursos para persoas con discapacidade.
- Creación dun centro de atención e accesibilidade para enfermos de Alzheimer.

19.4 B: Animación.

- Difusión do programa LEADER no territorio.
- Encontros, xornadas, seminarios, congresos.
- Mapas, guías, páxina Web, edición de material promocional.....
- Viaxes e presenza en feiras, eventos
- Sinalización turística, rutas
- Accións de sensibilización en temáticas medio ambientais, climáticas e/ou perda de biodiversidade.
- Creación de imaxe de marca territorial e sensibilización.
- Estudos, informes e asistencia técnica que sexan necesarias para a difusión da estratexia e para a sensibilización dos sectores socioeconómicos do territorio.
- Establecer convenios de colaboración con Universidades Galegas. *Como por exemplo a petición dunha Comunidade de montes establecer un convenio de colaboración coa Facultade de Enxeñaría de Minas, para que técnicos recentemente titulados ou en proceso de realizar máster, fagan un seguimento anual para facer un control da estabilización dun batolito (roca de gran tamaño).*

A repercusión sobre a xestión sostible dos recursos naturais, medioambientais e acción polo clima e/ou na consecución dun desenvolvemento territorial equilibrado das economías e comunidades rurais, incluíndo o fomento da creación e mantemento do emprego, e con repercusión nos proxectos de cooperación.

A repercusión sobre a xestión sostible dos recursos naturais, medioambientais e acción polo clima e/ou na consecución dun desenvolvemento territorial equilibrado das economías e comunidades rurais, incluíndo o fomento da creación e mantemento do emprego.

Unha das prioridades transversais da Unión Europea é a mitigación do cambio climático, e dende o GDR 13, contribuírase a elo a través da posta en marcha da estratexia, e en concreto a través dos obxectivos estratéxicos 1 e 3.

Ademais, para a mitigación do cambio climático e/ou aforro enerxético realizaranse accións de formación para concienciar tanto á poboación en xeral como a os empresarios e novos emprendedores, na necesidade de cambiar os estilos de vida e as prácticas de negocio, de maneira que se poida contribuír ao desenrolo sostible da comarca. Entre estas accións destacamos:

Sensibilización da poboación e da conciencia medioambiental.

Accións dirixidas á eficiencia enerxética, mediante o uso das enerxías renovables, como recurso innovador.

Redución da demanda de bens e servizos que producen altas emisións, favorecendo o uso e desenrolo de tecnoloxías de menor emisión de CO₂.

Realización de auditorías enerxéticas como valor engadido ás empresas e imaxe de sostenibilidade.

Contribución ao uso sostible dos recursos naturais, á mellora medioambiental mediante a rehabilitación de paraxes e á preservación da biodiversidade da comarca.

En canto ao Emprego, a xeración do mesmo, o seu mantemento, a reconversión dos sectores máis afectados pola crise, así como a procura de novos modelos, constatamos que se trata dunha demanda xeral da comarca. Esta prioridade constitúe un dos obxectivos principais do PDR de Galicia. Este obxectivo comarcal e rexional, forma parte das prioridades e orientacións craves para o crecemento da política de cohesión da Unión Europea na programación 2014-2020, que nos suxire entre outras cousas “aproveitar novas fontes de crecemento, como a economía ecolóxica, o turismo sustentable e os servizos sanitarios e sociais, entre os que se inclúe a economía prateada e as industrias culturais e creativas”.

Debemos buscar e promover o emprendemento, tentando apoiar e facilitar o desenvolvemento empresarial no territorio para a creación de emprego. En definitiva trátase de garantir un crecemento integrador no cal debemos axudar ás persoas para atopar un traballo, xa sexa por conta propia ou por conta allea, facendo especial fincapé nos colectivos de mulleres, novas, inmigrantes, persoas con discapacidade, etc. favorecendo así a igualdade de oportunidades e a integración socio-laboral dos mesmos. Para iso, é preciso investir en formación para a adquisición de capacidades, na mellora da cualificación profesional, loitar contra a pobreza e reformar os sistemas de protección social, co fin de axudar aos cidadáns para anticiparse ao cambio e a responder ante este co uso de ferramentas e recursos, e desta maneira crear un tecido social cohesionado.

PLAN DE DIFUSIÓN DA ESTRATEXIA.

O GDR dispoñerá de ferramentas para a difusión da estratexia, que facilitarán o cumprimento dos principios de transparencia, publicidade, igualdade e libre concorrancia.

O obxectivo prioritario do plan de difusión da estratexia do GDR é dar a coñecer a aplicación e xestión dos fondos do programa e as súas actividades, así como os requisitos e condicións que deben reunir e cumprir quen desexa ser beneficiarios das axudas e subvencións.

Para o efecto:

- ▣ Poñerase en marcha uns sistemas de intercambio continuo de información, entre os axentes do territorio, tanto institucionais como socioeconómicos.
- ▣ Poñerase especial énfase nas actuacións dirixidas aos beneficiarios potenciais, a efecto de estimular as iniciativas que respondan as prioridades da estratexia.
- ▣ Ademais difundiranse de forma periódica as subvencións concedidas e denegadas (polos medios que se describen despois: taboleiro de anuncios, Web, prensa, ...)

SISTEMAS DE DIVULGACIÓN NA APLICACIÓN DO PROGRAMA.

Os mecanismos de divulgación do programa de desenvolvemento facilitarán o cumprimento dos principios de transparencia, publicidade, igualdade e libre concorrancia. Propóñense, como obxectivos prioritarios, dar a coñecer a aplicación e xestión dos fondos do programa e as súas actividades, así como os requisitos e condicións que deben reunir e cumprir quen desexa ser beneficiarios das axudas e subvencións.

i. DIVULGACIÓN INICIAL.

Terá por obxecto dar a coñecer ao conxunto dos habitantes do territorio, as características e oportunidades de desenvolvemento que ten o programa, así como as posibilidades que ofrece a toda persoa, empresa ou entidade pública ou privada que o desexe, para que participe mediante a presentación de solicitude de axuda para unha iniciativa social, cultural ou económica.

A este fin, o Grupo de Desenvolvemento Rural servirase de:

Instrumentos: folleto divulgativo, documentación informativa (impresa ou fotocopiada), material audiovisual, artigos de prensa, anuncios na prensa e radio local e provincial, carteis, memorias de actividades, páxina Web, etc.

Medios: prensa e radio, televisión, reunións informativas, charlas, entrevistas, consultas na oficina técnica do Grupo ou a través do teléfono ou da internet, taboleiros de anuncios, bandos municipais, correo, eventos e feiras comarcais, etc.

Persoas: membros da Xunta Directiva, alcaldes e concelleiros, equipo técnico, axentes de desenvolvemento da comarca, socios do GDR, promotores do anterior programa, participantes en iniciativas de formación, etc.

Este traballo de divulgación inicial desenvolverase polo menos durante o primeiro ano desde a firma de convenio co organismo intermediario.

ii. DIVULGACIÓN REGULAR E PUNTUAL. DISPOSITIVO DE ANIMACIÓN PERMANENTE

Basicamente, todos os instrumentos, as persoas e boa parte dos medios sinalados terán carácter regular ao longo do período de tempo no que se desenvolva o programa, pero con distinta intensidade. Ademais, con carácter puntual, o Grupo poderá elaborar boletíns informativos sobre temas de interese xeral relacionados co programa, as iniciativas auxiliadas, as actividades do Grupo de Acción Local, etc. Igualmente publicará unha memoria de actividades e resultados.

As diferentes accións acometidas para recoller a opinión da poboación local de cada acción da presente estratexia deben ir unidas ao traballo diario coa poboación local e ao traballo para mellorar a organización social do noso territorio, principalmente pretendemos:

- ▣ Levar a cabo unha campaña sensibilización para lograr a participación da poboación local nos foros de debate (propios e alleos) que se poñan en marcha, especialmente os incluídos dentro deste Plan de Sensibilización - Animación permanente.
- ▣ Traballar co obxectivo de incorporar á nosa asociación o máximo posible de Axentes Sociais da comarca, e que participen activamente no desenvolvemento social e económico do territorio.
- ▣ Realizar un apoio técnico e económico á creación de Servizos de Información e Asesoramento Integrais que poidan chegar ao conxunto da poboación.
- ▣ Introducir definitivamente no medio rural as Novas Tecnoloxías que permitan situarse na vangarda e equipararse coas sociedades mellor informadas e comunicadas, á vez que propoñer á poboación e orientala cara ao uso destas novas tecnoloxías, que dalgunha forma poidan mellorar a súa adaptación á sociedade.
- ▣ Promover e apoiar accións tendentes á transferencia de coñecementos e á posta en común de fórmulas de organización social dentro e/ou fóra do ámbito rexional.
- ▣ Favorecer redes de cooperación a todos os niveis que faciliten a participación e o intercambio de experiencias.

ACTUACIÓNS CONCRETAS:

- 1.- Difusión e publicidade na sede do GDR
- 2.- Web
- 3.- Material informativo
- 4.- Prensa
- 5.- Reunións presenciais
 - 5.1.- Información aos beneficiarios potenciais
 - 5.2.- Información aos beneficiarios en materia de publicidade

IV. Previsión da distribución do gasto público da estratexia en investimentos materiais, inmateriais e gasto corrente

Véxase cadro financeiro

V. Complementariedade e coherencia con outros programas de desenvolvemento que se apliquen no territorio.

Para a correcta execución da estratexia do noso GDR buscou a complementariedade cos seguintes documentos, directrices e orientacións:

Complementariedade e coordinación coas diferentes políticas europeas de desenvolvemento rural

- MEC

Regulamento (UE) nº 1303/2013 do Parlamento Europeo e do Consello de 17 de decembro de 2013 polo que se establecen disposicións comúns relativas ao Fondo Europeo de Desenvolvemento Rexional, ao Fondo Social Europeo, ao Fondo de Cohesión, ao Fondo Europeo Agrícola de Desenvolvemento Rural e ao Fondo Europeo Marítimo e da Pesca, e polo que se establecen disposicións xerais relativas ao Fondo Europeo de Desenvolvemento Rexional, ao Fondo Social Europeo, ao Fondo de Cohesión e ao Fondo Europeo Marítimo e da Pesca, e derrógase o Regulamento (CE) nº 1083/2006 do Consello.

- Regulamento (UE) nº 1305/2013 do Parlamento Europeo e do Consello de 17 de decembro de 2013 relativo á axuda ao desenvolvemento rural a través do Fondo Europeo Agrícola de Desenvolvemento Rural (FEADER) e polo que se derroga o Regulamento (CE) nº 1698/2005 do Consello.
- Estratexia EUROPA 2020.
- Políticas de fomento e creación de emprego HORIZONTE 2020 e programa para o emprego e a innovación social (EASY)
- Programa LIFE +
- Programa EUROPA CREATIVA 2014-2020
- Programas de cooperación transfronteiriza, transnacional e interrexional.
- Programa operativo do FSE e FEDER 2014-2020

Complementariedade e coordinación con políticas nacionais de desenvolvemento rural

- Estratexia de emprendemento e emprego novo 2016
- Plan estratéxico de igualdade de oportunidades
- Plan nacional de inserción social
- Marco Nacional
- Acordo de Asociación

Complementariedade e coordinación con outras accións locais, autonómicas, nacionais

- Lei Ordenación do Territorio
- Plan estratéxico de turismo - borrador
- Plan director para a implantación NATURA 2000
- Plan estratéxico de Medio Ambiente
- PDR Galicia.

Fondos MEC: Coordinación a nivel europeo

O 29 de xuño de 2011, a Comisión adoptou unha proposta de Marco Financeiro Plurianual para o período 2014-2020: “Un orzamento para Europa 2020”. Definiu unha serie de fondos e cantidades que se engloban dentro do MEC Marco estratéxico Comunitario, e que supoñen moito máis que unha serie de cantidades a aplicar con criterios preestablecidos, xa que se regulan dentro do Regulamento UE Nº 1303/2013 do Parlamento Europeo e do Consello de 17 de decembro de 2013, para que sexan aplicados dunha forma coordinada e complementaria.

O Fondo Europeo de Desenvolvemento Rexional (FEDER), o Fondo Social Europeo (FSE), o

Fondo de Cohesión (FC), o Fondo Europeo Agrícola de Desenvolvemento Rural (Feader) e o Fondo Europeo Marítimo e da Pesca (FEMP), os Fondos do MEC (tamén denominados Fondos EIE), perseguen obxectivos de actuación complementarios e a súa xestión compártena os Estados membros e a Comisión.

En referencia á complementariedade da nosa estratexia LEADER co MEC debemos expor dous escenarios diferentes:

- A complementariedade dentro do fondo propio que financia LEADER, o FEADER, e por tanto a coordinación e complementariedade dentro de cada Programa de Desenvolvemento Rural, que veremos a continuación.
 - A complementariedade co resto de fondos do Marco Estratéxico Común, van na liña principalmente dun dos principais obxectivos que se expuxeron desde a Unión Europea coa posta en marcha do Marco Estratéxico Comunitario: Nos seus esforzos por aumentar a cohesión económica, territorial e social, a Unión propón como obxectivo, en todas as fases de execución dos Fondos EIE:
 - O desenvolvemento sustentable e o fomento do obxectivo da conservación, protección e mellora da calidade do medio ambiente por parte da Unión, tal como recóllese no artigo 11 e o artigo 191, apartado 1, do TFUE.
 - Eliminar as desigualdades e promover a igualdade entre homes e mulleres, e integrar a perspectiva de xénero, así como loitar contra a discriminación por razón de sexo, raza ou orixe étnica, relixión ou conviccións, discapacidade, idade ou orientación sexual tal como establécese no artigo 2 do Tratado da Unión Europea (TUE).
 - Contribuír á estratexia da Unión para un crecemento intelixente, sustentable e integrador e ás misións específicas de cada Fondo de acordo cos seus obxectivos baseados no Tratado, incluída a cohesión económica, social e territorial, ASI os Fondos EIE deben centrar a súa axuda nun número limitado de obxectivos temáticos comúns.
- Trátase de 11 obxectivos, e LEADER está situado dentro do obxectivo 9: Promover a inclusión social e loitar contra a pobreza e calquera forma de discriminación, pero a estratexia de desenvolvemento LEADER é complementaria con diversos obxectivos expostos dentro do MEC, concretamente:
- 1) potenciar a investigación, o desenvolvemento tecnolóxico e a innovación;
 - 2) mellorar o uso e a calidade das tecnoloxías da información e da comunicación e o acceso ás mesmas;

- 3) mellorar a competitividade das pemes, e do sector agrícola.
- 5) promover a adaptación ao cambio climático e a prevención e xestión de riscos;
- 6) conservar e protexer o medio ambiente e promover a eficiencia dos recursos;
- 8) promover a sustentabilidade e a calidade no emprego e favorecer a mobilidade laboral;
- 10) investir en educación, formación e formación profesional para a adquisición de capacidades e unha aprendizaxe permanente;

Baseándose no MEC, o Estado de España preparou, en colaboración cos seus socios e en diálogo coa Comisión, un acordo de asociación. O acordo de asociación traduce os elementos do MEC ao contexto nacional e establece compromisos firmes para conseguir os obxectivos da Unión a través da programación dos Fondos EIE. O acordo de asociación establece mecanismos para garantir a coherencia coa estratexia da Unión para lograr un crecemento intelixente, sustentable e integrador, así como coas misións específicas de cada Fondo de acordo cos seus obxectivos baseados no Tratado, mecanismos para garantir a execución efectiva e eficiente dos Fondos.

En consonancia coas Conclusións do Consello Europeo do 17 de xuño de 2010, nas que se adoptou a estratexia da Unión para un crecemento intelixente, sustentable e integrador, a Unión e os Estados membros deben facer o necesario para conseguir un crecemento intelixente, sustentable e integrador, promovendo ao mesmo tempo o desenvolvemento armonioso da Unión e reducindo as desigualdades rexionais. Os Fondos EIE deben desempeñar un papel prominente no logro dos obxectivos da Estratexia da Unión.

Coherencia e complementariedade entre os obxectivos estratéxicos e o PDR de Galicia

Obxectivos estratéxico PDL GDR 13	Obxectivos PDR Galicia
Obxectivo 1.- Desenvolvemento e consolidación de empresas, tecnificación e uso de novas tecnoloxías. Creación e consolidación de postos de traballo principalmente de mozos e mulleres.	<p>Mellorar as condicións para crear e manter emprego no medio rural.</p> <p>En concreto, espérase que a implementación das estratexias por parte dos GAL contribúa de forma prioritaria a seleccionar proxectos produtivos que necesariamente consoliden e/ou creen emprego no territorio.</p> <p>Innovación. Mediante a inclusión nas estratexias de novas formas de enfrontarse aos retos e necesidades que se expoñen en cada ámbito local.</p>
Obxectivo 2.- Desenvolvemento do sector primario, con especial relevancia ao sector forestal, á incorporación de novos cultivos agrícolas, á posta en valor das producións locais, e a abrir novas liñas de	<p>Mellorar as condicións para crear e manter emprego no medio rural.</p> <p>En concreto, espérase que a implementación das estratexias por parte dos GAL contribúa de</p>

<p>transformación e comercialización dos produtos alimentarios.</p>	<p>forma prioritaria a seleccionar proxectos produtivos que necesariamente consoliden e/ou creen emprego no territorio.</p> <p>Innovación. Mediante a inclusión nas estratexias de novas formas de enfrontarse aos retos e necesidades que se expoñen en cada ámbito local.</p>
<p>Obxectivo 3.- Posta en valor das potencialidades locais, principalmente dos recursos culturais patrimoniais, e das contornas naturais, co dobre obxectivo de mellora da imaxe interna e externa da comarca, e da súa utilización con enfoque e como reclamo turístico.</p>	<p>Mellorar as condicións para crear e manter emprego no medio rural.</p> <p>En concreto, espérase que a implementación das estratexias por parte dos GAL contribúa de forma prioritaria a seleccionar proxectos produtivos que necesariamente consoliden e/ou creen emprego no territorio.</p> <p>Garantir a sustentabilidade da actividade no medio rural, mediante unha utilización adecuada dos recursos naturais</p> <p>Innovación. Mediante a inclusión nas estratexias de novas formas de enfrontarse aos retos e necesidades que se expoñen en cada ámbito local.</p>
<p>Obxectivo 4.- Fomento do respecto e coidado ambiental, concienciación social en referencia á reciclaxe, redución de residuos, uso de enerxías limpas e/ou alternativas, inserción da variable ambiental nos procesos produtivos, loita contra cambio climático.</p>	<p>Favorecer a ocupación sustentable do territorio, con especial atención aos colectivos máis desfavorecidos dos territorios rurais, en particular, novos, mulleres, discapacitados, etc...</p> <p>Contribuír á conservación e mellora do medio ambiente, mediante a consideración prioritaria nas estratexias de desenvolvemento local participativo deste obxectivo transversal.</p> <p>Fomentar o paso a unha economía baixa en carbono e capaz de adaptarse ao cambio climático, fomentando o uso de enerxías renovables e a mellora da eficiencia enerxética.</p>
<p>Obxectivo 5.- Servizos á poboación local, sensibilización, dinamización, mellora da situación de colectivos desfavorecidos, inmigración, incremento do sentido de pertenza entre a poboación local, cun enfoque especial para os mozos, formación</p>	<p>Mellorar e implementar servizos para a poboación nas zonas rurais, de maneira que se mellore o nivel de vida dos habitantes do medio rural, favorecendo a inclusión social e traballando na redución da pobreza e no desenvolvemento económico xeneral do</p>

e axudas ao emprego.	territorio rural galego. Favorecer a ocupación sustentable do territorio, con especial atención aos colectivos máis desfavorecidos dos territorios rurais, en particular, novos, mulleres, discapacitados, etc...
Obxectivo 6.- Cooperación entre territorios	Todos os anteriores

Coordinación co Fondo social europeo en referencia ás actividades formativas

Segundo se recolle no Programa Operativo do FSE de Galicia 2014 – 2020, márcanse uns obxectivos estratéxicos en base aos propios da Estratexia Europa 2020, as recomendacións específicas realizadas a España por parte da Comisión Europea, e a análise dos ámbitos de intervención do FSE: Emprego, pobreza e educación e formación.

Con estas premisas márcanse tres prioridades estratéxicas que se coordinan cos obxectivos que expomos na estratexia formativa do GDR13:

1. A promoción da sustentabilidade e a calidade no emprego e favorecer a mobilidade laboral
2. A promoción da inclusión social e a loita contra a pobreza e a discriminación;
3. O investimento en educación e formación.

Ademais os obxectivos temáticos 8, 9 e 10 encaixan estratexicamente na formulación do GDR13, e concretamente nos seguintes aspectos de cada un dos obxectivos:

- Obxectivo Temático nº 8:
 - Mellorar a taxa de emprego, tanto en mulleres como en homes,
 - Fomentar o traballo por conta propia e o espírito emprendedor
 - e adaptar a cualificación das persoas traballadoras ás necesidades do mercado laboral.
- Obxectivo Temático nº 9
 - Diminuír a porcentaxe de poboación en risco de exclusión ou pobreza, que era do 23,6% en 2012, e achegarse ao obxectivo Europa 2020
- Obxectivo Temático 10
 - Diminuír a taxa de abandono prematuro escolar e, doutra banda, polo menos manter a porcentaxe de poboación de 30 a 34 anos con nivel educativo terciario,
 - Mellorar o rendemento académico para achegalo ás rexións máis desenvolvidas de Europa
 - e incrementar a participación na Formación Profesional e mellorar a súa calidade.

Doutra banda, o PO FSE Galicia 2014-2020, non establece disposicións específicas de complementariedade, no marco do enfoque integrado de desenvolvemento territorial, respecto dos programas de Desenvolvemento Local Participativo.

VI. Plan de formación

Obxectivos xerais do plan de formación

Establécense como obxectivos xenerais do plan de formación específico da estratexia do GDR 13 Condado Paradanta os seguintes xenerais.

- Mellorar a adaptabilidade de traballadores, empresas e empresarios e fomentar o espírito empresarial para impulsar a competitividade empresarial, o incremento da produtividade e a mellora do emprego estable e de calidade, así como a contratación indefinida.
- Atraer a máis persoas ao mercado laboral, facendo do traballo unha opción real para todos, fomentando a empregabilidade, a inclusión social e a igualdade entre homes e mulleres, impulsando especialmente a integración sociolaboral das persoas novas, as mulleres, os parados de longa duración, os inmigrantes, as persoas con discapacidade e aquelas en risco de exclusión do mercado de traballo.
- Aumentar e mellorar o capital humano a través dunha mellor educación e adquisición de competencias, impulsando especialmente a difusión de coñecementos prácticos en materia de tecnoloxías da información e a comunicación, en particular das mulleres, e a súa posición nos sectores de I+D, así como a loita contra o abandono escolar.

Da mesma maneira establécense como obxectivos concretos do plan de formación os seguintes:

- Mellorar a capacidade de adaptación dos traballadores, as empresas, os empresarios, con obxecto de aumentar desta maneira a previsión e xestión positiva do cambio económico.
- Facilitar o acceso ao emprego e a inserción duradeira no mercado de traballo das persoas inactivas e das que buscan traballo, en especial de mozos e mulleres
- Incrementar a participación no Mercado Laboral
- Reforzar e ampliar o capital humano.
- Promover o asociacionismo como posible fórmula xeradora de emprego

De igual modo a formación incluída no proxecto presenta as seguintes características:

- Enfoque global,
- Enfoque integrador,
- Enfoque participativo,
- Complementariedade.

DAFO

FORTALEZAS.

- Aplicación de sistemas innovadores para a formación.
- Proximidade de centros tecnolóxicos de formación e centros universitarios.
- Posible flexibilidade da formación (formación á carta).
- Disposición de instalacións de NN.TT.
- Coñecemento por parte do GDR das necesidades formativas, e disposición de recursos financeiros adaptables ás necesidades reais formativas do territorio.
- Colaboración do GDR cos concellos en medidas complementarias formativas.

- O sector da transformación require realizar formación orientada á mellora da competitividade e á promoción.
- O recurso hídrico permitiría reforzar a formación relacionada coas actividades do lecer e deportivas.
- A actividade da caza e a pesca poden supor, co concurso da formación para a poboación local, elementos de desenvolvemento.
- Coñecemento por parte do GDR das verdadeiras necesidades formativas do territorio nun aspecto xeral e con carácter sectorial.
- Disposición de NN.TT.

DEBILIDADES.

- Falta de motivación por parte da poboación local nas necesidades formativas.
- Falta de experiencia formativa por parte do GDR e das administracións locais.
- Falta de coordinación en aspectos formativos con entidades públicas de carácter provincial e autonómico.
- Escasa preparación e reciclaxe dos equipos formadores.
- Deficiente adaptación formativa para a poboación local en sectores estratéxicos do territorio.
- A perda de poboación e o éxodo dos mozos limitan a poboación susceptible de participar na formación.
- Escasa formación específica (sectorial).
- Rexeitamento cara a novas formas de capacitación e formación.
- A poboación local e en especial os profesionais dos diferentes sectores do territorio non considera que a formación nunha maneira de aumentar a competitividade
- Moi baixa consideración do autoemprego e da súa faceta formativa entre a poboación local.
- Escasa tecnificación das empresas do territorio, e polo tanto, unha escasa capacidade tecnolóxica de innovación do seu persoal.
- Escasa formación no sector forestal e deficiente orientación profesional cara a novos métodos e produtos da madeira.
- Escaso coñecemento, e polo tanto, necesidade de que a poboación local coñeza os recursos do seu propio territorio.
- Escasa formación no emprendemento empresarial e no autoemprego.
- Esgotamento do modelo formativo presencial e grupal.
- Falta de planificación sectorial.
- Falta de planificación formativa e ocupacional nos municipios que forman parte do ámbito de actuación do GDR.
- Inexistente seguimento da formación (indicadores de seguimento e impacto).
- Escasa reciclaxe dos equipos formativos.

OPORTUNIDADES.

- Formación e capacitación no marco das enerxías alternativas como nicho laboral.
- A alta taxa de paro debería, en principio, derivar nunha necesidade formativa por parte da poboación local.
- Formación en aspectos de internacionalización para as empresas do territorio.
- Formación en aspecto relacionado coa economía verde: xestión medio ambiental, tratamento de residuos, etc...

- Adaptación do TIC entre a poboación máis nova como ferramenta útil para a formación e transferencia de coñecementos.
- Nivel académico escolar aceptable como sustento para definir unha capacitación profesional máis ambiciosa.
- Tendencia favorable do mercado laboral cara ao emprego das TC, en especial entre a poboación nova.
- A cooperación Leader pode supor para o GDR unha oportunidade de transferir experiencias formativas no referido á competitividade dalgún dos sectores de intervención no territorio.
- A participación do GDR en proxecto de coop, en materia turística e de transformación pode achegar ao territorio mecanismos formativos innovadores.

AMEAZAS.

- Deficiente adaptación dos modelos formativos ás necesidades reais do territorio, da poboación en xeral e das persoas que traballan en cada un dos actores económicos.
- A falta de substitución xeracional en parte provén dunha escasa formación no ámbito da empresa.
- Carencia de formación e capacitación no sector dos servizos sociais.
- Escaso interese no colectivo dos mozos pola formación, capacitación e autoemprego.
- As dificultades de acceso ao TIC limitan a formación e capacitación “ en liña “.
- Deficiente formación no sector turístico, e en concreto no sector do aloxamento e restauración.
- Escaso coñecemento no sector da restauración local do aproveitamento dos recursos gastronómicos locais e comarcais.
- Inexistente formación en funcións de guías locais.
- Case abandono da actividade artesanal como consecuencia dunha inexistente formación adaptada ao sector no ámbito local.

Sectores aos que preferentemente se dirixiran as actividades formativas.

Valorando a estratexia definida e o DAFO específico formativa os sectores sobre os cales se pretende desenvolver accións formativas máis específicas son:

- Sector Forestal.
- Sector Turístico.
 - Subsector guías locais turísticos.
 - Subsector do aloxamento: aloxamento tradicional, turismo rural, termalismo.
 - Subsector da restauración.
 - Subsector das actividades turísticas complementarias.
- Sector Transformación agroalimentario.
- Sector da transformación da madeira, ferro e forxa.
- Sector da construción.
- Sector servizos sociais. Atención a sectores de maiores e discapacitados.

Sobre os sectores definidos propónse as seguintes accións formativas concretas.

OBXECTIVO XERAL DO PROGRAMA	ESPECIALIDADE	OBXECTIVOS ESPECÍFICOS
1.- Mellorar a capacidade de adaptación dos traballadores, as empresas, os empresarios, con obxecto de aumentar desta maneira a previsión e xestión positiva do cambio económico	1.1.- Dinamización do Medio Rural	Dotar aos participantes dos coñecementos suficientes nas técnicas de investigación para elaborar e pór en marcha proxectos determinados en canto a plans económicos de viabilidade, estudos de mercado, poboación e emprego.
	1.2.- Informática e Internet aplicados ao Medio Rural	Formar en novas tecnoloxías informáticas aplicadas ao conxunto do proceso produtivo e á xestión de pequenas empresas.
	1.3.- Xestión de Recursos Renovables	Consolidar a práctica das actividades económicas diversas dos espazos rurais vinculados á xestión de recursos renovables.
	1.4.- Gandaría e Agricultura Ecolóxica. Conversión de Explotacións á produción Ecolóxica	Consolidar a práctica das actividades económicas diversas dos espazos rurais vinculados ao sector agrario e ao mundo rural, en especial á conversión de explotacións tradicionais nas explotacións de produción ecolóxica.
	1.5.- Políticas Agrarias e de Desenvolvemento Rural	Dar ou coñecer as novas orientacións das políticas de desenvolvemento rural para ao período 2014/2020 no que nos atopamos.
	1.6.- Xestión técnica, económica, fiscal e administrativa das explotacións agrarias, con aplicación das modernas tecnoloxías da sociedade da información	Formar aos responsables das explotacións agrarias no uso e correcta aplicación das modernas tecnoloxías da sociedade da información, para unha xestión técnica, económica, fiscal e administrativa máis eficaz e eficiente, atendendo ás novas esixencias do mercado laboral.
OBXECTIVO XERAL DO PROGRAMA	ESPECIALIDADE	ESTRATEGIA Á QUE SE CORRESPONDE
2.- Facilitar o acceso ao emprego e a inserción duradeira no mercado de traballo das persoas inactivas e das que buscan traballo, en especial de mozos e mulleres	2.1.- Diversificación da Economía Rural	Promocionar actividades económicas complementarias ao Desenvolvemento Rural nos diferentes sectores de intervención: TR, PEMES, servizos, artesanía rural, etc.
	2.2.- Manipulación e Transformación Artesanal de Produtos agrarios	Facilitar un coñecemento nas técnicas de investigación, orientando o traballo e a información para pór en marcha iniciativas de manipulación e transformación artesanal de produtos agrarios.
	2.3.- Informática e Internet aplicados ao Medio Rural	Dotar aos participantes das estratexias pertinentes, técnicas e instrumentos adecuados para o manexo das novas tecnoloxías informáticas.
	2.4.- Turismo do patrimonio Natural e Cultural	Analizar as posibilidades do patrimonio natural, cultural no marco do crecemento do sector turístico, como elemento dinamizador dun territorio.
	2.5.- Gandaría e Agricultura Ecolóxica. Conversión de Explotacións á produción Ecolóxica	Fomentar a conversión de explotacións agrarias tradicionais a ecolóxicas para conseguir un desenvolvemento armónico co medio ambiente e á súa vez sustentable.
OBXECTIVO XERAL DO PROGRAMA	ESPECIALIDADE	ESTRATEGIA Á QUE SE CORRESPONDE
3.- Incrementar a participación no Mercado Laboral	3.1.- Xestión sustentable das masas forestais	Contribuír á adaptación do tecido empresarial existente así como a incentivar a participación no mercado laboral de novos empresarios, a través da xestión sustentable das masas forestais

OBXECTIVO XERAL DO PROGRAMA	ESPECIALIDADE	OBXECTIVOS ESPECÍFICOS
	3.2.- Turismo do patrimonio Natural e Cultural	Potenciar os recursos humanos favorecendo o coñecemento e difusión do potencial natural e cultural dos territorios.
	3.3.- Manipulación e Transformación Artesanal de Produtos agrarios	Fomentar a diversificación das empresas do medio rural a través da transformación e manipulación dos produtos agrarios.
OBXECTIVO XERAL DO PROGRAMA	ESPECIALIDADE	ESTRATEGIA Á QUE SE CORRESPONDE
4.-Reforzar e ampliar o capital humano	4.1.- Xestión de programas de Desenvolvemento Rural	Informar e divulgar entre a poboación rural os beneficios dos Programas de Desenvolvemento, así como a súa xestión e labor, facilitando así a participación local e o proceso ascendente.
	4.2.- Prevención de Riscos Laborais no sector agrario	Adquirir os coñecementos pertinentes en prevención de riscos laborais para poder levar a cabo unha boa praxe no sector agrario.
	4.3.- Manexo de produtos fito e zosanitarios	Incentivar a creación de novas empresas e ocupación profesionais complementarias ou no marco do autoemprego, en canto ao uso de produtos fito e zosanitarios.
	4.4.- Dinamización do Medio Rural	Promover o desenvolvemento integral do conxunto de colectivos que viven no medio rural, que leva a mellora da calidade de vida.
OBXECTIVO XERAL DO PROGRAMA	ESPECIALIDADE	ESTRATEGIA Á QUE SE CORRESPONDE
5.- Promover o asociacionismo como posible fórmula xeradora de emprego	5.1.- Políticas Agrarias e Desenvolvemento Rural	Coñecer e valorar as liñas de cooperación e de traballo asociativo propostas desde as diferentes políticas agrarias e de desenvolvemento rural
	5.2.- Dinamización do Medio Rural	Dar ou coñecer as técnicas actuais de prospección de recursos ociosos e infrautilizados para a aplicación en futuros proxectos sociais e empresariais.
6 Formación en turismo, Convenio AGADER-Turismo	6.1.- Atención ao cliente en hostalaría. 6.2.- Hixiene e seguridade alimentaria en pequenos establecementos de restauración. 6.3.- Atención específica ao cliente con discapacidade. 6.4.- Redes sociais e mercadotecnia on-line aplicado a establecementos de restauración. 6.5.- Ferramentas de xestión de alimentos e bebidas. 6.6.- Xestión de recursos humanos en pequenos establecementos de restauración.	Formación tendente á profesionalización do persoal en servizos turísticos, mediante actividades formativas
7.- Formación en temas culturais	7.1.- Formación para a recuperación de instrumentos antigos. Dotar de	Coñecer e valorar aspectos culturais locais coa música como fío condutor.

OBXECTIVO XERAL DO PROGRAMA	ESPECIALIDADE	OBXECTIVOS ESPECÍFICOS
	coñecementos para o manexo destes instrumentos e recuperación do cancionero popular.	

Requisitos mínimos e regras para a selección do persoal formador e do alumnado

Os requisitos mínimos para que as persoas do territorio poidan acceder á formación que o GDR 13 desenvolva no marco do programa Leader son:

- Ser maior de idade.
- Vivir nalgún dos municipios incluídos como ámbito de actuación do GDR 13.
- Estar en situación de desemprego.
- Estar a traballar nalgunha empresa dos sectores de intervención definidos na presente estratexia.

A selección dos alumnos realizarase por medio dunha orde de inscrición na páxina web do GDR 13. Cada un dos cursos publicitarase na web da asociación deixando un prazo ata que a cota de asistentes estea cuberto, incorporando un número de suplentes (cada unha das accións formativas establecerá un número de asistentes e suplentes dependendo do seu contido, duración e temática), laxas accións formativas á súa vez de comunicasen ao concello de territorio ao obxecto de lograr unha maior difusión.

A selección do persoal docente e formativo determinarase por medio da aplicación dos principios, de coñecementos e experiencia non só na materia en cuestión, senón tamén en referencia á súa capacidade formativa.

Cálculo de custos estimados por acción formativa

Para cada un das accións formativas establécense os seguintes módulos de custo.

- Profesorado. 65 € hora impartida.
- Material funxible para os alumnos 3 € alumno / hora.
- Outros gastos imputables á formación (aluguer de locais, aluguer de medios informáticos e telemáticos, publicidade, 3 € alumnos / hora.
- Coordinación 20 % de total do curso.
- Quilometraxe profesorado. 0,19 € / klm.
- Aloxamento 65,97 €.
- Manutención 18,70 €.

Parte IV

I. Plan de Cooperación con outros territorios

Como complemento á presente estratexia pretendemos establecer unha serie de liñas de cooperación con outros GAL da propia Comunidade de Galicia e doutras comunidades autónomas.

Independentemente dos proxectos que a continuación se expoñen, recolleamos a posibilidade de que o GDR13 deseñe ao longo da programación 2014-2020 diferentes propostas de actuación en referencia a proxectos de cooperación con GDRs a nivel provincial (principalmente existen temáticas de actuación e posibilidades de cooperación coherentes e complementarias coa Asociación GDR MAIV-Baixo Miño, por proximidade e por potencialidades e debilidades comúns), temáticas intrarrexionais, e mesmo proxectos de cooperación transnacionais, a condición de que encaixen coa estratexia comarcal e as directrices de AGADER, e contribúan non só a un mero intercambio de experiencias entre territorios, se non a corrixir desequilibrios territoriais comúns, con accións innovadoras.

Os obxectivos que nos propomos para o desenvolvemento da súa liña de cooperación son os seguintes:

- Reforzar por medio da cooperación as accións e medidas expostas a escala local e territorial.
- Traballar baixo o sistema rede en problemáticas comúns.
- En virtude do principio disposición de masa crítica necesaria, desenvolver accións e medidas conxuntas eficaces.
- Intercambio de experiencias con outras realidades territoriais.

A continuación desenvolvemos temáticas concretas, das que temos coñecemento que se está traballando desde os grupos de acción local de Galicia, e para as que tamén mostraron interese en participar GALs doutras comunidades autónomas, concretamente Castela León, Castela A Mancha, Madrid e Andalucía.

Ditas temáticas corresponden con proxectos de cooperación interterritorial que se están coordinando desde a rede Estatal de Desenvolvemento Rural REDER e encaixan perfectamente na estratexia do GDR13, polo que o noso obxectivo é adherirnos a devanditos proxectos unha vez sexamos seleccionados como Grupo de Acción Local 2014-2020.

Proxectos concretos que propomos:

- **Posta en valor das producións agrarias locais transformadas como potencialidade local.**

A industria agroalimentaria consolidouse como un sector clave para o desenvolvemento económico dos territorios rurais, a pesar de que en comparación con outras actividades industriais aínda non está recoñecido como o alicerce básico da economía rural. Con todo no contexto das novas esixencias de diversificación da economía rural, os produtos agroalimentarios encerran un importante potencial de desenvolvemento. O sector agroalimentario xoga un papel primordial no desenvolvemento dos territorios rurais, pola súa contribución ao emprego, á diversificación agropecuaria e ao aproveitamento innovador e sustentable do medio ambiente e dos recursos.

Existe unha demanda crecente de produtos agroalimentarios de calidade por parte dos consumidores, maioritariamente desde contornas urbanas, isto ofrece unha oportunidade aos produtores agroalimentarios dos territorios rurais, que deben estar preparados ante as novas necesidades da demanda. Doutra banda o futuro dos produtos agroalimentarios vai asociado sen dúbida aos produtos de calidade, que sexan diferenciáveis, e que teñan valor por si mesmos.

O avance significativo na definición de sistemas de valorización, protección e seguridade alimentaria, require traballar en favor dunha maior competitividade, dunha mellor organización da oferta e de mellores prácticas na comercialización. Cabe dicir que a produción agroalimentaria ten que ser sustentable, competitiva e aceptada pola sociedade.

Obxectivos e accións

- Consegur por medio do aumento da competitividade das pemes agroalimentarias dos territorios participantes, e da mellora da súa actividade, un maior desenvolvemento de devandito sector, e como consecuencia o sostemento do emprego e a xeración do mesmo, en especial dos mozos e mulleres.
- Traballar na identificación entre produtos locais e imaxe comarcal, reforzando o seu vínculo territorial, de tal maneira que sexamos capaces de que as producións agroalimentarias convértanse nun aceno de identidade para os nosos territorios rurais.
- Facilitar ás pequenas empresas a creación de instrumentos conxuntos e o uso de ferramentas que as axuden a situarse no mercado.
- Abrir novas canles de comercialización e mellorar a capacidade de produción da industria agroalimentaria a través do aumento da competitividade, e o incremento das vendas por medio da articulación de sistemas de promoción conxunta.
- Recuperar e manter as formas de produción/transformación tradicionais.
- Incorporar novas tecnoloxías e as “novas formas de facer” no caso dos produtores emerxentes.
- Fomentar estruturas asociativas de carácter local e supralocal capaces de favorecer a comercialización e venda dos produtos agroalimentarios.
- Fomentar unha actividade agroalimentaria que asuma prácticas sustentables e respectuosas co medio ambiente.
- Fomentar a actividade agroalimentaria por medio de emprego da materia prima local.
- Facilitar aos socios do proxecto unha plataforma de intervención sobre o sector agroalimentario, que en numerosas CC.AA. é dificultoso ou imposible.
- Ofrecer aos territorios que forman parte do proxecto de cooperación un plan de comunicación que permita dar a coñecer as producións locais.
- Consegur crear, a través dos produtos agroalimentarios, unha imaxe identificativa de calidade do territorio para darlle un valor engadido.

Coherencia coa estratexia exposta

- Obxectivo 1, liñas de actuación 1, 2, 4, 5, 6, 8, 10
- Obxectivo 2, liñas de actuación 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
- Obxectivo 3, liña de actuación 3 e sinerxías coa liña de actuación 4
- Obxectivo 4, liñas de actuación 5 e 10

- Obxectivo 5, liñas de actuación

Socios e ámbito de actuación

GRUPO DE ACCION LOCAL.	PROVINCIA.
Asodebi.	León.
M. Teleno.	León.
Aderisa.	Zamora.
Torguvi.	Zamora.
Adezos.	Salamanca.
Ceder Tietar.	Avila.
Adrimo.	Avila.
Adri Cerrato.	Palencia.
GDR 6 Ruralter	Valencia.
Paramos Vales.	Palencia.
Honorse.	Segovia.
Aidescom	Segovia.
Ruta do Mudejar.	Valladolid.
Asoc. Desenvolvemento Guadajoz Campiña Este.	Córdoba.
Medio Guadalquivir.	Córdoba.
Ceder Alcarria	Conca.
Sacam	Albacete
ADI O Zancara.	Conca
Monte Sur.	Cidade Real
GDR 1. Terras de Miranda.	Lugo.
GDR 11. Adercou.	Ourense.
GDR 12. Carballiño – Ribeiro.	Ourense.
GDR 13. Condado Paradanta.	Pontevedra.
GDR 19. Terras de Compostela.	A Coruña
GDR 16. Terras de Pontevedra Norte.	Pontevedra.

CC.AA PARTICIPANTES.

Castela e León.
Castela a Mancha.
Andalucía.
Galicia.
Valencia.

•Restauración en Rede

A gastronomía é un gran recurso e un alicerce fundamental para a atracción de visitantes. por este motivo, a confección dun produto turístico gastronómico reviste gran interese para os territorios que contan cun potencial gastronómico, asociado ás producións agroalimentarias de calidade.

Obsérvase que a demanda prefire degustar pratos autóctonos nos que se valoricen os produtos locais da terra e a súa saber facer tradicional.

O proxecto propónse a creación dunha cadea de valor, que desencadee a creación de ofertas de lecer, en forma de redes de restaurantes, a través da implementación de plans de mellora de dos establecementos.

En definitiva establecer por medio da cadea de valor establecer sinerxías e relacións entre o sector da restauración local e a pequena industria agroalimentaria dos territorios participantes.

Obxectivos e accións

- Crear sinerxías entre o sector agroalimentario e o turístico coa finalidade de identificar factores de vantaxe competitiva xeradoras de valor e crear referencias turísticas nos territorios a través da gastronomía
- Establecer entre as pequenas e medianas empresas agroalimentarias e turísticas unha forma de cooperación que contribúa á solución de problemas comúns por medio do deseño e aplicación das NN.TT.
- Incentivar o consumo de produtos do territorio e promocionar do territorio a través da valorización dos recursos postos en valor polas PEMES agroalimentarias.
- Crear novos produtos turísticos, aumentando a atracción turística dos territorios
- Poñer en valor o patrimonio gastronómico local e sensibilizar e implicar ás PEMES agroalimentarias e de restauración nunha cultura de calidade e de promoción.
- Recuperar a artesanía gastronómica e o saber facer local e mellorar a calidade das pemes de restauración.

Coherencia coa estratexia exposta

- Obxectivo 1, liñas de actuación 2, 4, 6, 8, 10
- Obxectivo 2, liñas de actuación 6, 7, 9, 10
- Obxectivo 3, liñas de actuación 3 e 4
- Obxectivo 4, liñas de actuación 5 e 10
- Obxectivo 5, liñas de actuación

Socios e ámbito de actuación

GRUPO DE ACCION LOCAL.	PROVINCIA.
Asodebi.	León.
Adisac.	Zamora.
Adezos.	Salamanca.
Asider.	Avila.
Adrimo.	Avila.
Honorse.	Segovia.
Aidescom	Segovia.
Ruta do Mudejar.	Valladolid.
Asoc. Desenvolvemento Guadajoz Campiña Este.	Córdoba.
Medio Guadalquivir.	Córdoba.
Monte Sur.	Cidade Real
Cabañeros.	Cidade Real.
Ceder Alcarria.	Conca.
GDR 1. Terras de Miranda.	Lugo.
GDR 12. Carballiño – Ribeiro.	Ourense.
GDR 13. Condado Paradanta.	Pontevedra.
GDR 19. Terras de Compostela.	A Coruña

CC.AA PARTICIPANTES.

Castela e León.
Castela a Mancha.
Andalucía.
Galicia.

• Empoderamento feminino e desenvolvemento territorial

O fin último é, no máis amplo sentido da palabra, mellorar as condicións de vida deste colectivo, o seu núcleo familiar e as súas comunidades e desta maneira reducir a brecha socioeconómica do medio rural. É dicir, fomentar a integración da muller como un activo económico, social e cultural nos procesos de desenvolvemento territorial. Preténdese exercer unha acción positiva nos terreos formativo, laboral e, ademais, nas relacións persoais (persoais, familiares e sociais).

Obxectivos e accións

- Recompilar información e crear unha base de datos sobre o colectivo feminino: aspiracións, problemática, necesidades,...
- Desenvolver na muller rural as capacidades e instrumentos que lle permitan interpretar, desenvolverse e crear aptitudes para mellorar a súa propia contorna.
- Capacitación sociocultural da muller (Tics, carné de conducir, recursos territoriais, NYEs,...).
- Paliar a acusada situación de desemprego das mulleres rurais. Impulso ás iniciativas empresariais femininas a través da asistencia técnica, animación, acompañamento... Contribuír á consolidación das empresas xa creadas.
- Facilitar a iniciación, o desenvolvemento e a renovación dos coñecementos de tipo profesional e de formación continua. Dar formación suficiente e específica “a demanda” a este colectivo.
- Informar e formar á muller para capacitala co fin de asumir os novos retos do mundo rural actual.
- Redución da brecha interxeneracional.
- Melloramento do acceso da muller rural a todo tipo de servizos (atención persoal, culturais, lecer,...)
- Promoción do empoderamento da muller rural a través do apoio e fortalecemento das redes e asociacións de mulleres rurais.
- Arraigamento do colectivo feminino como peza cruce da sustentabilidade social e para o desenvolvemento sustentable das áreas rurais.
- Fomentar a participación e a convivencia en actividades de grupo superando as inhibicións e prexuízos de tipo social e cultural.
- Impulsar a igualdade de oportunidades entre homes e mulleres.
- Implantación dun modelo de produción e comercialización asociativo e cooperativo.

- Consecución do asociacionismo empresarial liderado por mulleres.
- Sensibilización, información e formación das mulleres como axentes garantes da sustentabilidade do medio ambiente e os recursos locais.

Coherencia coa estratexia exposta

- Obxectivo 1, liñas de actuación 4, 6, 7
- Obxectivo 2, liñas de actuación 1, 8,
- Obxectivo 3, liña de actuación 3 e sinerxías coa liña de actuación 4
- Obxectivo 4, liñas de actuación 10
- Obxectivo 5, liñas de actuación 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13

Socios e ámbito de actuación

GRUPO DE ACCION LOCAL.	PROVINCIA.
Macovall.	Zamora.
Adri Pombais.	Zamora.
Adisac.	Zamora.
Torguvi.	Zamora.
Nordeste.	Salamanca.
Ceder Tietar.	Avila.
Adri Cerrato.	Palencia.
Araduey-Campos.	Palencia.
Ceder Alcarria.	Conca.
Cabañeros.	Cidade Real.
Adac.	Guadalaxara.
GDR 13. Condado Paradanta.	Pontevedra.

CC.AA PARTICIPANTES.

Castela e León.
Castela a Mancha.
Galicia.

•Arqueo-tur

Revalorización dos recursos arqueolóxicos dos territorios rurais

A arqueoloxía como actividade debe supor para os territorios rurais un elemento de reflexión e unha oportunidade de desenvolvemento por medio do seu aproveitamento sustentable e respectuoso.

Obxectivos e accións

- Facilitar aos GAL / GDR participantes unha ferramenta de reflexión sobre o aproveitamento dos seus recursos arqueolóxicos.
- Posibilitar aos GAL / GDR participantes poder pór de valor de maneira sustentable e respectuoso os seus recursos arqueolóxicos.
- Pór a disposición dos GAL / GDR participantes por medio da valorización dos seus recursos arqueolóxicos a oportunidade de desenvolver unha oferta turística singular e propia.
- Organizar no marco do partenariado do proxecto unha rede de territorios arqueolóxicos que posibilite o desenvolvemento de accións conxuntas e a transferibilidade de experiencias.
- Elevar ofertas de turismo arqueolóxico a nivel nacional coa suficiente masa crítica para que sexa competitiva no mercado.
- Xerar nos territorios rurais participantes procesos de debate sobre a necesidade de valorizar devanditos recursos.

Coherencia coa estratexia exposta

- Obxectivo 1, liñas de actuación 8, 9
- Obxectivo 3, liña de actuación 2 e sinerxías coa liña de actuación 4
- Obxectivo 4, liñas de actuación 2, 4

Socios e ámbito de actuación

GRUPO DE ACCION LOCAL.	PROVINCIA.
Asodebi.	León.
M. Teleno.	León.
Adescas.	León.
Adata.	Zamora.
Galsinma	Madrid..
Adri Cerrato.	Palencia.
Araduey-Campos.	Palencia.
Zona Centro de Valladolid.	Valladolid.
Asoc. Desenvolvemento Guadajoz Campiña Este.	Córdoba.
Medio Guadalquivir.	Córdoba.
Ceder Alcarria.	Conca.
Cabañeros.	Cidade Real.
Montes de Toledo.	Toledo.
Montes Sur	Cidade Real.
GDR 1. Terras de Miranda.	Lugo.
GDR 12. Carballiño – Ribeiro.	Ourense.
GDR 13. Condado Paradanta.	Pontevedra.
GDR 19. Terras de Compostela.	A Coruña.
GDR 16. Terras Norte de Pontevedra.	Pontevedra.

CC.AA PARTICIPANTES.

Castela e León.
Castela a Mancha.
Andalucía.
Madrid
Galicia.

•Boas prácticas en innovación das micropemes rurais.

A realidade demóstranos que en numerosos territorios a empresa implantadas supoñen estruturas ou ben baseadas no autoemprego pequenas empresas de orixe familiar. Estas empresas, que sustentan a vida económica dos territorios rurais, na actualidade, ven abocadas ao sostemento do emprego, e no mellor dos casos, á xeración de postos de traballo pero de maneira puntual ou temporal. Ademais debemos de ter en conta, outro dos factores que de maneira negativa afectan o desenvolvemento das micropemes rurais como é a súa falta de competitividade. Unha falta de competitividade que en numerosas ocasións reflíctese no establecemento do seu mercado baseado na proximidade, no autoconsumo de carácter local, e mesmo, na súa maneira de producir, comercializar e vender case artesanal.

Obxectivos e accións

- Aumento da competitividade das micropemes rurais, e polo tanto, o fortalecemento do tecido empresarial local dos territorios participantes.
- Favorecer por medio da aplicación de criterios innovadores nas micropemes rurais a súa competitividade, e por iso en primeiro termo, a sustentabilidade do emprego, e en segundo termo a xeración do mesmo.
- Fortalecer o tecido empresarial local por medio do establecemento de criterios integrados e integrais de innovación.
- Xeneral nos territorios rurais procesos de cooperación empresarial baixo o criterio xeográfico e territorial, ou baixo o principio de complementariedade empresarial.
- Xeración de sinerxías empresariais a escala de proxecto que permitan crear vínculos empresariais e comerciais entre micropemes de diferentes territorios.
- Apoiar ao tecido empresarial local, entendendo que supoñen para o territorio o único elemento produtivo capaz de xerar actividade económica.
- Aplicar criterios de sustentabilidade como elemento vertebrador da innovación nas micropemes rurais.

Coherencia coa estratexia exposta

- Obxectivo 1, liñas de actuación 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
- Obxectivo 2, liñas de actuación 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10

- Obxectivo 3, liña de actuación 3, 4
- Obxectivo 4, liñas de actuación 1, 3, 4, 10
- Obxectivo 5, liñas de actuación 5

Socios e ámbito de actuación

GRUPO DE ACCION LOCAL.	PROVINCIA.
Asodebi.	León.
Macovall.	Zamora.
Torguvi.	Zamora.
Adrecag.	Salamanca.
Nordeste.	Salamanca.
Araduey-Campos.	Palencia.
Paramos Vales.	Palencia.
Honorse.	Segovia.
Aidescom	Segovia.
Zona Centro de Valladolid.	Valladolid.
Asoc. Desenvolvemento Guadajoz Campiña Este.	Córdoba.
Galsinma	Madrid.
Ceder Alcarria.	Conca
Adac.	Guadalaxara.
GDR 13. Condado Paradanta.	Pontevedra.
GDR 16. Terras Norte de Pontevedra.	Pontevedra.

CC.AA PARTICIPANTES.

Castela e León.
Castela a Mancha.
Madrid.
Galicia.

•SIG: novas tecnoloxías aplicadas ao desenvolvemento rural/territorial

Os SIG son a ferramenta máis potente na actualidade para planificar, analizar e prever o efecto das accións que se executan sobre un territorio. Entre as múltiples aplicacións que teñen os SIG una das máis interesantes é a análise dos Programas de Desenvolvemento a escala territorial e o soporte que supoñen no proceso de toma de decisións. O seu manexo sistemático cada vez resulta máis ineludible noutros proxectos que desenvolven os grupos, como a bioenerxía, o desenvolvemento turístico, a análise de infraestruturas e recursos no medio rural, etc. Preténdese tamén que os municipios teñan acceso á información xeográfica e á súa actualización e consulta, sendo en definitiva unha ferramenta máis que facilite, axilice e dote de máis calidade á xestión municipal. Doutra banda, o feito de traballar con formatos e

sistemas similares, permite un intercambio de información coas administracións que pode ser moi frutífero completando os arquivos xerais cos elaborados a escala local e permitindo un coñecemento moito máis detallado dos territorios.

Obxectivos e accións

- Diseñar e implementar por medio das novas tecnoloxías sistemas de información alcanzables e operativos para a poboación local.
- Alcanzar a comprensión e análise dos datos espaciais georreferenciados de cada territorio cuxo fin último é axudar ás diversas actividades humanas onde os datos espaciais teñen un papel determinante, favorecendo así o desenvolvemento rural endógeno e a valorizando dos recursos do territorio.
- Facilitar a xestión do territorio dos Grupos de Acción Local.
- Contribuír á continuidade dunha base de datos cartográfica e alfanumérica, e a actualización da mesma.
- Achegar ao territorio un instrumento de consulta documentado e actualizado, con especial incidencia no referido ao aproveitamento por parte dos actores locais de cada territorio da versatilidade do SIG.

Coherencia coa estratexia exposta

- Obxectivo 1, liñas de actuación 6, 11
- Obxectivo 2, liñas de actuación 7, 9
- Obxectivo 3, liña de actuación 1, 2, 3, 4
- Obxectivo 4, liñas de actuación 1, 3, 4
- Obxectivo 5, liñas de actuación 2

Socios e ámbito de actuación

GRUPO DE ACCION LOCAL.	PROVINCIA.
Adisac.	Zamora.
Paramos Vales.	Palencia.
Ceder Alcarria.	Conca.
Sacam	Albacete.
Montes Sur	Cidade Real.
GDR 13. Condado Paradanta.	Pontevedra.

CC.AA PARTICIPANTES.

Castela e León.
Castela a Mancha.
Galicia.

•**Circuitos curtos agroalimentarios.**

Valorización da actividade artesá dos territorios rurais e mellora de competitividade do sector do comercio local

No marco da necesaria diversificación económica das zonas rurais, a actividade artesanal e o comercio local, ademais de supor dúas actividades intrínseca e directamente relacionadas, supoñen elementos de especial significación para a identidade dos territorios e das localidades. En numerosas ocasións, a actividade artesanal e o comercio local, como vía de promoción e venda supuxo a actividade principal e o eixo de desenvolvemento de toda unha comarca rural.

Obxectivos e accións

- Propiciar por medio da dinamización do sector artesanal e do comercio un proceso de desenvolvemento local – territorial capaz de xerar desenvolvemento económico.
- Mellorar a rendibilidade económica das empresas relacionadas directa e indirectamente coa actividade artesanal e comercial dos municipios rurais.
- Fortalecer a relación entre o sector artesanal e o comercio local.
- Xerar a recuperación, conservación e posta en valor de procesos artesanais autóctonos fronte aos produtos xerados desde a globalización.
- Producir nas localidades e nos territorios un efecto positivo respecto ao autoconsumo, ou ao consumo dos produtos artesanais do territorio, desta maneira lograrase, en certa medida, potenciar o sentimento de pertenza.
- Aumentar a competitividade do comercio local comerciante polo miúdo, como elemento de dinamización económica.
- Achegar un valor engadido á xeración dun produto turístico local e competitivo.
- Mellorar a vía de comercialización e promoción da artesanía local, por medio da mellora de competitividade do sector do comercio

Coherencia coa estratexia exposta

- Obxectivo 1, liñas de actuación 1, 2, 4, 5, 6, 8, 10
- Obxectivo 2, liñas de actuación 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
- Obxectivo 3, liña de actuación 3 e sinerxías coa liña de actuación 4
- Obxectivo 4, liñas de actuación 5 e 10
- Obxectivo 5, liñas de actuación

Socios e ámbito de actuación

GRUPO DE ACCION LOCAL.	PROVINCIA.
Adri Pombais.	Zamora.
Adrecag.	Salamanca.
Nordeste.	Salamanca.
Adrimo.	Avila.
Aidescom	Segovia.
Zona Centro de Valladolid.	Valladolid.
Asoc. Desenvolvemento Guadajoz Campiña Este.	Córdoba.
Medio Guadalquivr.	Córdoba.
Ceder Alcarria.	Conca.
GDR 1. Terras de Miranda.	Lugo.
GDR 11. Adercou.	Ourense.
GDR 12. Carballiño – Ribeiro.	Ourense.
GDR 13. Condado Paradanta.	Pontevedra.
GDR 19. Terras de Compostela.	A Coruña.

CC.AA PARTICIPANTES.

Castela e León.
Castela a Mancha.
Andalucía.
Galicia.

Orzamento aproximado de cooperación: 45.000 euros

Parte V

I. Normas para a xestión da Estratexia de desenvolvemento local

Véxase Anexo I “Procedemento interno de Xestión”

Parte VI

Plan financeiro

Previsión financeira por submedidas e fontes financeiras.

